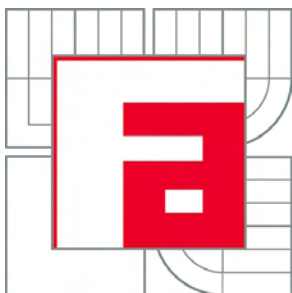

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY
ÚSTAV TEORIE

FACULTY OF ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF THEORY

TYOLOGIE OBYTNÝCH BUDOV PO ROCE 1989 NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

TYOLOGY OF DWELLING HOUSES AFTER THE YEAR 1989 ON THE TERRITORY OF THE
CZECH REPUBLIC

DIZERTAČNÍ PRÁCE
DOCTORAL THESIS

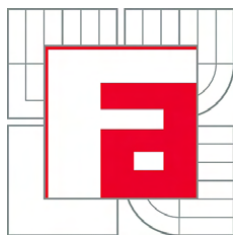
AUTOR PRÁCE
AUTHOR

Ing. arch. ALENA REŽNÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

Ing. arch. HANA RYŠAVÁ, CSc.

BRNO 2012

Vysoké učení technické v Brně

Fakulta architektury

Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání dizertační práce

Číslo dizertační práce:

Akademický rok: **2010/2011**

Ústav:

Ústav teorie

Student(ka):

Režná Alena, Ing. arch.

Studijní program:

Architektura a urbanismus (P3501)

Studijní obor:

Architektura (3501V002)

Vedoucí dizertační práce:

Ing. arch. Hana Ryšavá, CSc.

Konzultanti dizertační práce:

Název dizertační práce:

Typologie obytných budov po roce 1989 na území České republiky

Zadání dizertační práce:

Cílem dizertační práce je na základě průzkumu architektury pro bydlení ve vybraných historických etapách vývoje společnosti analyzovat přístupy k architektonické tvorbě pro bydlení. Důsledně se zaměřit na přístupy k tvorbě pro bydlení v České republice po roce 1989. Na základě poznatků naznačit vývoj architektury pro bydlení v budoucnu.

Rozsah grafických prací:

Problematika bydlení je jednou z priorit každé společnosti. Bydlení se vyvíjí s ohledem na tradice, geografické podmínky a je závislé na ekonomické úrovni společnosti. Tvorba bydlení a úrovně obytného prostředí přispívá k rozvoji společnosti. Analýza architektury pro bydlení v jednotlivých historických etapách vývoje společnosti by měla přispět k ujasnění koncepce pojetí architektury pro bydlení, vyjasnit jaké urbanistické, provozní a konstrukční přístupy prospívají tvorbě dobře fungujícího obytného celku nebo obytného domu.

Seznam odborné literatury:

M. Vitruvius: Deset knih o architektuře
A. Palladio: Čtyři knihy o architektuře
Ch. N. Schulz: Genius Loci
K. Teige: Minimální byt a kolektivní dům
" J. Kroha: Fragmenty bydlení

Termín zadání dizertační práce: 26.8.2010

Termín odevzdání dizertační práce:

Dizertační práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a dizertační práce v elektronické podobě.

Režná Alena, Ing. arch.
Student(ka)

Ing. arch. Hana Ryšavá, CSc.
Vedoucí práce

prof. Ing. arch. Vladimír Šlapeta, DrSc.
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 26.8.2010

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Děkan fakulty

ABSTAKT

Zabývat se problematikou bydlení je jednou z priorit každé společnosti. Bydlení se vyvíjí s ohledem na tradice, geografické podmínky a je závislé na ekonomické úrovni společnosti.

Cílem disertační práce je na základě průzkumu a rozborů konkrétních obytných staveb ve vybraných historických etapách společnosti analyzovat přístupy k architektonické tvorbě pro bydlení. Rozbor architektury pro bydlení v jednotlivých historických etapách vývoje společnosti by měl přispět k ujasnění koncepce pojetí architektury pro bydlení, vyjasnění jaké urbanistické, provozní a konstrukční přístupy prospívají tvorbě dobře fungujícího obytného celku nebo obytného domu.

Díky rozboru a poznání výstavby obytných staveb minulých sta let můžeme určit kladné a záporné principy navrhování obytných staveb, ověřené časovým odstupem. Není cílem řešit současné nedostatky ve tvorbě bydlení jednoduše návratem k principům, které vznikaly za jiných sociálních, ekonomických a technických podmínek. Můžeme se ale z těchto principů do budoucna poučit a snažit se jimi na aktuální problematiku bydlení odpovědět. Tyto principy by měly být současné, odpovídající dnešní společnosti a technickému pokroku, místním tradicím a geografickým danostem České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

typologie
obytné budovy
obytné prostředí
bytové domy
rodinné domy
sídlště
navrhování obytných budov

ABSTACT

Being concerned with the questions of housing is one of the priorities of each society. Housing develops with reference to traditions, geographical conditions and it is subject to economic level of a society. The aim of doctoral thesis is to analyze the approaches to architectonic dwelling production. This is based on investigation and analysis of the particular buildings in the chosen historical periods of society. The analysis of the dwelling architecture in individual historical periods of society development should contribute to clarification of the dwelling architecture conception, clarifying which urbanistic, functional and constructional approaches contribute to creating a well operating housing complex or dwelling-house. Thanks to the analysis and understanding the dwelling construction building-up of the last hundred years we can define the positive and negative principles of designing dwelling constructions proved with the benefit of hindsight. It is not the aim to solve the contemporary insufficiency in dwelling design simply by returning to principles which came into existence under different social, economic and technical circumstances. However, we can learn from those principles and try to employ them when answering the up-to-date problematic questions of housing. The principles should be contemporary, in accordance with present society and technical advance, local traditions and geographical givenness of the Czech Republic.

KEY WORDS

typology
dwelling houses
habitat
apartment blocks
family houses
housing estate
dwelling houses desingning

BIBLIOGRAFICKÁ CITACE

REŽNÁ, Alena. *Typologie obytných budov po roce 1989 na území České republiky*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, 2012. XY s. Vedoucí dizertační práce Ing. arch. Hana Ryšavá, CSc..

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem zpracovala tuto disertační práci „*Typologie obytných budov po roce 1989 na území České republiky*“ samostatně, pod vedením školitele a za použití zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že jsem jako autor této doktorské práce neporušil autorská práva třetích osob (§11 Autorského zákona 121/2000Sb.).

V Brně dne 29. 2. 2012

.....
Alena Režná

PODĚKOVÁNÍ

Školitelce Haně Ryšavé za trpělivé vedení práce,
Milanovi za konzultace a podporu.

OBSAH

1.0	ÚVOD	10
1.1	aktuálnost tématu	11
1.2	cíl práce	11
2.0	TEORETICKÝ ZÁKLAD	12
2.1	stručná historie bydlení	13
2.2	základní pojmy	17
2.3	metodika	20
3.0	ROZBORY A VÝSLEDKY	23
3.1	rozbory obytných staveb v časových etapách	24
<i>A</i>	<i>20. léta - 1. polovina 40. let 20. století</i>	24
<i>A.1</i>	<i>analýza vybraných realizací z území Brna (karty A01-15)</i>	24
<i>A.2</i>	<i>závěrečné shrnutí</i>	40
<i>A.3</i>	<i>závěrečné vyhodnocení</i>	45
<i>B</i>	<i>2. polovina 40. let - 60. léta 20. století</i>	46
<i>B.1</i>	<i>analýza vybraných realizací z území Brna (karty B01-15)</i>	46
<i>B.2</i>	<i>závěrečné shrnutí</i>	62
<i>B.3</i>	<i>závěrečné vyhodnocení</i>	71
<i>C</i>	<i>70. - 80. léta 20. století</i>	72
<i>C.1</i>	<i>analýza vybraných realizací z území Brna (karty C01-15)</i>	72
<i>C.2</i>	<i>závěrečné shrnutí</i>	88
<i>C.3</i>	<i>závěrečné vyhodnocení</i>	97
<i>D</i>	<i>vývoj po roce 1989 a současné trendy</i>	98
<i>D.1</i>	<i>analýza vybraných realizací z území Brna (karty D01-15)</i>	98
<i>D.2</i>	<i>závěrečné shrnutí</i>	114
<i>D.3</i>	<i>závěrečné vyhodnocení</i>	123
3.2	vyhodnocení poznatků dosavadního vývoje a stanovení aktuálních principů navrhování obytných budov	124
3.3	shrnutí poznatků a zahraniční příklady	127
3.4	výběr vlastních prací vztahujících se k tématu	136
4.0	ZÁVĚR	144
4.1	přínos práce	145
4.2	význam pro praxi	145
5.0	POUŽITÉ ZDROJE A SYMBOLY	147
5.1	seznam literatury	148
5.2	seznam karet s použitými vyobrazeními	152
5.3	seznam fotografií a převzatých vyobrazení	156
5.4	seznam symbolů a zkratk	161

1.0	ÚVOD
1.1	aktuálnost tématu
1.2	cíl práce

1.1 AKTUÁLNOST TÉMATU

Člověk si buduje své příbytky od počátků lidské existence. Tvorba bydlení a úroveň obytného prostředí přispívá k rozvoji společnosti. Kromě toho, že bydlení je jedním ze základních potřeb člověka, a v našich zeměpisných šířkách také předpokladem přežití, je také součástí společenského života.

Bydlení je nejčitelnějším odrazem doby, přizpůsobuje se potřebám člověka a podmínkám místa, dynamicky se vyvíjí s ohledem na kulturní a technickou vyspělost společnosti.

Zabývat se problematikou bydlení, je jednou z priorit každé společnosti. Bydlení se vyvíjí s ohledem na tradice, geografické podmínky a je závislé na ekonomické úrovni společnosti.

Evropské vyspělé státy mají ve velké většině programy bydlení, které jsou vypracované s ohledem na tyto tradice a geografické podmínky území státu. V bytové politice většiny států je rodina stále prioritou a rodinné a bytové domy jsou stále aktuálním typologickým druhem bydlení.

Při zaměření práce je vycházeno také z orientace autorčiny činnosti v architektonické tvorbě. Podporou pro teoretickou práci jsou zkušenosti z její odborné praxe, v níž se bydlením, návrhem obytných budov a obytného prostředí zabývá. Potřeba teoretického zkoumání obytných budov má přímý vliv na autorčinu architektonickou tvorbu a naopak, praktické zkušenosti z projektování obytných staveb, mají přínos pro tuto disertační práci.

1.2 CÍL PRÁCE

V různých historických obdobích má bydlení různé formy, které souvisí s aktuálním stylem, hospodářskými a společenskými podmínkami v zemi. Protože jsou obytné stavby trvale nejpočetnější typologická skupina, odrážejí se na jejich architektonických principech velmi zřetelně společenské souvislosti. Sledováním vývoje bytu, obytného domu a obytného prostředí je nejen zajímavé, ale zejména poučné a inspirativní pro aktuální tvorbu.

Cílem disertační práce je, na základě průzkumu a rozborů konkrétních obytných staveb, ve vybraných historických etapách společnosti analyzovat přístupy k architektonické tvorbě pro bydlení.

Na základě rozboru a poznání výstavby obytných staveb minulých staletí můžeme určit kladné a záporné principy navrhování obytných staveb, ověřené časovým odstupem. Není cílem řešit současné nedostatky ve tvorbě bydlení jednoduše návratem k principům, které vznikaly za jiných sociálních, ekonomických a technických podmínek. Můžeme se ale z těchto principů do budoucna poučit a snažit se jimi na aktuální problematiku bydlení odpovědět. Tyto principy by měly být současné, odpovídající dnešní společnosti a technickému pokroku, místním tradicím a geografickým předpokladům České republiky.

Výsledkem disertační práce je ujasnění celkové koncepce pojetí architektury pro bydlení a ujasnění nejvhodnějších urbanistických, provozních a konstrukčních principů při tvorbě obytného celku nebo obytného domu. Důsledněji se zaměřit na aktuální přístupy k tvorbě pro bydlení v České republice a na základě vyhodnocení poznatků dosavadního vývoje stanovit aktuální principy navrhování obytných budov.

2.0	TEORETICKÝ ZÁKLAD
2.1	stručná historie bydlení
2.2	základní pojmy
2.3	metodika

Počátky stavitelství v našich zemích sahají hluboko do pravěku. S prvními, jasně prokazatelnými pozůstatky nejstarších lidských obydlí, se setkáváme před více než 250 000 lety (paleolit) u lovců starší doby kamenné, ve formě primitivních jam a stanů ze zvířecích kůží. Objev zemědělství (neolit) s sebou přinesl trvale usedlý způsob života a s tím spojené budování zemědělských sídlišť. V této době vznikaly první vesnice s dřevěnými chýšemi vymazanými hlínou.

Tepře praslovanská lužická kultura zanechala při svých výbojích první kamenná hradiště. Na našem území (např. Staré Hradisko na Moravě, Hrazany v Čechách) zakládali u nalezišť rud a tuhy rozsáhlá oppida také Keltové, kteří ovládli v pozdější době značnou část Evropy. Charakteristickým znakem doby jsou mohutná opevnění hradišť a oppid, což jsou kúlové chaty, stavěné v hrazených osadách. Počínaje mladší dobou železnou (přibližně 480 př. n. l.) se již často setkáváme s architektonickými prvky, které známe z tzv. vyspělé evropské kultury. Až do 10. století se na našem území setkáváme převážně se stavbami dřevěnými.

K velkému stavebnímu rozvoji u nás dochází v období gotiky. Z rozsáhlé stavby měst je zachována řada později upravených měšťanských domů, např. v Táboře, Praze nebo Plzni. Dispozice měšťanského domu je charakteristická vstupním prostorem (síní), vedle níž je obytná místnost a za ní tzv. černá kuchyně. Při zadní stěně síně je schodiště. Z mezipatrové podešty se vchází přímo do tzv. kvelbu, který leží mezi 1. a 2. podlažím v zadní části domu. První patro zabírá velká přední světnice - hlavní obytná místnost domu. Sídla šlechty jsou v této době hrady a tvrze, mající především pevnostní charakter.

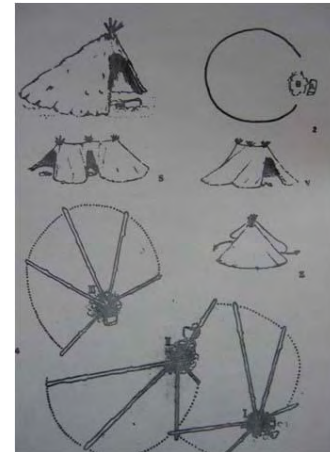
Výstavba měst, a s tím související výstavba staveb pro bydlení, se u nás dále rozvíjí v období renesance. Z tohoto období je zachováno množství měšťanských domů, např. v Novém Městě nad Metují, Telči, Českém Krumlově nebo Slavonicích. Šlechta přestavuje své hrady na zámky, staví nové zámky a ve městech paláce. Jejich půdorys předurčuje individuální stavebníkova a stavitelova představa, ovlivněná architekturou z jiných zemí, především Itálie. Vyskytuje se jednoduché uspořádání přímých hmot, hmot do tvaru U nebo půdorys úplně uzavřený do geometrického obrazce.

Jeden z typických znaků bydlení u nás představuje česká lidová architektura. V nejstarších dokladech lidové architektury je zachováno obydlí jako dvoudílný prostorový útvar - studená podélná síň připojená k čtvercové černé světnici (dýmnici) a ze síně přístupné komory, která má hospodářský účel. Schodiště do pater, resp. na půdu, která má funkci pouze hospodářskou, bývá v síni, nebo vně domu.

Nájemní měšťský dům vznikl v době empirie jako typická forma měšťského poschodového domu. Z něj se v 1. polovině 19. století vyvinul pavlačový nájemní dům. Pavlače byly nejdříve otevřené, později z důvodů ochrany proti větru a dešti zasklené. Byty byly přístupné přímo z pavlačí, bez předsíně, z pavlače se vcházelo přímo do kuchyně a odtud do pokoje. Záchody byly společné pro byty jednoho podlaží a byly umístěny hromadně na konci pavlače. K bytům patřily sklepy, půda a dřevník na dvoře. Tento běžný způsob bydlení se udržoval téměř po celé století i při postupné přestavbě měst všech velikostí. Tradiční hluboké parcely měšťských katastrů, u nichž osa domu byla kolmá k ulici, se mění tak, že osa domu probíhá nyní podél uliční čáry a půdorys je rozvržen převážně do dvojčtaku.

Na sklonku 19. století dochází k razantnímu rozpínání měst do krajiny v souvislosti se soustředěním průmyslové výroby v továrnách při městech, která v důsledku toho začínala zaznamenávat enormní přírůstek obyvatel. Aby mohla být zvýšena kvalita bydlení ve městech, bylo třeba města prostorově rozšířit a úměrně tomu snížit hustotu jejich osídlení. Po odstranění měšťských hradeb a zasypaní příkopů už nic nebránilo rozšiřování zástavby volných pozemků kolem větších měst - nové obytné celky se začínají rychle rozrůstat všemi směry od historického jádra tam, kde k tomu byly vhodné podmínky. Rozvíjí se hromadná výstavba činžovních domů. Vysoká hustota uliční sítě dovoluje vytvoření značné délky uličních průčelí, přičemž velká hustota zastavění často zbavuje vnitřní dvory světla. (1; 2)

obr. 1

nejstarší lidská obydlí

obr. 2

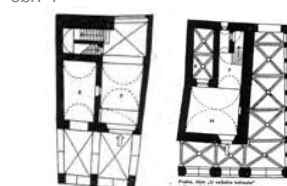
nejstarší lidská osada

obr. 3

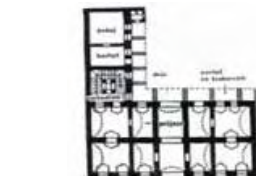
vesnický dům

obr. 4

gotické měšťanské domy - půdorysy

obr. 5

empírový činžovní dům - půdorys

obr. 6

empírový činžovní dům

V evropském kontextu dochází v historii bydlení k významným počínům, které nelze pominout. Ve stručnosti jsou dále představeny stěžejní momenty v architektonické tvorbě, které měly zásadní dopad také na utváření bydlení v našich zemích.

Vitruviův spis *Deset knih o architektuře* je jediné zachované dílo tohoto druhu z římské odborné literatury. Římský architekt Vitruvius v ní vytvořil jakousi antickou encyklopedii zahrnující i stavební umění a stavební techniku. Vitruvius v ní prosazuje požadavek encyklopedického vzdělání architekta a všechny oblasti stavitelství opírá o příslušné vědecké teorie. Výběr místa, orientace a dispozice staveb jsou určovány s ohledem na podnebí, směry větrů a fyziologické potřeby člověka. Nauka o stavebních materiálech v sobě zahrnuje znalosti geologie, mineralogie a botaniky. Estetika architektury je založena na číselných vztazích, odvozených od proporcí lidského těla, jak odpovídalo řecké tradici. V knize jsou definovány například základní druhy atriových domů, s ohledem na uspořádání místnosti a konstrukční provedení. Tyto kapitoly můžeme považovat za prázeklad dnešní nauky o typologii staveb.

I ve středověku byl Vitruvius běžnou příručkou stavební techniky, ale až renesance obrátila pozornost k jeho výkladům architektonických řádů a jejich proporčních systémů. Deset knih Vitruviových dalo podnět ke vzniku obdobných teoretických spisů architektů, mezi nimiž je i Andrea Palladio. Působením na renesanční a barokní architektury však Vitruviův význam nekončí. Jeho dílo bylo rovněž hlavním pramenem inspirace pro architektury empíru a klasicismu. (3)

V římské antice je vyhraněna také typologická forma vily. Jedná se o individuální sídlo, náročně architektonicky ztvárněné, se vším dostupným komfortem. Vily jsou stavěny ve městech (villa urbana), před městskými branami (villa suburbana) a na venkově (villa rustica). Zatímco městská vila poskytovala svým uzavřeným půdorysem intimní bydlení, představovala venkovská vila rozsáhlé přírodní území. Nejvýznamnější komplex z doby císařství představuje Hadrianova vila v Tivoli. Přestože se typ postupně rozšířil na celou římskou říši, středověk jej na dlouhá staletí opouští. (4)

Znovuzrození se dočkal v renesanční Itálii v 15. a 16. století, odkud se pak šířil do dalších zemí. Až na výjimky projektovali vily všichni velcí architekti italské renesance a manýrismu, přičemž vrcholu dosáhnul již zmiňovaný Andrea Palladio (1508 - 1580) v početném souboru vil v okolí Benátek a Vicenzy, na čele s Villou Capra Rotonda.

Jedná se o typickou villu suburbanu, někdy také označovanou za belvédér, tedy stavbu spíše městského než venkovského charakteru.

Jádrem vily je jednoduchá budova ve tvaru krychle bez bočních křídel a hospodářských přístavků, nicméně čtyři naprosto stejné portiky na každé straně dotváří půdorys do tvaru řeckého kříže. Palladio dispozice dokonale propracoval, dával důraz hlavně na proporce a matematické výpočty. Díky tomu se z Villy Rotondy stala dokonale centralizovaná budova, o které renesance často snila. Ve středu budovy se nachází kruhový sál, hlavní místnost, která určuje charakter vily a soustřeďuje na sebe většinu pozornosti. Ostatní pokoje jsou symetricky rozmístěny okolo ní, z každého portiku vede chodba do středu budovy a dohromady tvoří tzv. *piano nobile*.

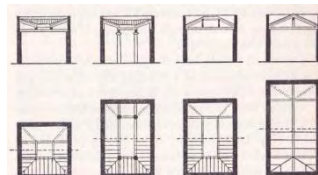
Ačkoli Villa Rotonda nepatří mezi typické vily, stala se vzorem pro mnoho staveb po celém světě. Svým architektonickým a teoretickým dílem, jímž jsou *Čtyři knihy o architektuře*, se stal jednou z nejvlivnějších osobností v historii západní architektury. (4; 5)

Z antického a renesančního odkazu těžila vilová architektura ve všech následujících obdobích. V druhé polovině 19. století vývoj vilového typu ovlivnil také tradiční anglický venkovský dům *cottage* a středověký statek *manor house*, bez nichž by nevznikl britský *Style Modern*, po němž následovala ve Vídni a u nás *Secese*. (4)

Cesta k novému architektonickému výrazu, nazývanému obecně také *Jugendstil*, byla připravována již v 19. století anglickými umělci, kteří zahájili obrod uměleckého řemesla jako reakci na průmyslovou výrobu. Podle vzoru anglického *Art&Crafts* se po roce 1900 zakládají podobná společenství také ve střední Evropě.

Jedním z ohnisek nových myšlenek a převratných konceptů nového způsobu bydlení je i město Darmstadt, kde v letech 1900 až 1914 vznikla tzv. *Umělecká kolonie*, která patří k mezinárodním mezníkům na cestě k modernosti. Jejím úkolem nebylo pouze učinit ze sídelního

obr. 7

typy atrií podle Vitruvia

obr. 8

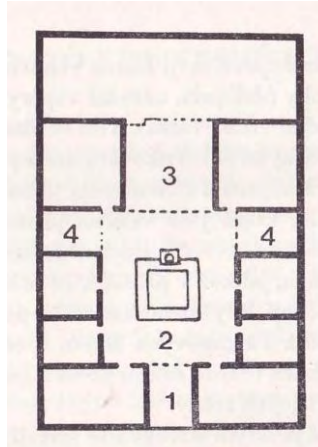

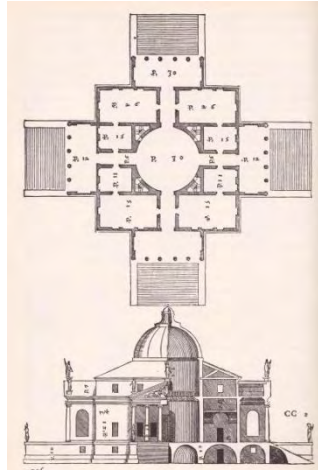
schéma římského atriového domu podle Vitruvia

obr. 9

schéma domu s toskánským atriem podle Palladia

obr. 10

Villa Capra Rotonda, Vicenza - schéma; Andrea Palladio 1567 - 1591

obr. 11

Villa Capra Rotonda, Vicenza; Andrea Palladio 1567 - 1591

města důležité středisko umění, ale navíc poskytnout domácí řemeslné výrobě nové podněty a stylotvorně působit též na mnohé další oblasti umělecké tvorby.

Na světové výstavě v Paříži v roce 1900 byl definitivně utvrzen celoevropský triumf secesního umění. Vedle Darmstadtských umělců zde byly zastoupeny taky mnichovské *Sdružené dílny pro umění v řemesle, Vídeňská moderna*, a představitelé francouzského *Art Nouveau*. (6)

Svým radikálním dílem výrazně ovlivnil další vývoj moderní architektury švýcarský architekt Le Corbusier (1887 - 1965), který je považován za největšího architekta 20. století.

V letech 1914-1915 vytvořil pro válkou postižené obyvatele Flander známý projekt *Dom-Ino* (z lat. domus a innovatio). Navrhuje zcela prostou skeletovou konstrukci, kterou by si obyvatelé sami podle libosti dokončili stavbou nenosných zdí a přiček. Projekt se nakonec nepostavil. Konstrukční systém Dom-Ina, jak jej autor nazval, je ale předzvěstí nového progresivního stylu, později nazvaného *funkcionalismus*.

Po příchodu do Paříže publikuje kulturní měsíčník *L'Esprit nouveau*, ve kterém popularizuje „moderní myšlení“ a „nové umění“. V roce 1922 se spojuje se svým bratrancem, známým konstruktérem železobetonových konstrukcí Pierem Jeanneretem, s nímž dále rozvíjí svoje teorie.

Mění se doba s koncem první světové války mění přístup architektů k projektování. Výrazný sociální aspekt v této době můžeme nalézt i u Le Corbusiera. Přiklon k prefabrikaci a sériové výrobě můžeme vidět například u projektu s názvem Citrohan (1921). Zde se projevuje jeho klasická koncepce bytu: přední vyšší část je vyhrazena obydlí, nižší zadní část v přízemí kuchyni, v patře ložnici.

Základní myšlenky Corbusierových teorií jsou shrnuty v knize *Za novou architekturu*, kterou vydal roku 1923. Kniha je považována za nejdůležitější dílo architektonické teorie dvacátého století. Vyzdvihuje v ní krásu čistě účelových a racionálně řešených inženýrských konstrukcí, poukazuje na čistotu povrchu stavby, na určující význam půdorysu a hlavně klade důraz na primární formy. Účelové řešení je krásné - *dům je stroj na bydlení*. Domy srovnává s automobily či letadly, která prezentují technologické pokrok. (7; 8)

Roku 1927 byl Le Corbusier přizván Miesem van der Rohe k účasti na výstavbě kolonie Weissenhof ve Stuttgartu a při této příležitosti publikuje proslulých *Pět bodů moderní architektury* (funkcionalismu). Těchto pět tezí prakticky shrnuje hlavní vymoženosti tehdejší techniky:

- *sloupy: stavět domy na sloupech, čímž se uvolní přízemí pro zeleň a volný pohyb*
- *střešní zahrady: technika plochých střech umožňuje budovat na střechách zahrady. Nahrazují zeleň, kterou dům místu odebral*
- *volný půdorys: sloupy nesou síly všech podlaží, což umožňuje volné členění prostoru nenosnými příčkami*
- *pásová okna: systém sloupů nám umožňuje vést dlouhá okna mezi sloupy*
- *volné průčelí: konzolovitě vyvedené stropy uvolňují průčelí pro naprosto volné řešení oken a průčelí*

nejslavnějším dílem architekta je vila Savoye v Poissy u Paříže z let 1929 - 1931, ve které důsledně uplatnil svých pět bodů. Le Corbusierova teorie je často nazývána *Plan Libre*. Oproti němu stojí teorie *Raumplan*, kterou přestavoval brněnský rodák, architekt Adolf Loos. Navrhování stavby podle Raumplanu znamená pracovat s různými výškami místností a využití jejich vodorovné propojení a průhledů k zajímavé prostorové konfiguraci (např. Müllerova vila v Praze). (9)

Dalším Le Corbusierovým významným počinem je realizace velkého obytného bloku *Unité d'habitation* (1946 - 1952). Unité d'habitation v Marseille představuje jednu z nejpozoruhodnějších staveb 20. století, a to jak z hlediska výtvarné formy, tak z hlediska sociálního programu. Le Corbusier do něho vložil 337 bytů ve 23 rozmanitých typech, převážně dvoupodlažních. Sedmým a osmým patrem probíhá obchodní ulice, na střešní terase jsou umístěny jesle, školky, tělocvična a bazén.

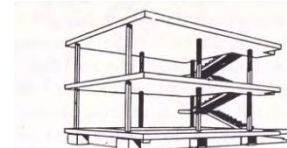
Roku 1929 začíná Le Corbusier působit v Moskvě, pro kterou v

obr. 12

Habichův dům, Darmstadt;
J. M. Olbrich 1901

obr. 13

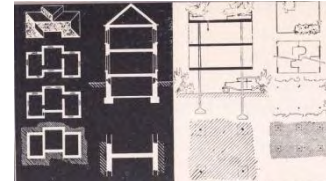
konstrukční schéma domu typu
Dom-Ino; Le Corbusier 1914 - 1915

obr. 14

rodinný dům typu Citrohan, Stuttgart;
Le Corbusier 1927

obr. 15

ilustrace k pěti bodům nové architektury;
Le Corbusier 1927

obr. 16

kolektivní obytný dům Unité d'habitation,
Marseille; Le Corbusier 1946 - 1952

mezinárodní architektonické soutěži vypracoval návrh na Palác sovětů. Postupně vstřebává myšlenky *konstruktivismu*, jež se promítají i do jeho dalších projektů.

Změny sociální struktury po velké říjnové revoluci v roce 1917 vedly ke zrodu nové architektonické tvorby také v Sovětském svazu. Skupina avantgardních mezinárodních architektů, ve které byly vůdčími osobnostmi bratři Vesninové a Vladimír Tatlin, iniciuje založení *Levé fronty umění*, ve které se zrodil konstruktivismus. Ten se chce stát novou metodou tvorby v oblasti materiální i kulturní a spojit socialistickou výrobu s plánovitým hospodářstvím a snem o velké industrializaci a mechanizaci. V popředí zájmu je otázka kolektivního bydlení a otázka minimálního bytu. Jde především o bytovou výstavbu pro dělníky, kde je bydlení doplněno kolektivním stravováním, hygienou apod. Nová bytová forma je prvně realizována na kolektivním domě *Komuna* v Moskvě z roku 1930 s byty o jedné místnosti velikosti 9-14 m². (9; 10)

Jednou z mnoha českých osobností, které udržovaly styky s Le Corbusierem, je teoretik Karlem Teige. Ten jeho myšlenky a díla představuje českým architektům v jedné ze svých knih *Nejmenší byt*. Kniha dále řeší, paralelně s činností mezinárodních architektonických kongresů, zásady funkčních zásad bytového minima, zastavovací plány a rozbírá také nový bytový typ *kolektivní dům*.

Činnost Mezinárodních kongresů moderní architektury (CIAM) obrátila pozornost k aktuální architektonické úloze, k problému nejmenšího bytu (minimální byt, byt pro existenční minimum) a dále k otázce racionálních zastavovacích plánů obytných čtvrtí. Architekti se zaměřují na užitkový a sociální efekt, nikoliv na vzhled a monumentalitu. Důležitým tématem je i industrializace stavebních metod, která se stala po světové válce akutní a urgentní nutností. Bylo třeba stavět ve velkém, hromadně a rychle.

První pokus zbavit velkoměsta jeho nedostatků se objevuje v anglickém hnutí pro *Zahradní město*. Hnutí chtělo zabrzdit centralizační sílu velkoměst, odvést příliv obyvatelstva a rozdělit je v obvodových koloniích. Jednalo se o ulehčení přelidněným městům výstavbou satelitních obytných měst s rodinnými domy na vzdálené periferii nebo v zeleném obvodovém pásu.

Prvním revolučním počinem je návrh na *Průmyslové město* (1900), jehož autorem je Tony Garnier. Navrhuje jeden dům pro jednu rodinu, kdy polovina půdy zastavěna, druhá polovina náleží veřejnosti jako ulice či zahrada. Zajímavá je forma obytného domu, je to obnovený princip starověkého středomořského domu s atriem.

Své názory na stavbu měst Le Corbusier poprvé popsal ve své knize *Urbanisme* (1925). Volá zde po jasnosti a řádu, vyzdvihuje rovný terén, zvyšování hustoty obyvatelstva, stavbu vysokých domů, dopravu ve více úrovních. V další knize *Ville radieuse* (1935), ve které popisuje svůj projekt *zářícího města*, požaduje pro všechny obyvatele slunce, viditelnost oblohy a stromů v každém bytě. Jako teoretik má Le Corbusier nezastupitelnou úlohu a při formulaci *Athénské charty*.

Athénská charta je soubor zásad *moderního urbanismu*, přijatý na konferenci CIAM roku 1933, vydané Le Corbusierem roku 1943 v Paříži. Athénská charta se stala teoretickým základem funkcionalistického urbanismu a definuje, že pojem funkčního města vychází z toho, že forma města je určována jeho základními funkcemi: bydlením, prací, rekreací a je svazující dopravou. První tři funkce je třeba scelit do stejnorodých, od sebe však oddělených oblastí - zón. Čtvrtá, doprava, předchozí funkce spojuje. (9; 11)

Postup reformy bydlení a pokrok moderní bytové kultury je možné přehledně sledovat na *výstavách bydlení*, které jsou jednak významnou propagací moderních architektonických názorů a zároveň impulsem, ženoucí vpřed další vývoj architektonické tvorby. Tyto výstavy jsou příležitostí přesvědčit veřejnost o jejich výhodách navrhovaných typů domů a zároveň půdou k pokusům o nové metody stavební.

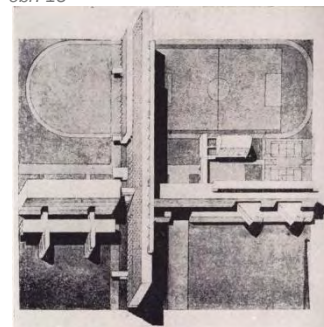
První předzvěstí výstav bydlení byla mezinárodní výstava architektury, pořádána v roce 1923 *Bauhausem* ve Výmaru pod vedením Waltera Gropia. První velkou výstavou a zároveň nejdůležitější manifestací moderní architektury, pracující na reformě bydlení, byla stuttgartská výstava uměleckého sdružení *Die Wohnung* a její kolonie *Weissenhofsiedlung* z roku 1927. Tato výstava, kterou řídil Mies van

obr. 17

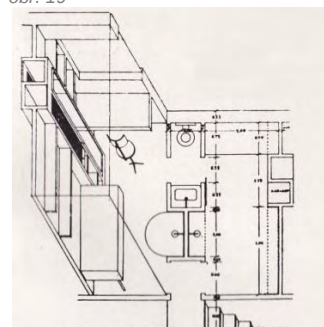
Vila Savoy, Poissy;
Le Corbusier 1929

obr. 18

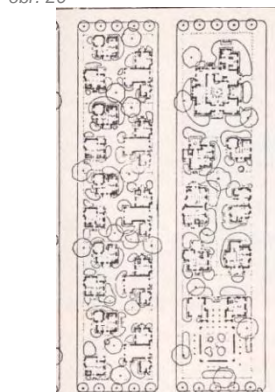
Dům Komuna - situace, Moskva;
M. Baršč, V. Vladimov 1930

obr. 19

Dům Komuna - plán spací kabiny, Moskva;
M. Baršč, V. Vladimov 1930

obr. 20

obytná čtvrť Průmyslového města -
zastavovací schéma; T. Garnier 1900

obr. 21

obytná čtvrť Zářícího města - zastavovací
plán; Le Corbusier, P. Jeanneret 1930

	der Rohe, revidovala všechny koncepce moderní architektury a reformy bydlení formou stavebního veletrhu a vzorovou bytovou kolonií, kde 17 architektů postavilo 33 domů, jež byly postaveny z moderních materiálů a jejichž stavba byla pokud možno industrializována. Příklad stuttgartské výstavy byl následován nejprve v roce 1928 v Brně, kde byla u příležitosti výstavy soudobé kultury postavena pod Wilsonovým lesem malá kolonie <i>Nový dům</i>. Z dalších výstav tohoto druhu lze uvést např. osadu <i>Dammerstock</i> v Karlsruhe z roku 1929 podle návrhu Waltera Gropia., nebo v Curychu pořádané výstavy <i>Das Neue Heim</i> v roce 1928 a <i>Wo-Ba</i> v roce 1930. (11; 12)	obr. 22 celkový pohled na kolonii Weissenhofsiedlung, Stuttgart 1927
2.2	ZÁKLADNÍ POJMY	
(13; 14)	typologie - výraz typologie vychází z pojmu <i>typus</i> (typ) - základní a dále neredukovatelný princip. Typ je prostředek, podle něž lze vytvořit díla, která se mezi sebou nepodobají, ale mají společný základ <i>typologie</i> je nauka, která poskytuje zásady, jež jsou znaky jednotlivých typů, aniž by určovala jejich formu - cílem typologie jsou zásady architektonického návrhu jako celku z několika základních hledisek - složek. Kromě funkčních, dispozičních a prostorových zásad stavby (společenské, zdravotní a psychologické), které jsou determinovány stavebním typem, je to dále vztah k urbanismu, použití tvaroslovných prvků v exteriéru i interiéru a volba vhodné technologie výstavby bydlení - je základní životní potřebou, jejíž uspokojení má pro společnost mimořádný význam. Je to souhrn všech životních pochodů, které se odehrávají v bytě a sociální aktivita proto, že kvalita bydlení prokazatelně ovlivňuje stabilitu rodiny, úroveň vzdělání, výchovy a kultury obytné prostředí - plní funkci bydlení v rámci obytného souboru, obytného domu, bytu a obytné místnosti obytná budova - je obytným domem, v němž alespoň dvě třetiny z úhrnu plochy všech místností připadají na byty, počínaje v to i plochy domovního vybavení vyhrazeného pro obyvatele jednotlivých bytů architektonické složky obytných staveb - urbanistické vztahy a uspořádání - provozní vztahy uvnitř budov - výtvarná a estetická forma staveb - konstrukční řešení budov a technologie výstavby	
	urbanistické vztahy druh výstavby - soustředěná <i>výstavba bytových nebo rodinných domů v obytných souborech, které kromě technické vybavenosti musí obsahovat také občanskou vybavenost</i> - soustředěná - smíšená <i>výstavba bytových a rodinných domů v obytných souborech, které kromě technické vybavenosti musí obsahovat také občanskou vybavenost</i> - soustředěná - rezidenční <i>výstavba bytových nebo rodinných domů v obytných souborech, které jsou od okolního prostředí izolovány oplocením a plní čistě obytnou funkci</i> - rozptýlená <i>výstavba jednotlivých domů nebo jejich seskupení</i> forma bydlení - individuální - společná - kolektivní způsob zástavby - izolovaná / vilová <i>volně stojící objekty rodinných domů</i> - bodová - nízkopodlažní <i>volně stojící objekty bytových domů o maximálně čtyřech podlažích</i>	

- **bodová** - vysokopodlažní
volně stojící objekty bytových domů o více než čtyřech podlažích
- **řádková**
uspořádání bytových domů, které jsou stavěny do pravidelných řad za sebou
- **řadová**
skupinové uspořádání obytných domů, které jsou stavěny vedle sebe a vytvářejí tak řadu
- **desková**
skupinové uspořádání bytových domů o více než čtyřech podlažích, které jsou stavěny vedle sebe a vytvářejí tak řadu
- **bloková**
skupinové uspořádání bytových domů, tvořící kompaktní uzavřenou strukturu
- **bloková - polozavřená**
uspořádání bytových domů, které jsou stavěny tak že vytvářejí blok
- **kobercová** - přízemí / nízkopodlažní / vysokopodlažní
skupinové uspořádání rodinných nebo bytových domů, které vytvářejí vysokou koncentraci zastavění

občanská vybavenost

plní funkce spojené s předškolní výchovou, veřejným vzděláváním a kulturními potřebami, se zásobováním a službami obyvatelům, s péčí o zdraví a rekreaci. Ve vztahu k výstavbě obytných budov je specifikována jako:

- neřešená
- nová s výstavbou
- využita stávající

provozní vztahy a typologie

druh staveb

- **rodinný dům**
stavba pro bydlení, která svým stavebním uspořádáním odpovídá požadavkům na rodinné bydlení a v níž je více než polovina podlahové plochy místností a prostorů určena k bydlení. Rodinný dům může mít nejvýše tři samostatné byty, dvě nadzemní, podkroví a jedno podzemní podlaží
- **bytový dům**
stavba pro bydlení, ve které převažuje funkce bydlení, o čtyřech a více bytech přístupných z domovní komunikace se společným hlavním vstupem, případně hlavními vstupy z veřejné komunikace
- **bytové domy zvláštního charakteru**
jsou stavby hotelového typu s krátkodobým a střednědobým bydlením, stavby kolektivního typu, stavby s pečovatelskou službou a polyfunkční domy

(15; 16)

urbanistická / typologická forma rodinných domů

- izolovaný
- řadový
- dvojdom
- atriový
- terasový

urbanistická / typologická forma bytových domů

- schodišťový
- bodový
- věžový
- pavlačový
- chodbový
- terasový

provozní vztahy bytu

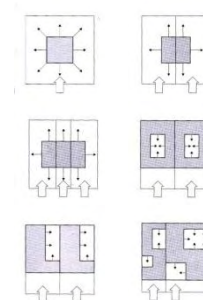
- **byt**

je soubor místností, popř. jedna obytná místnost, která svým stavebně technickým uspořádáním a vybavením splňuje požadavky na trvalé bydlení a je k tomu účelu užívána. Musí obsahovat hygienické příslušenství odpovídající požadavku na trvalé bydlení a společné uzavření celého bytu. Obytná místnost je místnost o ploše minimálně 8m², která má přímé denní osvětlení okny, která je přímo větratelná okny a je vybavena zařízením pro vytápění

Základními prostory bytu jsou:

- **komunikační prostory** - zádveří, předsíň, hala, obytná hala, bytové schodiště, výtahy
- **prostory společenského kontaktu** - obývací pokoj, jídelna (jídelní kout v obývacím pokoji, obytné hale nebo v obytné kuchyni)
- **prostory odpočinku a individuálních zájmů** - ložnice, dětský pokoj, pracovna, herna dětí, pokoj pro hosta
- **prostory pro hygienu** - koupelna, záchod, sauna, domácí posilovna, bazén
- **hospodářské prostory** (prostory provozní) - kuchyně, domácí práce

obr. 23

typologické formy obytných domů

(13; 14)	(sušárna, prádelna), dílna, technická místnost, garáž • úložné prostory - šatna, šatní komora, vestavěné šatní skříně, spižní skříně a komory • doplňkové prostory - alkovna, arkýř, zimní zahrada (kryté), závětrí, lodžie, pergola (částečně kryté), balkon, terasa, atrium, zahrada (nekryté)
výtvarná a estetická forma	
(13)	kompoziční principy <i>tvarové a prostorové prostředky, jimiž je dosaženo jednoty a výtvarné ukončenosti stavby. Kompoziční prostředky jsou dány rozměry vztahenými k okolí stavby (proporce, měřítko) a polohou jednotlivých prvků a jejich vzájemnými vztahy:</i> ▪ symetrie <i>zrcadlové uspořádání prvků podle osy symetrie</i> ▪ asymetrie <i>uspořádání prvků vzhledem k ose vnímání (ose kompozice) v různých vzdálenostech od objektu</i> ▪ rytmus <i>opakování jednoho nebo několika prvků v určitých vzdálenostech</i> ▪ gradace <i>stupňování architektonického účinku k nejvýraznějšímu prvku kompozice</i> ▪ nuance <i>odlišnost některých částí, většinou nepodstatných, při shodě ostatních</i> ▪ modul <i>je určen prostorovou a modulovou sítí, která vychází ze základní měrné jednotky</i>
(13)	výtvarně - estetické prvky ▪ horizontální a vertikální linie ▪ plastická a malířská výzdoba ▪ světlo a stín ▪ barva ▪ grafická kompozice prvků fasády <i>většinou kompozice funkčních prvků fasády - oken, stínění, lodžii, balkonů apod.</i> architektonický výraz / styl ▪ secese <i>sloh z přelomu 19. a 20. století usilující o nový umělecký výraz, oproštěný od historismu. Vyznačuje se kontrastem plošné, vertikálně vyvinuté fasády s plasticitou stylizovaného rostlinného dekoru</i> ▪ moderna <i>obecný a mnohovýznamový termín vyjadřující dobovou novost a aktuálnost v protikladu ke starému. V architektuře se obvykle jako moderní označuje architektura počátku 20. století, odmítající historizující slohy</i> ▪ funkcionalismus <i>architektonická teorie a směr ve 20. - 30. letech 20. století, jehož některé principy a postupy jsou uplatňovány dodnes. Program funkcionalismu je založen na předpokladu, že „forma následuje funkci“ tedy, že má být určována pouze provozními, ekonomickými, sociálními, hygienickými aj. funkcemi stavby. Jsou vynechány všechny samoučelné dekorativní prvky, estetické působivosti lze dosáhnout samotnou jasností a věcností formy a přiznáním racionální konstrukce</i> ▪ poválečný funkcionalismus <i>navazuje ve 40. letech 20. století na základní myšlenky funkcionalismu</i> ▪ socialistický realismus / sovětský <i>v architektuře socialistického realismu se projevuje vliv monumentálního historismu. Ideově vychází z oslavy vládnoucího režimu v 50. letech 20. století</i> ▪ bruselský styl / internacionální styl <i>rozvíjí ideje funkcionalismu v 60. letech 20. století, je u nás spojen s úspěchem československé účasti na EXPU 1958. Typickým prvkem je tzv. rastr (dělení průčelní plochy rovnocenným horizontálami a vertikálami) a posiluje se tendence o plasticitu fasády. Vyhraňuje se orientací na nové materiály a technologie a s nimi spojeným estetickým výrazem stavby</i> ▪ brutalismus <i>směr u nás se objevující na přelomu 60. a 70. let 20. století. Uplatňuje zásadu uzavřeného půdorysu, zvýrazňuje konstrukce a materiál. Záměrně nechává stavební materiály (především beton) v surovém stavu</i> ▪ normalizační architektura <i>výraz, kterým lze nazývat výstavbu 70. a 80. let. Je specifický konstrukční estetikou, kde je tvar a výraz odvozen z technického, co nejeekonomičtějšího, řešení. Hlavní výraz horizontální členění, doplněné členěním lodžii</i> ▪ postmoderna <i>pojem označující architektonický styl následující po období modernismu. Je charakteristický kouskováním a posouváním povrchů či vlnitými tvary, které navozují dojem nepředvídatelnosti, opouštěním vertikál a horizontál,</i>

(17; 18)	<i>používáním ostrých úhlů a neracionálních konstrukcí</i> ▪ neofunkcionalismus / neomoderna <i>aktuální styl vycházející z principů meziválečného funkcionalismu</i> ▪ crisp - moderna <i>aktuální vlna stavění vycházející z moderní tradice, pracující obvykle s motivem transparency, přímočarého až surového detailu doplněného výraznou grafikou. Je kladen důraz na užívání montovaných technologií</i> ▪ minimalismus <i>aktuální směr usilující o maximální redukci hmot a optické sjednocení fasády. Minimalistické stavby bývají vytvořeny z elementárních atributů, používají většinou jednoduchou geometrickou formu a bývají prezentovány použitím jednoduchých prostředků s odstraněním všeho nepodstatného pro dosažení maximálního účinku</i>
konstrukce a technologie výstavby	
	konstrukční systém ▪ stěnový - podélný / příčný ▪ skeletový ▪ kombinovaný ▪ prostorový stavební soustava ▪ monolitická ▪ montovaná ▪ kombinovaná technologie výstavby ▪ vyzdívaná z cihel ▪ betonová / železobetonová ▪ z dřevěných prvků a prvků na bázi dřeva ▪ ocelová ▪ kombinovaná technologické vybavení domu ▪ vytápění ▪ nucené větrání / nucené větrání se zpětným využitím tepla tzv. rekuperací ▪ obnovitelné zdroje energie / tepelná čerpadla, sluneční kolektory, zemní výměníky, fotovoltaické články
financování výstavby obytných staveb	
	<i>ekonomika výstavby je důležitým aspektem při tvorbě obytných staveb a obytného prostředí, byť přímo nespadá do architektonické disciplíny. Prioritně by měl být kladen důraz na hospodárnost všech komponentů obytného prostoru, tj. dispoziční řešení, konstrukce, technologie, provozu ale i estetického ztvárnění.</i> <i>Podle způsobu výstavby rozlišujeme výstavbu svépomocí (většinou rodinné domy) a dodavatelskou. Výstavba obytných staveb je dělena podle druhu investora:</i> ▪ soukromá osoba ▪ stát ▪ město ▪ družstvo ▪ podnik ▪ developer / stavitel
2.3	METODIKA
	Výchozím podkladem pro dosažení stanovených cílů je zkoumání obytných staveb v časových etapách. Společenská diferenciací a její vývoj mají zásadní vliv na charakter a styl života a bydlení, a tím i na vytváření celkového životního prostředí jednotlivých časových etap. Rozbor byl rozdělen na čtyři časová období, která jsou vymezena zpravidla na základě významných společenských a politických změn na území současné České republiky. Časová hranice je dána obdobím vzniku samostatné republiky, přičemž první časová etapa tvoří tzv. „období meziválečné“. Z odborného hlediska tato hranice také vymezuje současnou koncepci typologie obytných forem. Další časovou etapou je období po 2. světové válce do konce šedesátých let. Následují dvě desetiletí tzv. „normalizace“ - 70. a 80. léta 20. století. Poslední etapou je doba posledních dvaceti let dotýkající se současnosti.

V rámci jednotlivých časových etap jsou rozebírány základní architektonické složky obytných staveb, související s typologií obytných budov:

- urbanistické vztahy;
 - provozní vztahy a typologie;
 - výtvarná a estetická forma;
 - konstrukce a technologie výstavby;
- a případně jejich vzájemné vazby.

Jako metodika disertační je zvolena analýza, přičemž je sledováno chování architektonického celku v závislosti na vývoji společnosti. Rozbor je zaměřen na stav jednotlivých výše uvedených složek u konkrétních obytných staveb, které jsou následně vyhodnoceny v rámci každého časového období. Z vyhodnocených poznatků dosavadního vývoje jsou následně stanoveny aktuální a správné zásady navrhování obytných staveb u nás.

Vytčené principy jsou dále dokladovány na vybraných příkladech ze zahraničí. Aplikace kladných principů, získaných na základě podrobnějšího rozboru dosavadního vývoje, je dokladována ukázkami z vlastní praxe autorky, na kterých jsou výsledky disertační práce uplatňovány.

Metoda spočívá v charakteristice jednotlivých architektonických složek a v jejich klasifikaci a ohodnocení v rámci konkrétní budovy. Z těchto údajů jsou následně specifikovány použité silné a slabé principy. Hodnocení jednotlivých staveb se vztahuje na dobu vzniku s porovnáním doby předešlé - prioritně je sledována progresse.

Pro hodnocení a vyhodnocování poznatků je aplikována SWOT analýza, která spočívá ve vyčerpávající a pokud možno objektivní charakterizaci předností a slabin zkoumaných objektů v časových obdobích a z nich vyplývajících příležitostí ke zlepšení, resp. rozvoji, ale rovněž možnostech ohrožení a ztrát.

SWOT analýza

metoda, jejíž pomocí je možno identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats). Jedná se o metodu analýzy užívanou obecně k posuzování vývoje, v architektonickém oboru např. při tvorbě územně plánovacích podkladů.

Základ metody spočívá v klasifikaci a ohodnocení jednotlivých faktorů, které jsou rozděleny do čtyř výše uvedených základních skupin. Vzájemnou interakcí faktorů silných a slabých stránek na jedné straně vůči příležitostem a nebezpečím na straně druhé lze získat nové kvalitativní informace, které charakterizují a hodnotí úroveň jejich vzájemného střetu. (9)

Specifikace použité formy SWOT analýzy:

<i>hodnocení jednotlivých staveb a výstavby v rámci časové etapy:</i>	
+	kladné stránky
-	záporné stránky
<i>vyhodnocení časových etap:</i>	
*	kladné principy, ze kterých můžeme čerpat poučení
!	záporné principy, kterým bychom měli předejít
<i>závěrečné vyhodnocení:</i>	
»	stanovení aktuálních principů a zásad pro navrhování obytných staveb

Výběr konkrétních staveb byl proveden s ohledem na možnosti autorky získat údaje potřebné pro charakterizování jednotlivých architektonických složek. Aby byla jejich charakteristika srovnatelná a následně hodnocení objektivní, bylo nutné všechny stavby rozebrat na základě pevně určené šablony. Tímto jsou definovány tzv. *karty staveb*. V každé časové etapě je patnáct karet s výběrem bytových nebo rodinných domů.

Právě kvůli nutnosti dosažení nejkomplexnější charakteristiky jsou vybrány realizace z území města Brna. Daný výběr umožnil vyhledání všech potřebných podkladů a údajů, což bylo zejména pro

publikačně málo zmapovaná časová období (50. léta, 70. a 80 léta 20. století) problematické (zejména výkresová dokumentace, údaje o autorech, letech vzniku apod.) a vyžadovalo výzkum v místních archivech.

Výběr si neklade za cíl sestavit úplný výčet staveb realizovaných ve sledovaných časových etapách, ale při výběru konkrétních staveb je kladen důraz na rozmanitost a škálu z hlediska zkoumaných architektonických složek a typičnost pro území celé země, tak aby bylo možné výsledné příkladné principy stanovit obecně. A Brno je díky své dobré architektonické základně a množství kvalitní a rozmanité výstavby obytných staveb pro výběr ukázkových staveb dobrým respondentem.

3.0	ROZBORY A VÝSLEDKY
3.1	rozbor obytných staveb v časových etapách
A	20. léta - 1. polovina 40. let 20. století
B	2. polovina 40. let - 60. léta 20. století
C	70. - 80. léta 20. století
D	vývoj po roce 1989 a současné trendy
3.2	vyhodnocení poznatků dosavadního vývoje a stanovení aktuálních principů navrhování obytných budov
3.3	shrnutí poznatků a zahraniční příklady
3.4	výběr vlastních prací vztahujících se k tématu

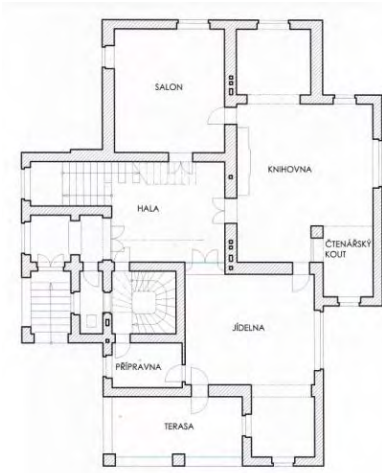
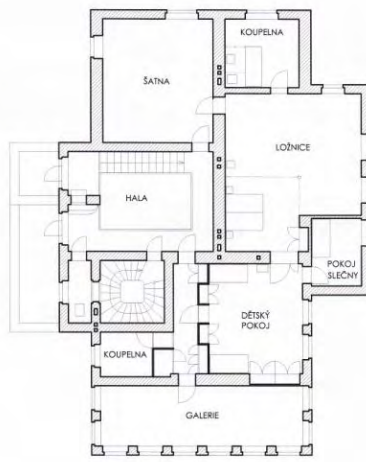
A.1 ANALÝZA VYBRANÝCH REALIZACÍ Z ÚZEMÍ BRNA

seznam karet s vybranými realizacemi

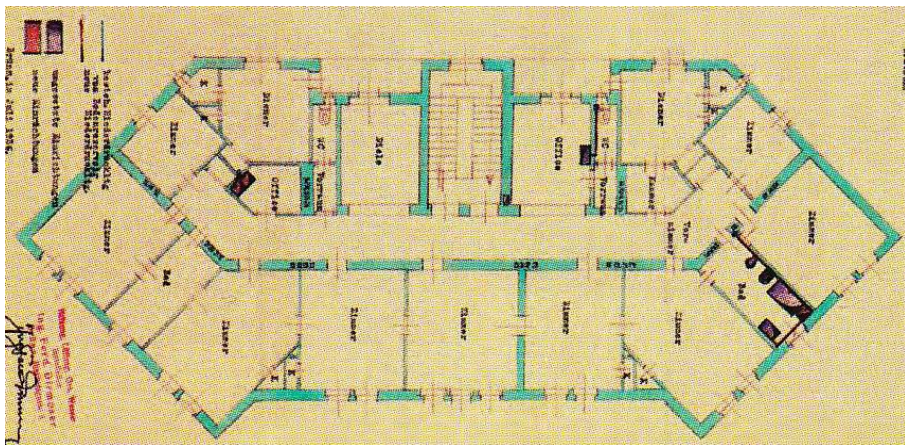
A01	Reissigova vila	1901 - 1903
A02	Gutmannova vila	1919 - 1920
A03	Rodinné dvojdomy	1923 - 1924
A04	Kudelův dům	1926 - 1927
A05	Rodinný dům B. Fuchse	1927 - 1928
A06	Kolonie Nový dům - rodinný dvojdom	1927 - 1928
A07	Vila Tugendhat	1929 - 1930
A08	Nájemné domy	1930 - 1931
A09	Malobytová kolonie - nájemný dům	1930 - 1931
A10	Malobytová kolonie - nájemný dům	1931 - 1932
A11	Malobytová kolonie - nájemný dům	1931 - 1932
A12	Rodinný dům J. Poláška	1932 - 1933
A13	Rodinný dům J. Kranze	1933 - 1935
A14	Řadové rodinné domy	1934 - 1935
A15	Malobytové domy - nájemný dům	1936 - 1937

orientační mapka Brna (19)

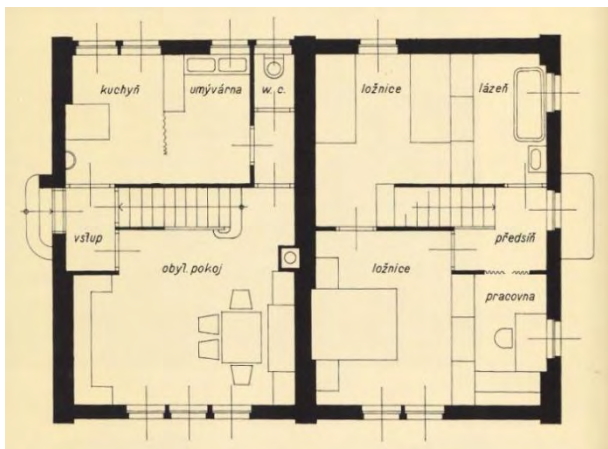

REISSIGOVA VILA		1901 - 1903
A01	<i>místo:</i> Hlinky 148, Brno - Pisárky	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> L. Bauer	soukromá osoba
A01.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		<i>druh výstavby:</i> rozptýlená
		<i>forma bydlení:</i> individuální
		<i>způsob zástavby:</i> vilová
		<i>občanská vybavenost:</i> neřešená
A01.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys přízemí</i> 		<i>urbanistická / typologická forma:</i> izolovaný
<i>půdorys patra</i> 		<i>druh stavby:</i> rodinný dům
		<i>počet podlaží / bytů:</i> 3 - 1
		<i>popis provozních vztahů bytu:</i> - centrální schodišťová hala s ochozem, křížový půdorys - v přízemí obslužné prostory pro služebnictvo, kuchyně, sklady, technické zázemí - v patře z haly přístupné společenské prostory, salon, knihovna a jídelna s přístupem na krytou terasu - v podkroví z haly přístupná ložnice, šatna a dětský pokoj - při pokojích koupelny a pokoj chůvy - samostatné schodiště pro služebnictvo
A01.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i> 		<i>kompoziční principy:</i> symetrie
<i>foto aktuálního stavu</i> 		<i>výtvarně - estetické prvky:</i> plastická výzdoba
		<i>materiálové řešení fasády:</i> omítka, kámen, keramika
		<i>architektonický výraz / styl:</i> secese / moderna
A01.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i> stěnový		<i>stavební soustava:</i> monolitická - zděná
<i>technologie výstavby:</i> keramické cihly, dřevěné stropy a krov ^x		<i>technologické vybavení domu:</i> -
HODNOCENÍ		
+	▪ moderní koncepce, centrální halová dispozice ▪ orientace pokojů podle světových stran ▪ forma vyplývající z dispozičního řešení ▪ vyloučení organického s historického dekoru	▪ plošně náročné, členité řešení vyžadující rozlehlou parcelu ▪ malé okenní otvory, okenní mříže ▪ uzavřenost vůči okolní zahradě, nepřímé propojení obytné části se zahradou

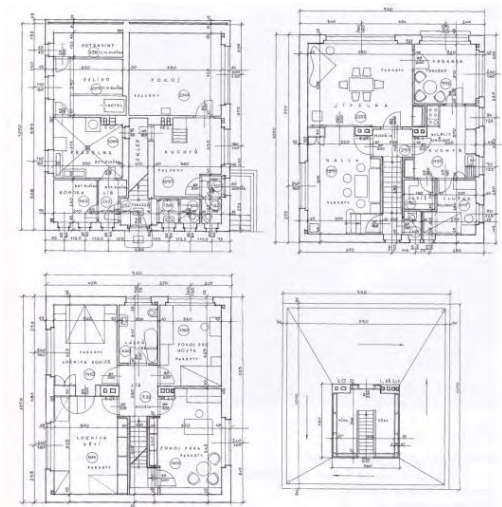
karta 1

GUTMANNOVA VILA		1919 - 1920
A02	místo: Údolní 58, Brno - Veverčí	druh investora:
	autor: E. Wiesner	soukromá osoba
A02.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: rozptýlená
		forma bydlení: společná
		způsob zástavby: bodová - nízkopodlažní
		občanská vybavenost: neřešená
A02.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického patra		urbanistická / typologická forma: schodišťový
		druh stavby: bytový dům
		počet podlaží / bytů: 3 - 2
		popis provozních vztahů bytu:
		- příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (až 7 pokojů) - ze střední bytové chodby přístup do všech místností bytu - kuchyně, pokoj sloužky s WC, kuchyně, jídelna - tři až čtyři vzájemně propojené pokoje (ložnice), koupelna s WC, bidetem a vanou s přímým propojením do dvou ložnic - v suterénu společné hospodářské zázemí
A02.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu		kompoziční principy: symetrie
		
foto aktuálního stavu		
		
A02.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: stěnový - podélný trojtrakt		stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby: keramické cihly, dřevěné stropy a krov		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní hmota s minimálním hmotovým členěním ▪ vyloučení organického a historického dekoru	-
		▪ orientace pokojů nevycházející ze světových stran ▪ chodbové řešení dispozice, průchozí pokoje

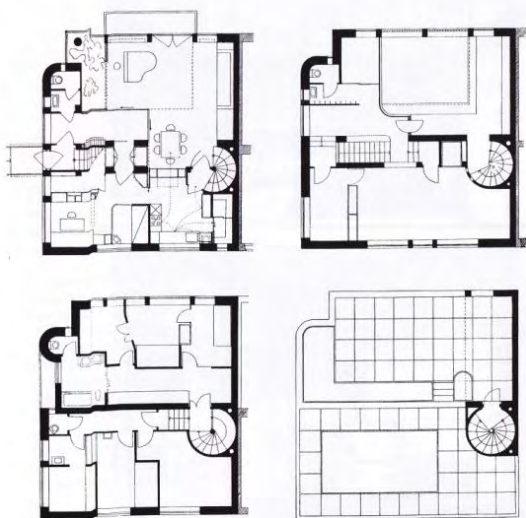
karta 2

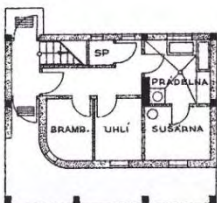
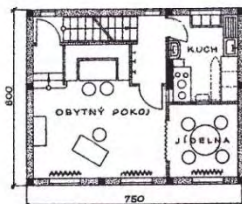
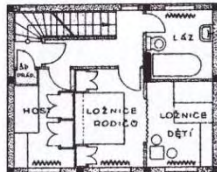
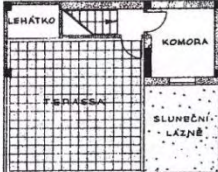
A03		RODINNÉ DVOJDOMY		1923 - 1924	
		místo: Alešova 32 - 36, Brno - Černá pole		druh investora:	
		autor: J. Vaněk		město	
A03.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace				druh výstavby: rozptýlená	
				forma bydlení: individuální	
				způsob zástavby: bodová - nízkopodlažní	
				občanská vybavenost: neřešená	
A03.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
		půdorys přízemí		půdorys patra	
					
				urbanistická / typologická forma: dvojům	
				druh stavby: rodinný dům	
				počet podlaží / bytů: 2 - 2	
				popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s přímým příčným schodištěm (součástí obytného pokoje) - v přízemí z malé předsíně vstup do kuchyně s částečně oddělenou umývárnou, samostatné WC, obývací pokoj s jídelním koutem - v patře dvě vzájemně průchozí ložnice, koupelna s vanou, pracovna	
A03.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto původního stavu		foto aktuálního stavu		kompoziční principy: symetrie	
				výtvárně - estetické prvky: -	
				materiálové řešení fasády: omítka	
				architektonický výraz / styl: moderna	
A03.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		stěnový - příčný		stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby:		keramické cihly + sendvičové stěny na bázi dřeva		technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ					
+		▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu ▪ kompaktní hmota s minimálním hmotovým členěním ▪ vyloučení organického a historického dekoru ▪ progresivní technologie výstavby ▪ ekonomické pojetí výstavby, směřování k typové sériové výstavbě		-	

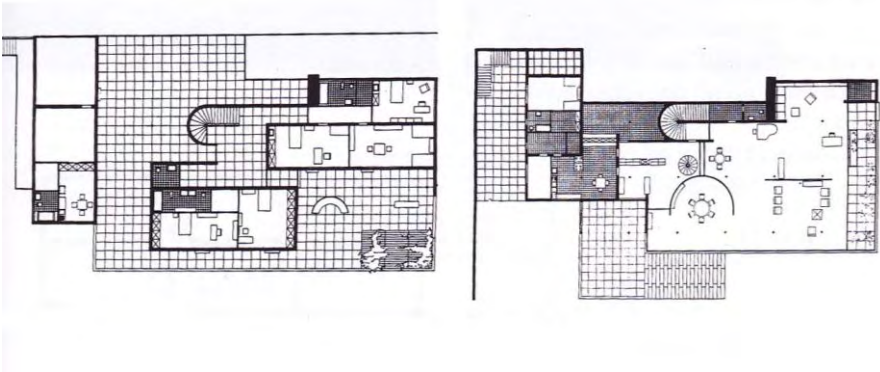
karta 3

KUDELŮV DŮM		1926 - 1927
A04	<i>místo:</i> Klácelova 10, Brno - Stránice	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> J. Víšek	soukromá osoba
A04.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> rozptýlená <i>forma bydlení:</i> individuální <i>způsob zástavby:</i> vilová <i>občanská vybavenost:</i> neřešená
A04.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys suterénu; 2. patra</i> <i>půdorys 1. patra; střechy</i> 		<i>urbanistická / typologická forma:</i> izolovaný <i>druh stavby:</i> rodinný <i>počet podlaží / bytů:</i> 3 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - čtvercový půdorys s osovým přímým schodištěm (není součástí obytného prostoru) - v suterénu hospodářské zázemí s bytem domovníka - v přízemí obytná hala, jídelní kout s propojením na verandu, kuchyně s návazností na pokoj služby, samostatné WC - v 1. patře dvě ložnice, pokoj pro hosty, pracovna, koupelna s WC a vanou - střecha využita jako obytná terasa
A04.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i>	<i>foto aktuálního stavu</i>	<i>kompoziční principy:</i> asymetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> - <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka <i>architektonický výraz / styl:</i> funkcionalismus
A04.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	<i>stavební soustava:</i>	
stěnový	monolitická - zděná	
<i>technologie výstavby:</i>	<i>technologické vybavení domu:</i>	
keramické cihly, železobetonové stropy ^x	-	
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní hmota umožňující malou velikost pozemku ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ přímé propojení obytné části se zahradou	-

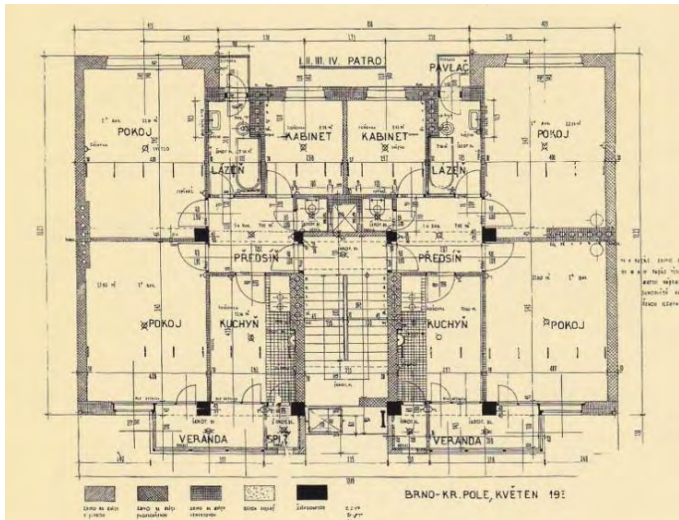
karta 4

A05		RODINNÝ DŮM B. FUCHSE		1927 - 1928	
		místo: Hvězdárenská 2, Brno - Žabovřesky		druh investora:	
		autor: B. Fuchs		soukromá osoba	
A05.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace				druh výstavby: rozptýlená	
				forma bydlení: individuální	
				způsob zástavby: vilová	
				občanská vybavenost: neřešená	
A05.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
		půdorys přízemí; 2. patra půdorys 1. patra; střechy		urbanistická / typologická forma: dvojdom	
				druh stavby: rodinný dům	
				počet podlaží / bytů: 4 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - čtvercový půdorys s osovým přímým schodištěm (není součástí obytného prostoru) - v suterénu hosp. zázemí s garáží - v přízemí dvoupodlažní hala s knihovnou na galerii, propojení se zimní zahradou a balkónem, jídelní kout s návazností na kuchyni a místnost pro domácí práce, samostatné WC - v 1. patře ateliér s pracovnou - v 2. patře tři ložnice, dva pokoje pro hosty, koupelna s vanou, samostatná WC - střecha využita jako obytná terasa	
A05.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto původního stavu		foto aktuálního stavu		kompoziční principy: asymetrie	
				výtvárně - estetické prvky: světlo a stín	
				materiálové řešení fasády: omítka, dřevěné žaluzie	
				architektonický výraz / styl: funkcionalismus	
A05.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		skeletový		stavební soustava: monolitická - železobetonová	
technologie výstavby: železobetonové sloupy a stropy + cihelné vyzdívký				technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ					
+		▪ racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu		-	
				▪ nepřímé propojení obytné části se zahradou	

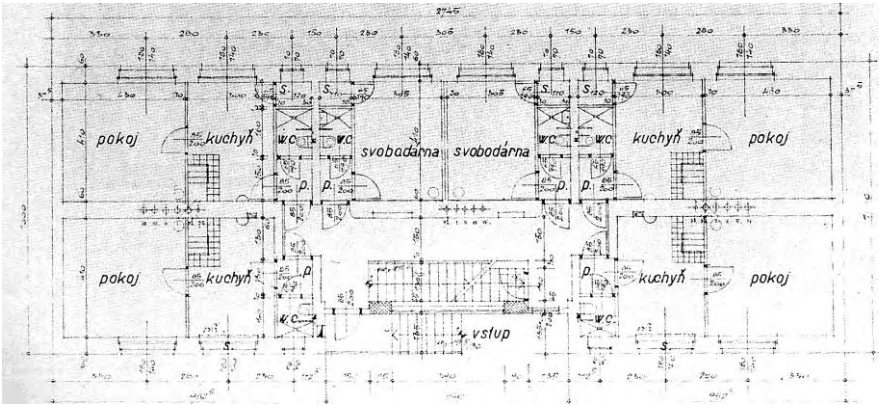
KOLONIE NOVÝ DŮM - RODINNÝ DVOJDŮM		1927 - 1928
A06	místo: Drnovická 8, 10, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: J. Víšek / J. Grunt, B. Fuchs	developer (stavitel)
A06.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná
		forma bydlení: individuální
		způsob zástavby: řadová
		občanská vybavenost: neřešená
A06.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys přízemí; 2. patra		urbanistická / typologická forma: dvojdům
		druh stavby: rodinný dům
půdorys 1. patra; střechy		počet podlaží / bytů: 4 - 2
		popis provozních vztahů bytu:
		- obdélníkový půdorys s přímým schodištěm při obvodu (není součástí obytného prostoru)
		- v přízemí hospodářské zázemí s průchodem do zahrady
		- v 1. patře obytný pokoj s jídelním koutem, oddělená kuchyně
		- v 2. patře dvě ložnice, koupelna s vanou a WC, pokoj sloužky
		- střecha využita jako obytná terasa
A06.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu		kompoziční principy: rytmus
		výtvarně - estetické prvky: -
foto aktuálního stavu		materiálové řešení fasády: omítka
		architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A06.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: skeletový - podélný		stavební soustava: monolitická - železobetonová
technologie výstavby: železobetonové sloupy a stropy + cihelné vyzdívky		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu	-

VILA TUGENDHAT		1929 - 1930
A07	<i>místo:</i> Černopolní 45, Brno - Černá pole	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> L. Mies van der Rohe	soukromá osoba
A07.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> rozptýlená <i>forma bydlení:</i> individuální <i>způsob zástavby:</i> vilová <i>občanská vybavenost:</i> neřešená
A07.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického patra</i>		<i>urbanistická / typologická forma:</i> izolovaný <i>druh stavby:</i> rodinný dům <i>počet podlaží / bytů:</i> 2 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - dispoziční řešení využívá svažitost terénu - ze vstupní kryté terasy v 2. patře přístupné dvoupodlažní hospodářské zázemí s garáží, a bytem domovníka - z hlavní vstupní haly domu jsou přístupné ložnice - samostatná část dětí (2 pokoje) s koupelnou (WC, bidet, vana, umyvadlo) a pokojem chůvy, samostatná část rodičů (2 pokoje) s koupelnou (WC, bidet, vana, 2 umyvadlo) - 1. patro přístupné půlkruhovým schodištěm, obytný propojený prostor s jídelnou a pracovním, návaznost na venkovní terasu propojenou se zahradou - v suterénu hospodářské a technické zázemí, sklady
A07.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i>	<i>foto aktuálního stavu</i>	<i>kompoziční principy:</i> asymetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> horizontální linie <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka <i>architektonický výraz / styl:</i> funkcionalismus
A07.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	skeletový	<i>stavební soustava:</i> montovaná - ocelová
<i>technologie výstavby:</i>	ocelové sloupy, keramické vyzdívky, železobetonové stropy	<i>technologické vybavení domu:</i> tepl vzdušné vytápění, řízené větrání s chlazením
HODNOCENÍ		
+	- progresivní koncepce, maximální propojenost obytných prostor bez členění - orientace pokojů podle světových stran - přímé propojení obytné části se zahradou a střešními terasou - využití rovné střechy pro obytnou terasu - forma vyplývající z dispozičního a konstrukčního řešení - jednoduchý architektonický výraz, rovná střecha, kvalitní detail - progresivní technologie výstavby - progresivní technologické vybavení domu	- plošně náročné řešení vyžadující rozlehlou parcelu - prostorově náročné dispoziční členění

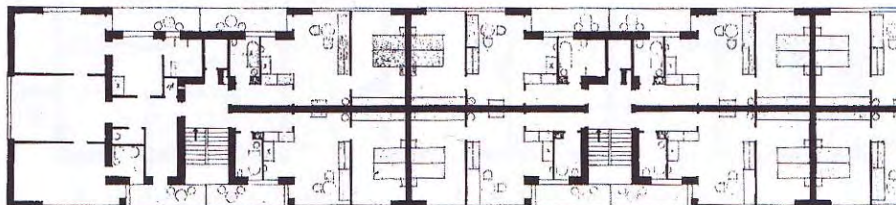
karta 7

NÁJEMNÉ DOMY		1930 - 1931
A08	místo: Kotlářská 24, 28, Brno - Veverčí	druh investora:
	autor: A. Kuba, V. Dvořák	stavitel
A08.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: rozptýlená
		forma bydlení: společná
		způsob zástavby: bloková
		občanská vybavenost: využita stávající
A08.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického patra		urbanistická / typologická forma: schodišťový
		druh stavby: bytový dům
		počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 24 - 2
		popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (3+1), výtah - z centrálního předstínného přístupu do všech místností - koupelna s vanou a balkónkem, samostatné WC, pokoj slizky, oddělená kuchyně propojená s arkýřem - dva samostatné pokoje, jeden propojený s arkýřem - v suterénu společné hospodářské zázemí
A08.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu		kompoziční principy: symetrie
		výtvarně - estetické prvky: světlo a stín
foto aktuálního stavu		materiálové řešení fasády: omítka
		architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A08.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: kombinovaný - podélný		stavební soustava: monolitická - zděná, železobetonová
technologie výstavby: železobetonové sloupky a stropy + keramické cihly		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- racionalní dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy - jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail - konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu	- klasická bloková zástavba

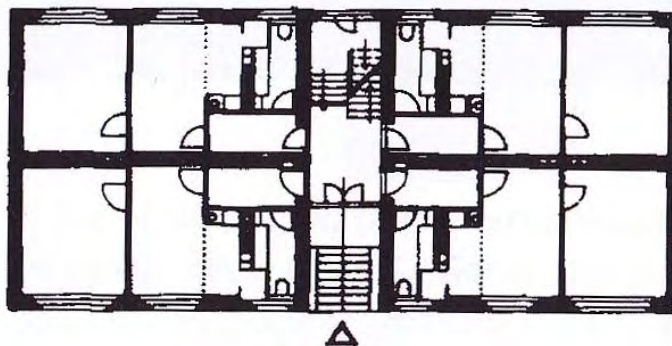
karta 8

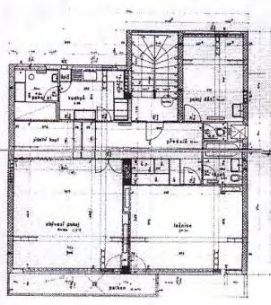
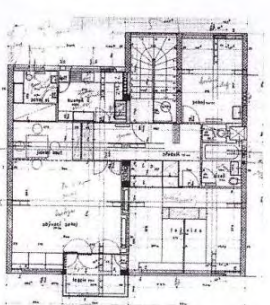
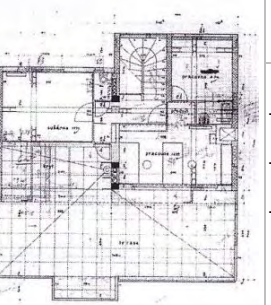
MALOBYTOVÁ KOLONIE - NÁJEMNÝ DŮM		1930 - 1931
A09	místo: Vranovská 22, 28, Brno - Zábrdovice	druh investora:
	autor: J. Polášek	město
A09.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková - polozavřená desková občanská vybavenost: neřešená
A09.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického patra</i> 		urbanistická / typologická forma: deskový schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 72 - 2 popis provozních vztahů bytu: - podélná schodišťová hala s přímým schodištěm, vstupy do 6-ti bytů (1+0, 1+1) - z malé před síně přístup do koupelny s WC a umyvadlem, kuchyně - z kuchyně přístup do pokoje - společné lodžie ze schodišťové haly, v suterénu společné hospodářské zázemí
A09.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i> <i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: symetrie, rytmus výtvarně - estetické prvky: světlo a stín materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A09.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný dvoutrakt		stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropy ^x		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření uzavřených ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - společné lodžie s hospodářskou funkcí - jednoduchý architektonický výraz, rovná obytná střecha, kvalitní detail - sociální pojetí výstavby	
	-	neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby

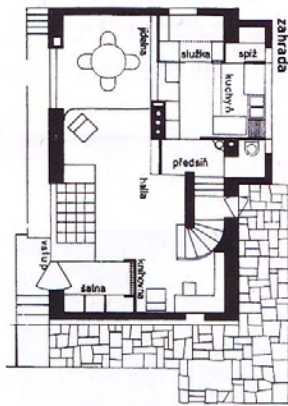
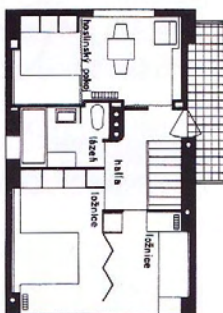
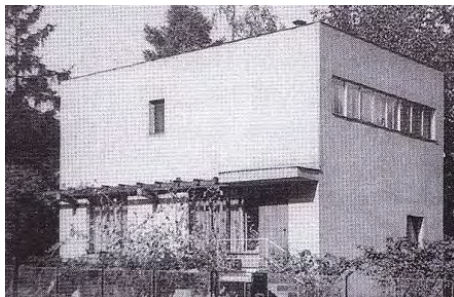
karta 9

MALOBYTOVÉ DOMY - NÁJEMNÝ DŮM		1931 - 1932
A10	místo: Pod Kaštany 26 - 28, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: J. Kumpošt	družstvo
A10.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: řádková desková občanská vybavenost: nová s výstavbou
A10.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického patra		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 5 - 60 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+kk) - z předsíně s šatní skříní přístup do koupelny s WC a vanou, kuchyňský kout s obytnou jídelnou propojenou s lodžii - z obytného pokoje přístup do ložnice - v suterénu společné hospodářské zázemí
A10.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie výtvarně - estetické prvky: horizontální linie světlo a stín materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: funkcionalismus
		
A10.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný dvourakt	stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropy ^x	technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů, řádková zástavba - výstavba částečné občanské vybavenosti - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - lodžie při každém bytě - s hospodářskou funkcí - jednoduchý architektonický výraz, rovná střecha, kvalitní detail - sociální pojetí výstavby	-

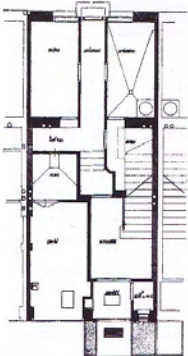
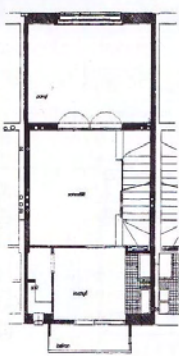
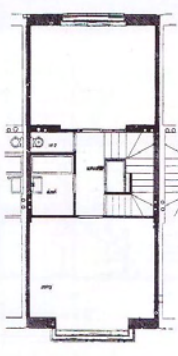
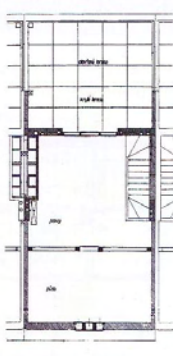
karta 10

MALOBYTOVÁ KOLONIE - NÁJEMNÝ DŮM		1931 - 1932
A11	místo: Vodova 51, 53, Brno - Královo Pole	druh investora:
	autor: J. Polášek	město
A11.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: řádková bloková - polouzavřená občanská vybavenost: nová s výstavbou
A11.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického patra		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekci: 5 - 40 - 2 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+kk) - z před síně s šatní skříní přístup do koupelny s WC a vanou, kuchyňský kout s obytnou jídelnou - z obytného pokoje přístup do ložnice s balkónem - střecha využita jako obytná terasa - v suterénu společné hospodářské zázemí
A11.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A11.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný dvoutrakt		stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropy ^x		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ řádková zástavba + kolmé patrové křídlo služeb vytvářející jeden celek ▪ vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů ▪ výstavba občanské vybavenosti ▪ úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort ▪ balkón při každém bytě ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ sociální pojetí výstavby	-

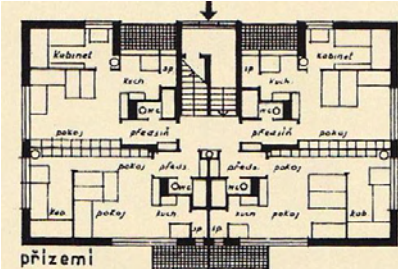
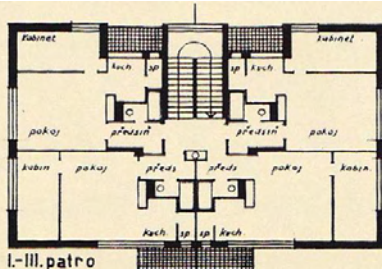
A12 RODINNÝ DŮM J. POLÁŠKA		1932 - 1933
místo: Barvičova 56, Brno - Stránice autor: J. Polášek		druh investora: soukromá osoba
A12.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace 		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: individuální způsob zástavby: řadová občanská vybavenost: neřešená
A12.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys 1. patra půdorys 2. patra půdorys 3. patra 		urbanistická / typologická forma: řadový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 3 - 2 popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s centrálním dvouramenným schodištěm - v přízemí garáž, hospodářské zázemí s průchodem do zahrady - v 1. a 2. patře samostatné byty - ze střední chodbové předsíně přístup do koupelny s vanou a samostatného WC, dvou ložnic, obývacího pokoje s jídelním koutem, samostatné kuchyně s návazností na pokoj služky - v 3. patře ateliér a střecha využita jako obytná terasa
A12.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu foto aktuálního stavu 		kompoziční principy: asymetrie výtvarně - estetické prvky: horizontální linie světlo a stín materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A12.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: kombinovaný - příčný technologie výstavby: železobetonové sloupy a stropy + keramické cihly^x		stavební soustava: monolitická - zděná, železobetonová technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+ ▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu ▪ racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ vícebytový rodinný dům ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu		- ▪ nepřímé propojení obytné části se zahradou ▪ orientace obytných prostor do ulice

A13		RODINNÝ DŮM J. KRANZE		1933 - 1935	
		místo: Alešova 24, Brno - Černá Pole		druh investora:	
		autor: J. Kranz		soukromá osoba	
A13.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace				druh výstavby: rozptýlená	
				forma bydlení: individuální	
				způsob zástavby: vilová	
				občanská vybavenost: neřešená	
A13.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
		půdorys přízemí		půdorys patra	
					
				urbanistická / typologická forma: izolovaný	
				druh stavby: rodinný dům	
				počet podlaží / bytů: 2 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s přímým schodištěm při obvodu, přístupné z hlavního obytného prostoru - vstup z před síně do obytné haly s jídelním koutem, propojení se zahradní terasou - oddělaná kuchyň s návazností na pokoj služky, samostatné WC - v patře dvě ložnice, pokoj hosta, koupelna s WC a vanou	
A13.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto původního stavu		foto aktuálního stavu		kompoziční principy: asymetrie	
				výtvarně - estetické prvky: -	
				materiálové řešení fasády: omítka	
				architektonický výraz / styl: funkcionalismus	
A13.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		stěnový - podélný jednotrakt		stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby:		keramické cihly, železobetonové stropy ^x		technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ					
+		▪ kompaktní hmota umožňující malou velikost pozemku ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ jednoduchý architektonický výraz, rovná střecha, kvalitní detail ▪ přímé propojení obytné části se zahradou ▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu		-	

karta 13

ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY		1934 - 1936
A14	<i>místo:</i> Střední 27-51, Brno - Ponava	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> V. Kuba, A. Kuba	developer (stavitel)
A14.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> soustředěná <i>forma bydlení:</i> individuální <i>způsob zástavby:</i> řadová <i>občanská vybavenost:</i> využita stávající
A14.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys přízemí</i>	<i>půdorys 1. patra</i>	<i>půdorys 2. patra</i>
		
	<i>půdorys 3. patra</i>	
		
		<i>urbanistická / typologická forma:</i> řadový <i>druh stavby:</i> rodinný dům <i>počet podlaží / bytů:</i> 4 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - obdélníkový půdorys s přímým schodištěm při obvodu (součástí obytného prostoru) - v přízemí garáž a hospodářské zázemí s průchodem do zahrady, pokoj služby - v 1. patře centrální schodišťová hala, obytný pokoj a oddělená kuchyně propojená s balkónem - v 2. patře dvě ložnice, koupelna s vanou, samostatné WC - v 3. patře pokoj a střecha využita jako obytná terasa
A14.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i>	<i>foto aktuálního stavu</i>	
		<i>kompoziční principy:</i> rytmus <i>výtvarně - estetické prvky:</i> světlo a stín <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka <i>architektonický výraz / styl:</i> funkcionalismus
A14.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	<i>stavební soustava:</i>	
stěnový - příčný	monolitická - zděná	
<i>technologie výstavby:</i>	<i>technologické vybavení domu:</i>	
keramické cihly, železobetonové stropy ^x	-	
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ ekonomické pojetí výstavby, směřování k typové sériové výstavbě	▪ nepřímé propojení obytné části se zahradou

karta 14

MALOBYTOVÉ DOMY - NÁJEMNÝ DŮM		1936 - 1937
A15	místo: Renneská 1 - 3, Brno - Štýřice	druh investora:
	autor: B. Rozehnal	město
A15.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bodová občanská vybavenost: neřešená
A15.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys přízemí</i> <i>půdorys typického patra</i> 		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů: 4 - 4 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+kk) - z před síně s šatní skříní přístup do koupelny s WC a vanou, obytný pokoj se spaním a oddělným kuchyňským koutem propojeným s balkonem / lodžii - z obytného pokoje přístup do ložnice (kabinetu) - v suterénu a střešním podlaží společné hospodářské zázemí
A15.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i> <i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: symetrie výtvárně - estetické prvky: - hmotově plastické průčelí tvořené funkčními prvky - balkóny materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: funkcionalismus
A15.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: skeletový ^x		stavební soustava: monolitická - železobetonová ^x
technologie výstavby: železobetonové sloupky a stropy + cihelné vyzdívky ^x		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+ - soubor bodových domů tvořící uliční frontu - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - balkón při každém bytě - jednoduchý architektonický výraz, rovná střecha kvalitní detail - konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu - sociální pojetí výstavby, směřování k typové sériové výstavbě - - neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby		

A.2 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ

společenské souvislosti

Revoluční rok 1848 znamená v historii českých zemí významný přelom a počátek nového vývoje a po roce 1860, kdy se rakouský císař vzdal absolutní moci, se začíná formovat nový politický a ekonomický život, který je poháněn také prudkým rozvojem průmyslu, školství a infrastruktury. Rychlá modernizace a technické vybavení udržují krok s průmyslově nejvyspělejšími zeměmi a na přelomu 19. a 20. století má česká společnost téměř všechny rysy moderní vyspělé společnosti.

Všestranný rozvoj větších českých měst je přerušen vypuknutím světové války (1914 - 1918), jejímž důsledkem je rozpad mnohohrádnostního Rakousko - Uherska. Jedním z nástupnických států je mimo jiné i Československo. Vznik samostatného státu poskytuje základnu k novému a zcela nebývalému rozkvětu. Tento rozvoj přerušuje až v roce 1929 hospodářská krize, která prohlubuje zejména krizi bytovou. (20; 21)

Rozhodující pro bytovou výstavbu je podpora městskou a zemskou správou, která většinu akcí, od urbanistických koncepcí, zastavovacích plánů, až k projektům jednotlivých staveb, iniciuje a realizuje. Nutnost zabezpečit bydlení velkému počtu dělníků, přicházejících do velkých měst za prací, vede k veřejnému financování hlavně předměstských malobytových kolonií a souborů nájemných rodinných domů. (22)

Významný podíl na výstavbě bytů, zejména nájemných činžovních domů pro střední třídu, mají soukromí stavitelé, tehdejší developeři. Stavitelské firmy většinou nejen stavby provádí, ale i navrhují. Soukromý sektor drží v rukou výstavbu prestižních vilových nově vznikajících čtvrtí.

Veřejná obytná výstavba vychází z architektonických soutěží, soukromé firmy a osoby oslovují místní architekty, mnohdy mladé, začínající, kterým je tak umožněno aplikovat nové moderní impulsy do tvorby obytného prostředí.

obr. 24

Regulační plán Brna,
soutěžní návrh - 1. cena;
E. Fassbender, 1901-02

forma a způsob zástavby

Přelom 19. a 20. století je dobou mohutného stavebního rozmachu, projevujícího se nejen na předměstích, ale i v historických jádrech měst. Brněnská asanace historického centra (75% domů určeno k demolici), probíhající od roku 1896 a válečnými událostmi vynucené ukončení má za následek, že řadu uvolněných parcel v městské zástavbě je možné zastavit meziválečnými realizacemi. Brněnská asanace není lokální záležitostí a ve stejné době je asanována také Praha. (23)

Rozptýlená výstavba zahrnuje především individuální vilovou zástavbu, která vzniká na kraji historických částí. Vilové čtvrti vznikají v místech původních zahrad a navazují na myšlenku „zahradního města“. V Brně jako první vzniká vilová zástavba tzv. Úřednické čtvrti (dnešní Masarykova čtvrť), navazují Černá pole a Pisárky. (24)

Soustředěná výstavba je v meziválečném období zastoupena zejména společnou formou bydlení pro nejchudší obyvatele měst. Sociální smýšlení veřejného sektoru ani koncem 20. let nezeslabuje, ale možnosti výstavby jsou v důsledku hospodářské krize značně omezeny a rozsáhlejší výstavbu, zejména nájemných domů s levnými byty, pozitivně ovlivňuje až legislativní zvýhodnění tohoto typu domu (1930). Nejvyspělejší příklady domů s malými byty vytvořil v Brně počátkem třicátých let J. Kumpošt a především J. Polášek. (22)

Kromě společné formy bydlení se začínají objevovat návrhy na levné rodinné domky, které mají zajistit dostupné individuální bydlení širším vrstvám. Jde o první snahu směřující k vytvoření typového domu. Nové možnosti individuálního bydlení naznačily kolonie rodinných domů podle projektu B. Fuchse, J. Grunta, J. Kumpošta a mnoha dalších, které jsou budovány většinou na základě dílčích zastavovacích plánů na předměstích. Výjimečný je návrh dřevěných izolovaných rodinných domků V. Roštlapila z roku 1925 do brněnských Husovic. (22)

obr. 25

Brněnská asanace, Zámečnická ulice;
1910

obr. 26

Rodinné domy, Brno - Maloměřice;
K. Kotas, B. Fuchs, 1923 - 24

Ojedinělou soustředěnou výstavbou experimentálního charakteru je v roce 1928 výstavba šestnácti rodinných domů nazvaná Nový dům (dokončena a zpřístupněna v září 1928 při brněnské Výstavě soudobé kultury v Československu). Oproti svému vzoru, kolonie Weissenhofsiedlung ve Stuttgartu, je soubor zaměřen pouze na problém individuálního bydlení. Umožňuje realizaci ideálních představ o podobě rodinné domu s přihlédnutím k některým novinkám ve stavební praxi. Objekty na parcele v brněnských Žabovřeskách jsou rozmístěny do dostředného útvaru, symetrického podle podélné osy. Všem domům je společný úsporný stavební program, výška a tvar jednoduchého kubusu. Jen některé domy řeší důsledně základní myšlenku akce, tj. problém malobytové, účelně promyšlené dispozice. Kolonie Baba v Praze (otevřeno 1932 při výstavě Svazu českého díla) je též projektována jako celek individuálních rodinných domů. Situace je zde rozvinutá po vrstevnicích svažitého pozemku se střídavě umístěnými izolovanými domy. Je požadováno omezení výměr, nákladů či typizace, ale většina těchto pokrokových představ nedošla svému a vznikl obytný soubor poměrně luxusních vil. Zcela ojedinělou soustředěnou výstavbu nacházíme ve Zlíně. Zlín se díky expanzi Baťových závodů stává v krátkém čase moderním průmyslovým městem s koncentrací kvalitní moderní architektury, založené na standardizaci a typizaci. Z hlediska obytných staveb je idea „města v zeleni“ modifikována směrem k zástavbě jednoduchých sériově vyráběných kubických rodinných domů, sestavených šachovnicově či lineárně na svazích kolem údolí. Výstavba se řídí regulačními plány, které v letech 1921, 1927 a 1934 vypracoval F. L. Gahura. Jednotlivé typy nájemných domků jsou diferencovány podle profesí. Převládajícím typem je čtyřdomek, později se uplatňuje dvoj a jednodomek. (22; 24)

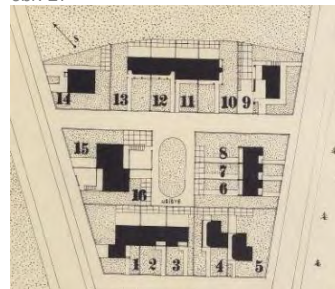
Větší podíl obytné výstavby tvoří individuální forma bydlení. Stále rostoucí poptávka po rodinných domech vybízí stavitele také k novým řešením tohoto stavebního typu. Obytné soubory vznikají na podkladu regulačních a urbanistických plánů. Vilově (bodově) zastavěné parcely na roštové soustavě uliční sítě s řadou veřejných prostranství, jsou založeny na počátku 20. století po vzoru anglických zahradních měst a jejich zástavba probíhá celé meziválečné období. U urbanistických schémat nájemných domů třicátých let ještě doznívá uzavřený blok, navazující na historickou kompaktní strukturu města. Nový směr zástavby bytovými domy naznačuje téměř uzavřené uspořádání bloků s volnými nárožními a vzdušným, zelení osázeným dvorem. Na několika realizacích v Brně i v Praze můžeme zaznamenat progresivní způsob zástavby vycházející ze zásad funkcionalismu - řádkový systém zastavění s dostatečným osvětlením a větráním domů a umožnil vytvoření ploch zeleně hřišť mezi bloky domů (malobytové kolonie v Praze na Pankráci, v Holešovicích nebo v Libni).

občanská vybavenost

V tomto období převládá u urbanistů teoretiků koncepce městských monofunkčních zón - města bydlení, města obchodu a města průmyslu - oddělených navzájem pásy rekreační zeleně, což ale v důsledku může ohrozit harmonický koloběh každodenního života měst a příliš zjednoduší jejich typologický a tím i formový výraz. (25)

Řešení občanské vybavenosti u soustředěné výstavby není prioritou a je využíváno stávajících kapacit občanské, technické i dopravní infrastruktury, jež je při rozsahu nové bytové výstavby udržitelná. Problémem občanské vybavenosti u nově vznikajících sídlišť se ale architekti začínají oprávněně zabývat již zpočátku 30. let. např. J. Kumpošt se jako první v Brně pokouší o vytvoření malého obytného centra se službami a mateřskou školou v ploše zeleně mezi domy v souboru nájemných domů v ulici Tábor (1931).

obr. 27

Návrh na zastavovací plán kolonie Nový dům, Brno - Žabovřesky; J. Grunt, B. Fuchs, 1927

obr. 28

Obytná kolonie Baba - model, Praha; P. Janák, 1928

obr. 29

Obytná čtvrť Letná, Zlín; J. Kotěra, F. L. Gahura 1915 - 1940

obr. 30

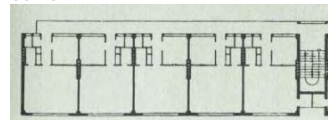
Návrh na soubor nájemných domů, Brno - Královo pole / axonometrie; J. Polášek, 1931 - 32

Převládá izolovaná forma rodinného domu a začínají se realizovat dvojdomky a „vícedomky“, jejichž kompaktnost šetří rozlohu pozemků a potřebnou infrastrukturu. Nově se utváří typ řadového městského rodinného domu, který je také cenově dostupný a vhodný pro sériovou výstavbu. (22)

Další nové myšlenky přinášejí soutěže na domy s malými byty v Praze. Jedna z variant projektu z roku 1930 měla prosklenou komunikační pavlač vedenou pouze každým druhým patrem, což si vynutilo patrový (mezonetový) byt.

U bytové výstavby se setkáváme se nejčastěji schodišťovou formou nájemných domů, řešených v blokové zástavbě nebo formou deskových bloků.

obr. 31

Nájemný pavlačový dům - půdorys, Praha; F.Libra, J. Kan, 1935 - 37

obr. 32

Řadové rodinné domy - půdorys, Praha; J. Gočár, P. Janák, J. Zavřil, 1921

dispoziční řešení bytů, vybavenost a provozní vztahy

Přelom 19. a 20. století je důležitým mezníkem také pro nový vývoj dispozičního a provozního řešení rodinného domu, jehož počátky můžeme najít v Anglii, kde současně s obrodou uměleckého řemesla probíhá také reforma architektury. Inspirací pro bytovou architekturu se stává anglický středověký statek cottage. Výsledkem je prostý obytný dům spojující tradici s moderností. Osou dispozice je průběžná hala se schodištěm a ochozem v patře, z níž jsou přístupné všechny obytné místnosti. Principy anglického venkovského domu jsou uplatňovány po vzoru vídeňské školy českými a zejména brněnskými architekty na rodinných vilách. (26)

Po období hledání nové struktury jsou 30. léta charakterizována naplňováním a praktickou aplikací nových myšlenek architektonické avantgardy. Po vzoru Le Corbusiera, hlavní představitel nové architektury dospívají k funkčně důsledně promyšlené půdorysné skladbě, k výtvarně čistému pojetí vnitřku i vnějšku, k citlivé volbě materiálů s ohledem na ekonomičnost výstavby. (22)

Díky technologii z železobetonu je umožněno uvolnění dispozice, větší variabilita a propojenost prostor vnitřních, jak mezi sebou, tak s exteriérem. Rodinné domy mají ve většině případů hlavní obytné patro umístěné nad hospodářské přízemí. Obytné pokoje tak nejsou přímo propojeny se zahradou, což nahrazují venkovní prostory balkonů, lodžii a arkýřů. Kuchyně je řešena zcela odděleně od obytných prostor a náleží k ní pokoj hospodyně. Provozně oddělné schodiště propojuje všechna podlaží, střešní je využita jako obytná terasa. Hygienické vybavení rodinných domů standardně obsahuje samostatné WC a koupelnu s vanou.

U nájemných bytových domů pro střední vrstvu se můžeme také setkat s oddělenou kuchyní, často s návazností na venkovní prostory, které plní zatím pouze funkci hospodářskou, a pokoj pro hospodyně. Byty pro chudé jsou řešeny úsporněji, splňují však zejména hygienický komfort formou umývárny s WC (později i s vanou). Kuchyně zde plní spíše funkci obytnou, kde pracovní plocha vytváří kuchyňský kout a oddělen je pokoj na spaní.

V půdorysných řešeních obytných staveb tohoto období nalézáme důsledně řešené funkční dispozice s logicky navazujícími a rozvrženými místnostmi, které respektují konstrukci a ekonomičnost provádění i provozu.

obr. 33

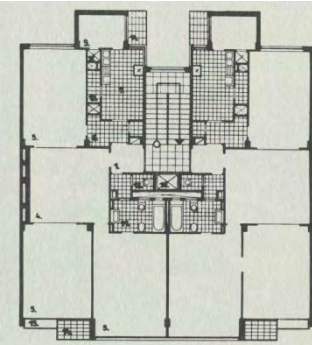
Jurkovičova vila - půdorys přízemí, Brno; D. Jurkovič, 1905 - 1906

obr. 34

Hajný rodinný dům - půdorys patra, Praha; L. Žák, 1933

obr. 35

Nájemní dům - půdorys, Praha Holešovice; E. Rosenberg, 1936 - 37

architektonický styl a výraz

Cesta k novému architektonickému výrazu - secesi - je připravována již v 19. století anglickými umělci, kteří zahajují obrod uměleckého řemesla jako reakci na průmyslovou výrobu. Podle vzoru anglického Art&Crafts se po roce 1900 zakládají podobná společenství také ve střední Evropě. První jsou Vídeňské dílny (1903), které na rozdíl od anglických předchůdců nasazovaly do uměleckoprůmyslové výroby stroje. Nový styl krystalizuje poté, co k naturalismu a symbolismu přibývá ornamentálně dekorativní složka. Revoluční zásluhou secese je to, že se dokázala zbavit zátěže tradičních uměleckých slohů a vytvořila nový moderní styl, jež předurčil vývoj umění a architektury ve

obr. 36

Jurkovičova vila - návrh, Brno; D. Jurkovič, 1905 - 1906

20. století. (26)

Absolventi německé průmyslové školy se následně pokoušejí ztělesnit některé další revoluční představy, jež vedou k moderně. Ta je oproštěna od historizujícího i secesního dekoru ve prospěch věcné geometrie a dále je stavba formována zvnitřku navenek s aplikací britského dispozičního modelu. (23)

Rozhodující první kroky k dalšímu vývoji architektonického výrazu Brna, lze přičíst hlavnímu městskému architektovi J. Kumpoštovi, který usiluje o moderní projevy ve své tvorbě i svých kolegů. Kumpošt také jako jeden z prvních vnáší do svých prací silný sociální akcent, s nímž úzce souvisí i ekonomicky úsporné pojetí, což směřuje k jednoduchému tvaru, oproštěnému od balastu dekoru.

Předchozí kroky vyšlapávají cestu novému, progresivnímu směru, který se orientuje na Le Corbusierovo převratné pojetí architektury. Je to B. Fuchs, který jako první v roce 1925 tyto principy uplatňuje na stavbě Zemanovy kavárny v Brně. (22)

Po roce 1929 již funkcionalismus v odborných kruzích zcela vítězí. Daří se realizovat nový, moderní výraz, jehož podstatou není estetický záměr, ale funkce, konstrukce, ekonomie a hygiena. Architekti zdůrazňují ekonomiku a hygienu jako rozhodující činitele pro formu obytných staveb.

Funkcionalismus je revolučním počinem, který nemá v novodobé historii architektury obdoby. Jeho principy jsou v průběhu století opakovaně přejímány a opíráme se o ně při tvorbě dodnes.

obr. 37

Kumpoštova vila, Brno;
J. Kumpošt, 1922 - 24

obr. 38

Hajnův rodinný dům - půdorys patra,
Praha; L. Žák, 1933

výtvarně - estetické prvky, materiálové řešení fasád

Secese pracuje s ornamentálně dekorativními liniemi a hledá inspiraci také v mimoevropských kulturách. Moderna od tohoto výtvarného dekoru zcela opouští, ale setkáváme se u ní ještě s prvky geometrického a stavebního dekoru, jako jsou okenní špalety, římsy apod. Dekor je zpravidla materiálově odlišen od zbývajících ploch fasády, je použito keramiky nebo lícových cihel, které jsou často používány na celou fasádu místo omítky.

Typickým tvaroslovím funkcionalistických staveb jsou čisté geometrické tvary a hmoty s asymetrickou kompozicí různě velikých okenních otvorů. Výtvarně mohou na tvarově čistých objektech působit hmotově plastická průčelí, která tvoří výhradně funkční prvky jako balkóny, arkýře, zimní zahrady apod. Často je uplatňováno, pro období funkcionalismu charakteristické, pásové okno. Společně s „vtaženým“ pásovým balkónem (resp. lodžíí), který je s oknem spojený v dlouhý společný pruh, je výrazným tvarovým a dynamickým motivem jinak hladké strohé fasády. (22)

Kromě citlivé volby materiálů je velký důraz kladen také na jejich dokonalé řemeslné zpracování.

obr. 39

Nájemný dům J. Pelikánové, Brno;
M. Matzenauer, 1905

obr. 40

Nájemný pavlačový dům, Praha;
F. Libra, J. Kan, 1935 - 37

konstrukce a technologie výstavby

Při bytové výstavbě je nejvíce rozšířen stěnový konstrukční systém, kde nosné i nenosné stěny tvoří keramické cihly. Pokud je nutné uvolnit půdorys od stěn, je využito skeletového konstrukčního

systému z železobetonu. Monolitický železobetonu je novým materiálem umožňující rozvinutí progresivní technologie výstavby. Jeho použití v obytné výstavbě vede k uvolnění bytové dispozice, vývoji nových provozních vazeb, zvětšení rozponů stropů a únosnost rovných střech. Technologie má tedy v důsledku velký vliv na formu staveb, u nichž je díky ní možné odhmotnit průčelí staveb velkými okny a ukončení rovnou, často pochozí střechou. Je tak překonána nutnost zastřešení formou krovové konstrukce, která pozbývá u městských domů také svůj funkční význam.

Nově se utváří typ řadového městského rodinného domu, odpovídající progresivním tendencím současné architektury, který má být také cenově dostupný a vhodný pro sériovou výstavbu - počátek typizace a typové výstavby. Významná je v tomto směru realizace nového konstrukčního a dispozičního programu, uskutečněného v sériové výrobě J. Vaňkem (1923 - 24, ul. Alšova, Brno - Černá pole). Bylo tak dosaženo v první řadě aplikací tzv. Loosova konstrukčního systému „domu s jednou zdí“, v němž mají nosnou funkci zděné příčné zdi a podélné zdi jsou tvořeny zavěšenou dřevěnou konstrukcí bez základů. (22)

Vytápění bytů a rodinných domů je převážně kamny a kotli na pevná paliva. U bytů jsou kamna součástí vybavení kuchyní a slouží současně pro přípravu jídel. Velký důraz je kladen na větrání hygienického vybavení bytů. Proto je snaha všechny provozní místnosti umísťovat při fasádách, k čemuž při výstavbě bytových domů napomáhá nastupující podélný dvourákový konstrukční systém.

obr. 41

*Rodinný dvojdom, Brno - Černá pole;
J. Vaněk, 1923 - 24*

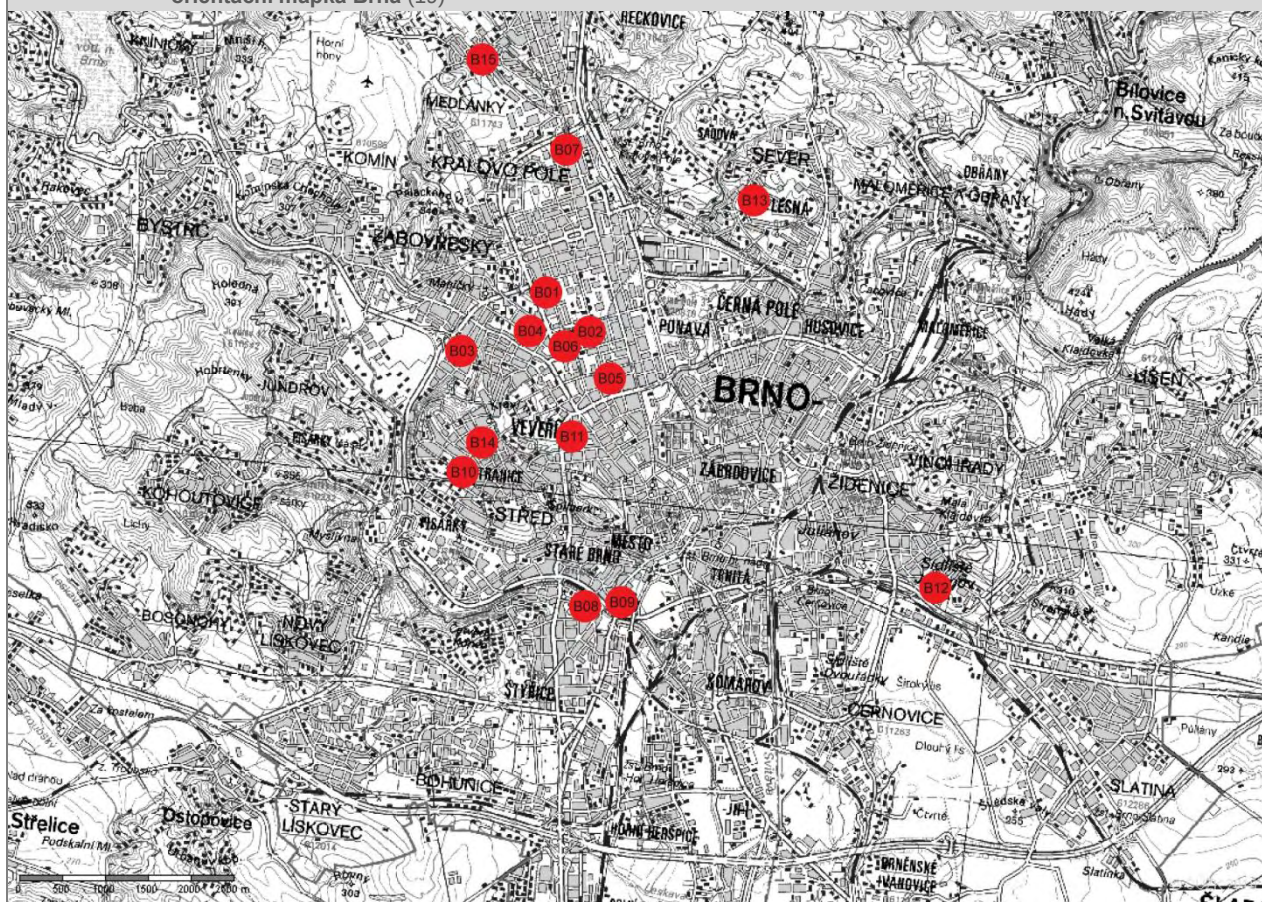
A.3 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ			
+	▪ kompaktní hmota s minimálním hmotovým členěním, umožňující malou velikost pozemku ▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů, řádková (volná) zástavba ▪ soubory obytných domů tvořící uliční frontu, veřejný prostor	-	▪ plošně náročné půdorysné řešení vyžadující rozlehlou parcelu ▪ klasická bloková zástavba ▪ chybějící občanská vybavenost v rámci výstavby
	▪ orientace pokojů podle světových stran ▪ racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ využití rovné střechy pro obytnou terasu ▪ hygienický komfort ▪ sociální pojetí výstavby, směřování k typové sériové výstavbě		▪ nepřímé propojení obytné části se zahradou ▪ nepřímé propojení hospodářské části s obytnou (oddělené provozny služebnictva a obyvatelů bytu) ▪ lodžie, balkóny, arkýře při bytech především plnící hospodářskou funkci
	▪ vyloučení organického s historického dekoru ▪ jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail ▪ forma vyplývající z dispozičního a konstrukčního řešení ▪ rovná střecha		-
	▪ konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu ▪ progresivní technologie výstavby ▪ ekonomické pojetí výstavby, směřování k typové sériové výstavbě		▪ krovové střešní a stropní trámové konstrukce
*	▪ výstavba obytných domů s minimálním hmotovým členěním ▪ zástavba rodinných domů kompaktním způsobem - dvojdomy, řadové domy ▪ vytváření veřejných prostor při výstavbě bytových i rodinných domů - ulice, zeleň, hřiště ▪ dispoziční řešení vycházející z orientace vůči světovým stranám ▪ racionální řešení dispozice s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ využití venkovních prostor při bytech nejen k hospodářským, ale i obytným účelům ▪ řešení obytných staveb v jednoduchém výrazu, s minimálním užitím různých materiálů na fasádě, dotažení architektonického a konstrukčního detailu ▪ využití funkčních prvků domu pro výtvarný a estetický výraz ▪ forma domů vycházející z dispozičního a konstrukčního řešení ▪ použití progresivních technologií výstavby ▪ ověřování nových typologických principů a technologií při výstavbě experimentálních obytných celků ▪ financování z veřejných prostředků umožňující sociální výstavbu, ekonomické pojetí výstavby	!	▪ nedostatečná občanská vybavenost pro novou bytovou soustředěnou výstavbu ▪ výstavba plošně náročných rodinných domů ▪ uzavření obytných prostor rodinného domu vůči zahradě ▪ návrh obytných staveb s malými okenními otvory ▪ použití překonaných a nesoučasných technologií výstavby

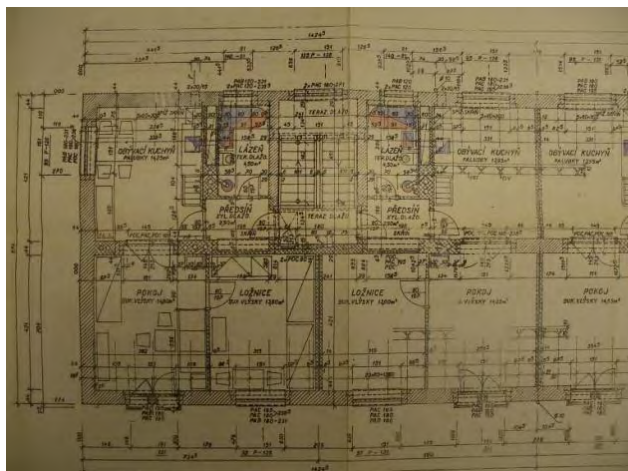
B.1 ANALÝZA VYBRANÝCH REALIZACÍ Z ÚZEMÍ BRNA

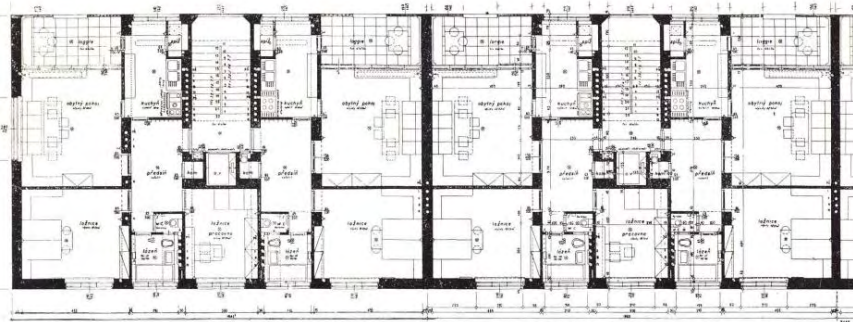
seznam karet s vybranými realizacemi

B01	Bytové domy - Dvouletky	1946 - 1947
B02	Sídlíště Tábor - bytový dům	1946 - 1948
B03	Soubor bytových domů	1950 - 1956
B04	Sídlíště Chládkova - bytový dům	1951 - 1954
B05	Soubor bytových domů	1954 ^x - 1956
B06	Sídlíště Leninova - bytový dům	1956 - 1961
B07	Soubor bytových domů	1957 - 1958
B08	Sídlíště na nábreží - bytový dům	1957 - 1961
B09	Experimentální bytový dům	1958 - 1961
B10	Experimentální bytový dům	1958 - 1960
B11	Sídlíště Úvoz - bytový dům	1960 - 1961
B12	Sídlíště Juliánov - bytový dům	1960 - 1967
B13	Sídlíště Lesná - bytový dům	1962 - 1970
B14	Rodinný dům	1968 - 1972
B15	Sídlíště Jabloňová - atriový rodinný dům	1970 ^x

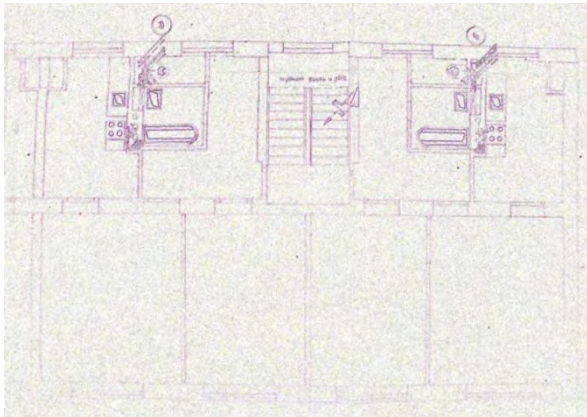
orientační mapka Brna (19)

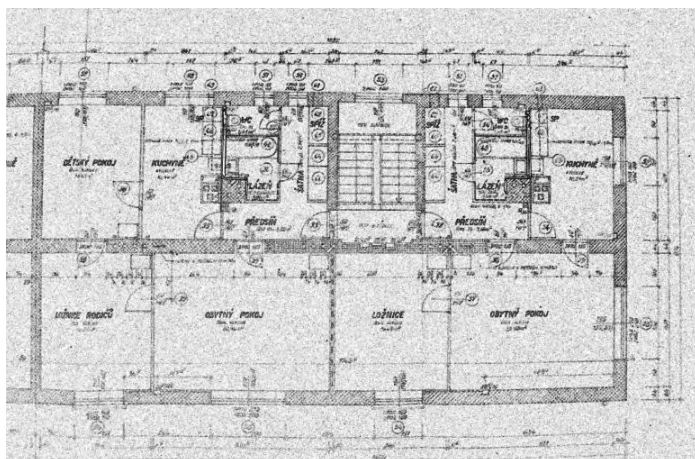

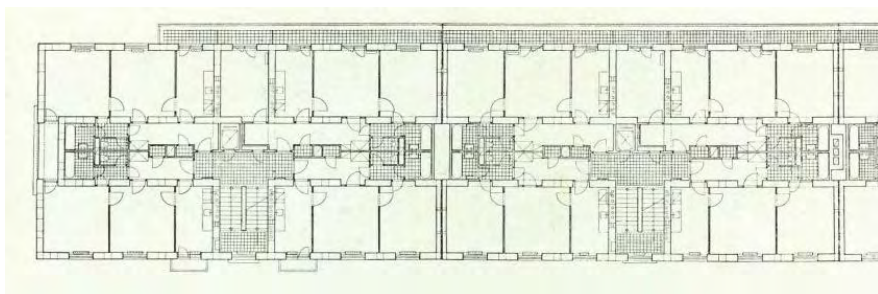
BYTOVÉ DOMY - DVOULETKY		1946 - 1947
B01	místo: Purkyňova 9 - 13, Brno - Královo Pole	druh investora:
	autor: V. Kuba, J. Říha	podnik
B01.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: řadová občanská vybavenost: nová s výstavbou
B01.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 24 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (2+1) - z předsíně vstup do koupelny s vanou a s WC, vstup do obytné kuchyně - obytná kuchyně propojená s pokojem s francouzským oknem a z něj dále vstup do ložnice - v suterénu společné hospodářské zázemí
B01.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie, rytmus výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: poválečný funkcionalismus
		
B01.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stavební soustava:	
stěnový - podélný dvoutrakt	monolitická - zděná	
technologie výstavby:	technologické vybavení domu:	
keramické cihly, betonové stropy, dřevěný krov ^x	-	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření uzavřených ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba občanské vybavenosti - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - francouzská okna nahrazující venkovní obytné prostory - ekonomické pojetí výstavby	- - strohý architektonický výraz - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem - klasická vyzdívaná technologie výstavby a dřevěný krov

SÍDLIŠTĚ TÁBOR - BYTOVÝ DŮM		1946 - 1948
B02	místo: Tábor 42, Brno - Královo Pole	druh investora:
	autor: V. Kuba, J. Kroha, J. Polášek	město
B02.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: řádková občanská vybavenost: nová s výstavbou
B02.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 5 - 40 - 4 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, a výtahem, vstupy do 2 bytů (2+1, 1+1) - z halové předsíně vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, vstup do všech pokojů - samostatná kuchyně s průchodem do obytného pokoje s jídelním koutem, z něhož je přístup na obytnou lodžii - jedna až dvě ložnice - v přízemí společné hospodářské zázemí a obchodní prostory v krytém parteru
B02.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: poválečný funkcionalismus
B02.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný	stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby:	keramické cihly, betonové stropy, dřevěný krov ^x	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti, krytý obchodní parter v přízemí domů - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - dispoziční řešení vycházející z konstrukčního systému - polouzavřené prostorné obytné lodžie - jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail	- - klasicizující stavební dekor - střešní římsa - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem - klasická vyzdívána technologie výstavby a dřevěný krov

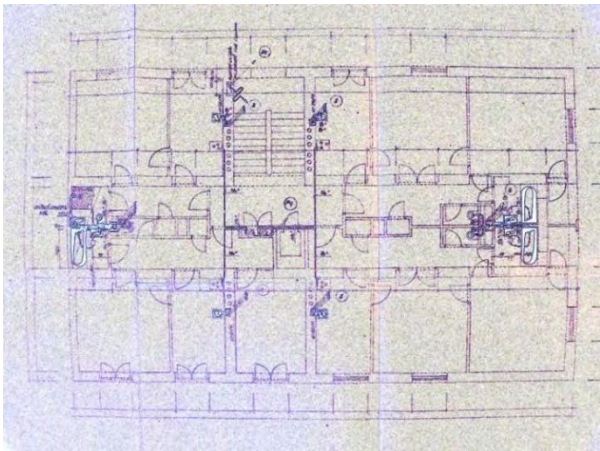
karta 17

SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ		1950 - 1956
B03	místo: Bráfova 92, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: Z. Kříž	město
B03.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková - polouzavřená občanská vybavenost: nová s výstavbou
B03.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 3 - 36 - 6 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (2+1) - z předsíně s šatnou vstup na WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s propojením do obytného pokoje s jídelním koutem - jedna ložnice s balkónem - přízemí společné hospodářské zázemí a částečně obchodní prostory v parteru
B03.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus výtvarně - estetické prvky: plastická výzdoba materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: poválečný funkcionalismus
		
B03.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: stěnový - podélný dvoutrakt	stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby: keramické cihly, betonové stropy, dřevěný krov ^x	technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domů - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - konstrukční řešení umožňující variabilitu dispozice	- - klasizující stavební dekor - římsy, okenní špalety - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem - klasická vyzdívaná technologie výstavby a dřevěný krov

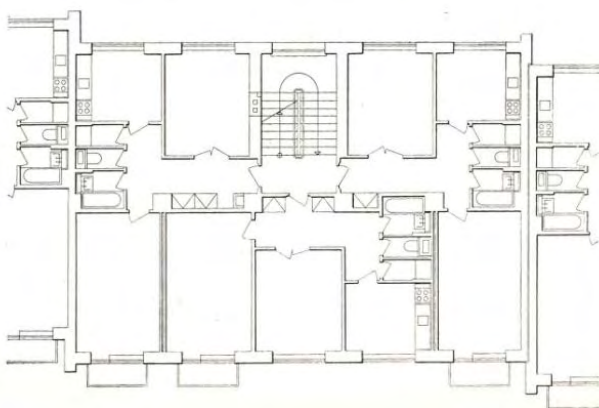
SÍDLIŠTĚ CHLÁDKOVA - BYTOVÝ DŮM		1951 - 1954
B04	místo: Chládkova 26, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: J. Luc, J. Ryška	město
B04.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: řádková bloková - polouzavřená občanská vybavenost: nová s výstavbou
B04.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys přízemí	půdorys patra	urbanistická / typologická forma: schodišťový
		druh stavby: bytový dům
		počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 72 - 3
		popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (2+1, 3+1) - z před síně s šatnou vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a obytného pokoje - samostatná kuchyně s jídelním koutem - průchozí pokoje - přízemí společné hospodářské zázemí
B04.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie
		výtvarně - estetické prvky: plastická výzdoba
		materiálové řešení fasády: omítka
		architektonický výraz / styl: socialistický realismus
B04.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: sténový - podélný dvojtrakt	stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropy a dřevěný krov ^x	technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření uzavřených ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti - úsporné racionální dispoziční řešení, hygienický komfort - konstrukční řešení umožňující variabilitu dispozice	- - klasicizující formální (přilepený) stavební dekor - římsy, okenní špalety, bosáž přízemní části - malé okenní otvory - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem - klasická vyzdívaná technologie výstavby a dřevěný krov

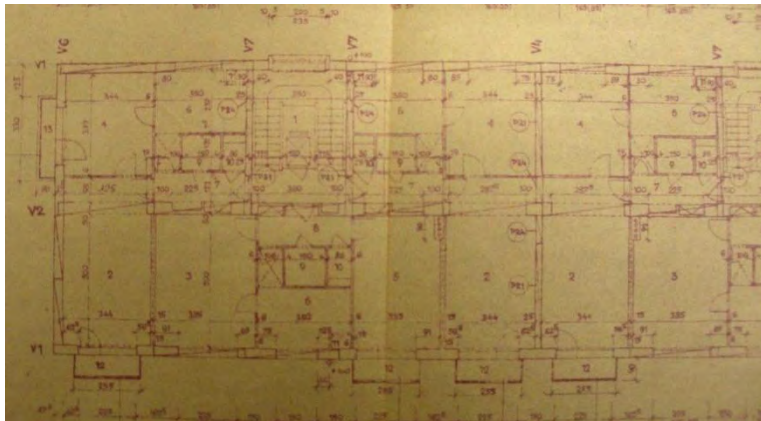
SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ		1954 ^x - 1956
B05	místo: Bayerova 32 - 36 , Brno - město	druh investora:
	autor: V. Unzeitig	město
B05.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková - polouzavřená občanská vybavenost: využita stávající
B05.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys přízemí	půdorys patra	urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů/sekcí: 6 - 24 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 4 bytů (2+1) - z chodbové před síně vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně, vzájemně propojené pokoje, obývací pokoj s jídelním koutem - balkóny z obytných pokojů - v suterénu společné hospodářské zázemí
		
B05.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie, rytmus výtvarně - estetické prvky: plastická výzdoba materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: socialistický realismus
 		
B05.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: stěnový - podélný trojtrakt (typ T15/52)		stavební soustava: montovaná
technologie výstavby: prefabrikované velkorozměrové cihlové kvádry, železobetonové stropy, dřevěný krov ^x		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - dispozice vycházející z konstrukčního systému - progresivní technologie výstavby - progresivní koncepce typové sériové výstavby	- - klasická bloková zástavba - oddělené umístění kuchyně a obytného pokoje - klasicizující formální (přilepený) stavební dekor - střešní římsa, nadokenní římsy, okenní špalety, bosáž přízemní části a nárožní rizality - malé okenní otvory - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem, dřevěný krov

karta 20

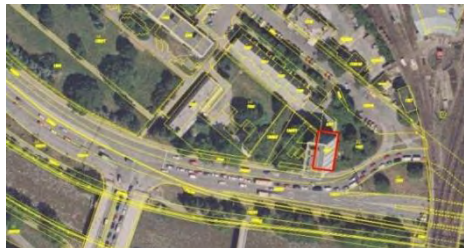
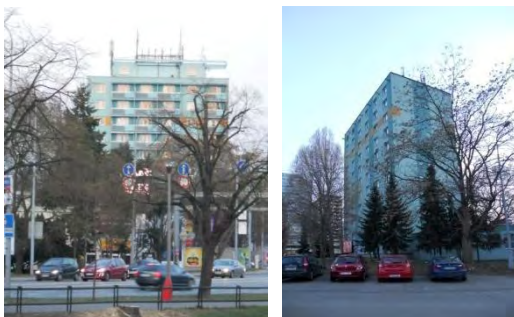
SÍDLIŠTĚ LENINOVA - BYTOVÝ DŮM		1956 - 1961
B06	místo: Kounicova 83 - 87, Brno - Veverčí	druh investora:
	autor: V. Kuba, V.Unzeiting	město
B06.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková - polouzavřená občanská vybavenost: nová s výstavbou
B06.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 5 - 60 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 4 bytů (2+1, 1+1) - z chodbové předsíně vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně, vzájemně propojené pokoje - francouzská okna z obytných pokojů - v přízemí společné hospodářské zázemí a obchodní prostory v parteru
B06.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: symetrie, rytmus výtvarně - estetické prvky: plastická výzdoba materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: socialistický realismus
		
B06.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stavební soustava:	
stěnový - podélný trojtrakt (typ T15/52)	montovaná	
technologie výstavby:	technologické vybavení domu:	
prefabrikované velkorozměrové cihlové kvádry, železobetonové stropy, dřevěný krov ^x	-	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domů - dispozice vycházející z konstrukčního systému - francouzská okna nahrazující venkovní obytné prostory - progresivní technologie výstavby - progresivní koncepce typové sériové výstavby	- - klasická bloková zástavba - oddělené umístění kuchyně a obytného pokoje - klasicizující formální (přilepený) stavební dekor - římsy, špalety, bosáž přízemní části - malé okenní otvory - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem, dřevěný krov

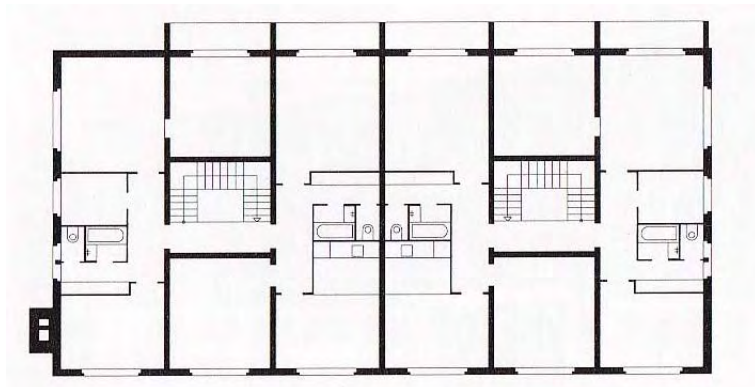
karta 21

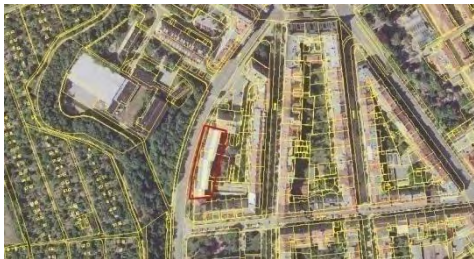
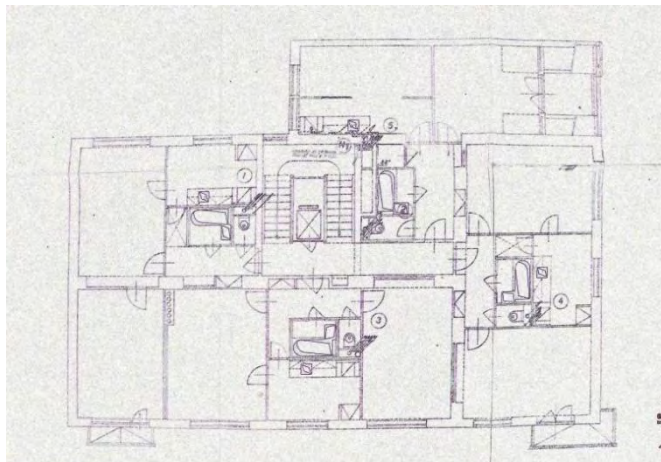
SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ		1957 - 1958
B07	místo: Mánesova 3 - 17, Brno - Královo Pole	druh investora:
	autor: F. Zounek	město
B07.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková - polouzavřená občanská vybavenost: nová s výstavbou
B07.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 48 - 4 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 3 bytů (2+1) - z chodbové předsíně vstup na samostatné WC, do koupelny s vanou a komory, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s jídelním koutem - balkóny z obytných pokojů - v přízemí společné hospodářské zázemí a částečné obchodní prostory v parteru
B07.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus, modul výtvarně - estetické prvky: plastická výzdoba barva materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: bruselský styl
		
B07.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: kombinovaný - podélný dvoutrakt (typ T16)	stavební soustava: montovaná	
technologie výstavby: prefabrikované velkorozměrové cihlové kvádry, železobetonové dutinové stropy, prefabrikované dřevěné vazníky	technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ		
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - úsporné racionální dispoziční řešení, omezení ploch zázemí bytu - jednoduchý architektonický výraz, čisté materiálové detaily, barevný akcent fasády - výtvarný výraz pultové střechy s „kšiletem“ - konstrukční řešení umožňující variabilitu dispozice - progresivní technologie výstavby - progresivní koncepce typové sériové výstavby a její ekonomické pojetí	- nutnost řešení nuceného odvětrání sociálního zařízení umístěného uvnitř dispozice

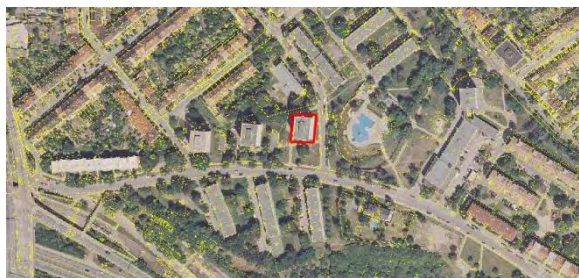
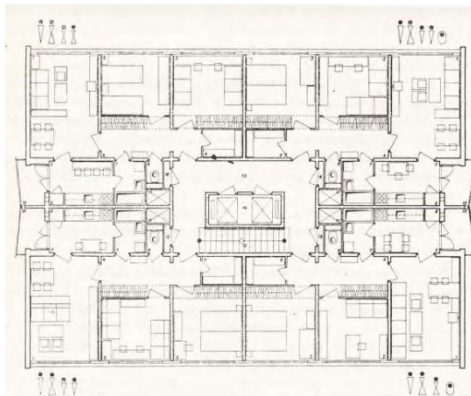
B08		SIDLIŠTĚ NA NÁBŘEŽÍ - BYTOVÝ DŮM	1957 - 1961
		místo: Bakalovo nábreží 1, Brno - Štýřice	druh investora:
		autor: Z. Chlup, M. Dufek	družstvo
B08.1 URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace			druh výstavby: soustředěná
			forma bydlení: společná
			způsob zástavby: desková
			občanská vybavenost: nová s výstavbou
B08.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
půdorys typického podlaží			urbanistická / typologická forma: schodišťový
			druh stavby: bytový dům
			počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 30 - 2
			popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s trojramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 3 bytů (2+1) - z chodbové předsíně vstup na WC, do a koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s jídelním koutem a s průchodem do pokoje - balkóny z obytných pokojů - v přízemí společné hospodářské zázemí a obchodní prostory v parteru, společná obytná střešní terasa
B08.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto původního stavu		foto aktuálního stavu	kompoziční principy: asymetrie
			výtvarně - estetické prvky: -
			materiálové řešení fasády: omítka
			architektonický výraz / styl: bruselský styl
B08.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém: kombinovaný - podélný dvoutrakt		stavební soustava: montovaná	
technologie výstavby: prefabrikované velkorozměrové cihlové kvádry, železobetonové dutinové stropy		technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ			
+	- vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti - úsporné racionální dispoziční řešení, omezení ploch zázemí bytu - využití rovné střechy pro obytnou terasu - jednoduchý architektonický výraz, čisté materiálové detaily plasticita fasády - konstrukční řešení umožňující variabilitu dispozice - progresivní technologie výstavby - progresivní koncepce typové sériové výstavby		- nutnost řešení nuceného odvětrání sociálního zařízení umístěného uvnitř dispozice

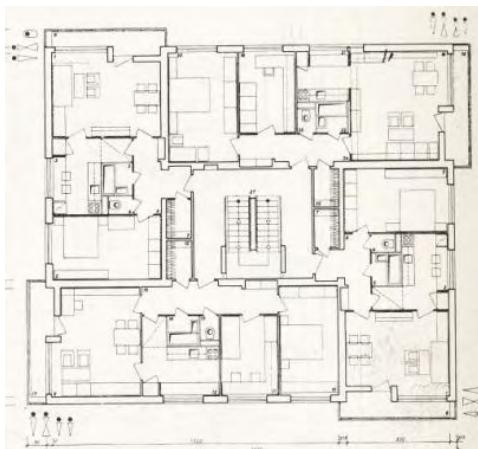
karta 23

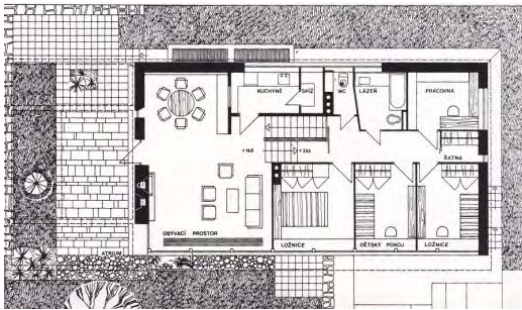
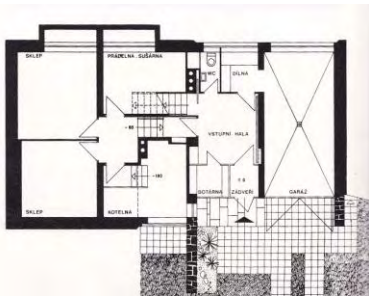
B09		EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM	1958 - 1961		
		místo: Křídlovická 78, Brno - Staré Brno	druh investora:		
		autor: F. Zounek, M. Pospíšil	město		
B09.1 URBANISTICKÉ VZTAHY					
situace			druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bodová - vysokopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou		
B09.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE					
půdorys typického podlaží			urbanistická / typologická forma: věžový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 10 - 40 - 2 popis provozních vztahů bytu: - vnitřní schodišťová hala s půlkruhovým schodištěm a výtahem, vstupy do 2 bytů (3+kk) - z před síně přístup do komory, koupelny s vanou a odděleným WC, polozavřený kuchyňský kout, obývací pokoj s jídelním koutem (s lodžii) - dvě ložnice - v přízemí společné hospodářské zázemí		
B09.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA					
foto původního stavu	foto aktuálního stavu		kompoziční principy: asymetrie, rytmus výtvarně - estetické prvky: horizontální linie barva materiálové řešení fasády: omítka, sklo architektonický výraz / styl: bruselský styl		
					
B09.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY					
konstrukční systém:		stavební soustava:			
stěnový - příčný		monolitická - betonová			
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:			
stěny z prostého betonu, železobetonové stropy		-			
HODNOCENÍ					
+	▪ progresivní urbanistická forma - věžový dům ▪ výstavba částečné občanské vybavenosti ▪ vnitřní poloha schodiště a bytového příslušenství, omezení ploch zázemí ▪ dispozice vyplývající z konstrukčního systému ▪ propojení kuchyňského koutu s obytným pokojem ▪ jednoduchý architektonický výraz, výtvarné provedení funkčních prvků (zábradlí), plasticita fasády ▪ forma vyplývající z konstrukčního řešení ▪ progresivní technologie výstavby ▪ experimentální výstavba ověřující nové koncepte bytové výstavby			-	▪ nutnost nuceného odvětrání zázemí bytu umístěného uvnitř dispozice

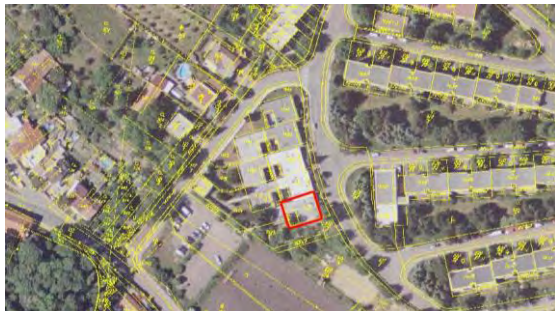
EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM		1958 - 1960	
B10	místo: Vinařská 28, Brno - Pisárky	druh investora:	
	autor: F. Zounek, V. Rudiš	družstvo	
B10.1	URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby:	
		soustředěná	
		forma bydlení:	
		společná	
		způsob zástavby:	
		bodová - nízkopodlažní	
		občanská vybavenost:	
		neřešená	
B10.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma:	
		schodišťový	
		druh stavby:	
		bytový dům	
		počet podlaží / bytů / sekcí:	
		3 - 12 - 2	
		popis provozních vztahů bytu:	
		- vnitřní schodišťová hala s trojramenným schodištěm, vstupy do 2 bytů (3+kk)	
		- z předsíně přístup přes šatnu do koupelny s vanou a do samostatného WC (typové bytové jádro), kuchyňský kout propojený s obývacím pokojem s jídelním koutem	
		- dvě ložnice (s ložnicemi)	
		- v přízemí společné hospodářské zázemí	
B10.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu		foto aktuálního stavu	
		kompoziční principy:	
		asymetrie, modul	
		výtvárné - estetické prvky:	
		světlo a stín	
		barva	
		materiálové řešení fasády:	
		omítka, latexový nátěr	
		architektonický výraz / styl:	
		bruselský styl	
B10.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém:		stavební soustava:	
stěnový - příčný		monolitická - betonová	
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:	
stěny z prostého betonu, železobetonové stropy		vytápění teplovzdušným agregátem	
HODNOCENÍ			
+	dispoziční řešení umožňující univerzální orientaci obytného domu		
	vnitřní poloha schodiště a bytového příslušenství, omezení ploch zázemí		
	propojení kuchyňského koutu s obytným pokojem		
	forma vyplývající z dispozičního řešení		
	jednoduchý architektonický výraz, výtvarné provedení funkčních prvků (zábradlí), plasticita fasády		
	forma vyplývající z konstrukčního řešení		
	progresivní technologie výstavby		
	progresivní technologické vybavení domu		
	experimentální výstavba ověřující nové koncepce bytové výstavby		
	ekonomické pojetí výstavby		
-			

SÍDLIŠTĚ ÚVOZ - BYTOVÝ DŮM		1960 - 1961
B11	místo: Úvoz 106 - 126, Brno - Veverí	druh investora:
	autor: M. Kramoliš, Z. Kopecká, J. Ledvína, M. Brabec, A. Mikulec, J. Kadeřávek	město
B11.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bloková občanská vybavenost: nová s výstavbou
B11.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 120 - 5 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm s výtahem v zrcadle, vstupy do 4 bytů (2+1) - z chodbové předsíně vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s průchodem do obývacího pokoje s jídelním koutem - balkóny z obytných pokojů - v suterénu společné hospodářské zázemí
B11.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus, modul výtvarně - estetické prvky: barva materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: bruselský styl
		
B11.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný dvoutrakt (typ TO3B)	stavební soustava: monolitická - zděná	
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropní panely, prefabrikované dřevěné vazníky	technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti - úsporné racionální dispoziční řešení, omezení ploch zázemí bytu - jednoduchý architektonický výraz, čisté materiálové detaily, barevný akcent fasády - výtvarný výraz pultové střechy s „kšiltlem“	- - klasická bloková zástavba - nutnost řešení odvětrání sociálního zařízení umístěného uvnitř dispozice - použití klasické technologie výstavby

SÍDLIŠTĚ JULIÁNOV - BYTOVÝ DŮM		1960 - 1967
B12	místo: Krásného 15, Brno - Juliánov	druh investora:
	autor: P. Krchňák, M. Dufek	město
B12.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: bodová - vysokopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou
B12.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického patra		urbanistická / typologická forma: věžový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 10 - 40 - 1 popis provozních vztahů bytu: - vnitřní schodišťová hala s přímým schodištěm a dvěma výtazy, vstupy do 4 bytů (3+1) - z chodbové předsíně vstup do komory, na WC, do a koupelny s vanou, dále vstup do pokojů - samostatná kuchyně přístupná pouze přes pokoj s jídelním koutem, z kuchyně přístupná lodžie - v přízemí společné hospodářské zázemí
B12.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: modul výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: bruselský styl
B12.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný (typ B60)	stavební soustava: montovaná
technologie výstavby:	prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ progresivní urbanistická forma - věžový dům ▪ urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost ▪ vnitřní poloha schodiště a bytového příslušenství s přirozeně větranou kuchyní, omezení ploch zázemí ▪ forma vyplývající z konstrukčního řešení ▪ progresivní technologie výstavby	- ▪ výstavba mimo stávající zástavbu města ▪ nutnost řešení odvětrání sociálního zařízení umístěného uvnitř dispozice ▪ unifikovaný architektonický výraz

SÍDLIŠTĚ LESNÁ - BYTOVÝ DŮM		1962 - 1970
B13	místo: Brožíkova 17, Brno - Lesná	druh investora:
	autor: V. Rudiš, F. Zounek, M. Dufek, L. Volák, I. Veselý	město
B13.1 URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace		druh výstavby: soustředěná
		forma bydlení: společná
		způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní
		občanská vybavenost: nová s výstavbou
B13.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: bodový
		druh stavby: bytový dům
		počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 16 - 1
		popis provozních vztahů bytu: - vnitřní schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+1, 3+1) - z chodbové předsíně vstup do komory, na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s průchodem do obývacího pokoje s jídelním koutem, z něj přístup na lodžii - v přízemí společné hospodářské zázemí
B13.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto původního stavu		kompoziční principy: asymetrie
foto aktuálního stavu		
		
		
		výtvarně - estetické prvky: barva
		materiálové řešení fasády: omítka
		architektonický výraz / styl: bruselský styl
B13.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém: stěnový - příčný		stavební soustava: monolitická - montovaná
technologie výstavby: prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - vnitřní poloha schodiště a bytového příslušenství s přirozeně větranou kuchyní, omezení ploch zázemí - forma vyplývající z konstrukčního řešení - progresivní technologie výstavby	- - výstavba mimo stávající zástavbu města - nutnost řešení odvětrání sociálního zařízení umístěného uvnitř dispozice

B14 RODINNÝ DŮM		1968 - 1972
B14	místo: Preslova 8, Brno - Štránice	druh investora:
	autor: I. Ruller	soukromá osoba
B14.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: individuální způsob zástavby: vilová občanská vybavenost: neřešená
B14.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys přízemí</i> <i>půdorys patra</i> 		urbanistická / typologická forma: izolovaný druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 2 - 1 popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s centrálním přímým schodištěm, výškové členění dispozice využívající svahovitost terénu - v suterénu garáž a hospodářské zázemí domu - v přízemí ze schodiště přístup do obývacího pokoje s jídelnou, propojeného s obytnou terasou, průchod do samostatné kuchyně - ložnicová část o půl patra výše - tři ložnice, pracovna, koupelna s vanou a bidetem, samostatné WC
B14.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i> 		kompoziční principy: asymetrie výtvárně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: pohledový beton, pohledové vápenopiskové cihly, kámen architektonický výraz / styl: brutalismus
B14.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný jednotrakt		stavební soustava: monolitická - smíšená
technologie výstavby: keramické cihly, ocelové sloupky, střešní železobetonový rošt		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- kompaktní hmota umožňující malou velikost pozemku - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy - jednoduchý architektonický výraz s použitím příznalých konstrukčních prvků a přírodních materiálů - přímé propojení obytné části se zahradou - konstrukční řešení umožňující uvolnění dispozice a její variabilitu - progresivní technologie výstavby	-

SÍDLIŠTĚ JABLOŇOVÁ - ATRIOVÝ RODINNÝ DŮM		1970 ^x
B15	místo: Jabloňová 17 - 23, Brno - Medlánky	druh investora:
	autor: E. Rozehnalová	družstvo
B15.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - přízemní občanská vybavenost: nová s výstavbou
B15.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys přízemí		urbanistická / typologická forma: atriový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 1 - 1 popis provozních vztahů bytu: - půdorys do tvaru písmene L, společenské a ložnicové křídlo - přes předstíh vstup do haly, z níž jsou přístupná křídla domu, samostatná kuchyně a WC - obytný pokoj s výškově odděleným jídelním koutem a pracovním propojený s obytnou terasou v atriu - v ložnicové části z chodby přístupné pokoje, koupelna s dvouumyvadlem a s WC - na konci chodby vstup do technické místnosti - garáž v úrovni ulice
B15.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus výtvárně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: omítka (břizolit), dřevo, kámen architektonický výraz / styl: normalizační architektura
B15.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný	stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby:	keramické cihly, střešní ocelové svařované vazníky	technologické vybavení domu: teplovodní ústřední vytápění s plynovým kotlem
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ přímé propojení obytné části se zahradou ▪ jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů ▪ progresivní technologie výstavby	-

karta 30

B.2 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ

společenské souvislosti

V roce 1939 jsou české země obsazeny Němci a zřízením Protektorátu Čechy a Morava zaniká Československo. Následně propuká druhá světová válka, která trvá do roku 1945. Ukončení války a obnovení republiky je velkou příležitostí k oživení předválečné tradice, která je ovšem zmařena komunistickým převratem v únoru 1948. Tato událost radikálně změnila politické a hospodářské prostředí v zemi dalších let. (21; 27)

Druhá polovina 50. let je poznamenána pokusy o liberalizaci systému a uvolnění, které je v Československu čitelné zejména na kulturní scéně po úspěchu na Světové výstavě EXPO v Bruselu 1958. V roce 1960 vzniká nová ústava a ČSR se stává ČSSR - Československou socialistickou republikou. V druhé polovině 60. let vrcholí kritika „modelu sovětského socialismu“ a připravuje se částečná realizace reformu, které mají vést tzv. „socialismu s lidskou tvář“. V srpnu roku 1968 jsou tyto reformní procesy ukončeny vojenskou okupací států vojensky Varšavské smlouvy. (28)

Změna politické situace nástupem komunistického režimu po druhé světové válce zasahuje významně i do architektury. Jsou rušeny soukromé architektonické ateliéry a architekti jsou začleněni do státních projektových ústavů. (27)

Novinkou je založení Studijního a typizačního ústavu v Praze, který zajišťuje projekční a realizační základnu nastupující zprůmyslné stavební činnosti. (29)

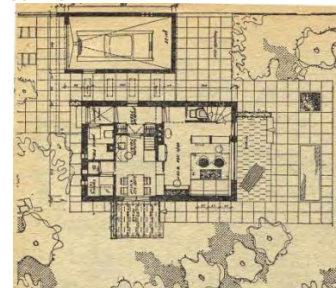
Po druhé válce, zejména pak od roku 1948, jsou nové byty realizovány v rámci státní a podnikové investiční výstavby. Převažuje hlavně společná hromadná bytová výstavba, která reaguje na špatný stav bytového fondu a odpovídá politické ideologii. Projektují se nové velké soubory bytových domů, sídlišť a později i velkých obytných okrsků, které je možné realizovat díky zestátnění pozemků.

Je samozřejmostí vypisovat veřejné celostátní a ústavní architektonické soutěže. Začíná se ve větší míře objevovat družstevní výstavba, při níž státní bytová družstva zašitují jak projektovou přípravu, tak následnou realizaci nejen bytových ale i rodinných domů. Konkrétně družstevní podniková výstavba vede k obnově rozvoje individuální výstavby rodinných domů svépomocnou, ale i dodavatelskou formou v 60. letech. Soukromý sektor podporuje výstavbu rodinných domů jen minimálně, zejména v malých obcích a na vesnici.

obr. 42

obr. 43

Celostátní soutěž na návrhy RD, 1961
2. cena; J. Antal, S. Klauča, L. Chmelík

forma a způsob zástavby

Poválečné období je typické rozvojem soustředěné výstavby. Základní a nejobsáhlejší objem stavební činnosti tvoří nové soubory obytných domů - sídlišť.

V první řadě je snaha k nové výstavbě maximálně využít volná místa území stávající zástavby měst. Příkladem této zásady je první poválečné sídliště v Brně s městskými obytnými domy podle projektu J. Poláška, J. Krohy a V. Kuby. V obdobném duchu je postavena v Brně i Praze řada dalších obytných souborů. (27)

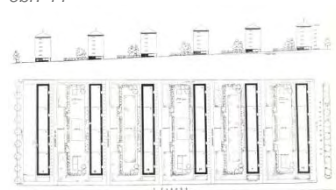
První větší soustředěná bytová výstavba v Praze je realizována na podkladě návrhu F. Jecha, H. Majera a K. Štorcha z roku 1947 na dosud volných plochách Strašnic. Na sídlišti Solitarita se při nízké a neekonomické zástavbě sledovalo spíše vyzkoušení nových progresivních stavebních metod. (30)

Dále je v Praze do roku 1955 postaveno přes 14.000 nových bytů poměrně dobrého standardu. Každý z nich má ústřední topení, vestavbný nábytek a jejich obytná plocha je v průměru 40 m², zatím co před válkou je to 20 m². Po dostavbě proluk je přeneseno těžiště výstavby na jednotlivá větší ucelená území. Jsou to především staveniště na Červeném vrchu pro cca 1500 bytů, na Petřínách, kde je postaveno cca 4000 bytů nebo na Pankráci s cca 15000 byty. (30)

Po válce pokračuje také soustředěná výstavba Zlína, která je nyní zaměřena na vícepodlažní zástavbu, která má zamezit dalšímu rozšiřování zastavěného území a zvýšit ekonomičnost výstavby pro velký počet obyvatel.

Mezi jedinečné počiny v uskutečňování soustředěné výstavby patří

obr. 44

Soubor nájemných městských domů, Brno;
J. Kroha, V. Kuba, J. Polásek, 1946 - 48

obr. 45

Sídliště na Pankráci, Praha;
P. Janák, 1955

vypsání první poválečné soutěže v roce 1945 na návrh zástavby Lidic, které jsou nově založeny vedle původní, za války zničené, obce.

V roce 1957 je vydán Směrný územní plán města Brna (F. Kočí a kol. pracovníků Státního projekčního ústavu pro výstavbu měst a vesnic v Brně), který určuje vhodné plochy pro realizaci soustředěné komplexní výstavby města. Při jeho řešení jsou sledovány tyto zásady - zastavování volných ploch a proluk vhodných pro bytovou výstavbu uvnitř města, výběr soustředěných stavenišť na okraji dosavadního zastavěného území, tak aby byly vytvořeny stavebně i architektonicky ucelené komplexy reprezentující městské zastavění. Tato hlediska jsou podkladem pro vytvoření zastavovacích studií, jimiž je prověřován a určován způsob zástavby, výška zastavění, druh typových sekcí a komplexnost občanského vybavení. Některé z uvedených studií se stávají podkladem přímo pro vypracování projektů (např. Soubor bytových domů na Braňově ulici, sídliště Úvoz nebo sídliště Leninova) nebo je jich použito při zpracování podrobných plánů území s velkou soustředěnou výstavbou (Sídliště na nábreží, Olomoucká ulice, Juliánov nebo Černá pole). Výsledkem řešení první etapy bytové výstavby je určení asi deseti velkých soustředěných stavenišť, která jsou jednak uvnitř zastavěného území, ale většina z nich dotváří okrajové zastavění města. (31)

Na realizovaných obytných souborech lze dobře sledovat vývoj poválečného urbanismu. Schematický koncept funkcionalistického urbanismu, který je typický rovnoběžnými řadami se stejnou orientací a výškovou hladinou objektů, se tvaruje do kompaktnějších bloků s výškovou gradací a centrem. Z brněnských příkladů je toto urbanistické schéma dobře čitelné na uspořádání obytných domů na sídlišti Leninova (dnešní ulice Kounicova). Soubor zastavuje území mezi již dříve postavenými bytovými domy a dnes ho můžeme hodnotit jako kladný příklad tvorby obytného prostředí. (32)

Typický příklad zastavovacího plánu lze vidět na studii s názvem „Nové socialistické městečko“ od J. Krohy - symetricky koncipované polozařvené blokové zastavení, které vytváří intimní vnitroblok se zelení, hřišti a objekty občanské vybavenosti (mateřské a základní školy). (33)

V letech 1956 - 1958 se začíná pojetí výstavby měnit. V urbanistické praxi zrají názory na navrhování sídlišť metodou plně vybavených obytných celků, od menších obytných skupin až po velké městské rajóny. Je vydán zákon o územním plánování a v padesátých až šedesátých letech je vypracováno značné množství rajónových plánů. V nových řešeních obytných souborů dochází k značnému zvratu v kompoziční souvztažnosti mezi jednotlivými objekty. Urbanismus je řešen ve volném zastavění a uvolněním kompozičních závislostí. Nejde ale o ztrátu jakéhokoliv řádu. Volné situování jednotlivých budov v zeleném prostředí je založené na určité pravidelnosti a zdůrazněné opakovatelnosti jednotlivých objektů. Často se vyskytuje kombinace skupin jednotlivých druhů budov - např. úsek rodinných domů vedle skupiny věžáků, nebo vedle skupiny protáhlých bytových domů apod.

Objekty ve volném zastavění nevytvářejí sice kompozičně spjaté a současně vnímané soubory, ale vytvářejí prostředí, tedy celek, spojený svým jednotným rázem, masivy zeleně, prolínající celý soubor. (34)

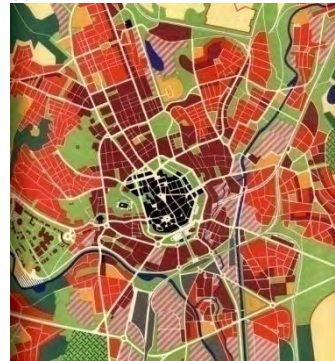
Dále jsou pro tvorbu kvalitního obytného prostředí a prostorové kompozice rozhodující přírodní podmínky a technická progres. Toto spojení lze ukázat na příkladu realizace sídliště Lesná v Brně (původně Za Tišnovkou) rozkládající se na území 99 ha s 5112 bytovými jednotkami pro 18400 obyvatel (F. Zounek, V. Rudiš, I. Veselý 1962 - 1966). Architekti při koncepci pozitivně uplatňují jižní spád terénu, otevřený pohled na město Brno a nezastavitelnou roklí, půlící řešený prostor. Tyto předpoklady vedou k velkoprostorovému řešení obytného obvodu a jeho rozdělení na dva dvojokrsky, k volné zástavbě po vrstevnicích terénu a využití teras pro centra nové čtvrti. Koncept je vytvořen na minimálním počtu velkých obytných 9-ti podlažních a 14-ti podlažních objektů (většinou jde o upravený typ G57) a nízkopodlažních objektů občanského vybavení. (35)

obr. 46

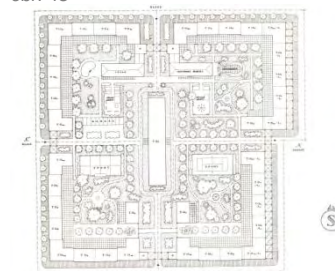
Lidice - letecký pohled;
V. Hlinský, Z. Jirsák, F. Marek,
F. Podzemný, A. Tenzer, 1945 - 57

obr. 47

Směrný územní plán města Brna;
SPÚ pro výstavbu měst a vesnic v Brně,
1956 - 57

obr. 48

Studie zastavovacího plánu - studie;
J. Kroha, 1953

obr. 49

Sídliště Lesná - situace, Brno;
F. Zounek, V. Rudiš, I. Veselý, 1962 - 66

obr. 50

Sídliště Lesná - model, Brno;
F. Zounek, V. Rudiš, I. Veselý, 1962 - 66

Také při řešení brněnského sídliště Juliánov je vycházeno především z jedinečnosti místa. Zvláštní péče zde byla věnována ústřednímu prostoru sídliště, kde dominuje vzrostlá zeleň bývalého hřbitova. Stálé oživení sem přináší centrální sídlištní vybavenost a atmosféru velké brouzdádky. (36)

Kromě stavby nových obytných souborů a sídlišť na hranicích stávajících měst se řeší i přestavba měst a jejich regenerace. V Brně je to např. přestavba areálu u výstaviště (Staré Brno - Sever a Jih) nebo přestavba tehdejší Gotwaldovy třídy (dnešní ulice Milady Horákové), který lze považovat za typickou ukázkou výhledových přestav o přestavbě městského území, které většinou zůstávají pouze u studií. (37)

Výjimečnou ukázkou je přestavba Mladé Boleslavi, kde je nová výstavba využita k dotvoření městských prostorů a zasahuje až k historickému jádru města. (38)

obr. 51

Sídliště Juliánov, Brno; P. Krchňák, L. Hřebacká, J. Pipa, B. Štěpánek, 1960 - 67

obr. 52

Ideový návrh na přestavbu Gottwaldovy třídy v Brně - model; Z. Michal, 1962

občanská vybavenost

Při výstavbě nových sídlišť je uvažováno také s výstavbou příslušné občanské vybavenosti. V padesátých letech jsou velmi často obchodní prostory umístěny v parterech obytných domů, což je pozitivní řešení oživující obytné prostředí sídliště. V blízkosti obytných domů se budují mateřské a základní školy. Zejména pro mateřské školy je typické umísťování do vnitrobloku, který je vytvořen obytnými domy. Polouzavřený vnitroblok je tak přirozeně využit jak pro pobyt dětí, tak pro odpočinek obyvatel blízkého okolí.

Standard bydlení přestává být omezen jen na užitkovou hodnotu bytu, která roste nebo se zmenšuje s růstem a zmenšováním technického vybavení bytu a obytného domu. Je vyžadováno i zajištění faktorů ekonomických, které jsou vytvářeny snahou zkracovat časy při domácích pracích a zásobování, cestách za pracovištěm, při zajišťování kulturních potřeb a rekreace pro obyvatele.

Návrh kapacit a postupu výstavby občanského vybavení je dán přísnou metodikou, která je při navrhování nových obytných souborů také dodržována. Vychází z počtu obyvatel a jejich demografické struktury a je strukturováno na občanské vybavení okrskové (hospodářské objekty jako prádelny, trafo a výměník tepla, mateřské školy, škola, samoobsluha, bufet restaurace a kulturní středisko se službami, garáže), čtvrtové (sportovní areál se stadionem, koupaliště, hřiště apod., obchodní a kulturní centra se sortimentem speciálních obchodů a služeb s poštou, kavárnou, restaurací, vinárnou či mléčným barem) a obvodového charakteru (poliklinika, hromadné garáže, autoservis a řemeslnické středisko).

Objekty občanské vybavenosti doplňují celkovou kompozici obytných skupin a okrsků a jsou ve většině případů tvořeny nízkými pavilónovými objekty.

obr. 53

Soubor bytových domů Bráfova, Brno; Z. Kríž, 1950 - 56

obr. 54

Sídliště Úvoz, Brno; M. Kramoliš a kol., 1960 - 61

urbanistická a typologická staveb

U bytové výstavby se nejčastěji setkáváme se schodišťovou formou nájemných domů, řešených v blokové zástavbě nebo jako deskové bloky. Zástavba je koncipována jako soubor opakovaných typizovaných sekcí, které vytvářejí jednotné obytné prostředí. Setkáváme se ale také s ukázkami atypicky řešených obytných skupin. Dobrý příklad, který ukazuje nové směry jak v navržené typologické formě, tak v konstrukci a technické vybavenosti bytů (deskové stropy s topením), je realizace čtyř obytných dvojdomů v Praze - Vysočanech z roku 1954. Řešení formou čtyř samostatných dvojdomů s vnitřním schodištěm a sdruženým světlíkem umožňuje jasnou dispozici, symetrickou konstrukci skeletu podle dvou os a architektonické řešení bez dvorní fasády. Umožňuje také využití východní a západní strany pro oslunění bytů. V přízemí dvou objektů jsou obchodní prostory a součástí souboru je kulturní centrum. (39)

V souvislosti s obnoveným rozmachem průmyslu se v poválečném

obr. 55

obr. 56

Obytné domy v Praze Vysočanech - půdorys, foto; 1953 - 58

období rozvíjí rozsáhlá bytová výstavba na Ostravsku a Mostecku. V této souvislosti byla vypsaná architektonická soutěž na kolektivní dům v Litvínově, který je součástí sídliště Osada. Kolektivní dům je progresivním druhem stavby, který vychází z myšlenek ruské avantgardy, ovšem v tomto případě ne zcela důsledně. Má spojuvat výhody bydlení v bytových domech s výhodami kolektivizace společenských zařízení a obsluhy. Tomuto příkladu v našich zemích předchází návrh na tzv. hotelový dům „Koldům“ (1930, J. Havlíček, K. Honzík) a návrh obytného kolektivního domu Levé Fronty (1930). Jinak je v tomto směru projekt kolektivního domu v takové velikosti a rozsahu jako je v Litvínově zcela výjimečný. (40)

Koncept domu spočívá v rozdělení stavebního programu do dvou symetrických křídel o 13 patrech s nižší střední budovou společných služeb. Třípokojové byty jsou soustředěny do šikmých křídel a pro úsporu komunikací a izolace jednotlivých bytů, jsou řešeny jako mezonetové. V kolmých křídlech jsou umístěny dvoupokojové byty s přístupem ze střední chodby. Ve střední budově o 7 podlažích je situována dětská školka, jesle, prádelna, jídelna s kuchyní, kluby, čítárna s knihovnou, distribuce, holičství, kadeřnictví a krejčovna. V horních třech patrech je umístěn internát pro mládež. V suterénu je technické zázemí, dílny, tělocvična a přednášková síň. Celkový počet obyvatel je 1400. Konstrukce západních křídel je ocelová s monolitickými železobetonovými stropy. Vnější stěny jsou provedeny z termobetonových tvárnic. Střední budova má železobetonovou rámovou konstrukci s deskovými stropy. Východní křídla jsou také z železobetonu, šikmé křídlo je celé z nosných monierových stěn. Výplňové zdivo je zde z křemelínových tvárnic. Topení je ústřední, sálavé, ze stropních topných hadů. Stavba je spojena s nemalými komplikacemi (geologické podmínky, změna technologie výstavby) a trvá od roku 1947 do 1958. (41)

K výstavbě kolektivního domu je přistoupeno také ve Zlíně. Počet bytových jednotek je zde minimální, do té míry aby byla zajištěna hospodárnost provozu, ale aby nebyla narušena intimita prostředí. Objekt má 9 obytných podlaží se společnými místnostmi v přízemí a hospodářským provozem ve zvýšeném suterénu a s rekreačními prostory na střešní terase. Jesle a prostory pro pobyt dětí jsou v samostatném přízemním křídle. (42)

Jako obdoba kolektivního domu se objevuje nová forma bydlení pro bezdětné manželské páry a pro samostatné osoby - bytový dům hotelového typu. Kromě obytných jednotek jsou v něm zobsaženy služby pro zajištění chodu domácností a širší služby pro obyvatele. Tato progresivní typologická forma je ověřována na experimentální výstavbě domu hotelového bydlení v Praze Invalidovně. (43; 44)

Novým trendem v bytové výstavbě se stávají vysokopodlažní obytné domy (věžové domy), které jsou výhodné díky své ekonomičnosti a lze je realizovat díky novým dokonalejším stavebním technologiím. Typové věžové domy o 11 podlažích jsou postaveny na sídlišti Hloubětín, Spořilov a Petřiny v Praze. Pro tento typ je použito tradiční zděné technologie. 14 - ti podlažní věžový dům v pražských Malešicích je již celomontovaný z plošných panelů, vycházející z typového podkladu T06B. (45)

Vedle masivní bytové výstavby je od roku 1950 bytová otázka částečně řešena také podnikovou soustředěnou výstavbou rodinných domků. K výstavbě se používá schválených typů, zvláště T40D a T52. Mimo to některé podniky staví podle vlastní projektové dokumentace. Soukromá výstavba rodinných domů ve větším měřítku začíná v roce 1953. Jde o domky stavěné svépomocí, za podpory státu s podmínkou, že domy budou stavěny podle typových projektů vypracovaných Státním typizačním ústavem.

obr. 57

obr. 58

Kolektivní dům v Litvínově - foto, půdorys; V. Hlinský, E. Linhart, 1947 - 58

obr. 59

Kolektivní dům v Litvínově - model; J. Voženilek, 1947

obr. 60

Hotelový dům, Praha - Invalidovna; J. Polák, J. Šalda, 1962

obr. 61

Věžový dům, Praha - Petřiny; J. Polák, J. Krákora, L. Černý, 1960

obr. 62

Příklad krajské výstavby rodinného domu; 1962

U bytů z řešeného období jsou kromě obytného pokoje, který je určen ke společnému pobytu rodiny, všechny ostatní prostory minimální. Kuchyně je neobytná, s minimální pracovní plochou a je prostorově oddělena od obytné místnosti, se kterou je v některých případech spojena alespoň dveřmi.

Průlom v tomto směru můžeme zaznamenat na příkladech tzv. pokusných domů v Brně, které sloužily právě k ověřování nových dispozičních a konstrukčních schémat.

Základem je nová koncepce s vnitřní polohou schodiště, která je poprvé vyzkoušena na 11-ti podlažním pokusném domě v ulici Křídlovická. Toto řešení umožňuje značnou hloubku zastavění a malou frontu průčelí na byt, což vede k urbanistické ekonomii. Dva byty na schodišti umožňují vhodné využití vnitřních prostorů podle orientace a příčné větrání bytů. Jednotlivé prostory bytů jsou děleny bytovým jádrem a skříňovou stěnou, což vede k variabilitě dispozice. (46) Dalším příkladem takového řešení, kde je hlavní zásada umístění schodiště uvnitř dispozice, jsou experimentální bytové domy na Vinařské ulici. Aby bylo využito ekonomických výhod této zásady, bylo použito větší hloubky zastavění a uvnitř dispozice je umístěno rovněž příslušenství bytů - kuchyně a koupelna. Kuchyně tak není přímo osvětlena a ve variantním řešení dispozice se stává již kuchyňským koutem, propojeným s obytným pokojem. Takto umístěné příslušenství je možné provést také díky technické možnosti dokonalého umělého odvětrání těchto prostor. (47)

Už v historii můžeme narazit na příklady výstavby obytných domů, kde bylo potřeba v krátké době postavit větší počet obytných domů za jistých ekonomických předpokladů, což vedlo k přirozené typizaci. Vždy šlo o hromadnou výstavbu, při které byl záměr stavět rychle a levně. Tyto znaky - hromadnost, rychlost a ekonomičnost výstavby, jsou základními prvky navrhování obytných staveb v daném období i v následujících desetiletích. (48)

V roce 1949 vydává STÚ první stručný přehled prací a v roce dokončuje rozsáhlý Typizační sborník pro rok 1951. První typy mají omezenou možnost orientace ke světovým stranám a variability. Je to dvoupokojový typ T12/51, typ T11-51 s třípokojovými byty a typ T20/51 s jednopokojovými byty. Kromě bytů jsou navrženy i typové rodinné domky, např. typ T42/51 a domky tzv. rostoucí T40D a T40E, které jsou určeny pro svépomocnou výstavbu.

Dále jsou typy bytů zlepšovány a to především v tom, že standard bytů je vyšší prostorově a vybavením. Objemová typizace je dále rozvíjena v několika nových typových řadových sekcích (T12 až 15/52).

Následuje typ T16 sekce bytového domu o 4 a 5 podlažích, který je uplatněn například na bytovém domě Mánesova v Brně. Základní konstrukční systém je zde podélný dvoutrakt, kde je střední zeď nahrazena soustavou cihelných pilířů. (49)

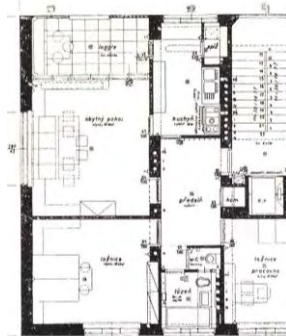
Novější typové podklady jsou již označovány číslem (ročník) a písmenem počátečního písmene města, ve kterém byly vytvořeny. Např. velmi rozšířené typy G57 nebo G59 ze Zlína (tehdejšího Gotwaldova), realizované v různých krajských modifikacích. Typy jsou výchozím modelem nejen pro dispoziční řešení, ale i pro konstrukční řešení obytných domů, jež je přizpůsobováno lokalitě výstavby.

Standard technického vybavení bytů je charakterizován použitím průmyslově vyráběného bytového jádra minimálních rozměrů.

Obecně platí tendence zvyšování počtu místností na úkor zmenšování plošných rozměrů místností. V řešení bytových dispozic je patrna snaha o zajištění dostatečných ukládacích prostor, které jsou vytvářeny zabudovanými skříněmi, skříňovými příčkami nebo šatními komorami. Dispoziční řešení je také ovlivněno snahou o přesun některých funkcí bydlení z bytu do společných částí. Předpokládá se vyčlenění všech hlučných a nečistých provozů nejen z bytu ale i z domu do společného zařízení obytné skupiny. (50)

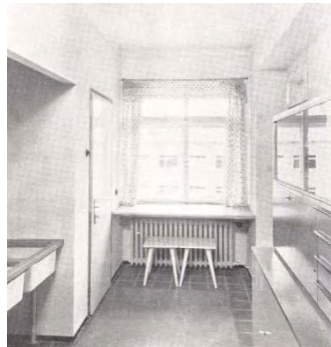
U rodinných domů dochází k celkovému zvětšování půdorysů, podsklepování celého domu, zvětšování podkroví a především zvětšování kuchyně, která má nyní hlavně funkci obytnou. Menší ložnice jsou umístěny v patře. (51)

obr. 63

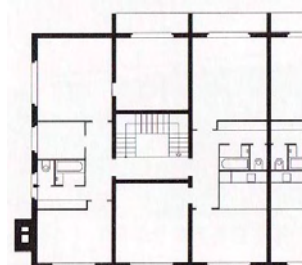
Městský bytový dům - půdorys, Brno; J. Kroha, V. Kuba, J. Polášek, 1946 -48

obr. 64

Městský bytový dům - foto kuchyně, Brno; J. Kroha, V. Kuba, J. Polášek, 1946 -48

obr. 65

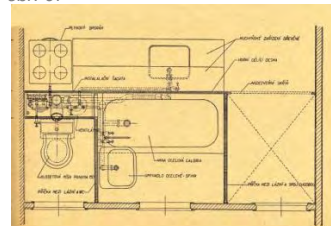
Experimentální bytový dům - půdorys, Brno; F. Zounek, V. Rudiš, 1958 - 60

obr. 66

Věžový dům krajské varianty typu P61/ G5 - půdorys, Kladno - Kročelav; L. Vlček

obr. 67

Bytové typové jádro B2/D01

V prvních dvou poválečných letech přezívá architektonický výraz obytných domů z doby předválečné. Jde tedy o navázání na funkcionalismus, který předpokládá, že vzhled obytných domů a souborů bude přirozeným důsledkem funkčně a konstrukčně promyšleného konceptu.

V dalším období se situace podstatně mění. Zatímco je rozvíjena typizační metodika, v urbanismu a architektonickém výrazu jsou propagovány klasicizující zásady. Je hledán výraz tzv. Socialistického realismu. V urbanismu je opuštěno od řadového zastavení, navrhuje se zástavby polootevřené nebo otevřené blokové, nastává éra rohových a různých tvarových sekcí a symetrických kompozicí.

Ukázkovým reprezentantem tohoto období je nesporně ostravské sídliště Poruba, nesoucí všechny znaky nového klasicismu v urbanistickém řešení i v pojetí hmot a průčelí jednotlivých budov. Lze zde pozorovat zjednodušené tvary klasického původu jako pilastry, hlavice, přičemž je vnější výraz svým měřítkem dominantní až monumentální.

Valná část sídlišť z tohoto období je ale poněkud méně okázalá a ve vnějším výrazu se omezila většinou na orámování okenních špalet, zvýrazněná nároží, římsy, dekorativnější zábradlí a akcentové domovní portiky. Tyto střízlivější klasicizující tvary najdeme v různém rozsahu ve většině českých měst. Prvky místní stavitelské tradice byly více zdůrazněny například v Uherském Hradišti na sídlišti Mojmír nebo v Rožnově. K výrazu staveb tohoto období patří již technicky překonané zastřešení sedlovými a valbovými střechami. (30)

Po období s projevy zdobnosti a historizujícího eklekticismu, nastává kratší období rozpaků. Jsou odstraňovány zdobné prvky z průčelí a následuje návrat k přerušenému vývoji poválečného funkcionalismu. Zásadní průlom, který ovlivnil následující vývoj architektonického výrazu, byl u nás ale učiněn až na architektuře Československého pavilonu v Bruselu. (52)

Ten je realizován v roce 1958 v rámci Světové výstavy v Bruselu podle scénáře J. Santara, který vychází z ústředního tématu výstavy. Je zvoleno heslo „Jeden den v Československu“, vyjádřené ve zkratce oddíly Práce - Kultura - Odpočinek. Na projekt je vysána architektonická soutěž a k realizaci je určen projekt F. Cubra, J. Hrubého a Z. Pokorného. Projektanti se zaměřují na uplatnění novodobé architektury a kromě formálních hledisek uplatňují ve výrazu stavby i její smysl, obsahovou náplň a vliv pokrokové průmyslové techniky. Výstavní pavilon navrhují v jednoduchých formách přiznávajících obsah, konstrukci a montážní charakter. Architektonický výraz je založen na seskupení hmot se střídáním velkých plných a prosklených ploch. (53)

Následující období je charakterizované úsilím o vytvoření tvarového výrazu, který by pravdivě vyjadřoval znaky soudobého životního stylu. Vynořují se dvě zapomenuté koncepce funkcionalismu - racionalistická a emocionální (tzv. Bruselský styl). V hromadné výstavbě se projevuje zejména racionálně funkční pojetí (např. sídliště Petřiny a Pankrác v Praze). Bruselský styl není na obytných domech jasně čitelný, nicméně lze vnímat elegantní skladbu jejich struktury a proporcí, odpovídající odhmotnění budovy s výtvarně působícími funkčními prvky. (34)

Mezi úspěšné realizace, kde je i přes uplatňovanou prvkovou prefabrikaci dosaženo působivého efektu, lehkosti a dynamiky, patří Obloukový bytový dům v Liberci ve Wolkerově ulici. Objekt sleduje oblouk kopce a fasáda je tvořena jednoduchými prostředky tvořící funkční prvky - lodžie a dřevěné slunolamy.

Pro potřebu „stylového“ a cenově dostupného rodinného domu je J. Vaňkem navržen koncem 60. let projekt na tzv. Šumperák. Typická je pro něj lodžie, přes celou šířku obytného patra, s šikmými boky a kruhovými otvory. V roce 1969 je postaveno 9 domů a v roce 1971 již jejich počet dosahuje 2 tisíc. (28)

Jako jedna z cest korekce pozdní fáze funkcionalismu se objevuje koncem 60. let, zejména na mezinárodní scéně, brutalismus. Můžeme ho najít ojediněle i na našich obytných stavbách. Příkladná je dostavba obytných domů U Hadovky v Praze - Dejvicích (J. Polák, V. Šalda), nebo na v Brně realizovaném rodinném domě na Preslově ulici od I. Rullera (1968 - 72). (28)

obr. 68

Sídliště Labská kotlina, Hradec Králové; 1957

obr. 69

Sídliště Poruba, Ostrava; V. Meduna a kol., 1947 - 51

obr. 70

Sídliště Skřivánek, Ústí nad Labem; M. Mandlík 1957

obr. 71

Sídliště Petřiny, Praha; E. Benda, 1948 - 52

obr. 72

Obloukový bytový dům, Liberec; J. Vacek, 1968 - 75

obr. 73

Rodinný dům typu V, tzv. Šumperák; J. Vaněk, 1968

Socialistický realismus přináší požadavky na výtvarné ztvárnění průčelí budov. Na fasádách se uplatňují římsy, podezdívky, nároží, orámování dveřních a okenních otvorů a rozmanité sochařské, dekorační i konstrukční detaily jako růžice, balustrády, konzoly apod. Tyto výtvarné prvky jsou řešeny na stavbě vyráběnými sádrovými prefabrikáty. Základním kompozičním principem je symetrie. Často se setkáváme s nade dveřními motivy ve formě domovních znaků. Povrchová úprava fasád je řešena omítkou. (54)

V „pobruselském“ období je funkce obytné stavby - bydlení - vyjadřováno navenek, projevujíc se třeba v prolínání interiéru a exteriéru (balkony, lodžie). Z kompozičních prostředků se uplatňuje především výraznější ukončení stavby a asymetrie. Dobrým a radikálním příkladem jsou brněnské domy architekta Zounka v Mánesově ulici. Silně přečnívající střecha zde významně změnila výraz obytné budovy.

Některé kompoziční prostředky jsou zcela potlačeny. Například proporce, která je u nového pojetí fasád přehlášována např. dynamikou pásových oken. Dojem průběžné plochy zaskleného průčelí je řešeno obložením sklem mezi okny, jak je tomu například na experimentálním domě v Brně. Základním kompozičním tématem se stává plasticita, kdy hustá síť energicky vyčnívajících plných balkonů vytváří kubistickou plasticitu. (46)

Průčelí jsou řešena jako homogenní plocha pojednaná stejnoměrným vzorkem, připomínající vzory látky. „Grafika“ těchto vzorků je dána zejména konstrukčním schématem, modulem a materiálem.

Struktura stavby je vyjádřena ze skládajících se z jednotek, nakupených vedle sebe a nad sebou. To ovšem vede k opakovatelnosti elementů průčelí a při určitém konstrukčním systému ke strohému výrazu. A čím více se vyvíjí industrializace stavebnictví, a čím více roste dimenze obytných staveb, tím těžší jsou pokusy o překonání dojmu rastru a uniformity.

Pro oživení fasád obytných domů jsou uplatňovány výtvarně řešené funkční prvky balkonů, lodžii nebo venkovních schodišť. Fasády jsou zprvu opatřovány omítkou a v souvislosti se zdokonalováním prefabrikovaných prvků a snaze o co největší dokončenost prvků před montáží, se na fasádách uplatňuje jejich struktura - beton. Architekti pracují i s akcenty barevných ploch nebo doplňkových prvků. (34)

Do obytných celků 60. let jsou komponována rozměrná umělecká díla, která oživují a zkultuňují obytné prostředí. Většinou jde o abstraktní motivy z betonu a keramiky.

obr. 74

Sídliště Mojžíř, Uherské Hradiště;
M. Totušek, J. Čančík, 1952

obr. 75

Prefabrikát nadokenního motivu

obr. 76

Experimentální bytový dům - detail fasády,
Brno; F. Zounek, M. Pospíšil, 1958 - 61

obr. 77

Bytové domy, Mělník

obr. 78

Obytný okrsek Lesná - detail fasády, Brno;
výtvarné pojetí lodžii, 1962 - 70

obr. 79

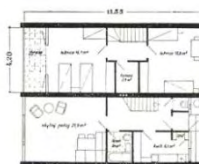
Obytné domy U Hadovky, Praha;
J. Polák, V. Šalda, 1968 - 71

obr. 80

Experimentální okrsek Invalidovna, Praha;
výtvarná díla, 1962 - 67

Maximální snížení nákladů na výstavbu a provoz je nejčastěji řešenou otázkou při výstavbě nových obytných staveb poválečných let. Úspěšná je tomto ohledu realizace rodinných domů na sídlišti Solidarita v Praze Strašnicích (1947; F. Jech, K. Storch, H. Majer), které jsou navrženy jako úzké řadové jednotky o dvou podlažích. Nosné štitové zdi jednotek jsou společné, což minimalizuje spotřebu zdiva a vnější stěny jsou sestaveny z předvyrobených lehkých dílců. Dále je zde zredukováno hospodářské zázemí jednotlivých domů, které je zajištěno společně (vytápění, praní prádla apod.). (55)

obr. 81

Rodinný dům Solidarita - půdorys, Praha; F. Jech, K. Storch, H. Majer, 1947

V prvních poválečných letech se po vzoru zahraničních příkladů (Finsko, Švédsko) začínají objevovat teoretické úvahy vedoucí k zprůmyslnění stavebnictví, jehož důsledkem má být zkrácení dodacích lhůt, snížení stavebních nákladů a dosažení kvalitnějšího provedení. K tomu se přidávají další nové pojmy jako je normalizace, standardizace a typizace, jež jsou předpokladem k dosažení zprůmyslnění stavební činnosti. Typizace znamená stanovení větších prostorových celků a jejich sestavu pro sériovou výrobu. Nejprve je uvažováno jen o typizaci některých místností (kuchyně, koupelny, záchodu apod.), s tím že později bude možné tuto typizaci přenést na celé byty či domy. (56)

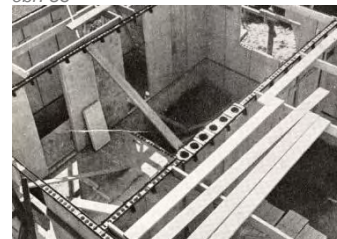
Zprůmyslnění stavebnictví má být cestou ke zrychlení růstu produkce zejména u obytných staveb. Rozvíjí se především výroba těžkých prefabrikovaných dílců, ale i lehkých hmot. Tovární prefabrikace je progresivním krokem, jehož hlavní předností je zkrácení doby výstavby a nezávislost na ročních obdobích. Sériové použití montovaných staveb z větších prefabrikovaných dílců také podstatně snižuje stavební náklady oproti cihelným stavbám a vedle rychlosti výstavby je podstatná také suchost, která umožňuje okamžité bydlení. Montovaná sériová výstavba rodinných domů je poprvé realizována v roce 1946 ve Zlíně. Vnější nosný plášť tvoří železobetonové z interiéru zateplené desky na celou výšku patra a jednotlivé kusy jsou k sobě šroubovány. (57)

obr. 82

Rodinné domy Solidarita, Praha; F. Jech, K. Storch, H. Majer, 1947

obr. 83

Montáž dvojdomků, Zlín; H. Adamec, B. Kula, 1946

obr. 84

Montované dvojdomky, Zlín; H. Adamec, B. Kula, 1946

Nové konstrukční soustavy se u nás vyvíjejí intenzivně od roku 1951 a do roku 1957 můžeme mluvit o pěti základních soustavách.

Soustava z velkých cihelných kvádrů je nejbližší tradiční cihelné stavbě. Nahrazuje ručně zděné zdivo cihelnými kvádry vyrobenými mimo stavbu a osazovanými jeřábem. Vodorovné nosné konstrukce jsou z montovaného železobetonu. Kvádrová soustava dává značnou univerzálnost použití a téměř každou cihelnou soustavu lze na tuto soustavu upravit. To je také důvod, že se soustava poměrně rychle uplatňuje v sériové výstavbě (např. typy T15/52 a T16 - sídliště Leninova a sídliště Mánesova v Brně). Vývoj této soustavy je omezený a lze jí vytknout z hlediska technické progresy, používání cihel pro kvádry, i když by bylo logické používat pro výrobu kvádrů monolitické hmoty jako např. betony.

Soustava kvádrová s vnitřním skeletem je variantou kvádrové soustavy, v níž vnější pilíře jsou z cihelných kvádrů a vnitřní nosné konstrukce jsou vytvořeny jako pilíře z železobetonu. Tím je umožněno větší uvolnění dispozice. Stropní konstrukce jsou rovnoběžné s průčelím a jsou nesené průvlaky kolmými k průčelí. Další vývoj této soustavy vede k soustavě skeletové.

Skeletová soustava montovaná je tvořena díly z železobetonu, které tvoří patrový rám kolmý k průčelí. Rovnoběžně s průčelím jsou kladeny stropní panely. Obvod budovy tvoří stěnové panely uložené před pilíři rámu.

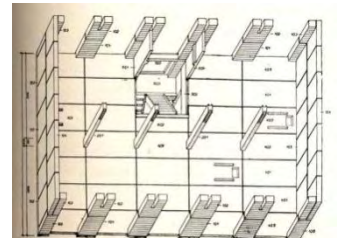
Soustava panelová je montážní soustava používající jednotného principu velkých plošných prvků. Stěnové panely jsou rozlišeny podle funkce na obvodové, vnitřní nosné a vnitřní nenosné. Stropní konstrukce jsou deskové panely z železobetonu. Problematika této soustavy je v tom, najít a uplatnit vhodné hmoty pro funkci nosnou a zároveň tepelně izolační. Konstrukční koncepce montovaných domů s označením G40 a G55, uplatněné na prototypch postavených ve Zlíně v letech 1953 - 55, a její rozšířené aplikace v Praze Pankráci a dále ve Zlíně na sídlišti Janušíce, jsou řešeny a realizovány s ohledem na výrobní a dopravně montážní možnosti. Konstrukce obvodového panelu je 240 mm tlustá, tvořená ze tří vrstev. Panely jsou řešeny komplexně, mají oba povrchy i ostatní vybavení jako

obr. 85

Kvádrová montované soustava; 1956

obr. 86

Soustava kvádrová s vnitřním skeletem

obr. 87

Panelové domy na Pankráci, Praha

např. hotové okenní nebo dveřní otvory se zabudovanými ocelovými rámy, do kterých se jen osadí zasklená okenní křídla a dveře. Nejčastěji se na našem území setkáváme s oblastními variantami typů G57. (58)

Soustava skeleto - panelová spojuje princip skeletový a konstrukční systém panelový, jehož svislé nosné prvky tvoří panely vyrobené z rámu z předpjatého betonu s výplní keramzitu. Jedním z prototypů velkopanelového montovaného domu je realizace typu „BA“ v Bratislavě (1956; V. Karfík, G. Turzunov, J. Harvančík, K. Šafránek). Jsou zde uplatněny nové hmoty (keramzit) a výrobní postupy (obráběné ocelolitinové formy, způsob vibrace, úprava povrchu apod.) (59) Roku 1961 jsou stanoveny základní typové podklady bytových domů s rozponem 3,6m a s lokálním vytápěním (T05B) a další tři podklady s ústředním vytápěním a s plynovým sporákem v rozponu 3,6 m (T06B), v rozponech 6 a 3 m (T07B) a rozponu 6 m (T08B). Společným znakem všech typových podkladů bytových domů je charakter konstrukčního systému. Domy jsou navrženy jako panelové krabicové konstrukce s příčnými nosnými stěnami. Technologie výstavby je montáž plošných dílců o velkých rozměrech. Podélné obvodové stěny jsou zavěšené nebo samonosné. (50)

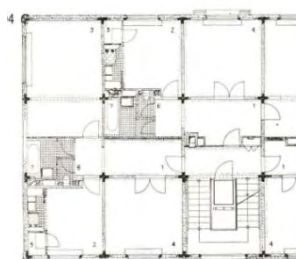
Velmi důležité pro vývoj technologické stránky obytné výstavby jsou pokusné stavby a prototypy ověřující kromě nových dispozičních principů i nové konstrukční směry a problémy. Příkladem je soubor bytových domů v Brně na ulici Křídlovická. Jsou zde postaveny domy o pěti a jedenácti podlažích. Na nižší z domů je použito technologie z cihelných výrobků (mnohoděrovaných zdících bloků). Pro stropní konstrukce jsou používány panely z keramických tvárnic s vloženou armaturou. U vysokopážního domu je zvolena technologie litých stěn z prostého betonu a monolitických stropních konstrukcí. Ačkoliv tyto technologie nepřinášejí zcela nové náměty, projevuje se závislost a vzájemná podmíněnost konstrukce a dispozice.

Zcela nově je ale řešena konstrukce experimentálního domu ve Zlíně, kde jsou obytná podlaží montovaná z plných stěnových panelů příčného nosného systému. Příčné panely jsou tl. 200 mm a jsou z prostého betonu, obvodové nosné panely jsou ze struskové pemzy, stropy deskové železobetonové. Obvodové stěny nenosné jsou z kovových ráků s izolační vložkou krytou hliníkem.

Předmětem výstavby obytného domu v Plzni PL-60 je experimentování nejen ve směrech dispozice bytu, ale hlavně v uplatnění progresivní materiálové koncepce, která má umožnit přejít na vysokou úroveň průmyslové výroby plně kompletovaných dílců. Je zde také vyzkoušeno umístění tepelné ochrany stavby na jejím vnějším povrchu a obklad průčelí je proveden z tvarovaných desek PVC. Záměrem je zde vytvořit stěnu sestavenou z konstrukční železobetonové části, tepelné izolace a vnějšího povrchu. (60)

V polovině 60. let je dokončena i výstavba experimentálního sídliště v Praze na Invalidovně. Jeden z druhů obytných domů představuje prototyp osmi podlažního typu T08B. Projekt vyšel ze základního typového podkladu s modulem 6 m. (61)

obr. 88

Skeleto-panelového typ BA - půdorys, Bratislava; 1956

obr. 89

Desetipodlažní experimentální dům, Zlín; A. Kubečka, 1960

obr. 90

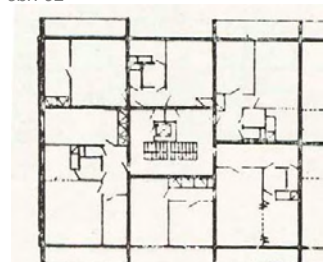

Experimentální obytný dům PL60, Plzeň; K. Janů + kol. pracovníků ČVUT, 1960

obr. 91

obr. 92

Bytový dům na experimentálním sídlišti Invalidovně - detail fasády, půdorys, Praha; 1960 - 65

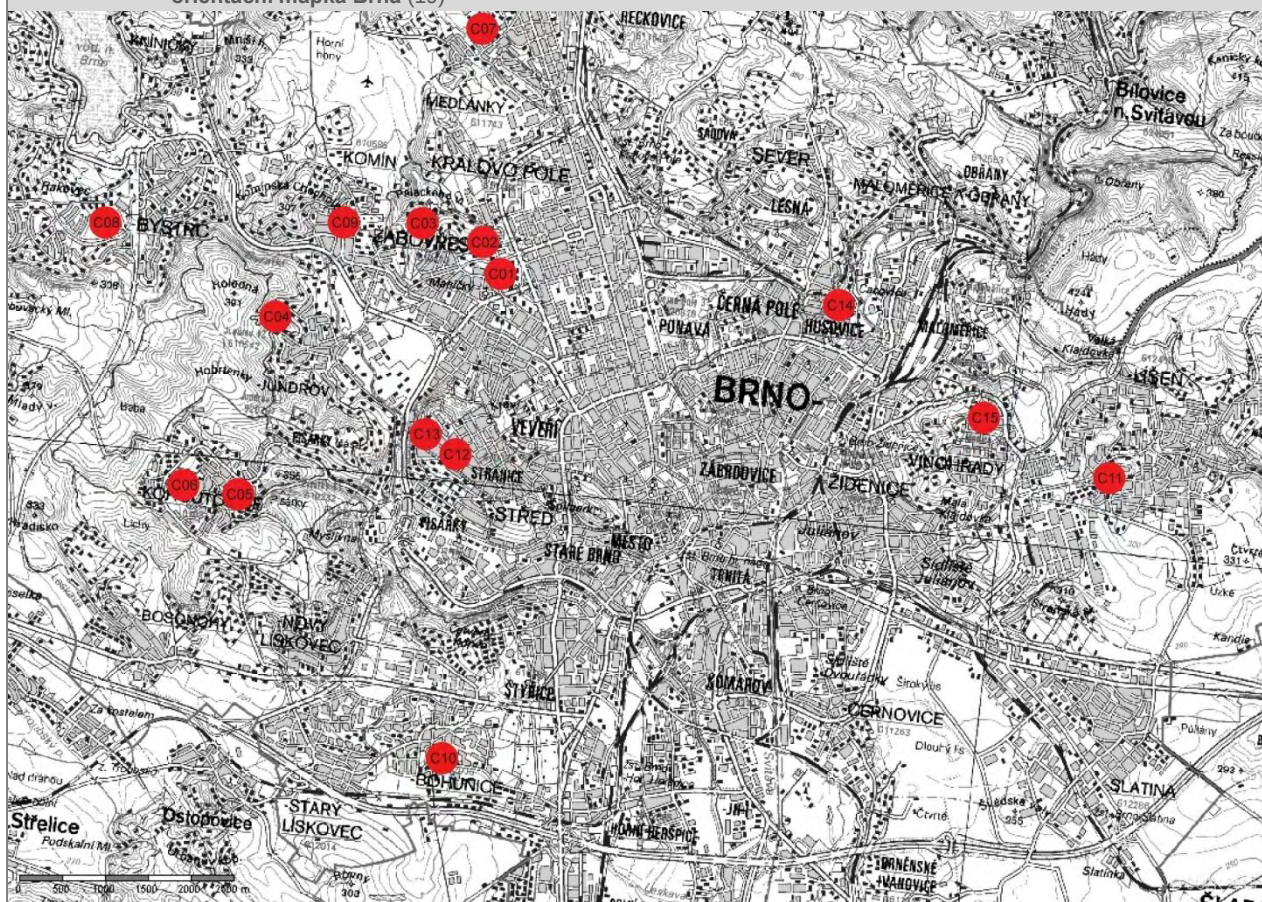
B.3 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ			
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi bloky domů, řádková, polozavřená bloková, kobercová zástavba a věžové domy - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domů, dopravní dostupnost obytných souborů - urbanistické řešení obytných souborů využívající příznivé geografické podmínky lokality - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu	-	- klasická bloková zástavba - výstavba mimo stávající zástavbu města
	- úsporné racionální dispoziční řešení vycházející z konstrukčního systému, hygienický komfort - vnitřní poloha schodiště a bytového příslušenství, omezení ploch zázemí - propojení kuchyňského koutu s obyt. pokojem - obytné balkóny a lodžie, francouzská okna nahrazující venkovní obytné prostory - využití rovné střechy pro obytnou terasu - přízemní atriová forma s maximálním využitím pozemku - přímé propojení obytné části se zahradou		- nepřímé propojení kuchyně a obytného pokoje - nutnost řešení umělého odvětrání sociálního zázemí umístěného uvnitř dispozice - nevyužití rovné střechy pro společnou terasu
	- jednoduchý architektonický výraz, kvalitní detail - výtvarné provedení funkčních prvků fasády - forma vyplývající z dispozičního konstr. řešení - použitím přírodních materiálů na fasádě - barevné řešení fasády		- unifikovaný a strohý architektonický výraz - valbová střecha s nevyužitým půdním prostorem - klasicizující (přilepený) stavební dekor - malé okenní otvory
	- ekonomické pojetí výstavby - konstr. řešení umožňující variabilitu dispozice - progresivní technologie výstavby - progresivní koncepce typové sériové výstavby - experimentální výstavba ověřující nové koncepce bytové výstavby		klasická vyzdívávaná technologie výstavby a dřevěný krov
*	- výstavba občanské vybavenosti v rámci nové výstavby, řešení obchodního parteru v přízemí bytových domů, dopravní dostupnost obytných souborů mimo stávající zástavbu města - využití příznivých geografických podmínek lokality při urbanistických řešeních obytných souborů - vytváření veřejných prostor při výstavbě bytových i rodinných domů - ulice, zeleň, hřiště - navrhování řádkové, polozavřené blokové, kobercové zástavby a zástavby věžovými domy - zástavba přízemních rodinných domů kompaktním způsobem - atriová forma - racionální řešení dispozice a vycházející z konstrukčního systému - řešení dispozice bytových domů s vnitřní polohou schodiště a bytového příslušenství umožňující minimalizaci ploch zázemí - řešení kuchyně formou kuchyňského koutu propojeného s obytným pokojem - využití obytných balkónů a lodžií, případně francouzských oken nahrazující venkovní obytné prostory - výtvarné provedení funkčních prvků fasády, střídme použití barevnosti - forma domů vycházející z dispozičního a konstrukčního řešení - použití progresivních technologií výstavby - ověřování nových typologických principů a technologií při výstavbě experimentálních obytných celků - financování z veřejných prostředků umožňující sociální výstavbu a vyžadující ekonomické pojetí výstavby	!	- výstavba nové bytové soustředěné výstavby mimo stávající zástavbu města s nedostatečně řešenou občanskou vybaveností a infrastrukturou - použití velkého počtu stejných bytových domů s unifikovaným architektonickým výrazem - použití valbových či sedlových střech pro zastřešení obytných domů - použití nesoučasného stavebního dekoru na fasádách domů - návrh obytných staveb s malými okenními otvory - nedostatečné technické řešení umělého odvětrání zázemí bytu umístěného uvnitř dispozice - použití překonaných a nesoučasných technologií výstavby

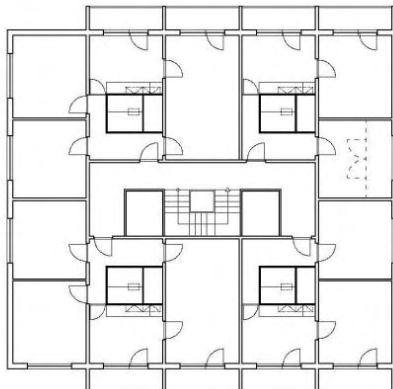
C.1 ANALÝZA VYBRANÝCH REALIZACÍ Z ÚZEMÍ BRNA

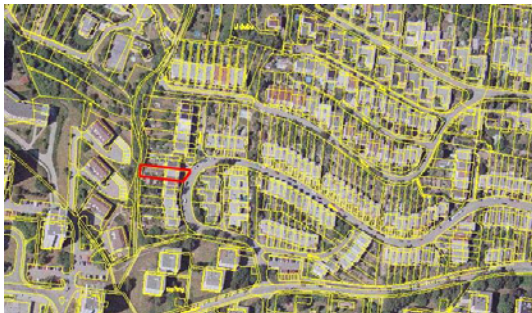
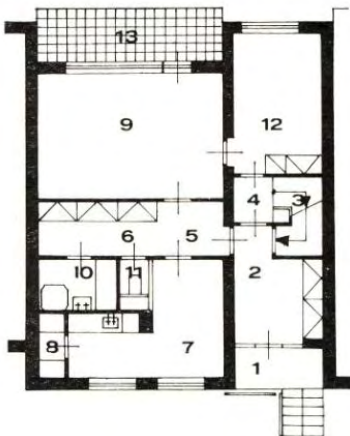
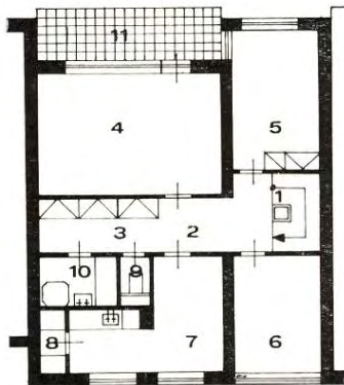
seznam karet s vybranými realizacemi

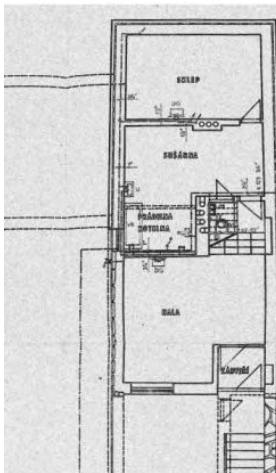
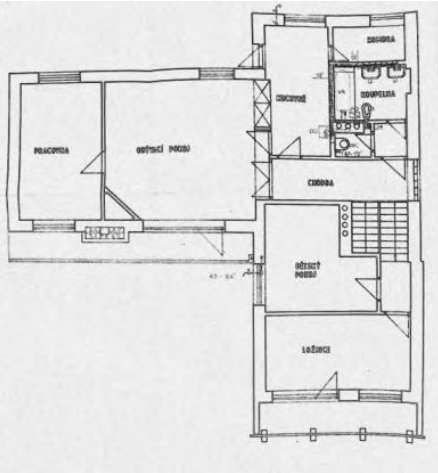
C01	Sídlíště Žabovřesky - bytový dům	1966 - 1980
C02	Sídlíště Žabovřesky - řadový rodinný dům	1966 - 1980
C03	Sídlíště Žabovřesky - atriový rodinný dům	1966 - 1980
C04	Sídlíště Jundrov - bytový dům	1968 - 1976
C05	Sídlíště Kohoutovice - bytový dům	1970 - 1987
C06	Sídlíště Kohoutovice - řadový rodinný dům	1970 - 1987
C07	Sídlíště Hapalova - bytový dům	1971 ^x - 1973
C08	Sídlíště Bystrc - bytový dům	1971 - 1988
C09	Sídlíště komín - řadový rodinný dům	1972 – 1973 ^x
C10	Sídlíště Bohunice - bytový dům	1973 - 1983
C11	Sídlíště Líšeň - bytový dům	1977 - 1985
C12	Bytový dům	1978 - 1983 ^x
C13	Řadový rodinný dům	1978 - 1983 ^x
C14	Atriový rodinný dům	1981 - 1985
C15	Sídlíště Vinohrady - bytový dům	1981 - 1989

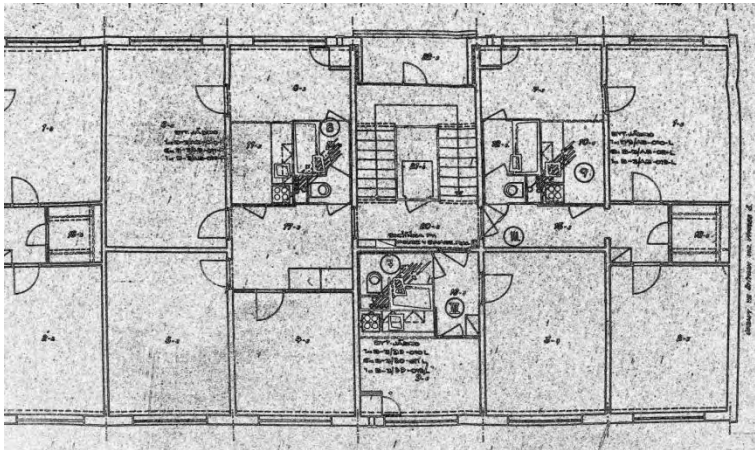
orientační mapka Brna (19)

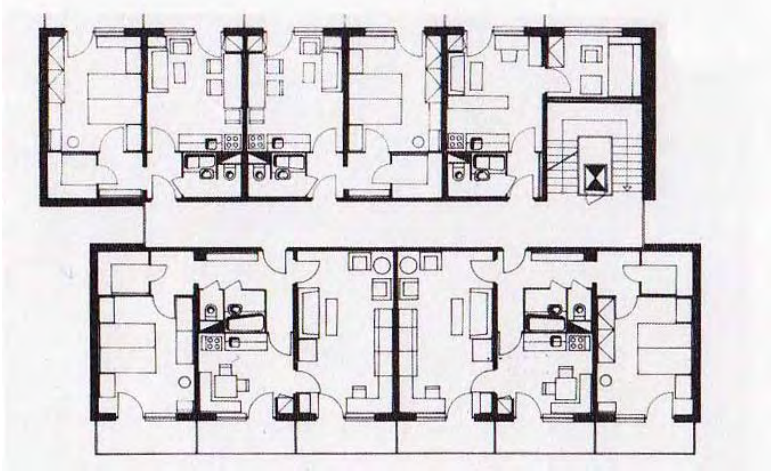
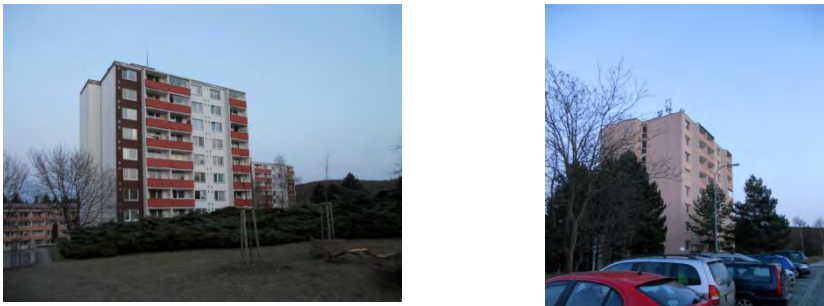

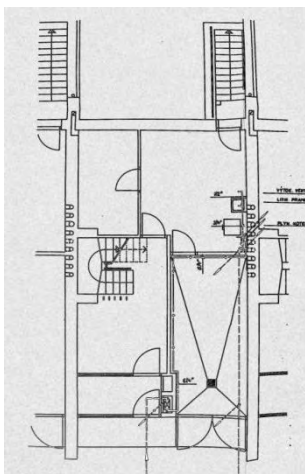
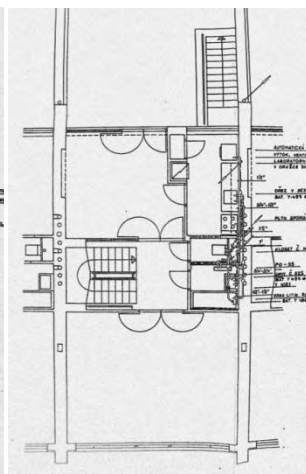
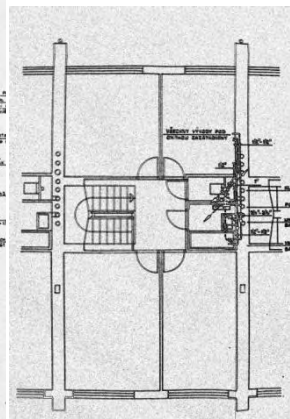
SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - BYTOVÝ DŮM		1966 - 1980
C01	místo: Poznaňská 1, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: M. Steinhauser, F. Durd'a, F. Kočí, V. Hřebačka, P. Krásný	město
C01.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou
C01.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: bodový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 16 - 1 popis provozních vztahů bytu: - vnitřní schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+1, 3+1) - z chodbové předsíně vstup do komory, na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s lodžii s návazností na obývací pokoj s jídelním koutem, z něj přístup na lodžii - v přízemí společné hospodářské zázemí
C01.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: asymetrie, modul výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C01.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný (typ T06B)	stavební soustava: montovaná
technologie výstavby:	prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi nízkopodlažní bodovou zástavbou - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - úsporné racionální dispoziční řešení, vycházející z konstrukčního systému	- - nedostatečně prostorné hygienické zázemí - unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail

SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - ŘADOVÝ RODINNÝ DŮM		1966 - 1980
C02	místo: Kainarova 11, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: M. Steinhäuser, V. Mazal	družstvo
C02.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou
C02.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys přízemí	půdorys patra	urbanistická / typologická forma: řadový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 2 - 2 popis provozních vztahů bytu: - čtvercový půdorys s centrálním trojramenným odděleným schodištěm při obvodu - v suterénu garáž a hospodářské zázemí - v přízemí ze vstupní haly přístup na schodiště a na střední chodbu, z níž je vstup do koupelny s vanou, na samostatné WC, do kuchyně s jídelnou a do obytného pokoje s propojením do zahrady, ložnice - v patře ze střední chodby vstup do koupelny s vanou, na samostatné WC, do kuchyně s jídelnou, do obytného pokoje s propojením a dvou ložnic
		
C02.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus výtvárně - estetické prvky: barva materiálové řešení fasády: omítka (břízolit) architektonický výraz / styl: normalizační architektura
		
C02.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný	stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby:	keramické cihly, železobetonové stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy	- - výstavba mimo stávající zástavbu města - stavební nepropojenost obývací a stravovací části - klasická vyzdívaná technologie výstavby

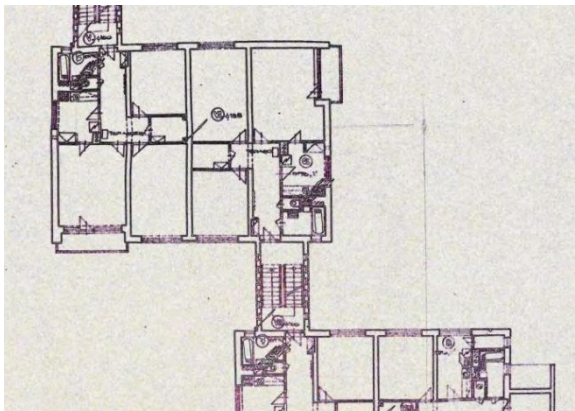
SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - ATRIOVÝ RODINNÝ DŮM		1966 - 1980
C03	místo: Zákoutí 9, Brno - Žabovřesky	druh investora:
	autor: M. Steinhäuser, Z. Říhák	družstvo
C03.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená
		forma bydlení: společná
		způsob zástavby: kobercová - přízemní
		občanská vybavenost: nová s výstavbou
C03.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys suterénu		urbanistická / typologická forma: atriový
		druh stavby: rodinný dům
půdorys přízemí		počet podlaží / bytů: 1 - 1
		popis provozních vztahů bytu: - půdorys do tvaru písmene L, výškové členění využívající svažité terénu - v suterénu garáž, vstupní hala a hospodářské zázemí domu - v přízemí z chodby přístupná koupelna s vanou, bidetem a dvouumyvadlem, samostatné WC, kuchyně s propojením do zahrady, komora - obytný pokoj s jídelním koutem a pracovním propojený s obytnou terasou v atriu - ložnicová část o půl patra výše - dvě ložnice
C03.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto aktuálního stavu		kompoziční principy: rytmus
		výtvarně - estetické prvky: horizontální linie
		materiálové řešení fasády: omítka (břízolit), dřevo
		architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C03.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový		stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropní panely		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ přímé propojení obytné části se zahradou ▪ jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů	- ▪ klasická vyzdívaná technologie výstavby

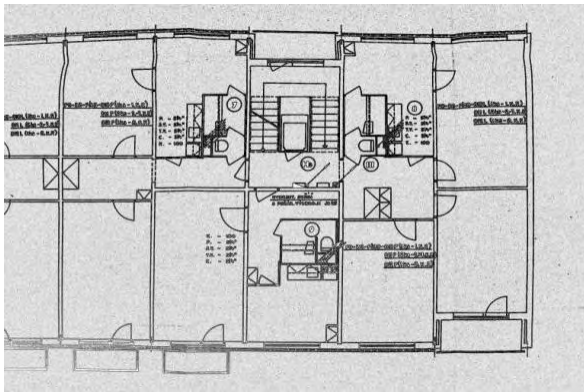
SÍDLIŠTĚ JUNDROV - BYTOVÝ DŮM		1968 - 1976
C04	místo: Dubová 7, Brno - Jundrov	druh investora:
	autor: Z. Michal	město
C04.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: společná způsob zástavby: desková občanská vybavenost: nová s výstavbou
C04.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 8 - 72 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstup do 3 bytů (1+1, 2+1, 3+1) - z předsíně vstup do koupelny s vanou a průchozím WC, vstup do kuchyně s jídelnou s návazností na obytný pokoj, jedna až dvě ložnice - v přízemí společné hosp. zázemí, garáže využívající svah se střešními terasami
C04.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu - dálkový pohled	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: rytmus, modul výtvarně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C04.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný (typ T06B)	stavební soustava: montovaná
technologie výstavby:	prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - kapacitní vysokopodlažní zástavba - výstavba občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - řešení parkovacích ploch garážemi s pochozími střešními terasami	- - nedostatečně prostorné hygienické zázemí - unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail

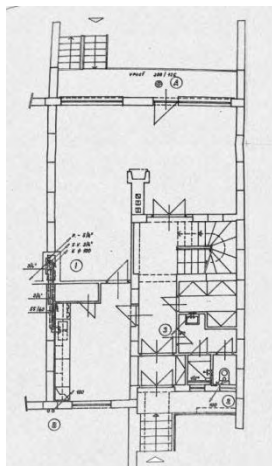
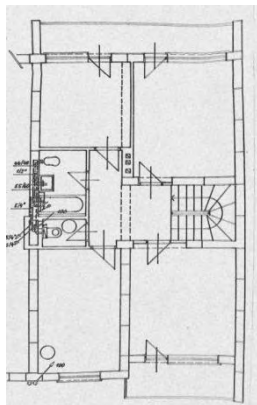
SÍDLIŠTĚ KOHOUTOVICE - BYTOVÝ DŮM		1970 - 1987
C05	<i>místo:</i> Chalabalova 1, Brno - Kohoutovice	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> F. Kočí, J. Černý, J. Kunfurst	město
C05.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		<i>druh výstavby:</i> soustředěná - smíšená <i>forma bydlení:</i> společná <i>způsob zástavby:</i> bodová - vysokopodlažní <i>občanská vybavenost:</i> nová s výstavbou
C05.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i> 		<i>urbanistická / typologická forma:</i> chodbový <i>druh stavby:</i> bytový dům <i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 8 - 40 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - podélná střední chodba s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 5 bytů - byty 2+kk - z předsíně vstup do koupelny s vanou a na WC, vstup do obytného pokoje s kuchyňským koutem a jídelnou, šatna, ložnice - byty 2+1 - z předsíně vstup do koupelny s vanou a na WC, vstup do kuchyně s jídelnou s návazností na obytný pokoj, šatna, ložnice - lodžie při každém pokoji - v přízemí společné hosp. zázemí
C05.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i> 		<i>kompoziční principy:</i> asymetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> barva <i>materiálové řešení fasády:</i> pohledový beton <i>architektonický výraz / styl:</i> normalizační architektura
C05.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>		<i>stavební soustava:</i>
stěnový - příčný (typ T06B)		montovaná
<i>technologie výstavby:</i>		<i>technologické vybavení domu:</i>
prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely		-
HODNOCENÍ		
+	▪ urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ kapacitní vysokopodlažní zástavba ▪ výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy, vycházející z konstrukčního systému ▪ forma vyplývající z konstrukčního řešení	
	-	▪ výstavba mimo stávající zástavbu města ▪ nedostatečně prostorné hygienické zázemí ▪ unifikovaný architektonický výraz ▪ nekvalitní stavební a řemeslný detail

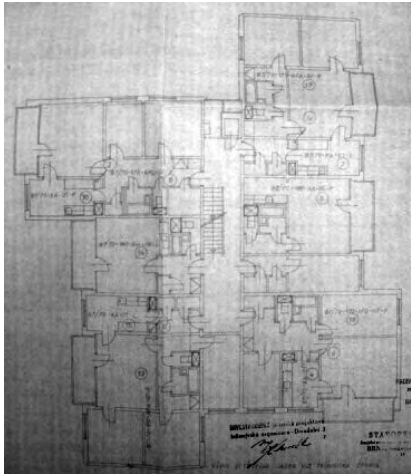
SÍDLIŠTĚ KOHOUTOVICE - ŘADOVÝ RODINNÝ DŮM		1970 - 1987
C06	místo: Talichova 18 - 38, Brno - Kohoutovice	druh investora:
	autor: F. Kočí, J. Černý, J. Kunfurst	družstvo
C06.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: individuální způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou
C06.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys přízemí	půdorys 1. patra	půdorys 2. patra
		
urbanistická / typologická forma: řadový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 3 - 1 popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s centrálním dvouramenným odděleným schodištěm při obvodu - v přízemí vstupní hala, garáž a hospodářské zázemí s průchodem do zahrady - v 1. patře centrální schodišťová hala, obýtný pokoj, jídelna propojená se zahradou, oddělená kuchyně, koupelna s vanou a samostatné WC - v 2. patře tři ložnice, pracovna, koupelna s vanou a samostatné WC		
C06.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto aktuálního stavu		
kompoziční principy: rytmus výtvarně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: omítka (břízolit), dřevo architektonický výraz / styl: normalizační architektura		
C06.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stavební soustava:	
stěnový - příčný	monolitická - zděná	
technologie výstavby:	technologické vybavení domu:	
keramické cihly, železobetonové stropní panely	-	
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy	-
		- výstavba mimo stávající zástavbu města - stavební nepropojenost obývací části od stravovací - nekvalitní stavební a řemeslný detail - klasická vyzdívaná technologie výstavby

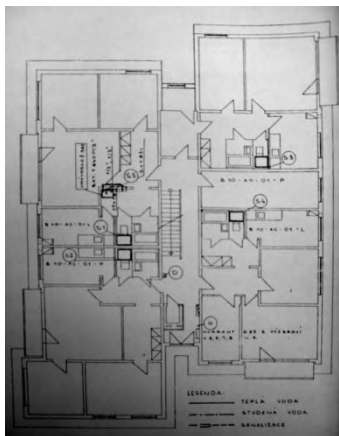
karta 36

SÍDLIŠTĚ HAPALOVA - BYTOVÝ DŮM		1971 ^x - 1973
C07	místo: Bratří Kříčků 25, Brno - Řečkovice	druh investora:
	autor: J. Pípa	družstvo
C07.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavou
C07.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i> 		urbanistická / typologická forma: bodová druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 3 - 6 - 1 popis provozních vztahů bytu: - dvouramenné schodiště umístěno mezi dvěma bytovými domy, které jsou jím propojeny, vstupy do 2 bytů (3+1) - z chodbové předsíně vstup na samostatné WC a do koupelny s vanou, dále vstup do kuchyně a pokojů - samostatná kuchyně s návazností na obývací pokoj s jídelním koutem, z něj přístup na lodžii - dvě ložnice, komora - v přízemí společné hospodářské zázemí, podzemní garáže
C07.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu</i> <i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: asymetrie výtvárně - estetické prvky: barva materiálové řešení fasády: omítka (břízolit) architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C07.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - příčný (typ T06B)		stavební soustava: montovaná
technologie výstavby: prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi nízkopodlažní bodovou zástavbou ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ výstavba občanské vybavenosti, dopravní dostupnost ▪ progresivní provozní řešení s propojujícím schodištěm umístěným mimo obytný dům ▪ řešení parkovacích ploch podzemními garážemi	- ▪ klasická vyzdívávaná technologie výstavby

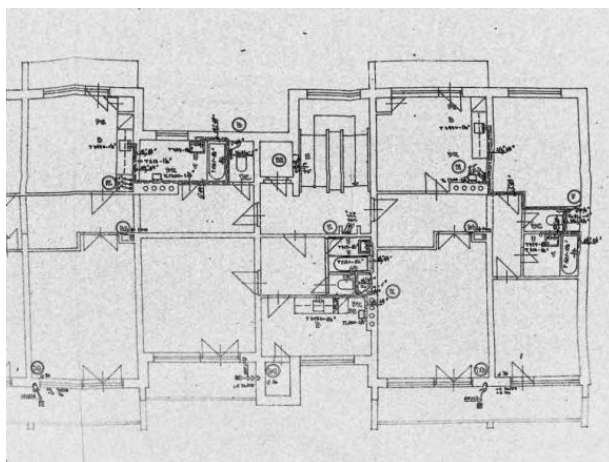
SÍDLIŠTĚ BYSTRC - BYTOVÝ DŮM		1971 - 1988
C08	místo: Fleischnerova 2 - 22, Brno - Bystrc	druh investora:
	autor: Z. Michal	město
C08.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: desková občanská vybavenost: nová s výstavou
C08.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 8 - 72 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstup do 3 bytů (1+1, 2+1, 3+1) - z předsíně vstup do koupelny s vanou a průchozím WC, vstup do kuchyně s jídelnou s návazností na obytný pokoj, jedna až dvě ložnice - v přízemí společné hosp. zázemí
C08.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto modelu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy:
		rytmus, modul
		výtvarně - estetické prvky:
		-
		materiálové řešení fasády:
		pohledový beton
		architektonický výraz / styl:
		normalizační architektura
C08.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:		stavební soustava:
stěnový (typ B 70)		montovaná
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:
prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely		-
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - kapacitní vysokopodlažní zástavba - forma vyplývající z konstrukčního řešení	- výstavba mimo stávající zástavbu města - vysoká hustota zástavby - nedostatečné prostorné hygienické zázemí - unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail

C09		SÍDLIŠTĚ KOMÍN - ŘADOVÝ RODINNÝ DŮM	1972 - 1973 ^x
		místo: Absolonova 69, Brno - Komín	druh investora:
		autor: F. Kopřivník, J. Zaplatil ^x	družstvo
C09.1	URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace			druh výstavby: soustředěná - smíšená forma bydlení: individuální způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavou
C09.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys přízemí		půdorys patra	urbanistická / typologická forma: řadový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 2 - 1 popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s centrálním dvouramenným schodištěm při obvodu - v suterénu garáž a hospodářské zázemí - v přízemí před zádveří vstup do oddělené schodišťové haly, z níž je vstup do koupelny se sprchou, na samostatné WC, do šatny, do samostatné kuchyně s návazností na obytný pokoj s propojením do zahrady - v patře ze schodišťové haly vstup do koupelny s vanou, na samostatné WC, do čtyř ložnic s balkóny
			
C09.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto aktuálního stavu			kompoziční principy: asymetrie výtvarně - estetické prvky: - materiálové řešení fasády: omítka (břízolit) architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C09.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém:		stavební soustava:	
stěnový - příčný		montovaná	
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:	
prefabrikované malofornátové železobetonové stěnové panely a stropní panely		-	
HODNOCENÍ			
+		-	
▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ propojení obytných prostor se zahradou ▪ progresivní technologie výstavby		-	

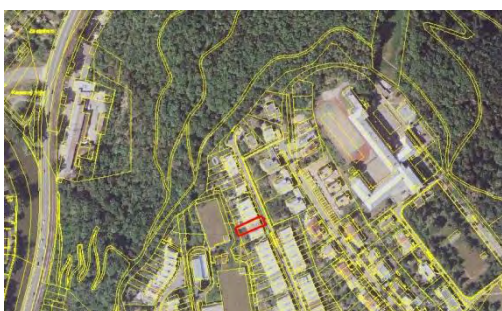
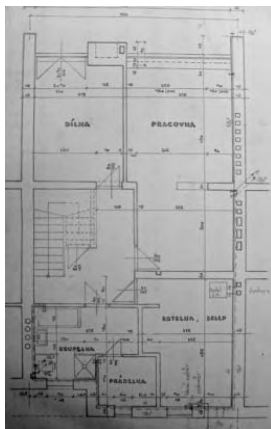
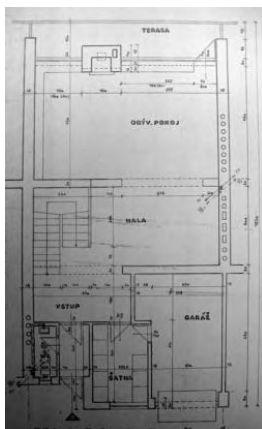
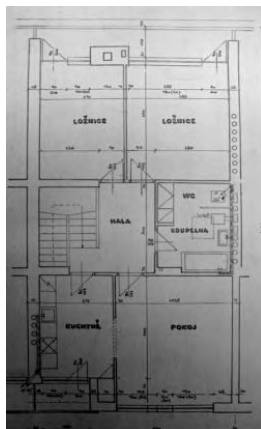
SÍDLIŠTĚ BOHUNICE - BYTOVÝ DŮM		1973 - 1983
C10	<i>místo:</i> Rolnická 7, Brno - Bohunice	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> J. Ryška, P. Krchňák, M. Borecký, A. Mikulec, J. Pípa, L. Volák, R. Zajíc, M. Dufek	město
C10.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> soustředěná <i>forma bydlení:</i> společná <i>způsob zástavby:</i> kobercová - vysokopodlažní <i>občanská vybavenost:</i> nová s výstavou
C10.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i>		<i>urbanistická / typologická forma:</i> chodbový <i>druh stavby:</i> bytový dům <i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 8 - 96 - 2 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - podélná střední chodba s jednoramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 6 bytů (2+1, 3+1) - z předsíně vstup do koupelny s vanou, na samostatné WC a do komory - vstup do samostatné kuchyně s návazností na obytný pokoj s jídelním koutem, propojení s lodžii - jedna až dvě ložnice - na každém patře komora, v suterénu společné hosp. zázemí
C10.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto původního stavu - dálkový pohled</i>	<i>foto původního stavu</i>	<i>kompoziční principy:</i> modul <i>výtvarně - estetické prvky:</i> vertikální linie barva <i>materiálové řešení fasády:</i> pohledový beton <i>architektonický výraz / styl:</i> normalizační architektura
		
C10.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	<i>stavební soustava:</i>	
stěnový (typ B 70/R)	montovaná	
<i>technologie výstavby:</i>	<i>technologické vybavení domu:</i>	
prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	-	
HODNOCENÍ		
+	▪ kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost ▪ kapacitní vysokopodlažní zástavba ▪ forma vyplývající z konstrukčního řešení ▪ progresivní konstrukční systém	▪ urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ výstavba mimo stávající zástavbu města ▪ vysoká hustota zástavby, nedostatečné plochy zeleně a hřišť mezi vysokopodlažními domy ▪ nedostatečně prostorné hygienické zázemí ▪ nedostatečné rozměry ložnic ▪ unifikovaný architektonický výraz ▪ nekvalitní stavební a řemeslný detail

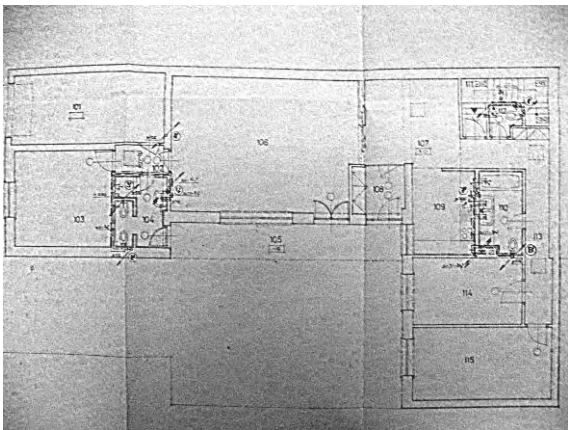
SÍDLIŠTĚ LÍŠEŇ - BYTOVÝ DŮM		1977 - 1985
C11	místo: Jírova 1 - 15, Brno - Líšeň	druh investora:
	autor: V. Palla, V. Rudiš, F. Zounek, A. Janeček	město
C11.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - vysokopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavou
C11.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: bodový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 8 - 32 - 1 popis provozních vztahů bytu: - podélná střední chodba s jednoramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 4 bytů (2+1, 3+1) - z před síně vstup do koupelny s vanou a na samostatné WC - vstup do samostatné kuchyně s jídelním koutem - obývací pokoj s balkónem, dvě ložnice - na každém patře komora, v suterénu společné hosp. zázemí
C11.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto původního stavu - dálkový pohled	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: asymetrie, modul výtvarně - estetické prvky: vertikální linie materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: normalizační architektura
		
C11.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový (typ B 70)	stavební soustava: montovaná
technologie výstavby:	prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - kapacitní vysokopodlažní zástavba - forma vyplývající z konstrukčního řešení - progresivní konstrukční systém	- - urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba mimo stávající zástavbu města - vysoká hustota zástavby, nedostatečné plochy zeleně a hřišť mezi vysokopodlažními domy - nedostatečné prostorné hygienické zázemí - stavební nepropojenost obývací a stravovací části - unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail

karta 41

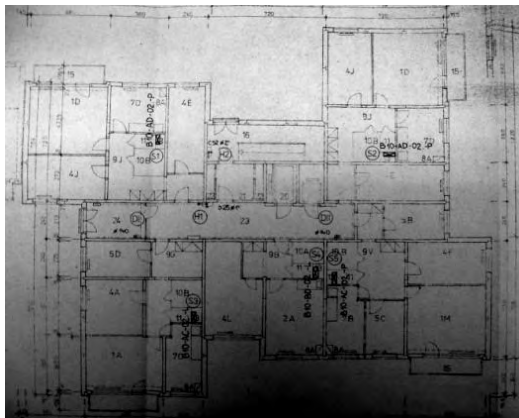
BYTOVÝ DŮM		1978 - 1983 ^x
C12	místo: Bohuslava Martinů 42, Brno - Stránice	druh investora:
	autor: J. Blahoňovský, Z. Novotný	družstvo
C12.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: využita stávající
C12.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: terasový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 24 - 2 popis provozních vztahů bytu: - příčná centrální schodišťová hala s dvouramenným schodištěm, vstup do 3 bytů (1+1, 2+1, 3+1) - z předsíně vstup přes halu koupelny s vanou, na samostatné WC - vstup do samostatné kuchyně s jídelním koutem - obývací pokoj s balkónem, ložnice - v suterénu společné hosp. zázemí, garáže využívající svah se střešními terasami
C12.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto aktuálního stavu		kompoziční principy: rytmus výtvarně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: omítka (břízolit) architektonický výraz / styl: normalizační architektura
C12.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stěnový - příčný	stavební soustava: monolitická - zděná
technologie výstavby:	keramické cihly, železobetonové stropní panely	technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - komfortní venkovní obytné prostory řešené formou ustupujících teras - řešení parkovacích ploch garážemi s pochozími střešními terasami	- - neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - stavební nepropojenost obývací a stravovací části - klasická vyzdívaná technologie výstavby

karta 42

C13		ŘADOVÝ RODINNÝ DŮM		1978 - 1983 ^x	
		místo: Bohuslava Martinů 131, Brno - Stránice		druh investora:	
		autor: M. Korvas		družstvo	
C13.1 URBANISTICKÉ VZTAHY					
situace				druh výstavby: soustředěná	
				forma bydlení: individuální	
				způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní	
				občanská vybavenost: využita stávající	
C13.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE					
půdorys suterénu		půdorys přízemí		půdorys patra	
					
				urbanistická / typologická forma: řadový	
				druh stavby: rodinný dům	
				počet podlaží / bytů: 3 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - obdélníkový půdorys s dvouramenným schodištěm při obvodu (součástí obytného prostoru), řešení využívající svažitost terénu - v suterénu hospodářské s průchodem do zahrady - v přízemí garáž, zádveří s WC a vstupem do centrální schodišťové haly propojené s obývacím pokojem s terasou - v patře kuchyně s lodžii a návazností na jídelnu, dvě ložnice, koupelna s vanou, WC a bidetem	
C13.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA					
foto aktuálního stavu				kompoziční principy: rytmus	
				výtvarně - estetické prvky: -	
				materiálové řešení fasády: omítka (břízolit)	
				architektonický výraz / styl: normalizační architektura	
C13.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY					
konstrukční systém:		stavební soustava:			
stěnový - příčný		monolitická - zděná			
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:			
keramické cihly, železobetonové stropní panely		-			
HODNOCENÍ					
+		▪ urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ schodiště součástí obytného prostoru		- ▪ stavební nepropojenost obývací a stravovací části v různých podlažích ▪ nepřímé propojení obytné části se zahradou ▪ strohý architektonický výraz ▪ klasická vyzdívaná technologie výstavby	

C14 ATRIOVÝ RODINNÝ DŮM		1981 - 1985						
C14	místo: Klidná 6, Brno - Husovice	druh investora:						
	autor: M. Jašek	družstvo						
C14.1	URBANISTICKÉ VZTAHY							
<i>situace</i> 		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: individuální způsob zástavby: kobercová - přízemní občanská vybavenost: využita stávající						
C14.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE							
<i>půdorys přízemí</i> 		urbanistická / typologická forma: atriový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů: 1 - 1 popis provozních vztahů bytu: - půdorys do tvaru písmene L - vstup přes zádvež v centrální části domu - z obytného pokoje s jídelním koutem přístup do oddělené kuchyně, na schodiště do suterénu - koupelna s vanou, dvoumyvadlem a WC, samostatné WC - dvě ložnice - pokoj s vlastní koupelnou (sprcha, WC), garáž						
C14.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA							
<i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: - výtvárně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: omítka (břízolit), dřevo architektonický výraz / styl: normalizační architektura						
C14.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY							
konstrukční systém: stěnový		stavební soustava: monolitická - zděná						
technologie výstavby: keramické cihly, železobetonové stropní panely		technologické vybavení domu: -						
HODNOCENÍ								
<table> <tr> <td colspan="2">+</td><td>-</td></tr> <tr> <td colspan="2"> ▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ přímé propojení obytné části se zahradou </td><td> ▪ klasická vyzdívávaná technologie výstavby ▪ nekvalitní stavební a řemeslný detail </td></tr> </table>			+		-	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ přímé propojení obytné části se zahradou		▪ klasická vyzdívávaná technologie výstavby ▪ nekvalitní stavební a řemeslný detail
+		-						
▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ přímé propojení obytné části se zahradou		▪ klasická vyzdívávaná technologie výstavby ▪ nekvalitní stavební a řemeslný detail						

karta 44

SÍDLIŠTĚ VINOHRADY - BYTOVÝ DŮM		1981 - 1989
C15	místo: Blatnická 10 - 14, Brno - Vinohrady	druh investora:
	autor: M. Dufek, J. Doležal, A. Jenček, P. Plšek	město
C15.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: soustředěná forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - vysokopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavou
C15.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: chodbový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 12 - 180 - 3 popis provozních vztahů bytu: - oddělené jednoramenné schodiště, podélná střední chodba s výtahem, vstupy do 5 bytů (2+kk, 3+1) - z před síně vstup přes halu koupelny s vanou, na samostatné WC - vstup do samostatné kuchyně s jídelním koutem - obývací pokoj s balkónem, dvě ložnice - na každém patře komora, v suterénu společné hosp. zázemí
C15.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto modelu	foto aktuálního stavu	kompoziční principy: modul výtvarně - estetické prvky: vertikální linie barva materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: normalizační architektura
		
C15.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:	stavební soustava:	
stěnový (typ B 70/R)	montovaná	
technologie výstavby:	technologické vybavení domu:	
prefabrikované železobetonové stěnové a stropní panely	-	
HODNOCENÍ		
+	- kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - kapacitní vysokopodlažní zástavba - forma vyplývající z konstrukčního řešení - progresivní konstrukční systém	- - urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba mimo stávající zástavbu města - vysoká hustota zástavby, nedostatečné plochy zeleně a hřišť mezi vysokopodlažními domy - nedostatečně prostorné hygienické zázemí - stavební nepropojenost obývací a stravovací části, nedostatečné rozměry ložnic - unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail

C.2 ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ

společenské souvislosti

60. léta přináší oživení a více iniciativy také do Svazu architektů, který se stal platformou pro všechny, kteří chtějí přispět k změnám v oboru. Je uspořádán Světový kongres UIA v roce 1967 v Praze, Brně a Bratislavě, což znovu posunuje českou architektonickou tvorbu do mezinárodního povědomí.

Slibné a optimistické období, ve kterém je usilováno o demokratický vývoj společnosti, je přerušeno okupací Československé socialistické republiky. Následující dva roky je při politických čistkách mnoho lidí nuceno opustit svá zaměstnání nebo je jejich činnost v oboru omezována - počátek tzv. normalizace. To se týká i architektů, kterým je ztěžována odborná činnost, zakazováno publikování či účast na soutěžích.

Odstupem času je ale možné říct, že řada vžitých prvků a postupů setrvačností ještě nějaký čas přežívá. Další perzekuci, kterou vyvolalo Prohlášení Charty v roce 1977, již česká společnost neunáší a rezignuje na veřejný odpor.

Po mírném hospodářském vzestupu v 70. letech, přechází v pozdějších letech ekonomický vývoj do dlouhodobé stagnace a technologického zaostávání.

V druhé polovině 80. let je politická moc komunistické strany oslabována programem přestavby KSSS - tzv. perestrojky. V roce 1989 propukají v zemích východní a střední Evropy protivládní demonstrace, jež u nás vrcholí v listopadu Sametovou revolucí. (21; 27)

Období normalizace je charakteristické výstavbou sídlišť a velkých obytných okrsků, jejichž realizace probíhá po mnoho let. Převažuje společná forma bydlení, ale zanedbatelná není ani individuální forma, která je zajišťována podnikovými či státními družstvy. Družstvo sdružuje stavebníky a vytváří podmínky pro přípravu a realizaci svépomocné skupinové výstavby rodinných a bytových domů. V tomto smyslu družstvo zajišťuje veškerou činnost od zajištění územně plánovacích podkladů až po kolaudaci. Tímto způsobem je rozvíjena především svépomocná výstavba rodinných domů.

Soubory obytných celků jsou realizovány podle podrobně zpracovaných urbanistických plánů, čímž je zajištěna jednotnost a koncepčnost masové výstavby. Obytné celky jsou zpracovávány v místních Stavoprojektech, často na základě architektonických soutěží a na podkladech teoretických a urbanistických koncepcí, které vnikají na půdě Výzkumného ústavu výstavby a architektury (VÚVA).

Architektura sídlišť je dnešní společností často zatracována, ale většina z nich má vysokou míru koncepční architektonické kultivovanosti, proporční vyváženost a dobře řešené urbanistické funkční a kompoziční vztahy. Díky snižující se hospodářské vitalitě státu ale není možné zajistit kvalitní technologickou a materiálovou základnu pro velké realizace sídlišť a kromě nekvalitní stavební produkce není často dokončená ani infrastruktura a občanská vybavenost a některé velké projekty již nejsou po revoluci dokončeny. (27; 62)

forma a způsob zástavby

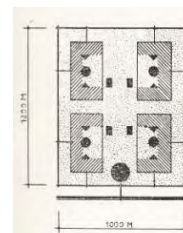
Stejně jako v předešlém období převažuje na území státu soustředěná výstavba a to především bytová a smíšená, kde se vedle bytových domů realizují i rodinné domy.

Tzv. komplexní bytová výstavba je realizována na základě urbanistických plánů. Jako podklad pro jejich zpracování je vytvořena celá řada směrnic, předpisů, vyhlášek a norem, kterými se architekti při jejich tvorbě řídí.

Většina měst v tomto období rozšiřuje své hranice zastavěného území výstavbou nových obytných souborů. Výjimkou není ani Brno, nová sídliště vnikají zejména v lokalitách severo - západně a částečně východně od města, kde je vyšší kapacita pro rozvoj bydlení a rekreace a které jsou snáz dopravně dostupné. Z uvedených důvodů je sem v období 70. let orientována rozhodující část nové komplexní bytové výstavby, navazující na stávající vesnickou strukturu městských částí.

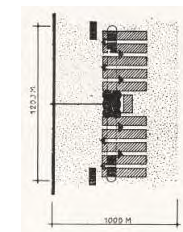
V severozápadní části na sídliště Žabovřesky navazuje výstavba

obr. 93

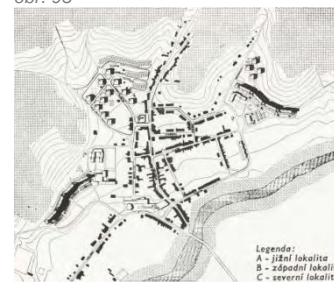
zásady obytných území - VÚVA Brno 1967; částečně otevřená organizace, obvodové zastavění - systém Brno Lesná

obr. 94

pásové rozvinutá organizace, vnitřní zastavění - návrh systému pro Brno Kohoutovice

obr. 95

Sídliště Brno - Jundrov; nová zástavba doplňující původní vesnickou strukturu

nových sídlišť v Komíně, Jundrově a Bystřici. (63)

Sídliště Bystřice je v Brně ojedinělé svou kapacitou pro 42 tisíc obyvatel. Urbanistická koncepce vychází z pásové organizace (Z. Michal) a navazuje na starou zástavbu v prostředí řeky Svratky a Brněnské přehrady. Výstavba je rozvržena do tří etap - I a II a IIA. V celkové kompozici je zohledněn členitý terén, obytné objekty jsou řešeny jako skupiny bodových a řadových bytových domů, složených z osmi a šestipodlažních sekcí. Deskový objekt je půdorysně navržen jako kruhová výseč. Tento tvar se ekonomicky uplatňuje v nerovném terénu a vytváří uliční frontu bez náročných terénních úprav. Promítají se zde současné požadavky na zvýšení hustoty, které je zde dosaženo redukováním volných ploch a zvýšením hladiny zástavby. Občanské vybavení je centralizováno do komplexních center při hlavních zastávkách tramvaje. (64)

Dále v tomto sektoru města roste sídliště o 20 tisících obyvatel v kopcovitém terénu městské části Kohoutovice (F. Kočí). I zde je základem progresivní koncepce pásové rozvinuté organizace obytného území, která spočívá v řazení na hlavní obslužnou komunikaci a rozložení zeleně vně okrsků. Je kladen velký důraz na kompaktnost zástavby, což dává předpoklad pro vznik tradičních městských prostorů. Pásové rozvinutá organizace obytného území se v projektu dále rozvíjí v soustavu tzv. urbanistických elementů. Základní urbanistický element obsahuje v určitých vzájemných proporcích obytné domy různého charakteru (atriové, terasové, bytové), plochy občanského vybavení, účelové plochy pro dopravu a plochy kulturně rekreační. (65)

Odklon od pásové organizace zástavby lze sledovat u později vybudovaných sídlišť. Například v Brně Bohunicích (J. Ryška, P. Krchňák, M. Borecký, R. Zajíc, V. Vaněk), kde je doprava vedena vnější stranou okrsku a v městském centru se soustřeďuje vyšší vybavenost. Zde lze vidět posun také v celkové urbanistické koncepci jednotlivých bytových domů. Pro celou výstavbu je určen nově vyvinutý typ obytných domů B70, který ve svém řešení dává možnost strukturálního seskupování objektů. Dochází tak k vytváření kompaktních členitých hmot poměrně vysoké koncentrace, zde rozmístěné bez ohledu a využití přírodních předpokladů lokality. (66)

Jako jedna z posledních jsou ve východní části Brna realizována sídliště Líšeň, Vinohrady a Slatina. Obytný soubor Brno Vinohrady realizovaný v letech 1981 až 1989 (J. Doležal, M. Dufek, A. Jenček, P. Pišek), má kapacitu téměř 18 tisíc obyvatel, průměrná plocha bytů je zde 64,64m² a obsahuje i zvláštní formy bydlení pro tělesně postižené a staré občany. Urbanistická koncepce vychází z polohy staveniště na tzv. Židlické terase s výškovým převýšením 80m a je řešena zástavbou strukturovanou výškově gradovanými objekty. Základní princip zástavby spočívá na sídlištnímu rastru 100/100 m, na němž jsou šachovnicově uspořádány objekty dvanáctipodlažní, doplňované ve zbývajících čtvrcích objekty osmi a čtyřpodlažními, vždy v pravidelných polohách. K tomuto řešení vede požadavek na splnění maximální hustoty obyvatel na dané ploše. Zástavba obytných domů je doplněna o výstavbu terasových bytových domů realizovaných družstevní svépomocnou výstavbou. (67)

Zejména v 70. letech je pravidlem, že soustředěná zástavba zahrnuje i individuální výstavbu rodinných domů. Skupiny rodinných domů doplňují strukturu bytových domů v plochách hůře zastavitelných (svahy) nebo nepřístupných pro zázemí panelové technologie. Rodinné domy jsou navrhovány a realizovány v maximálně koncentrované, zejména v řadové, terasové a atriové formě.

Jako vzorný příklad řešení individuální výstavby rodinných domů lze uvést brněnské sídliště Žabovřesky (M. Steinhäuser a kol.) s vysokou kvalitou obytného prostředí přívětivé koncentrace. (68)

Odbornou veřejností je kritizován chudý sortiment skladebných jednotek, zúžený tlakem výroby na řadovou sekci a bodový dům. Začínající tlak na větší členění domů lze sledovat již na sídlišti v Bohunicích nebo Vinohradech a dále je uplatněno díky použití konstrukční soustavy B70 v Ostravě nebo Plzni. Je tím signalizován návrat ke kompaktnějším strukturám bytové zástavby a počátek vytváření urbanistických obrazců, tvořených opakováním sekcí. Kompaktnější forma je prosazována kvůli snaze o návrat k tradičním

obr. 96

Sídliště Bystřice - model, Brno;
Z. Michal 1971 - 1988

obr. 97

Sídliště Kohoutovice - řadové rodinné domy,
Brno; F. Kočí 1970 - 1987

obr. 98

Sídliště Bohunice - model, Brno;
J. Ryška, P. Krchňák, M. Borecký, R. Zajíc,
V. Vaněk 1973 - 1983

obr. 99

Sídliště Vinohrady - situace, Brno;
J. Doležal, M. Dufek, A. Jenček, P. Pišek
1981 - 1989

obr. 100

Sídliště Žabovřesky - atriové a řadové RD,
Brno; M. Steinhäuser 1966 - 1980

veřejným prostorům, jako je ulice a náměstí.

Kladným příkladem je sevřená forma nízkopodlažní zástavby na sídlišti ve Frenštátu pod Radhoštěm (O. Pražák, M. Gola), vytvářející hmotově zajímavé prostory ve velmi zdařilém obytném prostředí. Architektura zde navazuje na tradici podhorského městečka s použitím přírodních materiálů na fasádách. (69)

Vytváření výrazných uzavřených struktur a obrazců se uplatňuje například na návrhu zástavby pro Jižní město v Praze nebo při návrhu zástavby sídliště Ostrava Poruba VIII. obvod.

Tento princip můžeme nalézt i v dalším obytném souboru v Ostravě, na sídlišti Dubina (R. Májková) pro cca 20 tisíc obyvatel. Prostorová kompozice je zde založena na principu kontrastu různých struktur zastavění. Jednotlivé struktury se navzájem liší výškou a půdorysných prostorovým uspořádáním. Hlavním motivem kompozice jednotlivých okrsků jsou centrálně pojaté zelené prostory omezené osmipodlažními zalomenými bloky. (69; 70)

obr. 101

Sídliště ve Frenštátu pod Radhoštěm, obytná ulice; O. Pražák, M. Gola

obr. 102

Sídliště Dubina - model, Ostrava; R. Májková

občanská vybavenost

Nově budované obytné okrsky mají vlastní okrsková zařízení a občanskou vybavenost. Návrh kapacit a postupu výstavby občanského vybavení je dán přísnou metodikou. Vychází z počtu obyvatel a jejich demografické struktury. Většinou při zastávkách hromadné dopravy jsou situovány prodejny, obchody a společenská zařízení. Školy, jesle a mateřské školy jsou v klidovém prostředí, mimo dopravní provozy, v docházkové vzdálenosti od obytných domů.

Často je plánovaná tzv. vyšší občanská vybavenost, která má sloužit i pro stávající zástavbu, jako je kino, kulturní centrum, hotel nebo lázně.

Parkovací a garážovací prostory jsou navrhovány v poměru 1 auto na 1 byt a jsou situovány v garážích či na volných plochách při obvodech hlavních komunikací. Zejména problematikou hromadných garáží se projektanti sídlišť začínají více zabývat a je s nimi často v projektech počítáno. Je snaha o „zapojení“ garážových objektů do veřejného prostoru a využití např. jejich střeš jako veřejných teras s ozeleněním. Tak je tomu také u garáží na sídlišti Jundrov v Brně, kde jsou řešeny před osmipodlažními domy při využití svahu tak, že porůzné střechy slouží jako veřejné terasy. S tímto principem se setkáváme také u terasových obytných domů na ulici Bohuslava Martinů v Brně. (63)

Soustavy budov občanského vybavení mají vytvářet veřejná prostranství. U menších souborů tento princip pozitivně přispívá k tvorbě obytného prostředí, což můžeme doložit na příkladě obytného souboru ve Vyškově (Z. Michal, 1973). Původní nízkopodlažní zástavba je urbanisticky dorešena na menší obytný soubor (550 bytů) a doplněna chybějící občanskou vybaveností, která slouží i stávající zástavbě.

Někdy ale, díky velkému měřítku prostor i objektů, působí veřejné prostory neosobně. Tak je tomu například v centru obytného okrsku Sítňá v Kladně (V. Hlinský, O. Jurenka), které je tvořeno soustavou rozlehlých veřejných budov s náměstím. (71; 72)

Výstavba občanského vybavení a technické infrastruktury se často oproti výstavbě bytů opoždí. Chybí zeleň a úprava parteru, nedokončené jsou plochy pro parkování automobilů.

obr. 103

Sídliště Žabovřesky - centrum služeb a kultury, Brno; M. Steihauser

obr. 104

Sídliště Bohunice - základní škola, Brno; J. Ryška, P. Krchňák, M. Borecký, R. Zajíc, V. Vaněk

obr. 105

Sídliště Vyškov - centrum služeb; Z. Michal

obr. 106

Sídliště Sítňá - centrum s náměstím, Kladno; V. Hlinský, O. Jurenka

V předešlých letech se na výstavbu rodinných domů pohlíželo jako na jev společensky spíše nežádoucí. Postoj k rodinným domům se postupně měnil až po polovině 60. let. Rozvoj nízkopodlažní výstavby formou soustředěné výstavby rodinných domů v období 1976 - 1980 výrazně přispívá ke zlepšení úrovně bydlení. Podmínkou minimální urbanistické ekonomie pro zástavbu rodinnými domy je dosahnout hustoty nejméně 100 obyvatel na 1 ha. Tato podmínka je vyvolána požadavkem úspory zemědělské půdy a racionálního řešení hustoty nízkopodlažní zástavby s ohledem na investice do zařízení občanské a technické vybavenosti nově budované části obytné zóny. V rámci problematiky rozvoje výstavby rodinných domů je hledáno řešení vyžadující jednoduchou technologii výstavby s ohledem na svépomocnou formu výstavby. (73)

Vývoj forem individuální výstavby je ovlivněn snahou zajišťovat co největší urbanistickou hospodárnost. Rodinný dům přestává být jednotkou, ale vzniká jako součást skupiny domů, která má jednotný charakter. Uplatňuje se prostorové sblížení rodinných domů do pásů, řad, koberců nebo do souvislých objektů svahových forem domů.

Sevřené formy nízkopodlažního zastavění rodinnými domy realizují stavebníci, družstva nebo podniky. Nejčastěji jde o dvou až čtyř podlažní zastavění rodinnými řadovými domy s tradiční technologií výstavby. Řadová zástavba dává možnost beze zbytku využít pozemky jinak špatně využitelné. Snaha umožnit bydlení v rodinném domě i méně majetným vrstvám vede k vytvoření ekonomizovaných standardů převážně ve dvou formách, a to patrového řadového domu a dvojdomu. (74)

Renesanci zažívá atriový typ rodinného domu. Umožňuje izolované individuální rodinné bydlení v kontextu s vysoce hustou zástavbou a zároveň dovoluje dostatečné soustředění obyvatel na jednotku plochy, nezbytné pro ekonomické využití městského území. Funkčně obdobnou variantou je dům terasový, který za podobných podmínek umožňuje husté kobercové zastavění na svažitých terénech

V urbanistických plánech nízkopodlažní výstavba rodinných domů většinou doplňuje prostorovou skladbu vysokopodlažní panelové výstavby, změkčuje a zjemňuje strohost kompozice rozměrných hmot, zlidštuje parter sídliště v horizontu lidského oka. Realizuje se na okraji zastavění v navaznosti na krajinu.

I u obytných domů venkovského nebo příměstského charakteru je dbáno na co největší kompaktnost forem rodinných domů, převládají dvojdomy a izolované domy. Na podkladě práce VÚVA a projektových ústavů, vznikají typová řešení takových rodinných domů, který jsou realizovány pod záštitou zemědělských podniků v menších obcích a na vesnicích. Jako příklad můžeme uvést rodinné domky ve Znojmě nebo Ivančicích. (75)

Ojediněle se setkáváme u výstavby izolovaného rodinného domu vilového charakteru. Originální a architektonicky kvalitní vily jsou realizovány ve výjimečných podmínkách soukromými stavebníky. Takovým příkladem je Vila v Troji (E. Příkryl), která slučuje složitý program bytů pro tři rodiny, kde všechny mají dostatečné soukromí, ale zároveň společný obývací pokoj. (76)

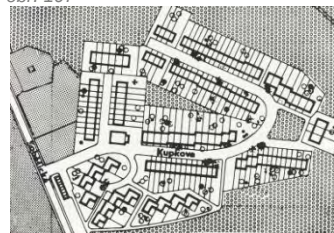
U bytových domů se rozšiřuje forma výškového bodového domu, zejména díky zdokonalování technologie výstavby. Ten doplňuje strukturu kobercové nebo řadové zástavby na mnoha sídlištích.

Nejčastěji používanou formou bytových domů jsou domy schodišťové skládané z několika stejných sekcí. Postupně dochází ke sloučení vysokopodlažní a řadové formy a vzniká tzv. deskový dům. Jeho oblíbenost roste díky vysoké ekonomičnosti při výstavbě s ohledem na panelovou výstavbu a velké kapacitě bytů.

Takové řešení je zvoleno například na sídlišti v Jundrově v Brně (Z. Michal), kde jsou základním kompozičním prvkem obytné bloky - desky - sledujících vrstevnicí na hranici údolí. Řešení umožňuje všem bytům ideální výhled a zároveň přímý kontakt s přírodou. Podobný princip uplatnil autor na sídlišti v Brně Bystřici.

Jedním z pozitivních příkladů deskové zástavby je i sídliště Labská kotlina II v Hradci Králové (B. Petránek), kde jsou kompozičně seskupeny deskové domy různých výšek a hmot. (77)

obr. 107

urbanistická studie - sevřené formy RD

obr. 108

Sídliště Brno - řadové RD, Brno

obr. 109

Rodinné dvojdomy, Znojmo

obr. 110

Vila v Troji, Praha; E. Příkryl 1971 - 1974

obr. 111

Sídliště Krč - výškové domy, Praha

obr. 112

Sídliště Labská kotlina II - deskové domy, Hradec Králové

obr. 113

Sídliště Žabovřesky - kobercová zástavba, Brno; M. Steihauser

Modelace terénu často nabízí možnost jeho využití k členěné zástavbě nízkopodlažními nájemnými domy do výše čtyř podlaží. Nízkopodlažní výstavba obytných domů se realizuje v rámci menších obytných souborů nebo doplňuje stávající městskou strukturu. Umožňuje uplatnit přednost, která spočívá ve větším kontaktu bydlení s pozemkem a přírodou.

Velmi kvalitní ukázkou zástavby bodovými nízkopodlažními domy je v brněnských Žabovřeskách. Je zde použito ověřeného typu bodového domu o čtyřech podlažích, který je sestavován do poměrně husté struktury kobercové zástavby. Promyšlená orientace a vzájemná poloha domů, společně se zelení, navozuje pocit intimity obytného prostředí. (78)

Kobercová zástavba z třípodlažních a čtyřpodlažních objektů s maximálním využitím svahu a výhledů se dobře uplatňuje na dalším brněnském sídlišti Hapalova (J. Pipa). Zajímavé je řešení třípodlažních objektů s vnějším schodištěm, které tvoří spojovací články mezi jednotlivými sekcemi. Spojováním sekcí různé orientace je vytvářena po vrstevnicích komponovaná struktura kobercové zástavby. (79)

70. léta jsou rozvojem bytové výstavby i ve Zlíně. Urbanistická koncepce nové výstavby je založena na pásové struktuře území a na vytvoření kompaktních obytných celků s výrazným uplatněním přírodních prvků. Tento princip je ve Zlíně rozvíjen také v novém obytném obvodu na „Jižních svazích“, kde je využito svažitého terénu pro výstavbu terasových obytných domů.

Důsledkem snahy o maximální využití ploch ve městech je časté aplikování terasových bytových domů. Kromě ekonomičnosti výstavby a možnosti využití velmi svažitého terénu, splňují kladně i požadavky na komfortní bydlení s využitím obytných teras. (80; 81)

Nutné je zmínit unikátní koncept mezonetových domů v Chomutově (R. Berger), který je v těchto rozměrech a měřítku výjimečný. Výškové obytné domy, seskupené po třech, tvoří výraznou výškovou dominantu. V jednom objektu je 230 bytů, v suterénu garáže a technické vybavení. V chodbových podlažích jsou prádelny, klubovny a další vybavení. Myšlenka velkokapacitního obytného domu se společnými prostory hospodářského a společenského vybavení vychází ze základu kolektivního obytného domu, zde navíc umocněno specifickou sociální funkcí (bydlení pro chudé) výstavby. (28; 82)

obr. 114

Sídliště Hapalova - kobercová zástavba, Brno; J. Pipa 1973

obr. 115

Terasové BD, Opava; M. Selinger, L. Hořáček

obr. 116

Terasové BD na Smíchově, Praha

obr. 117

Mezonetové BD, Chomutov; R. Berger 1971 - 1975

dispoziční řešení bytů, vybavenost a provozní vztahy

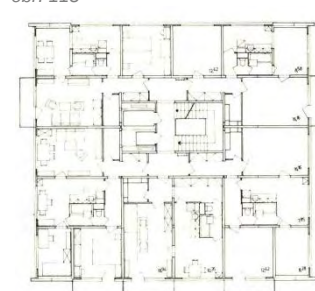
U bytové výstavby nastává obecný přechod k montovaným panelovým konstrukcím. Při poměrně vysokém množství výstavby bytů se v celé republice vyrábějí a montují prakticky dva druhy bytových staveb podle typových podkladů T06B a T08B. Nosné konstrukce těchto typů jsou panelové, s příčným nosným systémem stěn, z nichž první typ má osovou vzdálenost stěn 3,6m a druhý 6m. U systému T06B nosné stěny obalují jednotlivé hlavní místnosti bytu a u T08B jsou nosné stěny situovány pouze po obvodu bytu. Jedna z posledních konstrukčních soustav B70 pracuje s moduly o rozponu 2,4, 3,6 a 4,8m uplatňující se podle funkce místnosti.

Typy se objevují v různých variantách uspořádání jednotlivých sekcí bytů. Vznikají tak nové a originální formy bytových domů se stejnými opakujícími se prvky. Tento vývoj ovšem nemá vliv na dispoziční řešení jednotlivých bytů, které je vždy stejné, včetně hospodářského zázemí s koupelnou, které je tvořeno prefabrikovaným bytovým jádrem. (83)

Roste plošný standard bytů a roste počet obytných místností, které se zmenšují. Halová dispozice většiny bytů umožňuje přímý vstup do všech pokojů a samostatné kuchyně, jejíž součástí je malý jídelní kout.

Již v 80. letech se začíná objevovat kritika směřující k vybavení bytů, tedy kuchyně a příslušenství. Dispozice bytů neposkytují zejména úložné prostory pro sezónní šatstvo a předměty. V této souvislosti je kritizována také velikost bytového jádra, do něhož se jen velmi těžko umístí vybavení, např. automatická pračka.

obr. 118

Věžový 13-ti podlažní BD typu T06B - půdorys typického podlaží

obr. 119

Řadová sekce BD typu T08B - půdorys typického podlaží

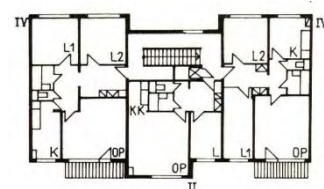
Pozitivním znakem řešení dispozic je přítomnost venkovní obytné plochy v návaznosti na obytný pokoj, většinou tvořené formou lodžii, které zajišťují žádanou intimitu pro obyvatele. Byty jsou vybavovány typizovaným sektorovým nábytkem, který je vyráběn nábytkářským průmyslem. Jde zejména o kuchyňské linky, ale i ložnice a obývací pokoje.

Dodavatelské systémy rodinných domů i typizované podklady pro výstavbu svépomocné individuální výstavby jsou spojeny s aplikací soudobých dispozičních principů. Na druhé straně se mnohdy šetří obytnou plochou a minimalizují se obytné prostory. Půdorysy se odvozují z technologie výstavby a omezen je standard finálních úprav a technického vybavení.

Běžné je dodržování dispozičního schématu rodinného domu, děleného do tří samostatných částí - společenské, hospodářské a klidové. Z toho ústředním motivem dispozice je část společenská, navazující co nejpříměji na vstupní prostory a prostřednictvím jídelny či jídelního koutu je spojena s částí hospodářskou. Za samozřejmou součást společenské části domu se pokládá přiléhající část zahrady či atria. Část intimní či ložnicová je přístupná od vstupu nebo skrze společenskou část a je provozně oddělitelná. (74)

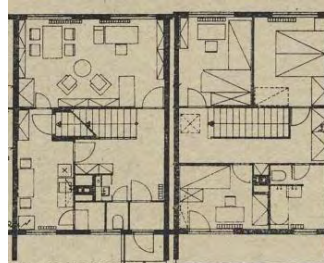
Převažují patrové dispozice s vertikálním členěním těchto základních funkcí. Hlavně řadové rodinné domy jsou dle konfigurace terénu až čtyř podlaží, kdy při terénu je umístěno technické a hospodářské zázemí, vstupní prostory a garáž, o patro výše společenské prostory a dále ložnicové patro. Pravidlem jsou podsklepené domy. Schodiště nebývá součástí obytného prostoru a schodišťové haly zabírají velké procento půdorysné plochy domu.

obr. 120

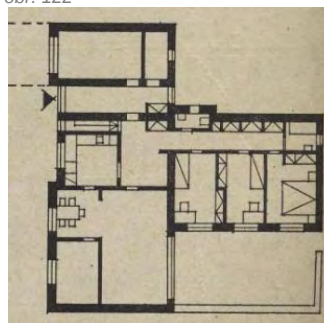
BD typu B70 - půdorys typického podlaží

obr. 121

Řadový RD T08R - půdorys přízemí a patra

obr. 122

Atriový RD TC - půdorys

architektonický styl a výraz

Normalizační architektura - tak by se souhrnně dal nazývat výraz hromadné výstavby 70. a 80. let. Je specifický konstrukční estetikou, kde je tvar a výraz odvozen z technického, co nejekonomičtějšího, řešení.

U architektury bytových domů tvoří hlavní výraz horizontální členění, doplněné členěním lodžii. Ty se postupem tlaku stavební výroby stávají téměř jediným výrazovým prvkem panelových domů, jehož výrazová hodnota byla snížena hromadně vyráběným zámečnických zábradlím používaným téměř na celém území státu.

Užitelným způsobem jsou řešeny fasády domů, rytmizované v modulu konstrukční soustavy. Svou výtvarnou stránku ztrácí také ztvárnění vstupů a parteru budov, které byly hlavně v šedesátých letech místem, kde se mohla uplatnit umělecká díla.

Obdobně je tomu u architektonického výrazu rodinných domů, který je založen na hmotové střídmosti a užívání funkčních prvků, jako jsou například lodžie. Výraz je postaven na celkovém vnímání obytného prostředí, které je tvořeno opakujícími se formami jednotlivých rodinných domů. Odstupem času je možné říci, že tato jednoduchost a strohost dává obytnému prostředí řád a srozumitelnost.

Architektonický výraz rodinných domů je dále určen charakterem jejich výstavby. V případech skupinové výstavby, zejména řadových a atriových domů, je k výstavbě využíváno poměrně kvalitních typových projektů, u nichž se můžeme setkat s použitím originálních výrazových prostředků.

V průběhu sedmdesátých let doznívá působení brutalismu let šedesátých ve formě tzv. konstrukčního racionalismu. Ten se vyznačuje svým kolosálním až monumentálním působením. S touto brutalistní silou se můžeme setkat na příklad u architektury mezonetových obytných domů v Chomutově nebo u bytových domů na sídlišti Labská II v Hradci Králové (B. Petránek). (28)

Koncem sedmdesátých let se začínají někteří architekti na západě

obr. 123

Sídliště Severní terasa, Ústí nad Labem;
V. Krejčí, J. Gabriel, M. Bohm

obr. 124

Sídliště Žabovřesky - řadové RD, Brno;
D. Bílek

obr. 125

Sídliště Labská II, Hradec Králové;
B. Petránek

pokusně odpoutávat od moderní architektury, buď užíváním směsí modernistických stylů, nebo aplikací prvků inspirovanými staršími slohy.

Tento styl nazýváme postmodernismem. Jeho vznik a vývoj je podmíněn kritikou poválečné zprůmyslněné výstavby, přejímající architektonické normy vycházející z funkcionalismu.

Supermanýrismus, jak postmodernu definuje C. Ray Smith, autor knihy o postmoderní architektuře, revoltuje proti stylu nazývanému moderní. Je předznamenáno vším, co znamená protest proti moderně, resp. proti Mezinárodnímu stylu. Postmodernismus nemá žádný uznávaný kodex estetických norem. Je v něm řada protichůdných záměrů od historismu přes dekorativismus, pop-art či symbolismus. Znamená přijmout princip anarchie, volnosti a nevázanosti díla, ať už s ohledem na jeho účel, funkci, konstrukci, vlastnosti materiálů nebo kompozici. (84)

U obytných staveb v naší zemi se s vlivem postmodernismu setkáváme, v poměrně umírněné podobě, a až v průběhu osmdesátých let. Jeho prvky se uplatňují zejména na individuálně řešených rodinných domech. Ale i u bytových domů se k těmto principům pomalu přistupuje. Lze uvést příklad obytného souboru v Praze Bubenči, kde je osmdesát bytů rozděleno do sedmi domů ve třech skupinách. Domy mají rozdílný počet podlaží, půdorysně jsou vzájemně posunovány. Dominují zde dva významné architektonické prvky - lodžie a balkóny s prořezávanými stěnami. Druhým prvkem je zešíkmení posledního podlaží s měděným obkladem ustupujících ploch (podkrovní s tradiční tesařskou konstrukcí). Výrazné střešní ukončení je typické pro českou postmoderní architekturu i v následujícím období. (85)

výtvarně - estetické prvky, materiálové řešení fasád

Nejčastěji užívanými výtvarnými prvky jsou hmoty lodžii nebo teras. Estetický účinek je založen na střídavém střídání plných a prázdných ploch, na hře světla a stínu.

Povrchy fasád jsou u bytových panelových domů ponechávány betonové, zděné stavby jsou opatřeny omítkou nazývanou břizolit. Omítky jsou probarvované v lomených barevných tónech.

U rodinných domů je oblíbená kombinace omítky a tmavě lazurovaného dřevěného obkladu. Obkladem je zvýrazňována horizontála a je aplikován na atiky nebo meziokenní pilíře.

Rozšířený je obklad z lícových cihel. Kvalitní užití tohoto obkladu můžeme vidět na obytných domech v Praze 6 (J. Paroubek, A. Navrátil, J. Turek, Z. Kutnar). Konstrukce domu je z montovaného skeletu, obvodový plášť je třívrstvý, vnější vrstva 12,5 cm z lícovek. Lícová stěna je v každém patře založena na ozubu prefabrikovaného průvlaku, čímž je vytvořena horizontální strukturace fasády. Výtvarně je pojednána přístupová komunikace a dlažba v hale z kruhových betonových dlaždic různých formátů. (86)

Pro výtvarné ztvárnění prvků, stěn domů a parteru architektonickými plastikami, se používají zdící, stropní a okrasné tvarovky. Základní tvarovky splňují předpoklady neomezených kombinací. Jako materiálu je použito betonu s plnidly stěrků, mramorových nebo cihelných drtí, perlitu, popílku apod., což vytváří různé barevnosti. (87)

obr. 126

RD ve Zlíně; S. Hrazdila 1985

obr. 127

RD v Praze 10; P. Keil 1982

obr. 128

Obytný soubor, Praha - Bubenč; J. Nováček, Z. Veselý 1986

obr. 129

Obytný soubor, Praha 10; K. Císař 1985

obr. 130

Atriové RD, Trutnov; V. Vokatý 1984

obr. 131

Obytné domy, Praha 6; J. Paroubek, A. Navrátil, J. Turek, Z. Kutnar

S výjimkou dosud převažujících svépomocných staveb zděné technologie, se dodávají rodinné domy převážně ve třech technologických a zároveň i cenových variantách. Jde o konstrukční systémy na bázi dřeva, s předpokládanou nižší životností. Dále jde o domy montované z panelových stavebnic, realizované velkými stavebními organizacemi. Další, početně zanedbatelnou skupinu, tvoří unikátní stavby často vysoké kvality, stavěné individuálně.

Při výstavbě rodinných domů je snaha o upouštění od technologie z těžkých monolitů a užívání lehkých montovaných systémů, umožňující velmi rychlou výstavbu.

Je vyvíjena příprava výroby vlastních typu montovaných domů na kombinované materiálové základně v podniku Sklo Union Teplice. Zde je předmětem dodávky výrobce jen obytné podlaží, které se osazuje na základy, suterén, nebo technické přízemí. Spodní stavbu si zajišťuje stavebník sám, předpokládá se pro ni tradiční technologie. Celý venkovní povrch domu je skleněný, okna jsou zasklena izolačními dvojskly. Tepelné izolace jsou ze skelných vláken, nosná konstrukce je ocelová z válcovaných profilů, trubek a táhel. Střecha je dřevěná z lepených vazníků.

Montované rodinné domy Multi mají obvodové panely z lignátových desek a střechu tvoří plnostěnné pultové vazníky na rozpětí 6m. Domek je koncipován pro svépomocnou výstavbu s minimálním podílem stavebních prací. Dodávka výrobce zahrnuje pouze stavebnici horní stavby.

Velmi rozšířené jsou montované izolované domky OKAL, které vyrábí a dodává národní podnik Rudné doly, Jeseník, závod Rýmařov (v západoněmecké licenci Kreibbaum). Předmětem dodávky je v tomto případě vrchní stavba, montovaná na tradičně stavěný suterén nebo základy. Stěnové prvky se osazují s hotovou povrchovou úpravou, s okny a dveřmi. Základním materiálem jsou pýchované dřevotřískové desky Kreibbaum, doplněné masivními profily a izolací z minerální plsti. Venkovní povrch je z osinkocementových rovných desek s umělou omítkou. Domů systému OKAL se vyrábí několik typů, s různou zastavěnou a užitkovou plochou, s plochými i sedlovými střechami.

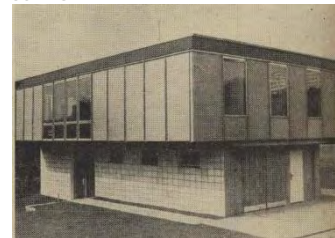
Ojedinele jsou realizovány panelové rodinné domy z řady t-1 až t-8 (Pozemní stavby, Karlovy Vary). Domy jsou koncipovány na konstrukčním a z části dispozičním základě stavebnice bytových domů T06B. Typy jsou řadové, dvoupodlažní až třípodlažní. Dalším typem, využívající panelovou technologii, jsou domy a dvojdomy Okresního stavebního podniku Frýdek - Místek. Součástí dodávky je hrubá stavba ze struskopemzobetonových stěnových panelů se železobetonovými panelovými stropy o rozponu 3,6m. Ostatní práce se provádějí tradičními způsoby a mohou být prováděny svépomocí. Rodinné domy PS Pardubice jsou realizovány z velkoplošných keramických blokopanelů a stropních prvků.

Velmi progresivní jsou dvou podlažní domky Kubana (INSPIRA, výrobní družstvo Liberec). Příčné nosné zdi jsou zde nahrazeny dvojicemi ocelových rámových podpor tvaru nesouměrného T, jejichž ramena nesou strop nad přízemím a střechu. Obvodový plášť je z pěnositíkatových panelů, v patře je ocelový obvodový rošt vyplněn lehkými panely. (88; 74)

Typizované podklady pro výstavbu hromadné bytové výstavby jsou obohaceny o novou konstrukční soustavu B70, zpracovanou Stavoprojektem Brno. Autoři (F. Zounek, M. Dufek) si kladou za úkol vypracovat typový podklad pro výstavbu a dát projektantům do rukou stavebnici, umožňující mnohotvárnost řešení obytného prostředí. K tomu slouží variabilita dispozic bytů a urbanistická skladebnost. Za základní skladebnou jednotku je zvolena bytová buňka. Prefabrikovaná železobetonová konstrukce na modulové síti 1,2m s příčným nosným systémem v modulech 2,4 - 3,6 - 4,8m má zavěšený izolační plášť. Univerzálnost konstrukčního řešení stěn a plášťů a modulový systém v obou ortogonálních směrech, zajišťují určitou záměnnost prvků, umožňující skladbu buněk bytů v různých směrech kolem komunikačního jádra. (89)

Zdokonalením původní soustavy T08 vzniká nová varianta VVÚ ETA. Autoři (V. Havránek a kol.) se snaží zajistit větší variabilitu bytů a odstranit některé technické závady. Je počítáno s dalšími

obr. 132

Montovaný RD Sklo - dům;
Sklo - Union, Teplice

obr. 133

Atriový montovaný RD MULTI;
Východočeské dřevařské závody, Trutnov

obr. 134

RD OKAL 117/38/L;
RD Jeseník, Jeseník

obr. 135

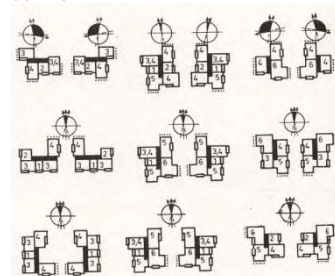

Montáž RD OKAL - osazování stěnových
panelů

obr. 136

RD Kubana; INSPIRA, Liberec

obr. 137

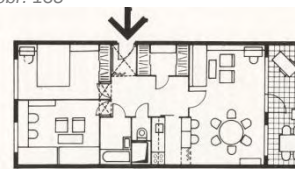
Příklady skladem BD v soustavě B70

doplňkovými rozpony menšími než 6m a přitom s možností kombinace příčného a podélného systému. Tato soustava je, ovšem ne ve výsledné podobě, použita v Praze Bohnicích a Jižním městě. Další vývoj starších a zaběhlých konstrukčních soustav se projevuje u oblastních variant bytových domů. Například v Ostravě je zpracován typ T06B - OS (J. Hoferek, J. Petrusiak, M. Hartl, J. Fuka) formou prvkové typizace. Již tradiční příčný nosný modul 3,6m je doplněn o další modul 4,8m. Obvodový plášť je navržen z kompletizovaných pěnosiilikátových prvků. (90; 91)

Vývoj materiálových možností a růst potřeby stavět tisíce bytů ročně, vede architekty, zabývat se na teoretické a výzkumné půdě prostorovou prefabrikací. Na základě zahraničních inspirací (např. Japonsko, Anglie, USA) byla realizována v roce 1972 experimentální stavba v Praze Zličíně, která je tvořena šesti buňkami o půdorysných rozměrech 6x12m. Objekt je vytvořen ze soustavy prostorových buněk (buňka = byt). Stěny buněk jsou z plechu tloušťky 1 mm, tvarovaného za studena do lomenice (vlny). Z takto tvarovaných plechů je vytvořeno šasi, tak že plechy jsou svařeny bodovými svary dohromady a vytvářejí tak tuhý uzavřený rám. (92)

Výrazná snaha o racionální využívání rezerv, úsporu materiálů a energie se projevuje i ve stavebnictví. Stále častěji se uplatňují nové materiály a nové technologické postupy a jsou hledány cesty k zefektivnění výrobního celku. Jednou z možností je využití lehké prefabrikace, přinášející výrazné snížení hmotnosti. V oblasti lehké prefabrikace dochází k rozpadu tradičních skladebných prvků na řadu dílčích elementů se specifickou funkcí, které jsou materiálově i výrobně často výsledkem velmi odlišných technologických postupů. Mezi studijní práce zabývající se dalším rozvojem lehké prefabrikace patří i námětová studie využití konstrukčního systému PUMS 23 (J. Fibiger, J. Vasiluk). Základní prvek systému je tenkostěnný pozinkovaný plech dvojvlinitého profilu. Tento profilovaný plech, spolu s dalšími pomocnými prvky (diagonálami a rozpěrkami), slouží jako nosný prvek střešní konstrukce a stěn a zároveň tvoří funkci krytiny a obvodového pláště. V oddíle nízkopodlažního bydlení je zpracována škála variant skladeb buněk od izolovaného domu po varianty kobercové zástavby. (93)

obr. 138

Varianta bytu v soustavě VVÚ ETA

obr. 139

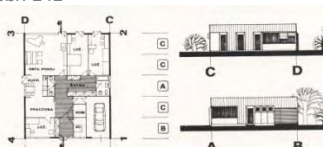
Bytový dům v soustavě T06 - OS, Ostrava; 1971

obr. 140

Experimentální BD z buněk - výstavba, Praha

obr. 141

Příklad RD ze skladebných buněk PUMS

C.3 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ			
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - vytvoření ploch zeleně a hřišť mezi nízkopodlažní bodovou zástavbou - výstavba komplexní občanské vybavenosti, dopravní dostupnost - urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - kobercový způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - řešení parkovacích ploch garážemi s pochozími střešními terasami - řešení parkovacích ploch podzemními garážemi	-	- výstavba mimo stávající zástavbu města - urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - vysoká hustota zástavby - nedostatečné plochy zeleně a hřišť mezi vysokopodlažními domy
	- úsporné racionální dispoziční řešení, vycházející z konstrukčního systému - úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy - schodiště součástí obytného prostoru - propojení obytných prostor se zahradou - komfortní venkovní obytné prostory řešené formou ustupujících teras - přízemní atriová forma s maximálním využitím pozemku a poskytující soukromí - kapacitní vysokopodlažní zástavba - progresivní provozní řešení s propojujícím schodištěm umístěným mimo obytný dům		- neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - nedostatečně prostorné hygienické zázemí - stavební nepropojenost obývací a stravovací části - nedostatečné rozměry ložnic - nepřímé propojení obytné části se zahradou
	- jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů - forma vyplývající z konstrukčního řešení		- unifikovaný architektonický výraz - nekvalitní řemeslný detail
	progresivní konstrukční systém navazující na vývoj bytové výstavby		- klasická vyzdívaná technologie výstavby - nekvalitní provedení stavebních konstrukcí
*	- výstavba občanské vybavenosti v rámci nové výstavby, dopravní dostupnost obytných souborů mimo stávající zástavbu města - využití příznivých geografických podmínek lokality při urbanistických řešeních obytných souborů - vytváření ploch zeleně a hřišť mezi nízkopodlažní i vysokopodlažní zástavbou - navrhování nízkopodlažní kobercové zástavby a bodové zástavby věžovými domy - řešení parkovacích ploch garážemi s pochozími střešními terasami a podzemními garážemi při bytových domech - zástavba přízemních rodinných domů kompaktním způsobem - atriová forma - racionální řešení dispozice a vycházející z konstrukčního systému - provozní řešení s propojujícím schodištěm umístěným mimo obytné domy - navrhování schodiště jako součástí obytného prostoru rodinného domu - využití venkovních obytných prostor bytů řešených formou ustupujících teras - řešení obytných staveb v jednoduchém výrazu s užitím přírodních materiálů na fasádě - forma domů vycházející z dispozičního a konstrukčního řešení - použití progresivních technologií výstavby - financování z veřejných prostředků umožňující soustředěnou koncepční výstavbu	!	- výstavba nové bytové soustředěné výstavby mimo stávající zástavbu města s nedostatečně řešenou občanskou vybaveností a infrastrukturou - nevhodná zástavba nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - vysoká hustota zástavby tvořená vysokopodlažní kobercovou zástavbou - nedostatečné volné plochy mezi vysokopodlažními domy - navrhování nedostatečně prostorných obytných prostor a prostor hygienického zázemí - nepropojení obývací a stravovací části bytu - uzavření obytných prostor rodinného domu vůči zahradě - použití velkého počtu stejných bytových domů s unifikovaným architektonickým výrazem - výstavba obytných staveb s nekvalitně provedenými stavebními konstrukcemi a řemeslným detailem - degradace výhod prefabrikace produkcí nekvalitních stavebních dílců - použití překonaných a nesoučasných technologií výstavby

OBDOBÍ PO ROCE 1989 A SOUČASNÉ TRENDY

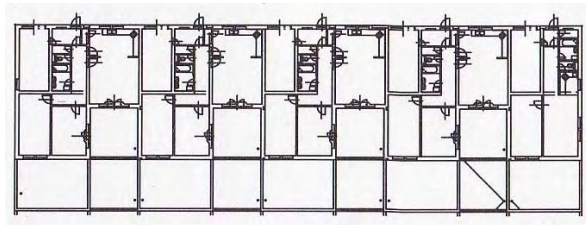
D.1 ANALÝZA VYBRANÝCH REALIZACÍ Z ÚZEMÍ BRNA

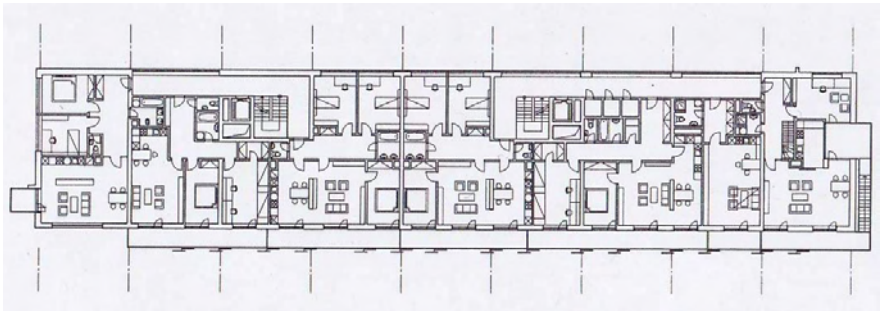
seznam karet s vybranými realizacemi

D01	Terasový bytový dům	1997 - 1998
D02	Bytový dům	1998 - 2001
D03	Rodinný dům	2000 - 2001
D04	Vilový dům	1999 - 2001
D05	Řadový rodinný dům	2000 - 2005
D06	Rodinný dům	2001 - 2002
D07	Bytový soubor Farská zahrada - bytový dům	2002 - 2004
D08	Rezidence Červený kopec - bytový dům	2002 - 2007
D09	Bytový dům	2003 - 2005
D10	Bytové domy	2003 - 2008
D11	Sociální bydlení - bytový dům	2004 - 2007
D12	Atriové rodinné domy	2006 - 2008
D13	Víceúčelový komplex Orion - bytový dům	2006 - 2009
D14	Obytný soubor Nové Majdaleny - bytový dům	2007 - 2009
D15	Bytový dům	2007 - 2010

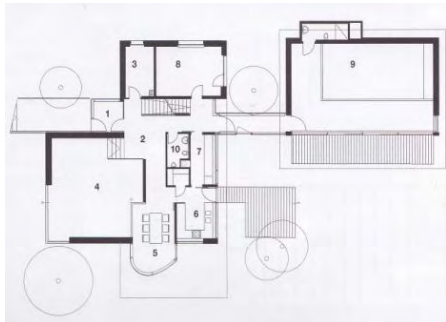
orientační mapka Brna (19)

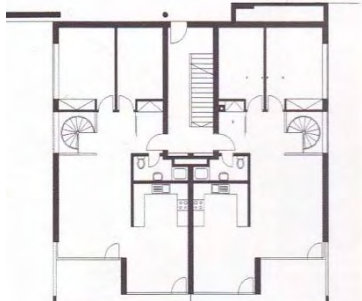
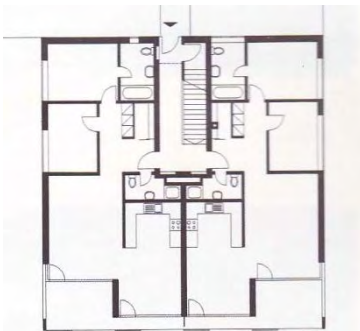
BYTOVÝ DŮM		1997 - 1998	
D01	místo: Petra Křivky 5, Brno - Nový Lískovec	druh investora:	
	autor: M. Tichý, P. Řehořka / ARCHATT	developer	
D01.1 URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace		druh výstavby:	
		rozptýlená	
		forma bydlení:	
		společná	
		způsob zástavby:	
		kobercová - níkopodlažní	
		občanská vybavenost:	
		využita stávající	
D01.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
půdorys typického podlaží		příčný řez	
		urbanistická / typologická forma:	
		terasový	
		druh stavby:	
		bytový dům	
		počet podlaží / bytů / sekcí:	
		4 - 20 - 1	
		popis provozních vztahů bytu:	
		- podélná chodba přístupná z vnějšího schodiště kopírujícího terén, vstupy do 5 bytů (3+kk, 4+kk) - z předsíně vstup do pokoje a chodby, - z chodby vstup do koupelny s vanou, samostatného WC, komory, 2 ložnic, obývacího pokoje s kuchyňským a jídelním koutem - z obytného pokoje a ložnice přístupné atrium s terasou - v přízemí samostatné garáže	
D01.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto aktuálního stavu			
		kompoziční principy:	
		rytmus	
		výtvarně - estetické prvky:	
		světlo a stín	
		materiálové řešení fasády:	
		omítka	
		architektonický výraz / styl:	
		neofunkcionalismus	
D01.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		stavební soustava:	
kombinovaný - příčný		monolitická - železobetonová	
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:	
železobetonové stěny, sloupy a stropy + cihelné vyzdívky		-	
HODNOCENÍ			
+		-	
- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické a typologické řešení využívající specifické podmínky pozemku - komfortní venkovní obytné prostory řešené formou ustupujících teras, atrium poskytující soukromí obyvatel - jednoduchý architektonický výraz		překonaná a neekonomická technologie výstavby	

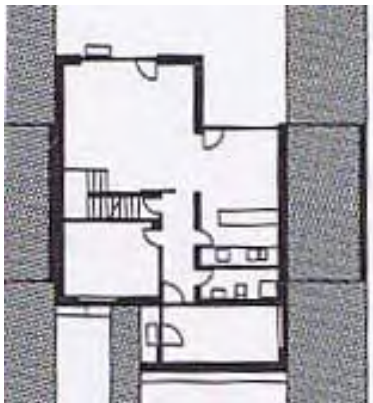
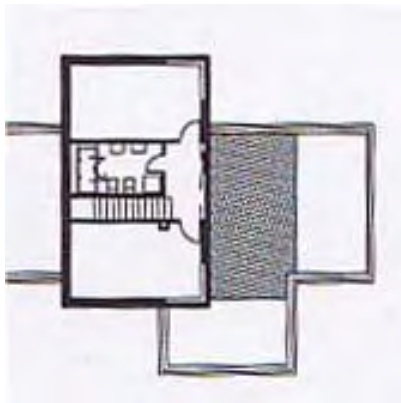
BYTOVÝ DŮM		1998 - 2001
D02	místo: Vrbovecká 8, 10, Brno - Bystrc	druh investora:
	autor: J. Aulík, J. Fišer / STUDIO A	developer, město
D02.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: společná způsob zástavby: desková občanská vybavenost: využita stávající
D02.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i> 		urbanistická / typologická forma: chodbový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 33 - 2 popis provozních vztahů bytu: - podélná chodba při obvodu s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 3 resp. 4 bytů (1+kk, 2+kk, 3+kk, 4+kk, 5+1/mezonet) - z chodbové před síně vstup do koupelny s vanou nebo sprchou, samostatné WC - vstupy do obytného pokoje s jídelním a kuchyňským koutem, vstupy do ložnic - návaznost na balkon z většiny obytných pokojů - v suterénu společné garáže
D02.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: rytmus výtvárně - estetické prvky: horizontální linie světlo a stín barva materiálové řešení fasády: omítka, dřevo, kov architektonický výraz / styl: neofunkcionalismus
D02.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - příčný		stavební soustava: monolitická - železobetonová
technologie výstavby: železobetonové stěny a stropy + cihelné vyzdívky		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+ - urbanistické řešení navazující na stávající strukturu a měřítko zástavby - škála bytových kategorií - komfortní venkovní obytné prostory - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - jednoduchý architektonický výraz, výtvarné řešení fasád a jejich doplňků		- - neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby - neracionální dispoziční řešení nerespektující konstrukční systém - nedostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - překonaná a neekonomická technologie výstavby

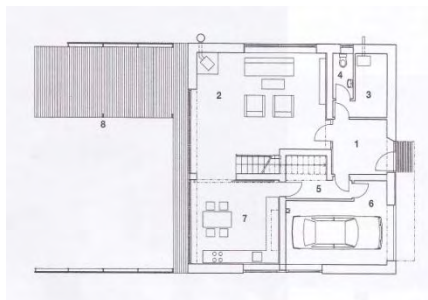
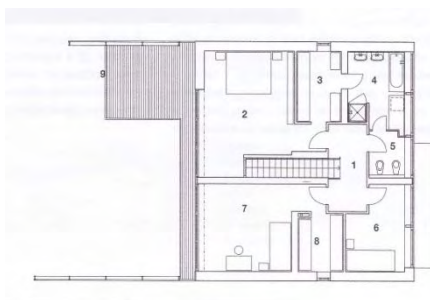
karta 47

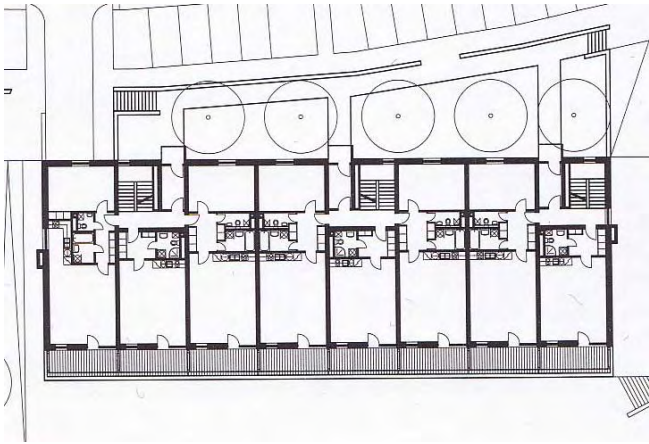
D03		RODINNÝ DŮM		2000 - 2001	
		místo: Preslova 102, Brno - Stránice		druh investora:	
		autor: A. Burian, G. Křivinka / Ateliér Burian Křivinka		soukromá osoba	
D03.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace				druh výstavby: rozptýlená	
				forma bydlení: individuální	
				způsob zástavby: vilová	
				občanská vybavenost: využita stávající	
D03.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
půdorys přízemí		půdorys patra		urbanistická / typologická forma: izolovaný	
				druh stavby: rodinný dům	
				počet podlaží / bytů: 2 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - členitý půdorys s centrálním přímým schodištěm, výškové umístění obytné části reaguje na svažitost terénu - v suterénu garáž a hospodářské zázemí domu - v přízemí ze zádveří vstup do schodišťové haly, z ní přístupná šatna, WC, domácí práce, pokoj a dále z chodby jídelna, kuchyně propojená s obytnou terasou a obytný pokoj ve snížené úrovni - v patře z podélné chodby vstupy do ložnic a na WC, z prostoru schodiště průchozí koupelna s vanou, sprchou, dvouumyvadlem, WC a bidetem - na střeše ložnic ateliér, krytý bazén v zahradní části propojený chodbou s přízemím	
D03.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto aktuálního stavu					
				kompoziční principy: gradace	
				výtvorně - estetické prvky: barva	
				materiálové řešení fasády: omítka, kámen	
				architektonický výraz / styl: neomoderna	
D03.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		stěnový		stavební soustava: monolitická - železobetonová	
technologie výstavby: železobetonové stěny a stropy + cihelné vyzdívky ^x				technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ					
+		▪ jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů, kvalitní detail		-	
				▪ plošně náročné řešení vyžadující rozlehlou parcelu ▪ prostorově náročné a dispoziční řešení ▪ stavební nepropojenost obývací části od stravovací ▪ překonaná a neekonomická technologie výstavby	

karta 48

D04		VILOVÝ DŮM		1999 - 2001	
		místo: Neumannova 23, Brno - Pisárky		druh investora:	
		autor: T. Pilař, E. Pilařová		developer	
D04.1 URBANISTICKÉ VZTAHY					
situace				druh výstavby: rozptýlená	
				forma bydlení: společná	
				způsob zástavby: vilová	
				občanská vybavenost: využita stávající	
D04.2 PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE					
půdorys 1. PP		půdorys 1. NP		urbanistická / typologická forma: bodový	
				druh stavby: bytový dům	
				počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 5 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - čtvercový půdorys s centrálním přímým schodištěm, vstupy do dvou bytů (3+1, 5+1/mezonet, resp. jednoho bytu (5+1) - z předsíně vstup do šatny a koupelny se sprchou, vstup do dvou ložnic, z nichž jedna je propojena s koupelnou s vanou a WC - dále vstup do obytného pokoje a oddělené kuchyně s jídelnou, propojené s ložnicí - v suterénu společné garáže	
D04.3 VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA					
foto aktuálního stavu				kompoziční principy: asymetrie	
				výtvarně - estetické prvky: světlo a stín grafická kompozice prvků fasády	
				materiálové řešení fasády: omítka, dřevo, sklo	
				architektonický výraz / styl: crisp - moderna	
D04.4 KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY					
konstrukční systém:		stavební soustava:			
stěnový		monolitická - železobetonová			
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:			
železobetonové stěny a stropy + cihelné vyzdívky		-			
HODNOCENÍ					
+		- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické řešení navazující na stávající strukturu a měřítko zástavby - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - komfortní venkovní obytné prostory - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů, výtvarné řešení fasád a jejich doplňků		-	
				překonaná technologie výstavby	

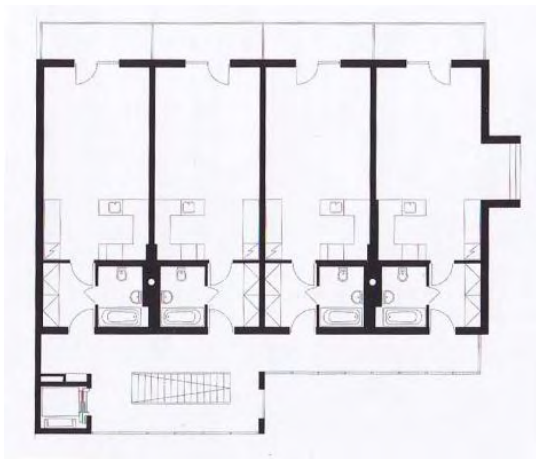
D05		ŘADOVÝ RODINNÝ DŮM	2000 - 2005
		<i>místo:</i> V lomu 2, Brno - Štýřice	<i>druh investora:</i>
		<i>autor:</i> M. Palaščík, R. Gale, P. Bořecký / AGP architekti	developer
D05.1	URBANISTICKÉ VZTAHY		
<i>situace</i>			<i>druh výstavby:</i> soustředěná <i>forma bydlení:</i> individuální <i>způsob zástavby:</i> kobercová - nízkopodlažní <i>občanská vybavenost:</i> využita stávající
D05.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
<i>půdorys přízemí</i>			<i>půdorys přízemí</i>
			<i>urbanistická / typologická forma:</i> řadový <i>druh stavby:</i> rodinný dům <i>počet podlaží / bytů:</i> 2 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - členitý půdorys s centrálním přímým, částečně odděleným schodištěm - v suterénu hospodářské zázemí - v přízemí garáž, ze vstupní haly s šatou přístup na chodbu, z níž je vstup do koupelny se sprchou a WC, na schodiště do suterénu, do pokoje a do obytného pokoje s návazností na jídelní kout a kuchyň s propojením do zahrady - v patře z chodby vstup do koupelny s vanou, sprchou, dvěma umyvadly, WC a bidetem, dvě ložnice
D05.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
<i>foto aktuálního stavu</i>			<i>kompoziční principy:</i> rytmus, symetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> barva <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka, lícové zdivo <i>architektonický výraz / styl:</i> neofunkcionalismus
D05.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
<i>konstrukční systém:</i>		stěnový	<i>stavební soustava:</i>
			monolitická - zděná
<i>technologie výstavby:</i>		keramické cihly, železobetonové stropy, dřevěný krov ^x	<i>technologické vybavení domu:</i>
			-
HODNOCENÍ			
+		- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - způsob zástavby vytvářející veřejné prostory - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - jednoduchý architektonický výraz	-
			překonaná vyzdívaná technologie výstavby

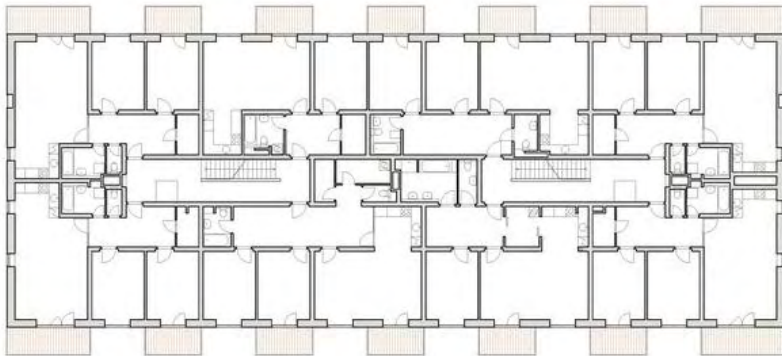
D06		RODINNÝ DŮM		2001 - 2002	
		<i>místo:</i> Tumaňanova 25a, Brno - Mokrá hora		<i>druh investora:</i>	
		<i>autor:</i> T. Rusín, I. Wahla / Ateliér RAW		soukromá osoba	
D06.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
<i>situace</i>				<i>druh výstavby:</i> rozptýlená	
				<i>forma bydlení:</i> individuální	
				<i>způsob zástavby:</i> vilová	
				<i>občanská vybavenost:</i> využita stávající	
D06.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
<i>půdorys přízemí</i>		<i>půdorys patra</i>		<i>urbanistická / typologická forma:</i> izolovaný	
				<i>druh stavby:</i> rodinný dům	
				<i>počet podlaží / bytů:</i> 2 - 1	
				<i>popis provozních vztahů bytu:</i> - čtvercový půdorys s centrálním přímým schodištěm (součástí obytného prostoru) - v přízemí garáž s propojením na obytné prostory, z předsíně vstup na WC, do technické místnosti a do obývacího pokoje, do kuchyně s jídelním koutem s návazností na obytnou terasu - v patře tři ložnice s šatnami a návazností na balkon, koupelna s vanou, sprchou a dvouumyvadlem, samostatné WC a bidet	
D06.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
<i>foto aktuálního stavu</i>				<i>kompoziční principy:</i> asymetrie	
				<i>výtvarně - estetické prvky:</i> horizontální linie	
				<i>materiálové řešení fasády:</i> omítka	
				<i>architektonický výraz / styl:</i> neofunkcionalismus minimalismus	
D06.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
<i>konstrukční systém:</i>		<i>stavební soustava:</i>			
stěnový		monolitická - zděná			
<i>technologie výstavby:</i>		<i>technologické vybavení domu:</i>			
keramické cihly, železobetonové stropy ^x				-	
HODNOCENÍ					
+		-		▪ překonaná technologie výstavby	
▪ kompaktní hmota umožňující malou velikost pozemku ▪ výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města ▪ úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů, kvalitní detail					

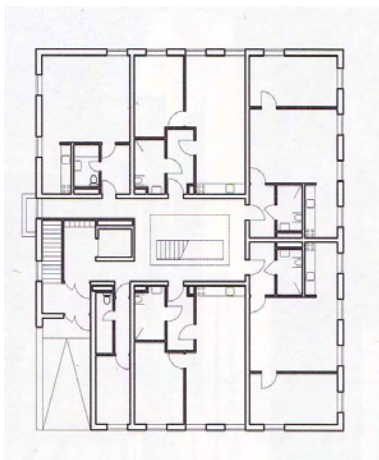
BYTOVÝ SOUBOR FARSKÁ ZAHRADA - BYTOVÝ DŮM		2002 - 2004
D07	místo: Vavřínecká 30 - 34, Brno - Komín	druh investora:
	autor: R. Květ, P. Pekár, R. Mátl / Ateliér Radko Květ	developer
D07.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: společná způsob zástavby: desková občanská vybavenost: využita stávající
D07.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťová druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 5 - 34 - 3 popis provozních vztahů bytu: - příčná schodišťová hala při fasádě s dvouramenným schodištěm, vstup do 3 bytů (1+kk, 2+kk, 3+kk/mezonet) - z předsíně vstup do koupelny s vanou (sprchou) WC, pračkou, vstup do obývacího pokoje s kuchyňským a jídelním koutem s návazností na ložii, jedna až dvě ložnice - v suterénu společné garáže
D07.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto aktuálního stavu		kompoziční principy: rytmus, gradace výtvárně - estetické prvky: barva materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: neomoderna
D07.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:		stavební soustava:
stěnový		monolitická - železobetonová
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:
železobetonové stěny a stropy + cihelné vyzdívky ^x		-
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické řešení navazující na stávající strukturu a měřítko zástavby - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního řešení - škála bytových kategorií - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - jednoduchý architektonický výraz	
	- neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby - překonaná a neekonomická technologie výstavby	

D08		REZIDENCE ČERVENÝ KOPEC - BYTOVÝ DŮM	2002 - 2007
		místo: Jaroslava Foglara, Brno - Štýřice	druh investora:
		autor: K. Mrázek / Ateliér KAAMA	developer
D08.1	URBANISTICKÉ VZTAHY		
situace			druh výstavby: soustředěná - rezidenční forma bydlení: společná způsob zástavby: kobercová - nízkopodlažní občanská vybavenost: nová s výstavbou
D08.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE		
půdorys typického podlaží			urbanistická / typologická forma: bodový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 4 - 8 - 1 popis provozních vztahů bytu: - schodišťová hala při obvodu s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstup do 2 bytů (2+kk, 3+kk) - z chodbové předsíně vstup do koupelny s vanou a pračkou a WC, vstup do obýtného pokoje s kuchyňským a jídelním koutem, s návazností na ložnici, jedna až dvě ložnice - v suterénu společné garáže
D08.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA		
foto aktuálního stavu			kompoziční principy: asymetrie výtvarně - estetické prvky: grafická kompozice prvků fasády barva materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: crisp - moderna
D08.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY		
konstrukční systém:		stavební soustava:	
stěnový		monolitická - zděná	
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:	
keramické cihly, železobetonové stropy ^x		-	
HODNOCENÍ			
+		-	
- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba občanské vybavenosti - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - jednoduchý architektonický výraz, výtvarné řešení fasád a jejich doplňků		- rezidenční způsob zástavby neumožňující prostupnost území - urbanistické řešení nenavazující stávající strukturu zástavby - neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - nedostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - překonaná technologie výstavby	

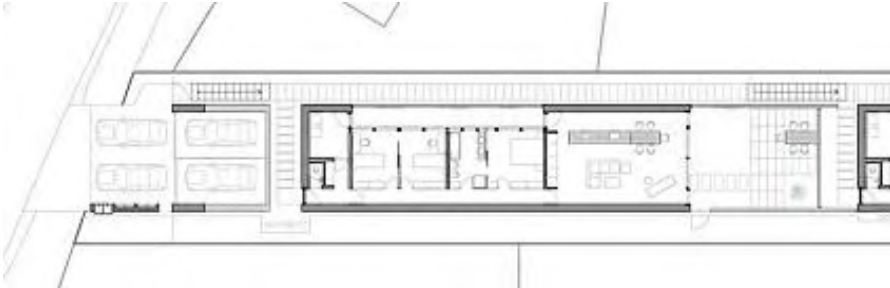
karta 53

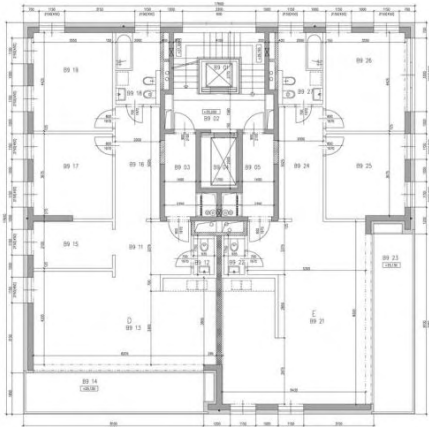
BYTOVÝ DŮM		2003 - 2005
D09	místo: Vídeňská 34, Brno - Štýřice	druh investora:
	autor: P. Hruša, P. Pelčák / Ateliér Brno	developer
D09.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
situace		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: společná způsob zástavby: řadová občanská vybavenost: využitá stávající, nová s výstavbou
D09.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
	půdorys typického podlaží 	urbanistická / typologická forma: pavlačový druh stavby: bytový dům počet podlaží / bytů / sekcí: 5 - 18 - 1 popis provozních vztahů bytu: - podélná pavlač s přímým schodištěm a výtahem, vstupy do 4 bytů (1+kk, 3+kk/mezonet) - z šatní předsíně vstup do koupelny s vanou a WC - vstupy do obytného pokoje s jídelním a kuchyňským koutem s návazností na balkon - v přízemí společné hosp. zázemí a obchodní prostory v parteru ulice
D09.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
foto aktuálního stavu	 	kompoziční principy: asymetrie, rytmus výtvárně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: omítka architektonický výraz / styl: neofunkcionalismus
D09.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém:		stavební soustava:
stěnový - příčný		monolitická - zděná
technologie výstavby:		technologické vybavení domu:
keramické cihly, filigránové železobetonové stropy		-
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domu - urbanistické a typologické řešení reagující na specifické podmínky pozemku - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - dostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů, kvalitní detail	- překonaná technologie výstavby

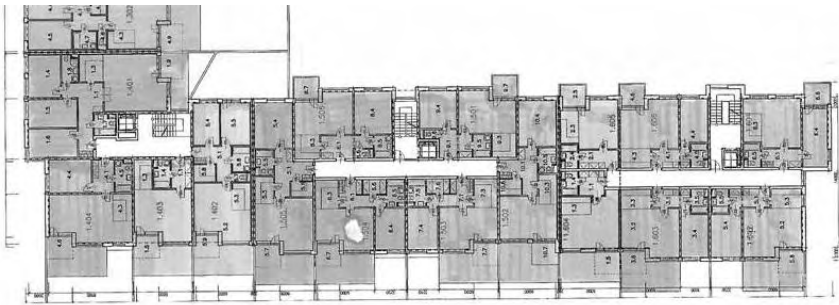
BYTOVÉ DOMY		2003 - 2008
D10	<i>místo:</i> Optátova 44, Brno - Jundrov	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> P. Hruša, P. Pelčák / Ateliér Brno	developer
D10.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> soustředěná <i>forma bydlení:</i> společná <i>způsob zástavby:</i> řádková <i>občanská vybavenost:</i> využita stávající
D10.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i>		<i>urbanistická / typologická forma:</i> chodbový <i>druh stavby:</i> bytový dům <i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 4 - 26 - 2 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - podélná centrální schodišťová - hala s jednoramenným schodištěm, vstupy do 4 bytů (2+kk, 3+kk, 4+kk/mezonet) - z předsíně vstup do koupelny s vanou a pračkou, šatny, obytného pokoje s kuchyňským a jídelním koutem s návazností na balkon, dvě ložnice - v přízemí hospodářské zázemí
D10.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i>	 	<i>kompoziční principy:</i> rytmus, symetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> - <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka <i>architektonický výraz / styl:</i> neofunkcionalismus
D10.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	stěnový	<i>stavební soustava:</i> monolitická - zděná
<i>technologie výstavby:</i> keramické cihly, filigránové železobetonové stropy, dřevěné střešní vazníky		<i>technologické vybavení domu:</i> -
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - dostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - jednoduchý architektonický výraz s použitím přírodních materiálů, kvalitní detail	- - neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby - překonaná technologie výstavby

D11		SOCIÁLNÍ BYDLENÍ - BYTOVÝ DŮM		2004 - 2007	
		místo: Zderadova 3, Brno - Trnitá		druh investora:	
		autor: M. Palaščík, R. Gale, L. Dašek / AGP architekti		město	
D11.1		URBANISTICKÉ VZTAHY			
situace				druh výstavby: soustředěná	
				forma bydlení: společná	
				způsob zástavby: bodová	
				občanská vybavenost: nová s výstavou	
D11.2		PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE			
		půdorys typického podlaží		urbanistická / typologická forma: schodišťový	
				druh stavby: bytový dům	
				počet podlaží / bytů / sekcí: 6 - 36 - 1	
				popis provozních vztahů bytu: - čtvercový půdorys s centrální schodišťovou halou s přímým schodištěm a výtahem, vstupy do šesti bytů (1+kk, 2+kk) - z chodbové předsíně vstup koupelny se sprchou a WC - obytný pokoj s kuchyňským a jídelním koutem se vstupem do ložnice - na každém patře spol. komora, v suterénu společné garáže	
D11.3		VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA			
foto aktuálního stavu				kompoziční principy: rytmus	
				výtvarně - estetické prvky: grafická kompozice prvků fasády	
				materiálové řešení fasády: omítka	
				architektonický výraz / styl: crips - moderna	
D11.4		KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY			
konstrukční systém:		stěnový		stavební soustava: monolitická - zděná, železobetonová	
technologie výstavby:		keramické cihly, železobetonové stěny a stropy		technologické vybavení domu: -	
HODNOCENÍ					
+		- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - výstavba občanské vybavenosti - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - jednoduchý architektonický výraz, grafické řešení fasád - sociální pojetí výstavby		-	
				překonaná a neekonomická technologie výstavby	

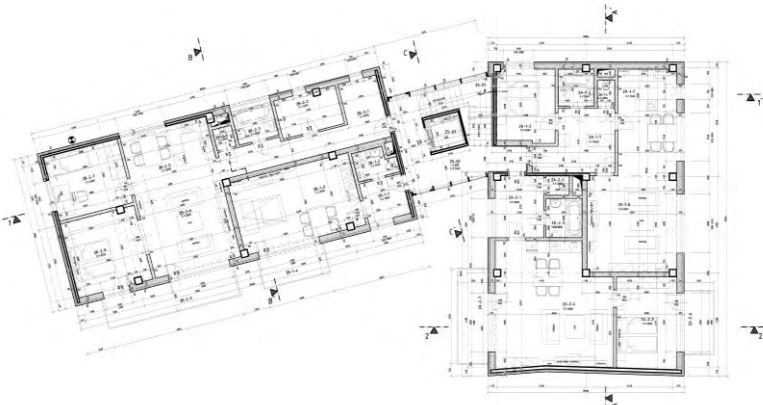
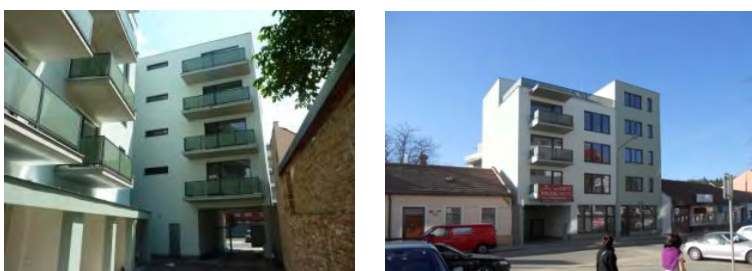
karta 56

D12 ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY		2006 - 2008
D12	místo: Dlážděná 12, Brno - Žebětín	druh investora:
	autor: Z. Makovský, D. Makovský / Makovský & partneři	soukromá osoba
D12.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i> 		druh výstavby: rozptýlená forma bydlení: individuální způsob zástavby: kobercová - přizemní občanská vybavenost: neřešená
D12.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys přízemí</i> 		urbanistická / typologická forma: atriový druh stavby: rodinný dům počet podlaží / bytů / sekcí: 1 - 2 - 2 popis provozních vztahů bytu: - protáhlý obdélníkový půdorys, výškové členění dispozice využívající svahovitost terénu - garáže při ulici - vstup přes zádveř na WC, šatny a do místnosti pro domácí práce - dále do podélné chodby při obvodu, z níž je vstup do tří ložnic, koupelny s vanou, sprchou, dvouumyvadlem, WC a bidetem, do obytného pokoje s kuchyňským a jídelním koutem - obytný pokoj s návazností na obytnou terasu v atriu, ostatní pokoje s návazností na druhé atrium
D12.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i> 		kompoziční principy: - výtvárně - estetické prvky: horizontální linie materiálové řešení fasády: pohledový beton architektonický výraz / styl: minimalismus
D12.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
konstrukční systém: stěnový - podélný		stavební soustava: monolitická - betonová
technologie výstavby: liaporbetonové stěny a stropy		technologické vybavení domu: -
HODNOCENÍ		
+	▪ kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemků a infrastrukturu ▪ přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel ▪ racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému ▪ kompaktní forma vyplývající z konstrukčního a dispozičního řešení, přiznaná struktura konstrukce ▪ progresivní technologie výstavby	- ▪ výstavba mimo stávající zástavbu města

VÍCEÚČELOVÝ KOMPLEX ORION - BYTOVÝ DŮM		2006 - 2009
D13	<i>místo:</i> Majdalenky 10, Brno - Lesná	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> M. Komárek, M. Rudiš / Rudiš - Rudiš architektonická kancelář	developer
D13.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> soustředěná - rezidenční <i>forma bydlení:</i> společná <i>způsob zástavby:</i> kobercová - vysokopodlažní <i>občanská vybavenost:</i> nová s výstavou
D13.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
	<i>půdorys typického podlaží</i> 	<i>urbanistická / typologická forma:</i> věžový <i>druh stavby:</i> bytový dům <i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 14 - 30 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - čtvercový půdorys s centrální schodišťovou halou s trojramenným schodištěm, 2 výtahy, vstupy do dvou bytů (3+kk, 4+kk, 5+kk/mezonet) - při vstupu samostatné WC, obytný pokoj s kuchyňským a jídelním koutem s návazností na ložnici, dále vstup do chodbové šatny, koupelny s vanou, pračkou, WC a bidetem, dvě ložnice - v přízemí společné garáže
D13.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i>	 	<i>kompoziční principy:</i> asymetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> grafická kompozice prvků fasády <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka, kov <i>architektonický výraz / styl:</i> crisp - moderna
D13.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	stěnový	<i>stavební soustava:</i> monolitická - železobetonová
<i>technologie výstavby:</i>	železobetonové stěny a stropy	<i>technologické vybavení domu:</i> -
HODNOCENÍ		
+	- urbanistické řešení navazující na stávající strukturu a měřítko zástavby - výstavba občanské vybavenosti - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - kapacitní vysokopodlažní zástavba - řešení parkovacích ploch společnými garážemi s pochozí střešní terasou se zelení	- rezidenční způsob zástavby neumožňující prostupnost území - neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - nedostatečné prostorné hospodářské zázemí bytů - překonaná a neekonomická technologie výstavby

OBYTNÝ SOUBOR NOVÉ MAJDALENKY - BYTOVÝ DŮM		2007 - 2009
D14	<i>místo:</i> Majdalena 31 - 39, Brno - Lesná	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> J. Černý / Ateliér A3	developer
D14.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> soustředěná
		<i>forma bydlení:</i> společná
		<i>způsob zástavby:</i> polozavřená bloková
		<i>občanská vybavenost:</i> využita stávající
D14.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
	<i>půdorys typického podlaží</i>	<i>urbanistická / typologická forma:</i> chodbový
		<i>druh stavby:</i> bytový dům
		<i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 7 - 168 - 6
		<i>popis provozních vztahů bytu:</i> - podélná centrální chodba s dvouramenným schodištěm a výtahem, vstupy do bytů (1+kk, 2+kk, 3+kk, 4+kk) - z před síně vstup do koupelny s vanou a WC - vstupy do obytného pokoje s jídelním a kuchyňským koutem, vstupy do ložnic - návaznost na balkon z obytných pokojů - v suterénu společné garáže
D14.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i>		<i>kompoziční principy:</i> -
		<i>výtvarně - estetické prvky:</i> -
		<i>materiálové řešení fasády:</i> omítka
		<i>architektonický výraz / styl:</i> -
D14.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	stěnový	<i>stavební soustava:</i> monolitická - železobetonová
<i>technologie výstavby:</i> železobetonové stěny a stropy + cihelné vyzdivky, dřevěné střešní vazníky		<i>technologické vybavení domu:</i> -
HODNOCENÍ		
+	- škála bytových kategorií - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi	- urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - vysoká hustota zástavby, nedostatečné plochy zeleně a hřišť - neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby - neracionální dispoziční řešení nerespektující konstrukční systém - nedostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - nepříznivé měřítko a hmotové řešení, chaotický architektonický výraz - překonaná a neekonomická technologie výstavby - nekvalitní stavební a řemeslný detail

karta 59

BYTOVÝ DŮM		2007 - 2010
D15	<i>místo:</i> Sochorova 26, Brno - Žabovřesky	<i>druh investora:</i>
	<i>autor:</i> D. Suchánek / arch 21	developer
D15.1	URBANISTICKÉ VZTAHY	
<i>situace</i>		<i>druh výstavby:</i> rozptýlená <i>forma bydlení:</i> společná <i>způsob zástavby:</i> řadová <i>občanská vybavenost:</i> využita stávající, nová s výstavbou
D15.2	PROVOZNÍ VZTAHY A TYPOLOGIE	
<i>půdorys typického podlaží</i>		<i>urbanistická / typologická forma:</i> schodišťový <i>druh stavby:</i> bytový dům <i>počet podlaží / bytů / sekcí:</i> 5 - 13 - 1 <i>popis provozních vztahů bytu:</i> - půdorys ve tvaru L, schodišťová hala tvořící krček mezi křídly s trojramenným schodištěm a výtahem, vstupy do 4 resp. 2 bytů (1+kk, 2+kk, 2+1, 3+kk, 3+1) - z předsíně vstup do koupelny s vanou, samostatné WC, vstup do obytné místnosti s (odděleným) kuchyňským a jídelním koutem s návazností na balkon, jedna až dvě ložnice - v přízemí samostatné garáže, obchodní prostory v parteru ulice
D15.3	VÝTVARNÁ A ESTETICKÁ FORMA	
<i>foto aktuálního stavu</i>		<i>kompoziční principy:</i> asymetrie <i>výtvarně - estetické prvky:</i> - <i>materiálové řešení fasády:</i> omítka <i>architektonický výraz / styl:</i> neofunkcionalismus
D15.4	KONSTRUKCE A TECHNOLOGIE VÝSTAVBY	
<i>konstrukční systém:</i>	kombinovaný	<i>stavební soustava:</i> montovaná - železobetonová
<i>technologie výstavby:</i>	prefabrikované železobetonové sloupy, stěnové a stropní panely, cihelné vyzdívky	<i>technologické vybavení domu:</i> -
HODNOCENÍ		
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické řešení navazující na stávající strukturu zástavby - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domu - škála bytových kategorií - jednoduchý architektonický výraz - progresivní technologie výstavby	- neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - nedostatečné prostorné hospodářské zázemí bytů

společenské souvislosti

Revoluci, vyvolanou u nás studentskou stávkou 17. listopadu 1989, předcházely události, které směřovaly ke změně politického podněbí v celé střední a východní Evropě. Během sedmi měsíců se zhroutily komunistické režimy v také Polsku, Maďarsku, NDR, Rumunsku a Bulharsku. Následují změny v politickém vedení státu, včetně jmenování nové federální vlády a nového prezidenta Československa.

V roce 1992 se Československá federativní republika rozpadá a vznikají dva samostatné státy. Je navracován zestátněný majetek formou restituce a privatizace a je obnoveno soukromé podnikání.

Česká republika je dosud demokratický právní stát s liberálním státním režimem a politickým systémem založeným na svobodné soutěži politických stran a hnutí. Hlavou státu je prezident, vrcholným zákonodárným orgánem je dvoukomorový parlament. Česko je členem EU, OSN, NATO, OECD, WTO, Rady Evropy, OBSE, EEA, Evropské celní unie, Schengenského prostoru a Visegrádské skupiny. (21)

První porevoluční dekáda začíná všeobecnou euforií a také pro architektury nastávají velké změny. Je zrušen Svaz českých architektů, je založena Obec architektů, a v roce po vzoru západních zemí Česká komora architektů. Architekti opouštějí státní projektové ústavy a zakládají soukromé projekční kanceláře.

Rozmach zažívá individuální výstavba rodinných domů, jež si ve velkém pořizují rychle zbohatlí podnikatelé a manažeři. Investice soukromého sektoru do vlastního bydlení je umožněna také díky možnosti získat hypoteční úvěry a půjčky.

Naopak bytová výstavba oproti předešlému období velmi klesá. Tato výstavba probíhá především developerským způsobem, který se v 90. letech soustřeďuje zejména do hlavního města. V této dekádě o investiční výstavbu usilují také města a obce, zejména ve formě malometrážních (startovních) bytů.

Neexistuje koncepční státní bytová politika, která by iniciovala státní či obecní bytovou výstavbu. Pokud veřejné projekční zakázky existují, pak nejsou zpravidla zadávány na základě architektonické soutěže, jak je obvyklé na západě, ale na základě obchodní soutěže, kde je hlavním kritériem pro zadání zakázky nejnižší nabídková cena. (94)

forma a způsob zástavby

V polistopadovém období dochází obecně k obrovskému poklesu výstavby obytných domů a oproti předchozímu období se výrazně zmenšil poměr společné formy bydlení. Soustředěná výstavba bytových domů je realizována na menších lokalitách a převažuje rozptýlená zástavba jednotlivých bytových domů.

Pro výstavbu rodinných domů jsou připravovány lokality, kde obec nebo developer připraví parcelaci území a infrastrukturu. Tato stavební činnost se ale stále více rozptyluje do okolí měst či vesnic při velkých městech. Tento způsob zástavby potlačuje hranice venkovského a městského prostoru, bezmyšlenkovitě plýtvá zemědělskou půdou a zatěžuje dopravní infrastrukturu.

Dalším nedostatkem výstavby tzv. satelitních městeček je absence koncepčního urbanistického řešení, bez návaznosti na původní urbanistickou strukturu. Lokality jsou řešeny bez jakékoliv snahy o tvorbu obytného prostředí, jde o maximální vytěžení pozemku, rozparcelováním pro jednotlivé domy, bez jakéhokoliv veřejného prostoru. Běžné satelity nemají náměstí, parky a ulice v běžném slova smyslu. Lidé odsud dojíždějí do práce i hypermarketů a dalších obchodů, protože v místě žádné nejsou. Děti se i do školy či školky vozí autem, protože v obytných souborech chybí.

V některých případech jsou tyto lokality oplocené, či dokonce kontrolované kamerami, vzniká tak bariéra mezi starousedlíky a novými obyvateli. Tato nejnovější forma zástavby je označována jako rezidenční bydlení. Nejvíce bytů v rodinných domech se staví v okolí Prahy a ve Středočeském a Jihomoravském kraji.

Dalším zásadním nedostatkem je zástavba těchto lokalit převážně izolovanými rodinnými domy. O to větší je extenzitní zábor do krajiny.

obr. 142

Výstavba mimo zastavěné území obce

obr. 143

Předměstí - absence veřejných prostranství

obr. 144

Extenzivní výstavba RD na předměstích

Izolovaný rodinný dům je po urbanistické stránce nejméně ekonomický typ obytného domu, s malou hustotou osídlení. Nevyužívá maximálně pozemek a vzniká malá hospodárnost při výstavbě, provozu a ve využití technické infrastruktury.

Mezi kvalitní příklady s kompaktní ucelenou zástavbou patří Obytný soubor Pod Kozincem v Horních Měcholupech (P. Kolář, A. Lapka; 2002). Je zde použito přírodních materiálů a jednoduchých hmot, čímž je docíleno dokončeného obytného prostředí. Areál je řešen jako městská rezidenční forma. Jedná se o uzavřený areál, neprůjezdný, neprůchozí, uzavřený vůči okolní struktuře. Hmoty nových objektů jsou řešeny jako prostorové městotvorné prvky s jasnou definicí ulic. Kompozicí řadových domů se solitery a dvojdomy vzniká prostorová členitost jednotlivých částí řešeného území. Veřejné prostory v areálu jsou využity k výsadbě zeleně a jako prostory pro trávení volného času. (95)

V devadesátých letech jsou zpracovávány urbanistické studie na dostavbu a tzv. humanizaci některých panelových sídlišť. Jde především o úpravu neutěšeného veřejného prostranství, ale studie řeší i rekonstrukce a dostavby objektů. Většinou jde o velká sídliště, která nebyla, díky přerušené výstavbě po revoluci, dokončena. Například pražská sídliště Bohnice, Prosek nebo Jižní město, kde revitalizační studie (J. Sedlák, I. Plicka, M. Sedlák; 1999) analyzuje sídliště jako celek a snaží se o koncepční jednotnou úpravu jeho prostor.

Ve většině dalších případech se „humanizace“ panelových sídlišť omezila na zateplení obvodových plášťů, výměnu okenních výplní, s barevnými kreacemi na nových fasádách nebo novými prvky a tvary jako jsou lodžie nebo střešní nástavby.

V devadesátých letech je snaha městských samospráv o investice do společné i individuální výstavby. Příkladem je tomu urbanistická studie pro výstavbu nadstandardních rodinných vil v Brně. V duchu kolonie Nový dům byli vyzváni místní architekti k vypracování návrhů jednotlivých vil na podkladu celkového urbanistického konceptu. Dalším příkladem investice města a vhodného využití volných ploch v zastavěném území města je výstavba bytového domu v Humpolci (L. Ryzner; 2001). Staveniště se nachází v areálu bývalého stavebního dvora. Projekt řeší lokalitu komplexně, včetně klidového vnitrobloku. Vzhledem k tomu, že jde o sociální výstavbu, lze očekávat důslednou logičnost a jednoduchost struktury domu a poté i konstrukce, což sebou nese žádanou úsporu nákladů. To se ale v tomto případě zcela dodržet nezdařilo. (96; 97)

Největší procento soustředěné bytové je iniciováno developerským způsobem a jde o menší obytné soubory. Dochází k zastavování volných ploch území měst, ale také k výstavbě souborů na tzv. zelené louce. Z hlediska hustoty zastavění není výstavba bytových domů takovým problémem, jako je tomu u výstavby rodinných domů, spíše naopak, co největší vytížení pozemku souvisí s co největším finančním ziskem investora. Často ale dochází k nesprávnému hmotovému zastavění území na základě chaotických a nekonceptních urbanistických řešení. Opět chybí pestrost veřejných zařízení a ploch pro aktivity obyvatel.

Největší procento výstavby bytových souborů nalezneme v Praze. Mezi prvně realizované patří Areál Hvězda (V. Milunic; 1999), kde nová zástavba navazuje na nejstarší pražské sídliště Petřiny. Vysoká hustota areálu Hvězda je zde záměrná a není výsledkem tržního tlaku. Výška objektů postupně roste od stávající vilové čtvrti k sídlišti. Zvolená extenzivní zástavba je vhodná, protože šetří místo uvnitř města. Za diskutabilní ale můžeme považovat použití formálních výtvarných prvků na obytných domech a snahu o rozmanitost a navození atmosféry rostlého. (98)

Urbanisticky i architektonicky zvládnutý, logický a funkční je například Obytný soubor Velká Skála v Praze - Troji (Arkády, DaM, KAAMA; 2000). Tento rozsáhlý obytný areál vznikl na jednom z nejzajímavějších míst v Praze. Základní koncepce urbanismu je založena na jednoduché komunikační síti ulic, kopírujících tvar vrstevnic. V suterénu jsou umístěny hromadné garáže a technické zázemí. (99)

obr. 145

OS Pod Kozincem - situace, Horní Měcholupy; P. Kolář, A. Lapka 2002

obr. 146

OS Pod Kozincem, Horní Měcholupy; P. Kolář, A. Lapka 2002

obr. 147

„Humanizace“ panelového domu; sídliště Juliánov, Brno

obr. 148

BD s levnými byty, Humpolec; L. Ryzner 2001 1/2002

obr. 149

OS Nové Medlánky - dálkový pohled, Brno

obr. 150

OS Hvězda, Praha; V. Milunic 1999

obr. 151

OS Velká Skála - situace, Praha; Arkády, DaM, KAAMA 2000

Lokality uvnitř města většinou nabízejí možnost uspokojit vyšší nároky na městský způsob bydlení. Je tomu tak i u areálu viladomů s názvem Villa park Strahov v Praze (B. Radčenkova, P. Tomášek, J. Wertig; 2003), který řešen jako uzavřený střežený celek.

I přes nevhodnost rezidenčních uzavřených lokalit můžeme za velmi kvalitní příklad považovat i Obytný soubor Na Krutci v Praze (Kuba Pilař architekti, DRNH, Rudiš - Rudiš, ABM Architekti; 2008). Koncept urbanistického řešení vychází z přírodních podmínek. Horní, jen mírně svažité část, s navrženou pevnou pravoúhlou strukturou, navazuje na uliční řád sousední vilové čtvrti. V tomto prostoru jsou umístěny bytové domy, řadové rodinné domy a vstupní objekt. Ve východní části je umístěn sportovní areál a plochy pro rekreaci. Jde o příklad koncepčně řešeného obytného souboru se soustředěnou smíšenou výstavbou, vzešlý z vyzvané architektonické soutěže. Je zde dosaženo kvalitního obytného prostředí i architektury jednotlivých domů. (100)

obr. 152

OS Velká Skála, Praha;
Arkády, DaM, KAAMA 2000

obr. 153

OS Na Krutci - situace, Praha;
Pilař architekti, DRNH, Rudiš - Rudiš,
ABM Architekti 2008

občanská vybavenost

Jak již bylo zmíněno, občanská vybavenost v nových obytných souborech není prakticky řešena. Je využíváno stávající struktury občanského vybavení, což vede zejména u předškolních a školních zařízení k přetížení a nedostatku kapacity. Stejně tak jsou využívány stávající objekty služeb a obchodů. A protože není řešena ani hromadná doprava do příměstských oblastí, obyvatelé nových souborů jsou odkázáni výhradně na dopravu automobilovou. Pozitivně můžeme chápat provádění podzemních parkovacích garáží pod obytnými domy či soubory domů.

Jedním z fenoménů doby jsou obrovská obchodní centra, která vznikají při silničních tazích do větších měst, což souvisí i s výstavbou obytných souborů mimo město, které se orientují na tyto dopravní osy. Kromě nadměrného zatěžování automobilovou dopravou se tak ničí i zbytek tradiční obchodní sítě měst a malé provozovny služeb a řemeslné výroby.

obr. 154

Obchodní centrum - Shopping park, Brno

urbanistická a typologická forma staveb

Porevoluční období je charakterizováno obrovskými rozmachem výstavby izolovaných rodinných domů. Nejběžnější je dvou podlažní, nepodsklepený rodinný dům, přičemž druhé podlaží je tvořeno obytným podkrovím.

Rodinné domy jsou půdorysně členité a rozlehlé, s okny orientovanými na všechny strany, čímž si nárokují velký pozemek. Ale právě velikost pozemku není pro tuto urbanistickou formu rodinného domu dostačující. Můžeme tak v nových souborech rodinných domů vidět na sebe natlačené domy, nerespektující soukromí obyvatel, snižující hodnotu individuální formy bydlení.

Zatímco nové obytné soubory vznikají na tzv. zelených loukách, lépe řešeno na polích, za městem, uvnitř stávající struktury měst jsou využívány volné pozemky pro výstavbu luxusních vil. Ty se vyznačují svou rozlehlostí, jako je tomu například u hmotově náročného, postmodernisticky pojatého řešení rodinného domu v Černošicích v Praze (I. Drobny; 1996). (102)

Obdobné je to u rodinného domu V Kostelci nad Labem (J. Pelcl; 2000), který je složen ze tří samostatných, vzájemně propojených objektů. Zde je použito horizontální členění na jednotlivé objekty různých provozních a funkčních celků. (103)

S kompaktní formou zástavby rodinných domů se setkáváme jen ojediněle, zejména v posledních letech, kdy roste odborná kritika extenzivního využívání krajiny.

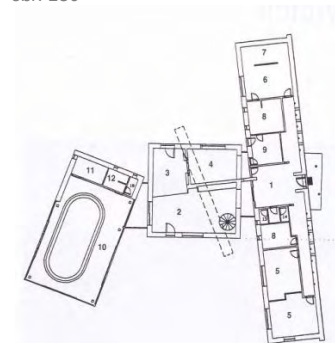
Příkladnou ukázkou tvorby kvalitního obytného prostředí, s využitím řadových domů, je obytný soubor Slezská Ostrava (K. Mrva; 2008). Urbanistické řešení celého souboru je ovlivněno tvarem a výškovými poměry pozemku a je založeno na pravoúhlém systému komunikací a objektů. Území je využito tak, aby byl zachován poměr zastavěné

obr. 155

RD v Černošicích, Praha;
I. Drobny 1996

obr. 156

RD v Kostelci nad Labem - půdorys;
J. Pelcl 1996

plochy k zeleným plochám, s ohledem na odstupy od sousedních pozemků.

U obytného souboru v Letech u Dobřichovic (R. Lampa, J. Malinovský, P. Pelešková; 2008) vede autory k velké hustotě zastavění požadavek investora maximálně využít pozemek. Soubor tvoří 18 dvou až třípodlažních řadových domů v pěti shlucích a dva třípodlažní viladomy s celkem 16 byty. Konceptem rozvolněné struktury hmot v ose východ - západ, která kopíruje lesnaté pásy na severním a jižním horizontu kolem řeky Berounky, je dosaženo členitých objemů hmot a prostorů mezi nimi - atrií a zákoutí - skýtajících dostatečné soukromí svým obyvatelům. (104)

Kombinace výhod řadového domu a použití ekonomické konstrukce je předvedena skupině 18 řadových domů v Rudníku (ARCHTEAM; 2000). Řady objektů jsou orientovány ve směru sever - jih, uzavřenost je posílena důslednou jednotou všech prvků. Konstrukce domů je tvořená společnými štítovými nosnými zděnými zdi, na něž je ve štítech zavěšena lehká sendvičová konstrukce s opláštěním.

Výhody přízemního rodinného chce využít stále víc stavebníků. U nás je v současnosti nejrozšířenější formou tzv. bungalov. Jde o přízemí, do všech stran orientovaný rodinný dům nepravidelného půdorysu. Tento typ je k nám implantován z USA, kde není nutné řešit šetření s půdou a je tak možné tyto domy stavět na rozlehlých pozemcích. Především tedy z důvodů neúspornosti, ale v i vzhledem k cizorodému tvarosloví, je tento typ domu v našich podmínkách naprosto nevhodný.

Renesanci prožívá pavlačová forma bytového domu. Zejména u malých bytů, bytů pro sociální výstavbu a tzv. startovních bytů, které jsou v 90. letech celkem často realizovány obecními samosprávami. Tento koncept snižuje stavební i provozní náklady, pavlače se také mohou stát vizuálním oživením jinak jednoduchých hmot. Pavlačová forma domu spojuje výhody dispoziční, architektonické a umožňuje příčné provětrání bytů

Například u malometrážních bytů v Uhlířských Janovicích (M. Pračka; 1997) jsou komunikace (pavlače) a vstupy z bytů situovány do otevřeného dvora tvaru písmene U. Po obvodu domu jsou rozmístěny obytné místnosti s terasami. (105)

Dalším velmi dobrým příkladem použití pavlačové formy obytného domu, je dům s byty v Horažďovicích (R. Lampa, J. Pleskot, F. Tittelbach). Obyčejný stavební program je deklarován nerafinovanou urbanistickou koncepcí a také použitím obyčejných stavebních technologií a materiálů. (106)

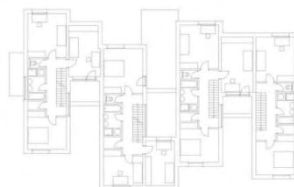
Jinak je nejčastěji používáno schéma schodišťového bytového domu. V oblasti typologických forem není snaha o experimentování nebo zkoušení jiných typologických forem.

Poučnou realizací je bytový dům v obytném souboru Nový Prosek v Praze (K. Mrázek, K. Thér; 2003). Navazuje na stávající strukturu távajícího sídliště Prosek a svým měřítkem reaguje na jeho urbanistickou strukturu. Koncept vychází z myšlenky ulice, kterou určuje třípodlažní podélný objekt, který propichují diagonální orientovaná křídla vlastního bydlení. „Ulice“ je v parteru lemována komerčními prostory. Bytový dům skýtá velkou kapacitu bytů, přitom nedochází k přehustění zástavby. Naopak pravidelné střídání hmot, vytvoření vnitrobloků mezi křídly a potenciál ulice vytváří živé a kvalitní obytné prostředí. (107)

dispoziční řešení bytů, vybavenost a provozní vztahy

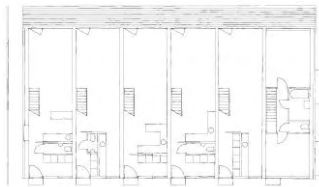
V současném bytě je převážná část prostoru věnována odpočinku a spaní, stravování a osobní hygieně. Obecně platí, že klidové části jsou od rušnějších prostor izolovány. Záleží na životním stylu rodiny, zda se prostory bytu funkčně propojují, či jsou odděleny. Minimalizují se prostory hospodářského zázemí, což je způsobeno možnostmi moderního, prostorově nenáročného, vybavení (pračka, sušička apod.). Plochy obytných místností oproti předešlému období rostou, zvyšuje se i plošný standard hygienického zázemí. V rodinných domech je obvyklé mít dvě koupelny, přičemž je jedna vybavena vanou, druhá sprchou. U bytů v bytových domech se setkáváme s nahrazováním vany za prostorově úspornější sprchový kout.

obr. 157

OS v Letech u Dobřichovic - půdorys; R. Lampa, J. Malinovský, P. Pelešková 2008

obr. 158

Řadové RD - půdorys, foto, Rudník; ARCHTEAM 2000

obr. 159

Malometrážní byty, Uhlířské Janovice; M. Pračka 1997

obr. 160

BD v Horažďovicích - půdorys; J. Pleskot, R. Lampa, F. Tittelbach 1999

obr. 161

BD Nový Prosek, Praha; K. Mrázek, T. Thér 2003

obr. 162

RD Hradištku u Stěchovic - půdorys; J. Hájek, Š. Kvízová 1999

Velmi oblíbené je propojení kuchyňské, jídelní a obývací části. Je to opět dáno technicky pokročilým vybavením kuchyně a minimalizací jejich rozměrů. Příprava jídla je méně náročná, neomezuje fungování společenské části, naopak se stává spíše věcí společenskou a propojením je umožněna vzájemná komunikace.

Nejběžnější schéma provozu dvou podlažního rodinného domu můžeme ukázat na příkladu rodinného domu ve Svitavách (J. Opočenský, Š. Valouch; 2005). Čisté dispoziční řešení je zde umocněno důslednou koncepcí, vycházející z konstrukčního schématu. V přízemí je kromě ložnice s hospodářského zázemí velký obytný pokoj slučující funkce jídelny a kuchyně. Samozřejmostí je návaznost na venkovní terasu propojující zahradu. (104)

Umístění hlavní obytné místnosti do patra je méně obvyklé. U rodinného domu v Moravských Kněnicích (T. Rusín, I. Wahla, M. Kasalová; 1998), kde je největší devízou výhled, je situován hlavní obytný prostor do patra. Čtvercová, zcela variabilní dispozice domu, je dána jednou podélnou vnitřní nosnou stěnou oddělující společenskou a klidovou část. V přízemí je pak hospodářské zázemí a garsonka. Umístěním vertikální komunikace do centrální polohy a bloků koupelen do středních bočních částí, má za následek promyšlenou flexibilitu dispozičního řešení. (108)

Maximálního propojení a vzájemného prolínání prostor je dosaženo v rodinném domě nazývaném Vila Hermína v Čermínu u Zdic (P. Hájek, J. Šépka, T. Hradečný; 2009). Objekt je zasazen do svažitého terénu, ze kterého přebírá i stejný sklon podlah. Vnitřní prostorové uspořádání je založeno na rovné a šikmé podlahové plochy, které dávají v součtu spirálový charakter vnitřku a definují vnější vzhled budovy. Jako zateplení a izolace je využit polyuretanový nástřik v růžové barvě. (109)

Nutno zmínit, že rodinné domy projektují architekti pouze v malém měřítku. Stavebníci si většinou vybírají domy z nekvalitní nabídky katalogových domů. Kvůli absenci práce architekta vznikají provozně zamotané, nefunkční jednotky, kterým je nucen stavebník podřítit život v nich.

Obdobně je tomu u bytových domů, které u většiny produkce posledních dvaceti let ovládají chaotické dispozice bez hlubšího promyšlení v souvislosti konstrukčním řešením.

Tento „chaos“ se z vnitřního řešení přenáší do vnějšího vzhledu bytového domu, respektive naopak. Tak je tomu například u bytového domu v Kroměříži (S. Sládeček; 2004), kde je vidět snaha o členitost, rozdrobení hmoty a fasád a její vliv na vnitřní dispozice.

Přes kvalitní ztvárnění fasád bytového v Ostravě (L. Kuba, T. Pilař; 2010), je vnitřní dispoziční řešení bytů bez řádu a nevychází z dané konstrukce. Šestipodlažní dům je záměrně navržen jako "městský", tedy bez balkonů, hlubokých lodžii a velkých prosklených ploch. Výjimkou je jihozápadní fasáda, kde jsou navrženy lodžie obrácené do komorního náměstí. Základní horizontální členění fasády je vertikálně traktováno francouzskými okny vsazenými do plných ploch. Kontrast a hra na fasádě vytvářejí matné plochy sklocementového obkladu a nepravidelný rytmus lesklých vertikálních prosklených ploch. (104)

Pozitivně můžeme hodnotit dispoziční strukturu bytového domu v Litomyšli (V. Rudiš, M. Rudiš; 1996), kde dispozice bytů vychází z pravidelného konstrukčního modulu 6 a 4,8m. Bytový dům je skládán z opakujících se stejných sekcí, přičemž je vždy každá třetí sekce zvýrazněná předsunutou hmotou. (110)

architektonický styl a výraz

V první polovině 90. let je navázáno na předrevoluční postmoderní vlivy. Ty přerůstají často v pouhou formální exhibici, kterou označujeme také formalismem.

Na členitém architektonickém řešení a zakřivenosti fasády je založen i výraz bytového domu v Třeboni (M. Malec; 1996). (112)

Formální výtvarné prvky, rozmanitost, stříšky, vikýře lze vidět také na již zmiňovaném sídlišti Hvězda v Praze (V. Milunic; 1999). (98)

Fenomémem polistopadového období se stávají kolonie rodinných domů na předměstích s kýčovitými, hrubě postmoderními, fasádami - tzv. podnikatelské baroko. Tento „styl“, který představuje, kromě

obr. 163

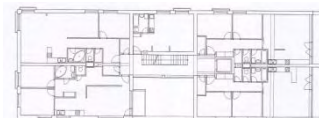
RD ve Svitavách - půdorys;
J. Opočenský, Š. Valouch 2005

obr. 164

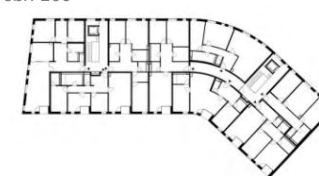
RD Moravské Kněnice - půdorys;
T. Rusín, I. Wahla, M. Kasalová 1998

obr. 165

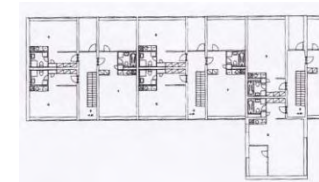
BD Kroměříž - půdorys;
S. Sládeček 2004

obr. 166

BD Ostravská brána - půdorys;
L. Kuba, T. Pilař 2010

obr. 167

BD Litomyšl - půdorys;
V. Rudiš, M. Rudiš 1996

obr. 168

BD v Třeboni;
M. Malec 1996

nesmyslných formálních prvků, pestrobarevně zateplené fasády a korpulentní střešní nástavby, přetrvává ve značné míře dodnes (94). Obecně je kladen důraz spíše na architektonický výraz domů samotných, bez vztahu k působení na jejich okolí. Kvalita bydlení je tak zcela chybně posuzována bez vztahu k místu a širší zástavbě.

Ve výstavbě obytných domů je velmi často diskutováno o tvaru střech. Obce nebo stavební úřady vyžadují na nově stavěných domech sedlové, stanové či jiné šikmé střechy. Argumentem je dosažení jednoty a přiblížení se tradiční formě vesnické zástavby. Nesourodé hmotové uspořádání a provedení šikmých střech s různými směry a úhly sklonů má ale důsledek zcela opačný. Tato „regulace“ se mívá účinkem a negativně ovlivňuje kvalitu obytného prostředí.

Jsou lokality, kde je užití šikmé střechy, která jinak z hlediska technického pokroku a hospodářské funkce půdy ztrácí opodstatnění, vhodné. Požadavky na sedlovou střechu je vhodné řešit současnými výrazovými prostředky. Příkladem je tomu rodinný dům v Květnici (M. Holubec, M. Sedlák; 2004). Kvůli stísněným podmínkám na pozemku je dům orientován dvoustanně a otevírá se pouze svými štíty směrem do ulice. Boční fasády směrem k sousedům jsou uzavřené, využity pro servisní prostory. Boční fasády obalující servisní bloky jsou oproti tomu tvořeny pouze lehkým obvodovým pláštěm vzniklým protažením střechy stěnou až na úroveň terénu. (113)

Kontrastem k rozmanitým tvarům obytných domů jsou domy, vracející se k principům moderny a funkcionalismu. Tento směr označujeme jako neofunkcionalismus. Funkcionalistické prvky jsou patrné například u bytového domu Kopečná v Brně (M. Klement, T. Rusín, P. Todorov, Ivan Wahla; 2008), kde autoři navazují na tradiční brněnskou meziválečnou tvorbu. (114)

Zahraniční vlivy (Švýcarsko, Japonsko) k nám přinášejí minimalistickou architekturu, jejíž principy se začínají uplatňovat i při tvorbě obytných staveb, zejména rodinných domů. Minimalismem je označována tvorba oproštěná od formálních projevů, nekomplikovaná a celkově věcná. Všeho je pokud možno co nejméně - materiálů, detailů, forem.

Příkladem minimálního a střízlivého pojetí je rodinný dům Šestanovicích (M. Chalupa, Š. Chalupa; 2000), nebo obytný soubor Na Krutci v Praze (Kuba Pilař architekti, DRNH, Rudiš - Rudiš, ABM Architekti; 2008). Architektonické řešení zde evokuje atmosféru solidních nadčasových jednoduchých domů s užitím bezúdržbových materiálů, jako je režná cihla a pohledový beton v kontrastu s barevnými doplňky. (100; 115)

Další vývojovou fází moderny je tzv. Crisps Moderna. Jde o soudobou vlnu, pracující s motivem transparency, přímočarého a surového detailu doplněného výraznou grafikou. Právě grafické ztvárnění fasád či funkčních doplňků je nejaktuálnějším trendem. Obdobné řešení lze sledovat na fasádách bytových domů Na Vyhlídce v pražském Proseku (K. Mrázek, K. Thér; 2009). Jednotlivé objekty mají jednotnou architektonickou podobu s rozdílným členěním fasád, které určuje výslednou grafickou kompozici. (18; 116)

Zajímavou a výrazově výjimečnou realizací je rodinný dům v Černošicích (J. Studený, M. Vojta; 2008). Železobetonový modulový krystal vetknutý do svahu zvedá obytný prostor do výšky nad střechy sousední zástavby k nerušenému výhledu. Geometrie vzájemného posunu modulů a jejich stažení obvodovým pláštěm do nového kompaktního tvaru uvolňuje svažitou zahradu a zlevňuje založení domu. (117)

obr. 169

OS Hvězda, Praha;
V. Milunic 1999

obr. 170

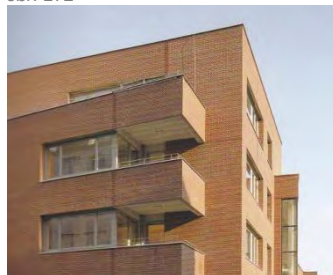
RD - podnikatelské baroko

obr. 171

RD Květnice; M. Holubec, M. Sedlák 2004

obr. 172

BD Kopečná - detail fasády, Brno;
M. Klement, T. Rusín, P. Todorov, I. Wahla 2008

obr. 173

RD Šestanovice; M. Chalupa, Š. Chalupa 2000

obr. 174

BD Na Vyhlídce; K. Mrázek, K. Thér 2009

Nejvíce užívaným výtvarným prvkem je barevnost fasád. Pokud jsou barvy použity uváženě, v souvislosti s použitými materiály fasád, je výsledek pozitivní. Příkladem jsou domy se startovními byty v Polici nad Metují (D. Chmelař; 2004), kde je výraznou součástí návrhu právě barevné řešení. Hladké fasády jsou monochromní, jeden dům v šedé barvě, druhý tmavě hnědý. Objekty se liší i rozmístěním otvorů, jež podtrhují individualitu bytů. Páteří obědů jsou výrazně barevné schodišťové prostory připomínající svým horním osvětlením komíny.

Také u bytových domů Velká Skála v Praze hraje podstatnou roli výrazná barevnost, doplněná o reliéfní strukturu betonové prefabrikovaných prvků lodžii. (99; 118)

Často je pracováno s užitím barevných akcentů na fasádách formou výrazných, barevně pojatých, funkčních prvků jako jsou balkóny, stínění apod. S tímto systémem se můžeme setkat například u obytného souboru Na Lhotách (P. Kolář, A. Lapka; 2010). Hlavní obytné prostory bytových domů jsou situovány na západní a jižní fasádu s výhledy do okolní zeleně. Součástí každého bytu je terasa nebo balkon, který tvoří výrazný architektonický prvek. Fasády jsou omítané v neutrální šedé barvě a jsou doplněny výrazně barevným obkladem balkonů z kompozitních panelů. (104)

Architektury je užíváno jednoduchých výrazových prostředků a přírodních materiálů, jako je omítka, dřevěný obklad, obklad z lícových cihel nebo obklad z velkoformátových desek. Například fasáda rodinného domu v Roudnici nad Labem (V. Máslo, D. R. Chrisholm; 2004) je obložená červeně natřenými modřínovými palubkami v kombinaci s šedými cembritovými fraktálově uspořádanými panely ve druhém podlaží. (119)

obr. 175

BD se startovními byty, Police nad Metují; D. Chmelař 2004

obr. 176

OS Na Krutci, Praha; Pilař architekti, DRNH, Rudiš - Rudiš, ABM Architekti; 2008

obr. 177

OS Na Lhotách, Praha; P. Kolář, A. Lapka 2010

konstrukce a technologie výstavby

Po roce 1989 je přerušena výroba a vývoj typizovaných velkoplošných prvků a dochází k návratu maloformátových, tradičně stavebních konstrukcí. Nejčastěji se používají keramické dutinové bloky (Porotherm) a jiné bloky z porézních materiálů (Ytong, Liapor). U vyšších bytových domů je pro nosnou konstrukci využívána monolitická železobetonová stěnová nebo skeletová soustava. Kromě klasických způsobů zastropování betonovou deskou se, zejména v 90. letech, používají na střechy sbíjené dřevěné nosníky.

Přiznaná struktura konstrukčních prvků - betonových cihel - posunuje zaběhlé postupy, kdy jsou zděné domy omítány a zateplovány. Jeden z ojedinělých příkladů, kde je tento princip použit, je rodinný dům Pod starou školou v Praze Nebušicích (S. Fiala; 2001). Koncept využívá svažitého terénu, kdy je přízemí zapuštěné v zemi, a v patře do zahrady jsou umístěny ložnice. Výraz domu je daný použitím technologie výstavby. Nosné stěny i příčky jsou z betonových tvární s vloženou izolací, což umožňuje přiznání betonového povrchu v exteriéru i interiéru. (120)

V souvislosti s neustále vzrůstajícími požadavky na tepelně izolační vlastnosti povrchů budov a materiálů se vyvíjejí nové stavební technologie. Jde o systémy z tepelně izolačních materiálů, které jsou formovány ve výrobě do dílců, které po smontování na stavbě vytvářejí ztracené bednění, do kterého nalita betonová směs (Velox, Medmax). Tyto systémy jsou díky eliminaci tepelných mostů a rychlosti montáže velmi vhodnou technologií pro výstavbu nízkooenergetických obytných staveb.

V několika posledních letech roste zájem o výstavbu dřevostaveb. Tyto tendence k nám přicházejí spíše ze zahraničí, než že by se jednalo o návrat k, v naší zemi historicky tradičně užívaného materiálu.

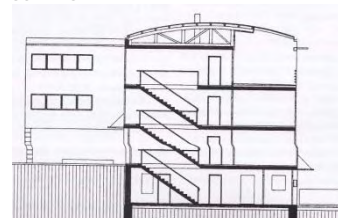
Nové poznatky a moderní způsoby zpracování dřevní hmoty umožňují

obr. 178

Vila Hermína, Černín u Zdic; P. Hájek, J. Šépka, T. Hradečný 2009

obr. 179

BD Litomyšl - řez; V. Rudiš, M. Rudiš 1996

obr. 180

Řadové RD - foto z výstavby, Rudník; ARCHTEAM 2000

používat dřevo v aplikacích, kde měly dosud výhradní zastoupení jiné technologie. Dřevostavby jednoznačně prokazují své nesporné výhody - je lehký, místní materiál s nízkou tepelnou vodivostí. Systém Two by Four patří v rámci dřevostaveb ve světě k nejrozšířenějším. Název vychází z průřezu základního fošnového prvku systému v palcích (2" a 4", cca 50/100mm). Konstrukce v systému vzniká přímo na stavbě, Konstrukce vzniká po jednotlivých podlažích. Dalším prvkem je ztužující deska na bázi dřeva, většinou OSB nebo překližka. (121)

Dokonalejší způsob provádění rámové fošnové konstrukce je prefabrikovanou formou, kdy jsou díly montovány v továrně. Na stavbu se tak přepraví hotové dílce či celé stěny. Takto je realizován i rodinný dům v Kopřivnici (K. Mrva 2002). Nosná kostra se skládá z příhradových vazníků. Tepelná izolace je řešena systémem foukaného papíru. (122)

Současný český trh nabízí další progresivní konstrukční systémy na bázi dřeva, jež byly vyvinuty v zahraničí. Jako příklad můžeme uvést sendvičové panely z dřevoštěpových desek a polystyrenového jádra (K-Kontrol, Europanel). Panely jsou připravovány v továrně na míru a na místě jsou velmi rychle smontovány. Tato technologie je vhodná pro výstavbu nízkoenergetických rodinných domů.

Dalším, u nás zcela novým, uceleným stavebním systémem, je technologie z velkoformátových komponentů vyráběných z křížem vrstveného masivního dřeva (Novatop). Celý systém se vyrábí v České republice převážně z českého dřeva, vyvinut a ověřen byl ve Švýcarsku.

Tlakem zvyšování cen za energie a globální diskuse o udržitelnosti životního prostředí dochází k zájmu českých stavebníků o výstavbu nízkoenergetických a pasivních domů. První koncepce energetických domů byly vyvíjeny v severských zemích již v 70. letech. V našich odborných kruzích je tato problematika diskutována v rámci odborného tisku již v letech osmdesátých.

Nejdůležitější při návrhu energeticky úsporného domu je jeho tvar a orientace. Z čistě geometrického hlediska je pro minimalizaci tepelných ztrát nejvýhodnější tvar krychle. Pokud však chceme využít slunce, je podstatně lepší použít tvar kvádru s delší osou ve směru východ - západ a zvětšit plochu jižní stěny.

Dalším důležitým faktorem je pasivní zisk sluneční energie. Jižní okno s kvalitním zasklením je nejjednodušším a nejlevnějším pasivním solárním systémem.

Dalšími principy navrhování nízkoenergetických domů jsou velmi dobrá ochrana vnějších stavebních dílů, redukce tepelných mostů a těsnost vnějšího pláště. Dokonalejším stupněm úsporných domů jsou domy pasivní, u kterých je nezbytné technologické vybavení využívající obnovitelné zdroje energie. Jde o kontrolované bytové větrání bez nebo se zpětným získáváním tepla, efektivní příprava teplé vody, efektivní využití elektrické energie, obojí související s optimalizací pasivního využití solární energie.

V sousedních zemích jsou, také díky podpoře státu, realizovány ve velkém počtu jak rodinné, tak bytové úsporné domy. Zatímco u nás se tento technologický posun omezuje, zejména kvůli vysokým investičním nákladům, na rodinné domy. (123)

Zájem o zdravý životní styl a ekologii, vede stále více k používání přírodních stavebních materiálů. Vzhledem ke svým vlastnostem se proto ve větší míře opět začíná používat tepelná izolace z technického konopí nebo dřevovlákn. Tyto desky dominují nad tradičními stavebními materiály především výjimečnými izolačními vlastnostmi a velmi vysokou akumulací tepla. Proto je vhodné jejich použití u dřevostaveb, které se obecně vyznačují nízkou akumulací tepla.

Jako příklad použití zcela přírodních materiálů můžeme uvést realizaci Domu v Kožichu (P. Susche, J. Jakeš, M. Havelka). Nosnou kostru tvoří dřevěný obvodový skelet a zděné jádro. Dřevěná konstrukce je obezděna zdí z nepálených cihel, která vytváří akumulaci a působí příznivě na mikroklima v interiéru. Vnější vrstva tepelné izolace na obvodovém plášti je vyskládána z balíků slámy. (124)

obr. 181

Konstrukce Two by Four - foto z výstavby

obr. 182

RD v Kopřivnici - foto z výstavby;
K. Mrva 2002

obr. 183

RD v Moříně - foto z výstavby;
ARCHTEAM 2004

obr. 184

Nízkoenergetický BD, Sušice;
P. Vaněček

obr. 185

RD v Kožichu, Michalovice;
P. Susche, J. Jakeš, M. Havelka 2002

obr. 186

RD v Berouně;
P. Hájek, T. Hradečný, J. Šépka

Jako ojedinělá ukázka využití progresivní technologie je uvedena Vila v Berouně (P. Hájek, T. Hradečný, J. Šépka 2004). Objekt je navržen jako prostorová struktura složená z 24 krychlí. Každá krychle představuje samostatnou objemovou jednotku, které je podle potřeby určena funkce. Jednotlivé místnosti jsou definovány polohou a počtem obsažených polí v pomyslné prostorové šachovnici. Do této struktury je organizován provoz rodinného domu. Stavba je řešena jako montovaný ocelový skelet s výplněmi z betonu a skla. Nosný modul je 3x3x3m. V celém objektu jsou eliminovány chodby, místnosti jsou spojeny různým způsobem a vytvářejí tak prostorovou bohatost, což také poskytuje flexibilitu v užívání. (125)

obr. 187

RD v Berouně - foto z výstavby;
P. Hájek, T. Hradečný, J. Šépka

D.3 ZÁVĚREČNÉ VYHODNOCENÍ			
+	- výstavba využívající volných ploch ve stávající zástavbě města - urbanistické a typologické řešení využívající specifické podmínky pozemku - urbanistické řešení navazující na stávající strukturu a měřítko zástavby - kompaktní způsob zástavby šetřící nároky na rozlohu pozemku a infrastrukturu - urbanistické řešení využívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba občanské vybavenosti, obchodní parter v přízemí domu - urbanistické a typologické řešení reagující na specifické podmínky pozemku	-	- výstavba mimo stávající zástavbu města - neřešená občanská vybavenost v rámci výstavby - plošně náročné řešení domů vyžadující rozlehlou parcelu - rezidenční způsob zástavby neumožňující prostupnost území - urbanistické řešení nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - vysoká hustota zástavby, nedostatečné plochy zeleně a hřišť
	- komfortní venkovní obytné prostory řešené formou ustupujících teras, atrium poskytující soukromí obyvatel - škála bytových kategorií - řešení parkovacích ploch společnými podzemními garážemi - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního systému - úsporné racionální dispoziční řešení s maximálním využitím půdorysné plochy - racionální dispoziční řešení vyplývající z konstrukčního řešení - dostatečně prostorné hospodářské zázemí bytů - kapacitní vysokopodlažní zástavba - přízemní forma s maximálním využitím pozemku, atrium poskytující soukromí obyvatel - sociální pojetí výstavby		- neracionální dispoziční řešení nevycházející z konstrukčního systému - nedostatečně prostorné hospodářské zázemí - prostorově náročné dispoziční řešení - stavební nepropojenost obývací a stravovací části
	- jednoduchý architektonický výraz - použití přírodních materiálů, kvalitní detail - výtvarné a grafické řešení fasád a jejich doplňků - kompaktní forma vyplývající z konstrukčního a dispozičního řešení - přiznaná struktura konstrukce		- nepříznivé měřítko a hmotové řešení, chaotický architektonický výraz - nekvalitní stavební a řemeslný detail
	progresivní technologie výstavby		- překonaná a neekonomická technologie výstavby - klasická vyzdívávaná technologie výstavby
*	- využívání volných ploch ve stávající zástavbě měst - výstavba občanské vybavenosti v rámci nové výstavby, dopravní dostupnost obytných souborů mimo stávající zástavbu města - využití příznivých geografických a specifických podmínek lokality při urbanistických a typologických řešeních obytných souborů - vytváření veřejných prostor - zástavbě rodinných domů kompaktním způsobem - řešení parkovacích ploch podzemními garážemi v suterénech bytových domů - racionální řešení dispozice a vycházející z konstrukčního systému - řešení obytných staveb v jednoduchém kompaktním výrazu s užitím přírodních materiálů na fasádě, výtvarných a grafických prvků - použití progresivních technologií výstavby - financování z veřejných prostředků umožňující sociální výstavbu	!	- výstavba nové bytové soustředěné výstavby mimo stávající zástavbu města s nedostatečně řešenou občanskou vybaveností a infrastrukturou - vytváření bariéry uzavřenými rezidenčními soubory - nevhodná zástavba nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality - výstavba obytných souborů s vysokou hustotou zástavby - výstavba rodinných domů s prostorově a plošně náročným dispozičním řešením - navrhování nedostatečně prostorného hospodářského zázemí bytů - návrh obytných staveb nepříznivého měřítka a hmoty, nevkusných a nesoučasných architektonických prvků - výstavba obytných staveb s nekvalitně provedenými stavebními konstrukcemi a řemeslným detailem - použití překonaných a nesoučasných technologií výstavby - výstavba obytných souborů řešená bez širší koncepce a souvislosti

*	▪ využívání k obytné výstavbě volných ploch ve stávající zástavbě měst ▪ vytváření veřejných prostor, výstavba občanské vybavenosti v rámci nové výstavby, řešení obchodního parteru v přízemí bytových domů, dopravní dostupnost obytných souborů mimo stávající zástavbu města ▪ využití příznivých geografických podmínek lokality při urbanistických řešeních obytných souborů ▪ navrhování řádkové, polouzavřené blokové, nízkopodlažní kobercové zástavby a zástavby věžovými domy ▪ vytváření ploch zeleně a hřišť mezi nízkopodlažní i vysokopodlažní zástavbou ▪ řešení parkovacích ploch garážemi a podzemními garážemi při bytových domech ▪ zástavba rodinných domů kompaktním způsobem - dvojdomy, řadové domy, přízemní atriové domy ▪ dispoziční řešení vycházející z orientace vůči světovým stranám a z podmínek pozemku ▪ výstavba obytných domů s minimálním hmotovým členěním, racionální řešení dispozice vycházející z konstrukčního systému s maximálním využitím půdorysné plochy ▪ řešení dispozice bytových domů s vnitřní polohou schodiště a bytového příslušenství umožňující minimalizaci ploch zázemí ▪ využití obytných balkonů a lodžii, případně francouzských oken nahrazující venkovní obytné prostory, využití venkovních obytných prostor bytů řešených formou ustupujících teras ▪ řešení kuchyně formou kuchyňského koutu propojeného s obytným pokojem ▪ navrhování schodiště jako součástí obytného prostoru rodinného domu ▪ řešení obytných staveb v jednoduchém kompaktním výrazu s užitím přírodních materiálů na fasádě, výtvarných a grafických prvků ▪ dotažení architektonického a konstrukčního detailu ▪ výtvarné provedení funkčních prvků fasády, střídme použití barevnosti ▪ forma domů vycházející z dispozičního a konstrukčního řešení ▪ použití progresivních technologií výstavby ▪ ověřování nových typologických principů a technologií při výstavbě experimentálních obytných celků ▪ financování z veřejných prostředků umožňující sociální výstavbu a vyžadující ekonomické pojetí výstavby ▪ financování z veřejných prostředků umožňující soustředěnou koncepční výstavbu	!	▪ výstavba nové bytové soustředěné výstavby mimo stávající zástavbu města s nedostatečně řešenou občanskou vybaveností a infrastrukturou ▪ výstavba plošně náročných rodinných domů ▪ nevhodný způsob zástavby nevyužívající příznivé geografické podmínky lokality ▪ výstavba obytných souborů s vysokou hustotou zástavby ▪ nedostatečné volné plochy mezi vysokopodlažními domy ▪ výstavba obytných souborů řešená bez širší koncepce a souvislosti ▪ vytváření bariéry v zástavbě uzavřenými rezidenčními soubory ▪ výstavba rodinných domů s prostorově a plošně náročným dispozičním řešením ▪ uzavření obytných prostor rodinného domu vůči zahradě ▪ navrhování nedostatečně prostorného hospodářského zázemí bytů a nedostatečně prostorných obytných prostor a prostor hygienického zázemí ▪ nepropojení obývací a stravovací části bytu ▪ návrh obytných staveb s malými okenními otvory ▪ použití velkého počtu stejných bytových domů s unifikovaným architektonickým výrazem ▪ použití nesoučasného stavebního dekoru na fasádách domů ▪ návrh obytných staveb nepříznivého měřítko a hmoty, nevkusných a nesoučasných architektonických prvků ▪ použití překonaných a nesoučasných technologií výstavby ▪ použití valbových či sedlových střech pro zastřešení obytných domů ▪ výstavba obytných staveb s nekvalitně provedenými stavebními konstrukcemi a řemeslným detailem ▪ degradace výhod prefabrikace produkcí nekvalitních stavebních dílců ▪ nedostatečné technické řešení umělého odvětrání zázemí bytu umístěného uvnitř dispozice
---	---	---	---

k výstavbě obytných domů a souborů využívat přednostně volných ploch ve stávající zástavbě měst a obcí, postupovat důsledně při návrhu a dodržování jejich územních plánů

před výstavbou obytných souborů ověřovat nejvhodnější způsob zástavby územními a urbanistickými studii

využívat příznivých geografických podmínek při volbě způsobu zástavby a řešit výstavbu obytných souborů s ohledem na stávající urbanistickou strukturu, nevytvářet urbanistické bariéry

při výstavbě obytných souborů mimo stávající zástavbu měst a obcí důsledně řešit dostatečně kapacitní dopravní a veřejnou infrastrukturu / občanskou vybavenost

při návrhu urbanistických řešení obytných souborů vytvářet veřejné prostory, využívat prvky obchodního parteru, vytvářet plochy zeleně a hřišť uvnitř zastavované struktury

ohledem na lokalitu a velikost obytného souboru volit způsob zástavby, typologickou formu obytných staveb a rozmanité formy bydlení (společné a individuální), využívat zejména zástavbu řádkovou, řadovou, blokovou - polozavřenou, nízkopodlažní kobercovou a rozptýlenou zástavbu bodovými vysokopodlažními bytovými domy

parkování osobních automobilů řešit mimo obytný parter, formou podzemních a suterénních parkovacích garáží, případně formou velkokapacitních nadzemních parkovacích objektů při obytných souborech, zapojovat parkovací objekty do veřejného prostoru

při navrhování rodinných domů volit přednostně kompaktní typologickou formu - dvojdomy, řadové, terasové a přízemí atriové rodinné domy

pro výstavbu izolovaných rodinných domů volit plošně nenáročné hmotové řešení s ohledem na velikost a orientaci pozemku

při návrhu obytných domů řešit vnitřní dispozice a provozní vazby racionálně v souladu se zvolenou konstrukcí a technologií výstavby, zaměřovat se na variabilní uspořádání dispozice s ohledem na snadnou budoucí modernizaci a přestavbu dle aktuálních společenských požadavků

minimalizovat komunikační prostory v bytových domech a bytech, schodiště v rodinných domech řešit jako součást obytného prostoru

v návaznosti na komunikační prostory navrhovat dostatečně kapacitní úložné prostory (šatny, vestavěné šatní skříně), pro domácí práce (praní, sušení prádla apod.) a prostory pro hygienu

společenské prostory řešit v návaznosti na kuchyni, zejména u bytových domů formou kuchyňského koutu prostorově propojeného s obývacím pokojem

■

zejména prostory společenského kontaktu navrhovat v návaznosti na prostory pro venkovní pobyt, u rodinných domů je řešit formou nekrytých nebo částečně krytých prostor, u bytových domů formou částečně krytých prostor nebo formou francouzských oken

■

při návrhu prostor bytu respektovat aktuální plošné standardy vycházející z platných norem a vyhlášek

■

při řešení architektonické formy obytných staveb vycházet z dispozičního provozu, konstrukce a technologie výstavby a přiznávat její strukturu

■

vnější vzhled obytných staveb řešit v jednoduchém kompaktním výrazu s užitím přírodních a současných materiálů na fasádě, s důrazem na konstrukční detail

■

při návrhu fasád obytných staveb využívat funkčních prvků k vytvoření výtvarného a graficky působícího výrazu, využívat barevných a materiálových kontrastů, dodržovat základní kompoziční principy

■

přednostně pro obytnou výstavbu navrhovat rovné střechy, v případě vhodnosti nebo nutnosti použití šikmých střech volit současné technologické, materiálové a výrazové prostředky

■

konstrukci domu volit s ohledem na zvolenou typologickou formu obytných budov a využívat při jejich návrhu současných a progresivních technologií výstavby, využívat kladů prefabrikace

■

technologii výstavby obytných staveb volit s ohledem na ekonomičnost při provádění a úspornost při provozu, využívat pasivní zisky sluneční energie prostřednictvím velkých okenních otvorů orientovaných na osluněnou stranu

■

využívat technologické vybavení zlepšující kvalitu vnitřního prostředí bytů (nucené větrání), úsporu energií (rekuperace tepla) a využití obnovitelných zdrojů energie (solární panely, tepelná čerpadla aj.)

■

nové technologie a typologické principy ověřovat při výstavbě pokusných a vzorových obytných domů a souborů

■

v koncepci bytové politiky státu podporovat výstavbu obytných budov z veřejných prostředků a to zejména u sociální a bytové výstavby, podílet se na financování veřejné a technické infrastruktury a tvorbě obytného prostředí, dohlížet na komplexnost a dokončenost obytných souborů

Česká republika leží ve středu Evropy, mezi zeměmi, které představovaly složité a nepokojné jádro mezi západem a východem. Centrální polohu naší země zdůrazňuje také téměř souvislé pásmo pohoří a hor, které ji obklopují. Celá země je proto jakousi pávní, přestože její povrch má velice rozmanitý reliéf a přírodní obsah. Česko celkově působí jako zvlněná a přátelská krajina.

Geomorfologické vlastnosti České země předurčovaly, aby se stala kosmopolitním střediskem. Podobnou roli hraje Švýcarsko. V Evropě, kde je velké množství etnických skupin, s sebou takové místo setkávání nutně přináší problémy. A opravdu asi žádná jiná evropská země neměla tak složité dějiny jako Česko. To bylo v průběhu historie jak místem setkávání, tak etnickým ostrovem s vlastní výraznou identitou. Tato dvojí „povaha“ naší země je hlavní příčinou jejího specifického charakteru. Vždy uchovávala své kořeny ve vlastní půdě, jako místo setkávání pak byla vystavena tlakům celé evropské kultury. To, že cizí přínos byl vždy transformován, dokazuje „sílu“ zdejší mentality obyvatel a sílu genia loci. (126)

V posledních dvaceti letech dochází z hlediska způsobu obývání země k nejradikálnějším změnám v její historii. Dochází k zániku venkova a vzniku suburbánní „kultury“, což vede k zániku tradičních forem středoevropských měst.

Česká republika musí svůj skromný prostor, který má k dispozici, využívat intenzivně. Bohužel opak je skutečností a tento fakt je také v odborných diskuzích velmi často kritizován.

Státní správa nese odpovědnost za dnešní satelitní městečka, která rostou kolem Prahy - přitom uvnitř hlavního města je spousta volného místa...opakuje se klasická situace, kterou prošla západní velkoměsta. Střed se vylidňuje a vzniká zástavba za hranicí města, kam nesahá moc magistrátu a vše je zde mnohem jednodušší. Ve velkých zahraničních městech bývá zřízen speciální útvar, který se zabývá právě tímto prstencem.

/architekt J. Hůrka v rozhovoru pro časopis Architekt, 16-17/1997 str. 7-10

Rozrůstání předměstských ploch mimo hranice zastavěného území není jenom problém Prahy, ale v současnosti se týká téměř všech větších měst, ale i malých obcí v České republice.

Proto je pro další udržitelnost naší krajiny a rozvoje urbánního prostředí nezbytné se touto problematikou důsledně zabývat.

Prvním krokem je, k výstavbě obytných domů a souborů, využívat přednostně volných ploch ve stávající zástavbě měst a obcí a dále postupovat důsledněji při návrzích a praktickém dodržování jejich územních plánů.

Ve všech sledovaných časových obdobích jsou to právě území, rajónové plány a urbanistické studie, kterými se architekti, za podpory městských samospráv nebo státu, velmi podrobně zabývali. Často byly na tyto úkoly vypisovány soutěže, které dostatečně variantně ověřovali možnosti a vhodnost zástavby části měst, okrajových ploch měst nebo širších celků.

Zpracovávání podkladů pro koncepční zástavbu obytnými domy a jejich dodržování bylo jistě jednodušší než dnes, zejména díky centralizované státní politice. Ale víme, že i jiné evropské státy, přestože stojí na kapitalistickém hospodářství, mají nástroje, kterými jsou schopni koncepční výstavbu obytných domů a souborů zabezpečit. Geomorfologicky jsou nejbližší Česku evropské státy - Švýcarsko, Rakousko Německo a Holandsko. Všechny jmenované státy mají propracovanou politiku bydlení, z které se můžeme inspirovat.

V dnešní době je cena bytu výrazně ovlivněna urbanistickým řešením dotčeného území. Cesta k řešení bytového problému spočívá v realistickém, cíleném projektování, v racionálním využití dostupných finančních prostředků a ve změně myšlení při tvorbě urbanistických plánů. Ve správně navržených zastavovacích plánech obytnými domy platí předchozí konstatování dvojnásob. Nejde o byty samotné, daleko více jde o celé prostředí. V Paříži najdeme například nové a dost drahé byty, které mají konstrukční i prostorový standard stejný jako naše paneláky. Proto je nutné před každou výstavbou obytných souborů ověřovat nejvhodnější způsob zástavby územními a urbanistickými studiemi.

Soubor řadových domů Osdorp, Amsterdam NL; Atelier KempeThill 2010

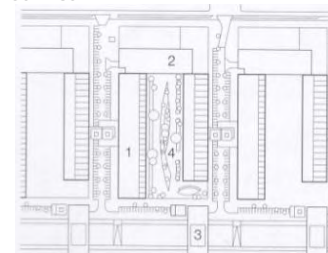
- intenzivní hustota zástavby doplňující stávající strukturu města
- kompaktní typologická forma
- vytvoření veřejných prostor, zeleně
- opláštění hliníkovým plechem, velké prosklené plochy (130)

obr. 188

model území

obr. 189

urbanistické řešení lokality

obr. 190

foto z obytné ulice

obr. 191

provozní schéma rodinného domu

Soubor rodinných domů Hageneiland, Ypenburg NL; MVRDV 1998

- suburbánní výstavba, různé druhy zástavby - bloková, řádková a solitérní
- urbanismus souboru řešen jako geometrická hra řadových domů
- tradiční hmoty se sedlovými střechami pojednány jediným materiálem (104)

obr. 192

letecký pohled na území

obr. 193

urbanistické řešení lokality

Ačkoliv počet obyvatelstva České republiky podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů neroste - naopak došlo k úbytku - plošné nároky osídlení, dopravní a technické infrastruktury rostou. Jen část přírůstku zastavěných ploch lze opřít o rozumný nárůst prostorového komfortu bydlení. Značná část přírůstků zastavěných území je způsobena naší neschopností dobře hospodařit se stávajícími stavebními fondy a plochami uvnitř zastavěných území sídel. Nevyužíváme tzv. brownfields a dalších nevyužitých ploch uvnitř měst, ale dáváme přednost výstavbě „na zelené louce“.

Z naší hlubší tradice lze vyzdvihnout, že růst města se odehrával adicí. Samozřejmě že růstu periferií se nevyhneme, ale i ve sledovaných obdobích šlo o proces maximálně organizovaný.

Můžeme tedy na tyto zkušenosti navázat, využívat příznivých geografických podmínek při volbě způsobu zástavby a řešit výstavbu obytných souborů s ohledem na stávající urbanistickou strukturu.

V meziválečném období je k nové obytné výstavbě využíváno především volných ploch ve stávající struktuře měst. V poválečných letech se zvyšuje velikost nově budovaných obytných souborů a nastává i potřeba rozšiřovat hranice měst. Z důvodů narůstání kapacity bydlících a zvětšování vzdáleností od stávajícího zázemí měst, se v rámci nových obytných souborů řeší dopravní obslužnost a občanská vybavenost. V 50. letech je již samozřejmostí, že se při obytných souborech budují školky, školy a prostory obchodů a služeb, které oživují obytný parter. V 60. a 70. letech je veřejná a technická infrastruktura řešena zcela důsledně.

Při rekapitulaci posledních dvaceti let zjišťujeme, že zejména občanská vybavenost v nových obytných souborech zcela chybí. Až dnes si společnost začíná uvědomovat, že je nedostatek školek a škol, že obchody a služby nejsou v dosahu pěších tras. Proto je nezbytné při výstavbě obytných souborů mimo stávající zástavbu měst a obcí důsledně řešit dostatečně kapacitní dopravní a občanskou vybavenost.

Po vzoru Athénské charty (CIAM 1933) je v předválečných letech a následně v 60. letech potlačen význam tradičních městských prostor jako je ulice nebo náměstí. Rozvolněnost zástavby ale umožňovala návrh dostatečných ploch zeleně mezi obytnými domy. Na přelomu 70. a 80. let dochází ke koncentraci a zhušťování zástavby a zelené plochy se z obytných souborů vytrácejí.

Pro uspokojení rekreační funkce obytných souborů je nezbytné vytvářet plochy zeleně a hřišť, ale přitom zachovávat přiměřenou kompaktnost zástavby pro vytvoření ostatních veřejných prostor jako jsou ulice či náměstí. Veřejné prostory je vhodné doplňovat obchodním parterem v přízemí obytných domů, čímž je kromě udržování „živosti“ obytného prostředí zajištěna pro obyvatele dostupná obslužnost.

U větších obytných souborů je žádaná rozmanitost způsobu zástavby a forem bydlení. Toto pravidlo platilo například v 60. a 70. letech při výstavbě velkokapacitních obytných okrsků a dnes, s odstupem času, hodnotíme tyto lokality velmi kladně.

Rozmanitost typologických forem obytných budov zlepšuje orientaci obyvatel v souboru a potlačuje jeho monochromaticnost.

V našich podmínkách je vhodné využívat zejména zástavbu řádkovou, řadovou, blokovou - polozavřenou, nízkopodlažní kobercovou, zástavbu bodovými vysokopodlažními domy a jejich kombinace. Řádková zástavba je novinkou již v 30. letech, ale dodnes splňuje požadavky na dobré oslunění a variabilitu orientace vůči světovým stranám. Díky přiměřené kompaktnosti vytvářejí řady domů intimnější veřejné prostory se zelení. Obdobně je tomu u řadové zástavby, která se objevuje už u tradiční historické městské (bytové domy) i vesnické (rodinné domy) zástavby.

Blokový - polozavřený způsob zástavby je typický pro 50. léta. U takto koncipovaného umístění bytových domů je vytvořen chráněný vnitroblok, který lze využít pro zelené plochy a hřiště. Je vytvořena intimita, ale není znemožněna prostupnost územím.

Kobercovou nízkopodlažní zástavbu rodinných a bytových domů, u nás nejrozšířenější v 70. letech, lze i po 40 letech hodnotit jako velmi pozitivně. Klady jsou dány přiměřeným měřítkem obytných domů, kompaktností a kontaktem s okolím a zelení. Výškové domy jsou

obr. 194

pohled z veřejného prostoru

Obytný soubor Kvistgård, DK ; J. K. Seier, T. Vandkunsten 2010

- suburbaní výstavba, využití přírodních podmínek lokality
- atriové rodinné domy shlukovány do rozptýlených buněk
- vytváření společných, polozavřených prostor uvnitř každé buňky
- použití prostorových prefabrikovaných buněk s dřevnou konstrukcí (130)

obr. 195

letecký pohled na území

obr. 196

urbanistické řešení lokality

obr. 197

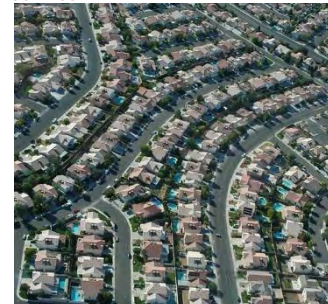
pohled ze společného prostoru

obr. 198

foto z výstavby

obr. 199

suburbaní extenzivní výstavba izolovanými rodinnými domy, USA (9)

vhodné spíše při rozptýlené zástavbě uvnitř měst, kde je požadavek na maximální vytiženost pozemku.

Parkování je velkým problémem zejména u starší výstavby bytových domů, kdy při dimenzování plochy pro odstavení aut nebylo počítáno s dnešními požadavky. Vhodné je parkovací objekty zapojovat do veřejného prostoru formou pochozích střešních teras nebo střeš se zelení. U nových obytných souborů a bytových domů je dnes standardní řešit parkování v suterénech a v podzemí. Vhodnou, méně finančně náročnou, variantou jsou nadzemní hromadné garáže při souborech. U rodinných domů je legislativou vyžadováno jedno parkovací stání na pozemku. Vzhledem k faktu, že současná rodina má často dva automobily, je vhodné v budoucnu řešit na pozemcích rodinných domů minimálně dvě parkovací stání.

Především kvůli úspoře půdy, a s tím spojenému ekonomickému využití pozemků, je pro území České republiky při navrhování rodinných domů ideální volit kompaktní (intenzivní) typologickou formu. Dvojdomy jsou oblíbené již za první republiky. Řadové, terasové a atriové rodinné domy jsou devizou 70. a 80. let, kdy je minimální urbanistická ekonomie důsledně vyžadována. Rodinný dům zde přestává být jednotkou, ale stává ze z něj buňka ve skupině domů, což umocňuje jednotný charakter obytného souboru.

Že tyto urbanistické - typologické formy rodinných domů nejsou v dnešní době přežitkem, a naopak je možné je dále vyvíjet, dokazují desítky kladných příkladů především z Holandska a Anglie, ale i dalších evropských zemí.

Například v Německu jako by existoval jakýsi silnější tlak na investory a dodavatele i projektanty, aby efektivně produkovali levné, ale přitom kvalitní domy. U nás tuto tendenci bohužel nevidím. Domy za pět milionů vidíme nepromyšlené, hloupé stavby. Jako by byly postaveny před sto lety, z hlediska technického. Chybí důraz na maximálně promyšlenou konstrukci, na tepelnou izolaci i estetickou kvalitu.

Výstavba nízkopodlažních bytových domů s velkou, homogenní strukturou dnes téměř neexistuje. Nešetří se územím ani penězi na infrastrukturu. Neefektivně se nakládá se zemí a materiálem. Chybí koncentrovaná výstavba domů, kombinace bytových a rodinných domů - jednoduchá schémata - rodinných nebo bytových domů.
/architekt P. Hlaváček v rozhovoru pro časopis Architekt, 16-17/1997 str. 7-10

Izolovaný rodinný dům je po urbanistické stránce nejméně ekonomický typ obytného domu, s malou hustotou osídlení. Pozemky nejsou využity a vzniká malá hospodárnost v nákladech, provozu a údržbě. Samostatné rodinné domy kladou vysoké nároky na dopravní a technickou infrastrukturu. Dvojdomy a řadové domy jsou z toho pohledu výrazně ekonomičtější. Kompaktní forma odpovídá i požadavku na co nejmenší společné prostory, o které se dnes nechce nikdo starat.

Objektivní mínusy tohoto druhu obytných staveb jsou u nás ještě násobeny výstavbou plošně náročných, členitých izolovaných rodinných domů, jejichž forma je přejímána z jiných zemí, především z USA, které ale nabízejí zcela odlišné geomorfologické plošné podmínky.

Výstavba současných kolonií domků je podle mě většinou úplné smetí, to, co se děje kolem Prahy, prezentuje vesměs přenosy určitých představ developerů. Představy o tom, co je bavorský dům, americký dům... jsou zcela proti naší střeoevropské mentalitě.

/architekt J. Líněk v rozhovoru pro časopis Architekt, 6-7/1996 str. 9

Pokud je při urbanistickém návrhu lokality vybrána jako nejvhodnější extenzivní zástavba izolovaných rodinných domů, je nutné pro výstavbu volit kompaktní, plošně nenáročnou hmotové řešení s ohledem na velikost a orientaci pozemku.

Společným jmenovatelem při řešení vnitřních dispozic obytných domů a provozních vazeb je do budoucna variabilita. Variabilní uspořádání dispozice je navrhováno s ohledem na snadnou budoucí modernizaci a přestavbu dle aktuálních společenských požadavků. Dále je nutné řešit dispozice racionálně v souladu se zvolenou konstrukcí a technologií výstavby, na což je zejména v posledních dvaceti letech zapomínáno. Souhra konstrukce a dispozice vede k ekonomické úspoře a ke snadnější možnosti variability.

Obytné ložty, Valparaíso, Chile; A. Menéndez, C. Barrientos 2009

- bytový dům navržen s ohledem na stávající historickou strukturu
- dispoziční řešení využívá svahovitost terénu a výhledy
- opláštění vlnitým plechem
- barevnost fasád zdůrazňuje modul členitost hmoty (104)

obr. 200

letecký pohled na lokalitu

obr. 201

pohled z ulice

Řadové rodinné domy, Zurich SWZ; Beat Rothen Architektur 2007

- intenzivní hustota zástavby doplňující stávající strukturu města
- kompaktní typologická forma
- vytvoření veřejných prostor, zeleně
- grafická kompozice okenních otvorů (130)

obr. 202

urbanistické řešení lokality

obr. 203

pohled ze společného prostoru

Řadové vily, Winterthur SWZ; Peter Kunz Architektur 2007

- suburbaní výstavba, využití přírodních podmínek lokality a svahovitosti terénu
- přízemní kompaktní forma, velké prosklené plochy s návazností na zeleň
- vytvoření společných rekreačních prostor
- využití úsporných technologií - tepelná čerpadla, solární kolektory (130)

obr. 204

situace areálu

V dnešních dnech musíme řešit také regeneraci stávajícího bytového fondu. Obecně lze říct, že máme dobrý základ. U bytů z 30. let a 50. let jsou požadavky na aktuální provozní vztahy omezeny hlavně většinovou užívaným podélným konstrukčním systémem s vnitřní podélnou nosnou zdí. Dalším omezením dnešních požadavků je v stavebním oddělení kuchyní od společenské části. Tento provoz odpovídá v 30. letech využívání hospodyně a hospodářská část je tak maximálně separovaná od společenských prostor obyvatel bytu. V poválečných letech kuchyně plní stále více méně funkci hospodářskou, ale vazba na jídelní a obývací část se upevňuje. V průběhu 60. let se přistoupilo k realizaci bytových domů v příčném konstrukčním systému, který je poměrně variabilní a dispozice lze dnešním požadavkům provozu dobře přizpůsobit.

Pravda je, že u mnoha nově stavěných bytových domů jsem často narazil na dispozice horší nebo vyložené špatné. Nabízí se srovnání s paneláky, kde sice byly půdorysy stlačené do modulu, ale provozně byly dobré. Podobně je tomu u výrazu některých domů. V paneláku spočívá, ať chceme nebo nechceme, určitá síla výrazu. Možná daná i materiálem, který byl pravdivý, poctivý a ryzí. Což samozřejmě neplatí o všech panelácích a o všech sídlištích, nicméně veškerá současná výstavba určená na prodej tuto kvalitu nemá. Přes všechny ty barvy lze cítit určitá lacinost.

/architekt V. Krátký v rozhovoru pro časopis Architekt, 6/2001 str. 43-45

Nejsložitějším vývojem v průběhu 20. století prošla kuchyně a hygienické zázemí bytů. V historii byla kuchyně místem pobytu celé rodiny pro převážnou část dne, ve 30. letech 20. století začali architekti navrhovat kuchyně jako „technologická“ centra bez obytné funkce. Koncem století se obnovuje opět obytná funkce kuchyně. Kuchyně dnes, mimo vlastní vaření jídel a mytí nádobí, poskytuje opět možnost pobytu formou prostorového propojení se společenskými částmi. Dnešní kuchyně je již opravdu „technologickým“ centrem s plně elektronickým vybavením, spíše a spíše skříně nahrazují zvětšující se ledničky a mrazáky.

U některých zahraničních příkladů, kde je pracováno s minimální zastavěnou plochou rodinného domu, se setkáváme s mimoúrovňovým propojením kuchyňské a obývací části. V přízemí je řešena stravovací část a v patře společenská, přičemž obě části jsou schodištěm, opticky a prostorově propojeny.

Žádoucí je minimalizovat komunikační prostory v bytových domech a bytech. Pozitivní krok byl v tomto směru učiněn v 60. letech umístěním schodiště do středu bytového domu, čímž byly velmi omezeny komunikační prostory. Vhodný je také koncept pavlačového bytového domu, kdy jsou komunikační řešení plošně i ekonomicky nenáročnými pavlačemi.

V návaznosti zejména na vstupní komunikační prostory je nutné navrhovat dostatečně kapacitní úložné prostory (šatny, vestavěné šatní skříně). V dnešní době je opouštěno od využívání společných hospodářských prostor v bytových domech (prádelny, sušárny apod.). Z toho důvodu je nezbytné v bytech řešit prostory pro domácí práce (praní, sušení prádla apod.).

Prostory pro osobní hygienu se navrhují v počtu a rozsahu závislém na počtu uživatel bytu. Podle platné normy pro obytné budovy musí být jedna záchodová mísa v bytě v samostatné místnosti (záchodě). Její umístění v koupelně se povoluje jen u nejmenších bytů nebo bytů velkých, které kromě mísy v koupelně mají ještě samostatný záchod. Vybavení hygienického zařízení sprchovým koutem se v posledních dvaceti letech stává standardem, na rozdíl od dřívější doby, kdy byla součástí koupelny pouze vana.

Pokud sledujeme vývoj velikosti bytu v posledních sta letech, zjišťujeme, že plošný standard plynule roste. Zatímco v roce 1989 byla průměrná obytná plocha bytu v 52,5m² v roce 2010 je to téměř 77m². Z následující tabulky je patrný také celkový pokles počtu dokončených bytů, zvýšený podíl bytů v rodinných domech a snížená intenzita obytné výstavby.

Z dalších statistických údajů je patrné, že přesto, že se obytná plocha bytů zvětšuje, snižuje se počet obytných pokojů v bytových domech (nejběžnější jsou dnes jedno a dvou pokojové byty). Naopak, v rodinných domech se zdvojnásobil počet čtyřpokojových a pětipokojových bytů.

obr. 205

pohled na obytné terasy

Atriové rodinné domy, Leipzig DEU; Hertrampf Niehus 2006

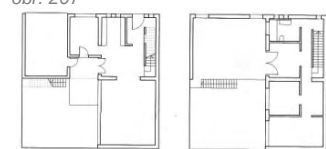
- intenzivní hustota zástavby doplňující stávající strukturu města
- kompaktní typologická forma s využitím dvoupodlažního atria
- vytvoření veřejných prostor, zeleně
- použití přírodních materiálů a barevných akcentů výplní otvorů (130)

obr. 206

pohled z ulice

obr. 207

půdorys přízemí a patra

obr. 208

pohled do obytného atria

Rodinný dvojdom, Friedrichshafen DEU; Oberschelp architekten 2008

- maximální využití pozemku ve stávající zástavbě
- tradiční hmoty se sedlovými střechami pojednány v současném výrazu
- úrovně propojení stravovací a společenské části (130)

obr. 209

pohled ze zahrady

obr. 210

pohled do stravovací části

Bytová výstavba v České republice v letech 1989 - 2010 (zdroj ČSÚ):

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BYTY CELKEM																						
Dokončené byty celkem:	55 873	44 584	41 719	36 987	31 589	18 142	12 886	14 482	16 757	22 163	23 734	25 287	24 758	27 291	27 127	32 283	32 863	30 190	41 648	38 388	38 473	34 442
v tom podle formy výstavby:																						
družstevní:	21 016	17 045	16 480	15 084	9 804	5 801				292	829	916	1 526	1 496	1 734	1 121	419	952	989	850	871	
komunální (obecní):	16 282	8 515	9 810	7 080	8 213	4 224				9 271	9 891	8 382	5 014	4 781	6 338	4 900	4 470	3 904	1 852	1 751		
individuální:	18 238	17 172	10 429	12 488	14 218	7 373				12 832	14 308	14 509	15 611	14 883	16 887	17 022	15 368	18 414	20 812	20 670	21 848	
ostatní:	1 515	1 850	2 184	1 717	1 374	564				4 633	3 578	3 041	3 133	4 227	7 124	9 858	9 878	18 377	15 027	16 181	17 871	
Podíl bytů podle formy výstavby v %:																						
družstevní:	38,2	38,2	40,7	41,5	30,5	30,8				1,2	2,5	3,7	5,9	5,4	5,4	3,4	1,6	2,3	1,8	2,2	2,4	
komunální (obecní):	29,6	19,1	23,0	19,5	18,7	23,3				29,4	26,5	25,4	23,1	20,0	23,5	14,9	14,8	9,4	4,4	2,0	2,3	
individuální:	29,5	28,5	23,0	34,3	45,4	40,8				52,6	58,8	58,9	57,2	54,7	52,3	51,8	50,9	44,2	54,7	53,7	48,5	
ostatní:	2,8	4,1	3,3	4,7	4,4	5,5				16,8	14,2	12,5	11,5	15,6	22,1	30,0	32,7	44,1	28,2	42,1	38,5	
Podíl bytů v rodinných domech v %:																						
družstevní:	24,0	32,8	25,5	28,5	37,9	35,3	41,9	39,1	38,9	37,6	38,9	41,3	43,2	42,9	42,0	41,2	41,0	43,8	45,8	51,1	49,7	54,2
komunální (obecní):	5,31	4,30	4,30	5,83	3,91	1,78	1,29	1,40	1,82	2,15	2,31	2,41	2,42	2,88	2,86	5,18	3,21	7,94	4,03	5,88	5,87	5,48
individuální:	52,4	56,9	63,0	55,6	58,4	57,5	60,3	60,4	63,4	68,6	69,2	68,2	70,1	68,1	68,2	68,3	70,3	71,8	70,4	78,0	74,2	78,9

Bytová výstavba v České republice - byty v rodinných domech (zdroj ČSÚ):

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BYTY V RODINNÝCH DOMECH																						
Dokončené byty:	13 264	18 839	8 571	11 951	5 511	3 418	3 864	6 509	8 336	9 236	10 466	10 693	11 718	11 387	13 382	13 472	13 238	16 988	19 611	19 524	19 789	19 884
z toho podle formy postavení:																						
družstevní	23	29	19	24	22	23	25	43	47	58	30	45	38	43	38	39	25	49	40	45	34	34
komunální (obecní)	141	142	94	98	60	51	65	77	81	99	114	120	130	129	147	118	113	93	128	151	155	154
individuální	880	884	499	345	402	247	284	210	238	414	483	568	581	831	927	910	716	587	815	576	622	570
ostatní	2 326	2 481	1 382	1 708	1 839	888	1 063	1 112	1 206	1 812	1 598	1 778	1 681	1 880	1 828	2 106	2 045	2 024	2 081	2 732	2 838	2 798
Podíl bytů v rodinných domech v %:	4,983	5,400	3,225	4,033	4,484	4,963	1,988	1,815	2,022	2,489	2,822	3,348	3,750	3,812	4,419	4,615	5,004	6,384	7,884	7,832	8,028	8,054
Podíl bytů podle formy výstavby v %:																						
družstevní	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
komunální (obecní)	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
individuální	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
ostatní	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001	0,001

Bytová výstavba v České republice - byty v bytových domech (zdroj ČSÚ):

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BYTY V BYTOVÝCH DOMECH																						
Dokončené byty	3 563	4 143	4 588	6 827	6 586	5 826	5 912	5 383	7 720	10 722	11 528	10 070	18 171	12 487	13 768	10 912						
v tom podle formy výstavby																						
družstevní	1 176	382	131	126	87	539	690	791	1 498	1 484	1 394	1 332	810	582	840	789						
komunální (obecní)	1 889	2 727	2 833	2 229	3 925	2 897	2 688	2 812	2 805	3 641	2 430	2 824	2 387	914	124	186						
ostatní	718	1 001	1 612	3 472	3 576	2 403	2 394	2 660	3 841	5 587	7 712	6 113	14 904	11 000	12 902	9 030						
Podíl bytů podle formy výstavby v %																						
družstevní	32,7	9,2	2,9	1,8	1,3	9,1	14,9	14,5	19,3	13,8	12,1	13,0	44,6	4,7	6,0	8,3						
komunální (obecní)	52,7	65,8	61,8	32,7	60,0	49,7	45,6	52,1	36,2	31,2	21,0	14,1	13,2	6,5	0,9	1,7						
ostatní	14,1	24,9	35,3	65,5	38,7	41,3	39,5	33,4	44,5	55,0	66,9	72,9	42,2	88,8	93,1	90,0						
Hodnota 1 bytu v tis. Kč	889	1 083	1 484	1 373	1 285	1 444	1 234	1 438	1 424	1 575	1 884	1 648	1 889	2 038	2 578							
Hodnota 1 m ² užitkové plochy v Kč	13 084	16 212	19 809	19 555	18 884	21 216	20 193	21 297	21 295	23 789	24 411	24 675	28 518	29 504	35 195							

Dnes je při řešení provozu bytů běžné, že jsou zejména prostory společenského kontaktu v návaznosti na prostory pro venkovní pobyt. U rodinných domů je terasa nedílnou součástí obytného prostoru a propojením na zahradu, případně na venkovní bazén.

U bytových domů se řešení venkovních prostor bytu omezovalo na balkony a lodžie. Lodžie jsou u nás realizovány především v 60. až 80. letech minulého století a i dnes jsou velmi vhodné. Nabízejí ochranu před počasím (slunce i déšť) a navozují pocit intimity.

S užitím francouzských oken se setkáváme již u bytových domů z 40. a 50. let a jsou i dnes vhodnou alternativou, v případech kde je kladen požadavek na omezení finančních prostředků při výstavbě.

Zatímco v meziválečném období jsou velmi často při návrzích obytných staveb užívány kryté venkovní prostory, jako jsou zimní zahrady, arkýře nebo uzavřené lodžie, dnes tyto prvky z dispozic zcela vypouštíme.

Pro velkou část dnešní bytové výstavby jsou typické statické a pevně dané místnosti, které dávají bytovým domům tradiční rys. Takové domy jsou pozůstatkem klasického a konzervativního města. Dnešní město je mnohem pružnější. Protože klasické soužití lidí je narušeno novým způsobem života, vzniká potřeba překonávat v bytové výstavbě tradiční schémata a navrhovat nový komfort. Tím může být třeba komfort na typologickém rozhraní individuálního rodinného domu a bytu.

Pokud jsou fixovány a jednoznačně definovány základní prvky jako kuchyně, koupelny, instalace v jednoduchém základním konstrukčním systému, je možné dosáhnout značné flexibility řešení dispozic a tím i výsledku celků. (127)

V zahraničí se v posledních letech setkáváme s progresivní typologickou formou bytového domu. Jde o velké monobloky, s velkou kapacitou bytů. Domy jsou „seskládány“ buď s různých druhů bytů, nebo s opakujícího se jednoho typu a často obsahují společné prostory pro rekreaci a odpočinek obyvatel.

Před více než dvěma tisíci lety definoval Vitruvius architekturu jako stavbu, která splňuje tyto požadavky - Frimitas (statická pevnost, dnes celý soubor technického řešení od statiky až po telenou techniku a techniku prostředí), Utilitas (stavba splňuje funkce, pro které byla pořízena) a Venustas (dosažení estetického cíle).

Rodinný dům, Dublin IRL;

ODOS architects 2008

- maximální využití pozemku ve stávající zástavbě, kompaktní tvar
- opláštění hliníkovým plechem, velké prosklené plochy (130)

obr. 211

pohled ze zahrady

obr. 212

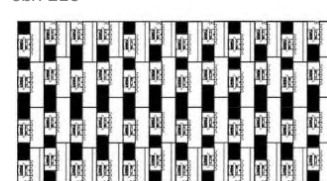

pohled na schodiště

Atriový ostrov, Ypenburg NL; MVRDV 2005

- maximální intenzita zástavby
- kompaktní typologická forma
- s využitím dvoupodlažního atria
- použití přírodních materiálů a barevných akcentů výplní otvorů (104)

obr. 213

struktura zástavby

obr. 214

pohled u ulice

obr. 215

Vila Zufferey, Leytron SWZ; Chervaz & Vassaux 2003 (131)

Pokud stavba některé kritérium nesplňuje, není architekturou, nebo je architekturou špatnou, jedná se o stavební produkci. U současné produkce rodinných domů tato Vitruviova kritéria splňuje jen marginální procento obytných staveb, drtivá většina staveb je zmiňovanou stavební produkcí, a to ještě pokleslou. (128)

Dispozice a fasády, které se objevují v realitních prezentacích, nejsou daleko od primitivních. Kvalita je často redukována na vnějškost, na oblíbené prvky, na něž klienti reagují - na barvu, balkony, exkluzivní výhled. Prostě přestává jít o něco, co bychom mohli nazvat vnitřní kvalitou.

/architekt V. Krátký v rozhovoru pro časopis Architekt, 6/2001 str. 43-45

V polistopadovém období se v českých zemích objevují nové stavby rozmanitých tvarů a forem. Je snaha o opak k socialistickému stavebnictví, který byl založen na konstrukční a technické estetice a co neekonomičtějším řešení.

Typické pro současnou produkci obytných staveb je také kladení přílišného důrazu na domy samotné, bez vztahu k působení na jejich okolí. Sebelepší architektura rodinného domu nemůže nahradit poškozené okolní prostředí. Setkáváme se samostatnými kvalitními domy, ale jejich místu je věnováno minimum pozornosti. Kvalita bydlení je zcela chybně posuzována bez vztahu k místu, bez vztahu k širší zástavbě lidského sídla.

Tato skutečnost je o to nepochopitelnější v zemi, kde již před sto lety projektovali rodinné domy architekti jako Kotěra, Gočár, Krejcar, Fuchs, Kumpošt atd. a kde i v posledních padesáti letech vznikal poměrně velký počet kvalitních staveb.

Estetický a výtvarný výraz je neobjektivnější složkou obytných staveb a není snadné striktně definovat správné principy řešení. Je ale možné stanovit rámcová pravidla, která vidíme na příkladech z minulého století. Z nich plyne například, že při řešení architektonické formy obytných staveb je vhodné vycházet především z dispozičního provozu, konstrukce a technologie výstavby. Vnější výraz zakládat na přiznávání její struktury a podstaty. Vzhled obytných staveb řešit v jednoduchém kompaktním výrazu, s užitím přírodních a současných materiálů na fasádě, s důrazem na konstrukční detail.

V architektuře jde o určení výtvarných součinitelů, mezi nimiž provozně výtvarné mají přednost předcházet abstraktně výtvarným.

/architekt K. Honzík: Tvorba životního stylu (129)

Při pohledu zpět se nejlépe můžeme při řešení architektonické formy obytných staveb poučit z principů funkcionalismu. Jeho nadčasovost je dokázána během 80 let jeho existence několikrát. Bezprostředně po druhé světové válce bylo na přerušený vývoj předválečného funkcionalismu navázáno. Po zhruba desetileté pauze staví na základech moderny Bruselský styl či Mezinárodní styl, kteří ho posouvají díky novým materiálovým a technologickým možnostem.

I Brutalismus 80. let pracuje s pravidlem „pravdivosti“. Přiznává se surovost materiálu a konstrukcí. Obdobně je tomu i u výstavby panelových domů.

Hodnota sídlišť a paneláků je v jejich pravdivosti, v pro nás zatím nesnesitelné opravdovosti reflexe své doby. Z tohoto hlediska jsou pro mne opravdovější, a tudíž často krásnější než některé současné realizace bytových staveb. / architekt L. Lábus 2001

Při návrhu fasád obytných staveb je vhodné využívat funkčních doplňkových prvků, jako jsou lodžie, balkóny, arkýře, vnější stínění apod., k vytvoření výtvarného a graficky působícího výrazu. Využívání barevných a materiálových kontrastů, žádoucích, je-li dodrženo přiměřenosti a je-li barvou zdůrazněna funkce prvku nebo části domu. Zcela objektivně lze ale chápat, stovkami let ověřené, základní kompoziční principy a užití modulu, na které je také v posledních dvaceti letech často zapomínáno.

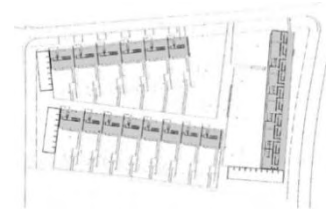
Architektura, jako veškeré lidské dílo formující či vykládající svět, musí mít řád. Řád architektury se projevuje v několika oblastech. Nejzákladnější je respektování přirozeného, odvěkého řádu věcí, čili jakási „normálnost“. V architektuře to znamená, že stavba vyrůstá ze země, je ukončena vůči nebi, v estetickém přepisu projevuje svoji tektoniku.

Dalším, více méně skrytým projevem řádu je modulace stavby, která

Obytný soubor, Spittelhof SWZ; P. Zumthor 1996

- suburbánní výstavba, využití přírodních podmínek lokality a svazitosti terénu
- řady rodinných domů vytvářejí položavřený blok a společnými plochami zeleně a hřišť
- fasády tvořeny dřevěným obkladem (104)

obr. 216

urbanistické řešení lokality

obr. 217

pohled ze společného prostoru

Obytné sílo, Amsterdam NL; MVRDV 2000

- progresivní pojetí společné formy bydlení s vysokou kapacitou bytů
- typová rozmanitost bytů, variabilita dispozic
- společný prostor venkovní terasy
- struktura bytových buněk a prostorového řešení propána do výrazu domu, barevnost (104)

obr. 218

celkový pohled na obytný dům

obr. 219

půdorys typického podlaží

Bytový dům, Gifu JPN; K. Sejima, R. Nishizawa 2000

- položavřená bloková vysokopodlažní zástavba ve stávající struktuře města
- dům postaven na sloupech umožňující prostupnost územím
- využití pavlačové typologické formy
- terasy při bytech vytvářející otvory skrze hmotu domu (132)

obr. 220

pohled na fasádu s pavlačemi

obr. 221

půdorys typického podlaží

kromě uchopení její hmotné podstaty, provázání všech jejích plánů a prostorů, zajišťuje souvztažnost všech prvků a detailů vůči celku stavby i navzájem vůči sobě, jaksi „mechanicky“ pomáhá zajišťovat jednotu stavby. Tato modulace je nerozlučně spjata s kompozicí stavby, v níž se řád projevuje formálně nejzřetelněji.

/architekt P. Pelcák: Několik poznámek k současné architektuře, Architekt 12/1998 str. 44-45

Pro obytnou výstavbu je vhodné navrhovat přednostně rovné střechy. Je to především kvůli maximální využitelnosti posledního patra a minimalizaci stavebních nákladů. Rovné střechy lze také dále u bytových i rodinných domů využít k rekreaci a pobytu obyvatel domu. Tento princip byl standardně uplatňován u meziválečné architektury, ale bohužel je od něj postupem času zcela upuštěno.

V případě vhodnosti nebo nutnosti použití šikmých střech volit současné technologické, materiálové a výrazové prostředky.

Pokud se bavíme o architektonickém výrazu a obytných staveb a jeho vlivu na obytné prostředí, musíme zmínit dnes velmi aktuální téma panelových sídlišť. Ta stále představují ohromný potenciál bytového fondu v naší republice a jsou domovem statisíců obyvatel. Dnes jsou obecně chápána společností negativně a je snaha o tzv. humanizaci panelových sídlišť.

Na otázku, jestli dnes představují sídliště slepou uličku ve vývoji obytné zástavby, reaguje architekt J. Pleskot:

Slepou uličkou je pouze název „sídliště“, který v naší nevytříbené politické akulturní situaci představuje něco hrůzostrašného. Solitérní města nepředstavují překonanou formu bydlení. Mají před sebou další mnohasetletý vývoj a tak je potřeba je vnímat. Naprosto svěbytná sídla z nich nevzniknou na základě žádných tzv. humanizačních projektů během několika let. Solitérní města jsou nutností a v případě, že jsou správně postavena, lze mluvit i o obohacení jejich matečních měst. Monotónní panelové hradby samozřejmě velkým bohatstvím nejsou. Daleko hůře však vypadají, jsou-li pestře pomalovány, doplněny o šindelové mansardy, v rámci zateplovacích programů opláštěny nejrůznějšími materiály. V těchto humanizačních snahách je mnohem více ironie a povýšenectví, než schopnost opravdu odborné citlivé práce plně pochopení.

/architekt J. Pleskot v anketě časopisu Architekt 22/1997 str. 52

Po určité vyprahlosti samotných panelových sídlišť představovala šance na nové, tvarově pestřejší střechy, určité oživení. Trochu se zapomnělo na to, že na tyto domy střechy vlastně umístit nelze, což souvisí s urbánní polohou a výškou. Hlavně v 90. letech je tak „zničeno“ mnoho bytových domů a tím i obytných souborů, které díky novému a cizímu tvaroslovnému prvku přišli o svoji původní proporci, měřítko a kompoziční vazbu k okolí.

V posledních dvaceti letech je problematika sedlových střech nejvíce skloňována v souvislosti s novými rodinnými domy. Obce nebo stavební úřady vyžadují sedlové, stanové či valbové šikmé střechy. Důvodem je jen zcela neodborný předpoklad o malebnosti a tradičnosti.

Zase je starosta a úředník architektem. Je u nás obvyklé, že soused, starosta, či autor územního plánu vědí, co a jak by si měl stavebník postavit - respektive co by si rozhodně postavit neměl. Dům nesplňuje subjektivní, byť většinové představy o „vesnickém charakteru stavby“ a nemá sedlovou střechu.

/architekt I. Kroupa: Dům, který v Černolicích stát nebude, Architekt 1/2000 str. 89

Historie ukazuje, že architektonická tvořivost byla vždy ovlivňována technologií, respektive využívala možností technologií své epochy až do krajních mezí, ať již jde o antiku, gotiku nebo baroko.

U nás bylo stavebnictví, od znárodnění v roce 1948 budováno jako mohutné průmyslové odvětví, založené na koncentraci, mechanizaci a industrializaci, přesně řečeno prefabrikaci a montáži.

Po revoluci byl tento vývoj technologické základny, který již v 80. letech poměrně upadal, zcela přerušen. A jako reakce na předešlá období se v 90. letech při výstavbě obytných staveb navrácí k zděným a monolitickým konstrukcím. Z dnešního pohledu to můžeme vidět jako velký krok zpět.

V zahraničí, kde byl vývoj technologií pro výstavbu plynulý, se dnes běžně setkáváme při návrhu obytných domů s použitím současných a

Bytový dům Celosia, Madrid ESP; MVRDV 2008

- progresivní pojetí společné formy bydlení s vysokou kapacitou bytů
- obytný blok s vnitřním společným atriem
- terasy při bytech vytvářející otvory skrze a odlehčující hmotu
- struktura a prostorového řešení prospána do výrazu domu (104)

obr. 222

pohled z ulice

obr. 223

řez bytovým domem

Sociální bydlení, Madrid ESP; Dosmasunoarquitectos 2007

- obytný poloblok s vysokou kapacitou malometrážních bytů
- forma chodbového bytového domu doplněna o zavěšené moduly
- stěnová prefabrikovaná betonová konstrukce, zavěšené ocelové buňky (104)

obr. 224

pohled na fasádu se zavěšenými moduly

obr. 225

pohled z ulice

Rodinný dům, Leyman FRA; Herzog & De Meuron

- tradiční hmota se sedlovou střechou a kompozice fasád pojednána v současném výrazu
- vyzdvížení nad terén umožňuje parkování pod domem
- struktura betonové konstrukce přepsána do výrazu domu (104)

obr. 226

pohled ze zahrady

progresivních technologií výstavby. Je využíváno kladů prefabrikace, jak prvkové, tak plošné i prostorové. Některé montované systémy jsou přebírány k realizaci v naší zemi. Je jich ale zatím v porovnání s běžnou výstavbou minimum a jde většinou o jednotlivé rodinné domy. Užívání prefabrikovaných technologií výstavby obytných staveb vede především k rychlosti při provádění, což má na následek výraznou úsporu finančních prostředků.

Téměř zcela u nás při bytové výstavbě vymizela prostorová prefabrikace, jejíž principy byly ověřovány již v 70. letech. Přestože v zahraničí tento způsob výstavby získává u architektů na popularitě, u nás je omezena na dodávku tzv. obytných kontejnerů. Z těch jsou realizovány provizorní stavby a výjimečně obytné domy s levnými byty pro sociální výstavbu.

Přes setrvačné používání zděných a betonových konstrukcí získává v současnosti zpět svou pozici na stavebním trhu dřevo, nejen pro své vynikající fyzikálně mechanické vlastnosti, ale i proto, že při rozumném hospodaření s lesním bohatstvím jde o nevyčerpatelný surovinový zdroj.

Dřevěné konstrukce jsou na našem území po několik staletí využívány k tradičnímu stavitelství. Důsledně se používají tesařské spoje s minimem železných prvků a tento stav trvá až do počátku 20. století. Po první světové válce se dřevo stává omezenou surovinou a nedostatek kvalitního tyčového dřeva nutí stavitele k užívání deskového dřeva, které je skládáno do větších profilů. Zde je možná dvojitá cesta - buď lze seskládat prvky do většího profilu, nebo vytvořit konstrukci z prvků působících prostorově. Na těchto základních principech jsou založeny i současné technologie na bázi dřeva.

V posledních asi deseti letech začíná být kladen důraz na energetickou úspornost při provozu obytných domů.

Chceme-li mluvit o úsporném domě, musíme zapomenout všechna zaběhlá a zažitá schémata a pokusit se najít zcela nové výtvarné a estetické principy. Musíme se vyrovnat s požadavky estetických cílů a vztahů, například objemu domu k jeho povrchu, velikosti ploch s malým tepelným odporem a jejich podílu na ploše obvodového pláště, zabývat se materiály schopnými tepelné akumulace a tepelné setrvačnosti v kombinaci s materiály tepelné izolacími. (128)

Například při výstavbě domu ze dřeva je podstatný vliv úspory energie. Nároky na vynaloženou energii se pohybují kolem 30% energií vynaložených u tradiční výstavby. Tepelné vlastnosti dřeva garantují ve spojení s vnější izolací spotřebu energie pod 40kWh/m² za rok. Možnost předvýroby stavebních dílců a volba materiálů usnadnila logistiku a snížila pracnost na stavbě.

Úspornost rodinného domu nespočívá v používání vhodných materiálů a technologií, ale hlavně v ekonomické náročnosti provozu za padesát let. Úspory lze dosáhnout v celém souboru faktů. Náročnost domu je třeba posuzovat v kontextu energetické náročnosti nejen při realizaci, ale zvláště i vhodným dispozičně prostorovým uspořádáním.

Pro úspory při provozu lze využívat pasivní zisky sluneční energie. Nejjednodušší a ekonomicky dostupné opatření pro zisk pasivních slunečních zisků je prostřednictvím velkých okenních otvorů, orientovaných na osluněnou stranu.

Dalšími technologickými opatřeními a vybavením lze dále energetický standard domu snižovat. Tyto domy označujeme jako nízkoenergetické nebo pasivní. Základními znaky nízkoenergetických domů jsou velmi dobrá ochrana vnějších stavebních dílů, redukce tepelných mostů, těsnost vnějšího pláště, optimalizace pasivního využití solární energie, kontrolované bytové větrání bez nebo se zpětným získáváním tepla, efektivní příprava teplé vody, efektivní využití elektrické energie.

Historie nízkoenergetických domů se píše již od roku 1974, kdy je realizován první dům s nulovou potřebou vnější energie v dánské Kodani. Dále následuje několik realizací v průběhu 80. let ve Švédsku a Západním Německu. Jde o pokusné domy, které ověřují nové koncepty snižování energetické náročnosti domů a využití obnovitelných zdrojů energie.

Dnes tedy můžeme na tento vývoj úsporných principů navázat a důkladněji využívat technologické vybavení, zlepšující kvalitu vnitřního prostředí bytů (nucené větrání), úsporu energií (rekuperace) a využití obnovitelných zdrojů energie (solární panely, tepelná čerpadla aj.). Je

Bytový dům, Amsterdam NL; MVRDV 1997

- obytný blok s vysokou kapacitou malometrážních bytů
- forma pavlačového bytového domu doplněna o zavěšené moduly
- barevné balkony a různé formáty oken tvořící grafickou kompozici na dřevem obložené fasádě (104)

obr. 227

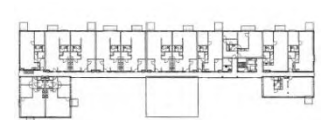
pohled z obytné ulice

obr. 228

pohled na fasádu se zavěšenými moduly

obr. 229

půdorys typického podlaží

Bytový dům E3, Berlin DEU; T. Kaden, T. Klingbeil 2008

- bytový dům ve stávající řadové zástavbě
- konstrukce domu je tvořena dřevěnou skeletovou soustavou s ocelovými styčníky, zastropení prefabrikovanými dřevobetonovými panely s vloženým podlahovým vytápěním
- výplň pláště tvoří lehké sendvičové prefabrikované panely
- betonové schodiště umístěno mimo hmotu domu (133)

obr. 230

pohled na uliční fasádu

obr. 231

foto z výstavby

zde ale nutná vyšší angažovanost státu v podpoře zmiňovaných úsporných opatření a formou státních dotací zvyšovat motivaci stavebníků do opatření investovat. Tak je tomu zcela běžné například v sousedním Rakousku.

Tradice výstavby pokusných a experimentálních obytných budov je u nás velmi silná. Už v 30. letech, ale i v letech poválečných, na nich byly ověřovány nové technologie a typologické principy bydlení. Díky této pokusné výstavbě byl nejen posouván vývoj nových technologií a zdokonalováno bydlení s ohledem na kvalitu a ekonomičnost, ale také byly nové způsoby bydlení a technologií představovány veřejnosti. V tomto směru je nezbytná podpora státu, protože jde především o veřejný zájem zlepšovat kvalitu bydlení. Prototypní a ověřovací obytné domy by měly být iniciovány z veřejných prostředků, což v České republice v posledních dvaceti letech zcela chybí.

Koncepční a konkrétně cílená bytová politika u nás není řešena na státní ani obecní úrovni. Z hlediska státu spočívá princip a cíl bytové politiky zejména ve vytváření vhodného právního, institucionálního a fiskálního prostředí pro aktivity všech aktérů na trhu s byty. Existuje pár podpůrných programů a dotací, omezených na výstavbu nájemných bytů pro sociálně slabé osoby.

Pro celkové zkvalitnění bydlení je nezbytné, aby i Česká republika měla kvalitní a trvale udržitelný programy bydlení vypracovaný s ohledem na tradice a geografické podmínky státu. Z toho důvodu je nutné stanovit koncepci bytové politiky pro celou zemi, podporovat výstavbu obytných budov z veřejných prostředků a to zejména u sociální a bytové výstavby, podílet se na financování veřejné a technické infrastruktury a tvorbě obytného prostředí a dohlížet na komplexnost a dokončenost obytných souborů. Jednoduše je nutné dát bytové výstavbě řád, který je základem pro kvalitní architektonickou tvorbu.

Architektura byla vždycky tím oborem, který ztělesňoval řád společnosti. Dnes žije společnost spíše ne-řádem. A tento ne-řád ztělesňuje architektura. To je ten ohromný problém, před kterým stojíme. Jestliže není řádu, jsou architektura a urbanismus jako tvorba bez zadání.

/architekt I. Dejmál v rozhovoru pro časopis Architekt 7/2002 str. 28

V následující kapitole je dokladováno na vlastních pracích autorky užití výše stanovených aktuálních principů navrhování obytných staveb. Aplikováním principů ve vlastní tvorbě jsou uplatňovány výsledky této disertační práce také v praxi.

Obytný soubor, Delft NL; 2004

- obytné domy vytvořené z prostorových prefabrikovaných buněk
- buňka = jedna bytová jednotka
- konstrukce buňky je tvořena ocelovými profily
- stěny jsou tvořeny sendvičovou konstrukcí ze sklolaminátu
- barevnost fasád zdůrazňující modul členitost hmot (134)

obr. 232

foto z výstavby

obr. 233

pohled z ulice

Obytný soubor Almere, Amsterdam NL; UN Studio Van Berkel & Bos 2001

- intenzivní hustota zástavby doplňující stávající strukturu města
- kompaktní řadová typologická forma
- kombinace prefabrikovaných betonových prostorových prvků a zavěšených boxů z ocelových rámu
- struktura rozdílných konstrukcí přepsána do obkladů fasád (135)

obr. 234

pohled na soubor

Obytný soubor, Innsbruck SWZ; Architekten Baumschlager&Eberle 1996

- kobercová zástavba bodových bytových domů, schodiště uvnitř dispozice
- domy jsou koncipovány v pasivním energetickém standardu, byty jsou vybaveny technologií teplovzdušného vytápění a větrání s rekuperací, jsou instalována tepelná čerpadla a solární panely
- prosklené stěny chráněny slunolamy a posuvnými okenicemi, jejichž pohyb vytváří měnící se grafické kompozice (135)

obr. 235

letecký pohled na obytný soubor

obr. 236

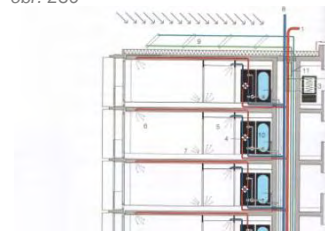

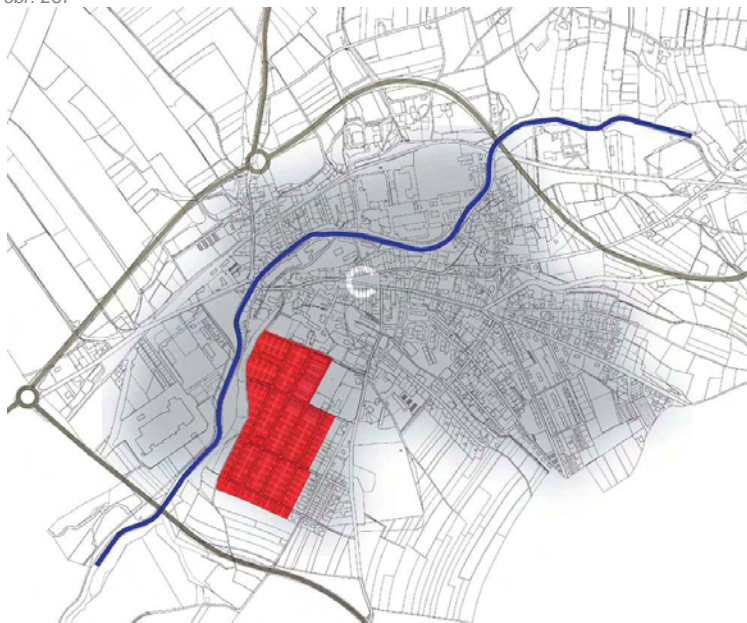
schéma energetického konceptu

3.4 VÝBĚR VLASTNÍCH PRACÍ VZTAHUJÍCÍCH SE K TÉMATU

urbanistická studie / Vamberk - Bačinka

2008 / územní rozhodnutí 2011

obr. 237

širší vztahy

obr. 238

urbanistické řešení lokality

Řešení lokality o 3 ha v zastavěné části města, vycházející z koncepce ÚP. Urbanistické řešení doplňuje rostlou strukturu města, navazuje na stávající zástavbu z 30. let 20. století. Využívá v maximální míře stávající infrastrukturu.

Využití rozmanitých forem rodinných domů od kompaktní zástavby dvojdomů a řadových domů, po volnější zástavbu izolovaných rodinných domů. Řešení vytváří ulice a další veřejné prostory se zelení. Jsou využity příznivé geografické a přírodní podmínky lokality. Je využito dostupné, dostatečně kapacitní stávající občanské vybavenosti.

Investice města zahrnující přípravu lokality vybudováním nové infrastruktury. Následovat bude prodej pozemků soukromým stavebníkům.

obr. 239

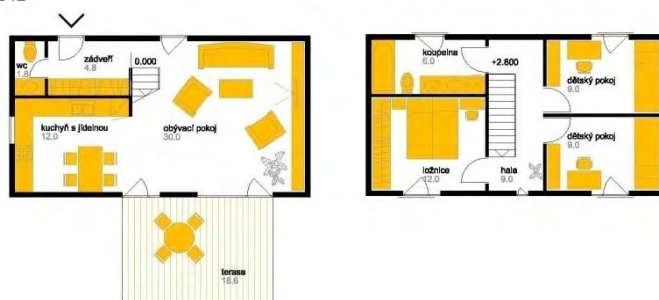
širší vztahy

obr. 240

urbanistické řešení lokality

obr. 241

půdorysy typického rodinného domu z 1. etapy

obr. 242 ; obr. 243

foto z výstavby

foto z obytné ulice

Lokalita bývalých zahrad v zastavěném území města. Návrh využívá stávající infrastrukturu, přírodní podmínky se vzrostlými stromy.

Realizovaná etapa výstavby maximálně využívá úzkou parcelu, zástavbou pěti izolovaných rodinných domů. Je navržen jeden typ rodinného domu, modifikovaný podle orientace vůči světovým stranám, komunikaci a soukromým zahradám.

Při návrhu rodinných domů je maximálně využito půdorysné plochy s jednoduchým a přehledným dispozičním řešením. Ke každému domu patří malý pozemek se zahradou, odpovídající měřítku lokality, bez oplocení.

Domy mají kompaktní jednoduchý výraz. Velké prosklené plochy propojují interiér se zahradou a umožňující pasivní sluneční zisky.

Při výstavbě souboru je využito progresivní technologie výstavby ve formě prefabrikované prostorové konstrukce. Buňky z ocelových profilů jsou vyrobeny včetně izolace a výplní otvorů, na stavbě smontovány.

Developerský záměr a investice, po realizaci byly domy s pozemky rozprodány soukromým osobám.

obr. 244

širší vztahy

obr. 245

situace

obr. 246

půdorys suterénu, přízemí a patra

obr. 247

vizualizace

Výstavba uvnitř městské struktury. Je voleno měřítko odpovídající okolní stávající zástavbě rodinných a bytových domů a je využito stávající veřejné a technické infrastruktury.

Řešení spočívá v co největší kompaktnosti zástavby, s maximálním využitím pozemku. Je navržena opakující se sekce řadového rodinného domu.

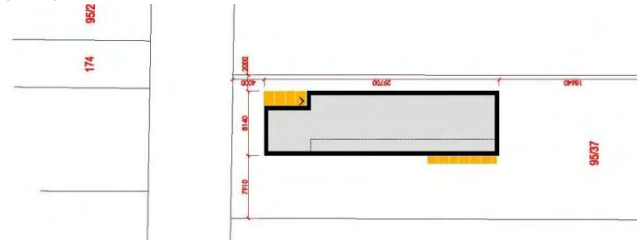
Při návrhu dispozice je maximálně využito plochy a mírné svažitosti pozemku. Domy jsou dvoupodlažní se suterénem, ve kterém je řešeno parkování pro dva osobní automobily. Ke každému domu patří menší pozemek se zahradou, odpovídající měřítku lokality.

Domy jsou řešeny v pasivním energetickém standardu. Z této koncepce vychází i jejich kompaktní jednoduchý tvar s velkými prosklenými plochami umožňující pasivní sluneční zisky. V domech je navrženo teplovzdušné vytápění a větrání s rekuperací, tepelná čerpadla vzduch - vzduch a solární panely pro ohřev teplé vody.

Konstrukce domů je tvořena stěnovými a střešními panely z masivního dřeva. Dřevěné plochy jsou v interiéru přiznané. Obvodový plášť je zateplen dřevovláknitou izolací a obložen kompozitními fasádními deskami. Střecha domů je navržena jako zelená.

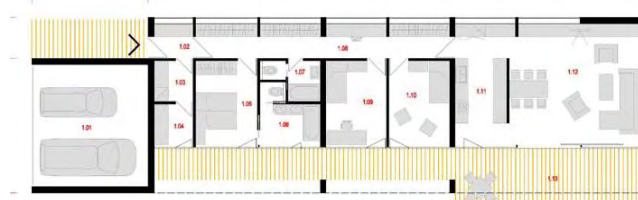
Developerský záměr a investice, po realizaci budou domy s pozemky pronajímány.

obr. 248

situace

obr. 249

půdorys přízemí

obr. 250

foto ze zahrady

obr. 251

foto z ulice

obr. 252; obr. 253

foto z výstavby

Pozemek uvnitř stávající zástavby. Je využito stávající veřejné a technické infrastruktury.

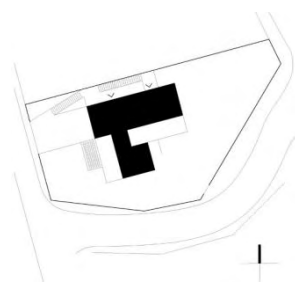
Dům vychází ze zadání, velikosti pozemku a jeho orientace vůči světovým stranám. Je koncipován jako přízemní jednoduchý protáhlý hranol. Plná zděná hmota je směrem do zahrady odlehčena ustoupením proskleného průčelí, které vytváří krytý prostor pro terasu.

Při návrhu dispozice je maximálně využito půdorysné plochy. Je využit klad přízemní formy domu a ze všech obytných místnosti je přístup na krytou terasu.

Konstrukce domu je z betonových pohledových tvárníc, jejichž struktura je přiznaná jak v exteriéru, tak v interiéru. Je zvolen příčný konstrukční systém o modulech 6 a 9m. Zastropení je provedeno v předepjatých betonových panelech a střecha je osázena trávou a bylinami.

Soukromá investice, výstavba
dodavatelskou formou.

obr. 254; obr. 255

situace

foto - úroveň přízemního bytu

obr. 256

půdorys přízemí a patra

obr. 257

foto - úroveň bytu v patře

obr. 258; obr. 259

foto z výstavby

foto - horní terasa

Lokalita navazuje na stávající vesnickou strukturu. Pozemek i infrastruktura byla připravena obcí pro individuální výstavbu rodinných domů.

Koncept domu vychází ze zadání vyřešit na pozemku dvougenerační bydlení. Při využití svažitého pozemku jsou navrženy dva domy na sobě. Domy jsou navzájem provozně oddělené, se samostatným vstupem a samostatnou terasou, navazující na vlastní část zahrady.

Návrh provozu využívá svažitého terénu: v úrovni ulice je společný vstupní dvůr s garáží, v další úrovni je dům rodičů orientovaný na západ a nad ním je křížem posazený dům mladé rodiny orientovaný k jihu.

Kvůli výrazné hmotové členitosti domu je voleno minimum použitých materiálů a jednoduchého výrazu.

Dům je navržen jako nízkoenergetický. Velké prosklené plochy s izolačním trojsklem umožňují pasivní sluneční zisky. V bytech je navrženo teplovzdušné vytápění a větrání s rekuperací, je využito zemního registru, který předehřívá vytápěcí vzduch.

Dům je řešen jako dřevostavba ze sendvičových stěnových a stopních panelů. Panely s polystyrenovým jádrem jsou na míru připraveny továrně a na stavbě jsou smontovány. Rovná část střechy nad přízemním bytem je osázena trávou a bylinami a je využita jako terasa pro horní byt.

Soukromá investice, výstavba dodavatelskou formou.

obr. 260; obr. 261

širší vztahy

situace

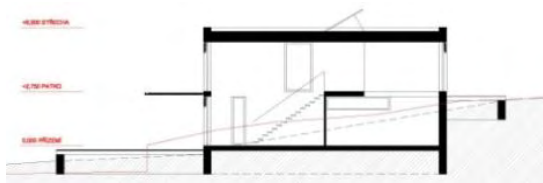
obr. 262

půdorys přízemí a patra

obr. 263

příčný řez

obr. 264

foto - jižní fasáda

obr. 265; obr. 266

foto ze zahrady

foto z výstavby

Pozemek rodinného domu je situován ve stávající řadové vesnické struktuře. Je voleno měřítko odpovídající okolní zástavbě rodinných domů a je využito stávající veřejné a technické infrastruktury.

Dům je umístěn do zahradní části domu, uliční frontu drží hmota garáže a přístřešku pro auta.

Koncept domu pracuje se svažitostí pozemku tak, že přízemí i patro jsou propojeny se zahradou. Provozní členění na společenskou a klidovou část se zázemím odpovídá konstrukčnímu příčnému dvoutaktu.

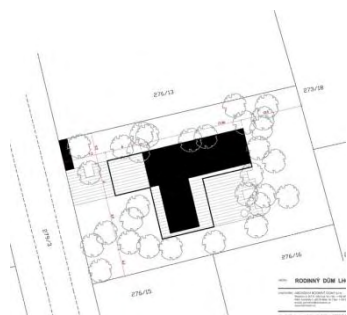
Hlavní obytný prostor je dvoupodlažní, kuchyně a obývací pokoj v přízemí je schodištěm propojený s pracovnou na galerii.

Dům je navržen v pasivním energetickém standardu. Tomu také odpovídá jeho kompaktní kvádrový tvar, umístění a velikost prosklených ploch. Dřevohliníková okna se zasklením s fólií heat mirror zajišťují pasivní sluneční zisky a před sluncem jsou chráněny venkovními žaluziemi. V domě je navrženo teplovzdušné vytápění a větrání s rekuperací, je využito solankového zemního výměníku, který předeřívá vytápějící vzduch. Na zelené střeše jsou osazeny solární panely pro ohřev teplé vody, na garáži budou instalovány fotovoltaické články pro výrobu elektřiny.

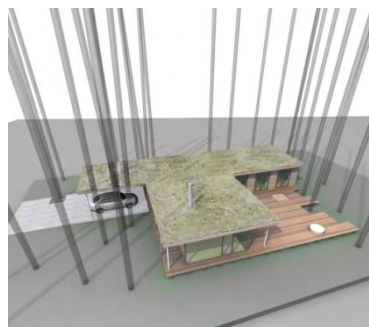
Konstrukce domu je z polystyrenového ztraceného bednění s betonovým jádrem. Tato technologie výstavby umožňuje dokonalé zateplení bez tepelných mostů.

Soukromá investice, výstavba částečně svépomocnou a dodavatelskou formou.

obr. 267; obr. 268

situace

vizualizace - ptačí perspektiva

obr. 269

půdorys přízemí

obr. 270

vizualizace - ze zahrady

obr. 271; obr. 272; obr. 273

foto z výstavby

Lokalita výstavby rodinného domu se nachází ve stabilizovaném území rodinných domů a rekreačních chat, v prostředí borovicového lesa. S ohledem na přírodní podmínky pozemku byla navržena přízemí forma bydlení.

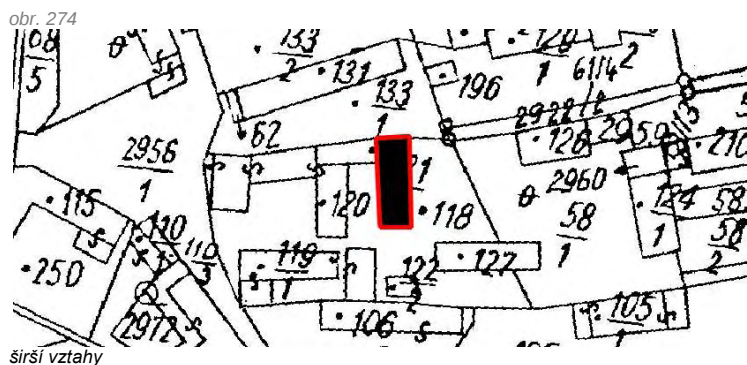
Dům je umístěn tak, aby bylo zachováno co největší množství vzrostlých borovic. Dům je koncipován do tvaru písmene L, kdy je jedno křídlo využito pro ložnice a zázemí a druhé jako společenská část. Ta je tvořena otevřeným prostorem s funkcí jídelny, obývacího pokoje a částečně oddělené pracovny. Všechny obytné místnosti mají přímý výstup na venkovní terasu.

Pro dosažení maximálního splynutí s přírodním okolím, je rovná střecha osázena trávou a bylinami, fasádu domu tvoří vodorovný borovicový obklad.

Dům je navržen jako nízkoenergetický. Velké prosklené plochy s izolačním trojsklem umožňují pasivní sluneční zisky. V domě je navrženo teplovzdušné vytápění a větrání s rekuperací, je využito zemního registru, který predehřívá vytápějící vzduch.

Konstrukce domu je dřevěná rámová. Stěny jsou smontovány z prefabrikovaných stěnových dílců. Zastropení je provedeno z lepených dřevěných nosníků, které jsou u proskleného křídla podepřeny venkovními ocelovými sloupy. Pro zateplení obvodového pláště je použita dřevovláknitá tepelná izolace.

Soukromá investice, výstavba částečně svépomocnou a dodavatelskou formou.

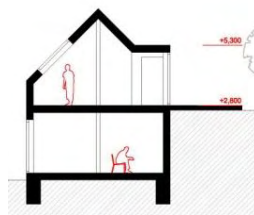
širší vztahy

obr. 275; obr. 276

půdorys podkroví

obr. 277; obr. 278

příčný řez

foto

obr. 279

foto - zahradní fasáda

foto - zahradní fasáda

obr. 280; obr. 281

interiér bytu

foto z výstavby

Pozemek rodinného domu se nachází ve stávající rostlé vesnické struktuře. Měřítko i hmota domu se přizpůsobují charakteru okolní zástavby a uplatňují její urbanistická hlediska.

Koncept domu pracuje se svažitostí pozemku tak, že přízemí i patro jsou propojeny se zahradou. Přízemí je využito pro výstavní účely a v podkroví je samostatně přístupný byt.

Dům má tradiční sedlovou střechu, přičemž do zahradní strany je navržen vikýř v celé délce domu, který umožňuje zvětšení užitné plochy bytu a jeho propojení s terasou a zahradou.

Tradiční vesnická hmota je pojata v současném výrazu a materiálovém provedení. Fasády jsou obloženy lakovanými dřevěnými fošnami, střecha je kryta hydroizolační fólií.

Dům je řešen jako dřevostavba ze sendvičových stěnových a stropních panelů. Panely s polystyrenovým jádrem jsou na míru připraveny továrně a na stavbě jsou smontovány.

Soukromá investice, výstavba dodavatelskou formou.

4.0	ZÁVĚR
4.1	přínos práce
4.2	význam pro praxi

4.1 PŘÍNOS PRÁCE

V disertační práci je zaznamenán, shrnut a systematizován vývoj bydlení posledních sta let na území naší země. Na základě toho lze dobře sledovat různé formy bydlení a jejich vývoj, který souvisí s aktuálním stylem, hospodářskými a společenskými podmínkami v zemi. Poznatky získané formou rozborů konkrétních staveb a obecně tvorby obytného prostředí, jsou pro důslednější pochopení této problematiky a velmi poučné.

V období 1. republiky docházelo ke specifikaci a ujasňování názoru na architektonickou kulturu naší země. Je obdobím zásadních změn v pohledu na všechny architektonické složky obytných staveb, z jejichž některých principů vycházíme dodnes. Jde tedy o období velice podstatné ve vývoji obytných staveb.

Poválečné Československo je na několik let paralyzováno novými společenskými poměry, což se projevuje zejména na výrazové formě obytných souborů. V oblasti technologie výstavby v těchto letech přichází „objev“ prefabrikace, jejíž další vývoj pokračoval následující desetiletí a její základní principy jsou poučné i pro dnešní výstavbu obytných budov.

Koncem 50. let se vývoj ubírá lepším směrem a 60., a do značné míry i 70. léta 20. století, lze považovat za stabilizované období. Dodnes funkční obytná prostředí i jednotlivé domy jsou důkazem správného uvažování při jejich tvorbě. Pozitivní vývoj je oslaben následujícími 80. léty, kdy dochází zejména v oblasti bytové výstavby, k nezvládnutí masových požadavků. V té době taky stagnují výrazové prostředky a konstrukční řešení se omezují na typizaci a objemnou prefabrikaci, která svou nízkou kvalitou ztrácí původní klady.

Porevoluční období je do značné míry determinováno předchozím obdobím 80. let a pohled na typologii obytných budov se záměrně diferencuje. Obecně je ale společností negativně vnímáno celé období socialistického Československa, přestože některé zásady pro navrhování současných obytných staveb jsou dále poučné a lze na jejich principech pracovat, dále je rozvíjet a přizpůsobovat je aktuálním požadavkům.

Řešení současných nedostatků ve tvorbě bydlení nespočívá jednoduše návratem k principům, které vznikaly za jiných sociálních, ekonomických a technických podmínek. Lze se ale z těchto principů do budoucna poučit a snažit se jimi na aktuální problematické otázky bydlení odpovědět.

4.2 VÝZNAM PRO PRAXI

Bydlení je jednou z priorit každé společnosti a je nezbytné, aby i Česká republika měla kvalitní a trvale udržitelný programy bydlení, vypracovaný s ohledem na tradice a geografické předpoklady země.

Ujasnění celkové koncepce pojetí architektury pro bydlení a ujasnění nejvhodnějších urbanistických, provozních a konstrukčních principů při tvorbě obytného celku nebo obytného domu, je základním předpokladem k vypracování funkčního programu a zavedení ho do praxe pro následující období.

Významný problém porevoluční výstavby obytných staveb vidíme v její nekonceptnosti. Hlavní roli při tvorbě obytného prostředí musí hrát nejen územní plánování v nejširších souvislostech, ale i další disciplíny urbanistického navrhování menších celků, které jsou často zcela opomíjeny a neřešeny.

Další diskutabilní složkou současné doby je architektonická forma obytných staveb. Obecně je kladem důraz především na odlišnost, výjimečnost výrazu. Nebo jsou užívány výrazové prvky, materiály a technologie již přežité. Tato problematika se zpětně dotýká vzhledu obytného prostředí, které pod vlivem různých motivů, prvků a hmot ztrácí na srozumitelnosti.

Provozní složky se přirozeně přizpůsobují nárokům obyvatel budov. Není ovšem pravidlem, že jsou všechny obytné stavby řešeny vždy logicky a provozně správně.

Poznatky z disertační práce je vhodné zavést do výuky studentů architektonicky a stavebně zaměřených vysokých škol. Průzkum obytných staveb poskytuje, díky didaktickému řazení a strukturování práce, přehledný vývoj obytných staveb posledních sta let v naší zemi. Zejména u málo publikačně zmapovaných období, umožňuje studentům bližší seznámení se problematikou. Práce je poučná nejen

z hlediska nauky o typologii obytných staveb a s ní souvisejících architektonických složek, ale i z hlediska vývoje společnosti a širších souvislostí.

Dále je možné uplatnění poznatků disertační práce v praxi architektonických ateliérů, projektantů a architektů, na jejichž znalostech problematiky bydlení stojí další směřování této architektonické oblasti. V neposlední řadě je žádoucí, uplatnění poznatků disertační práce u pracovníků státní správy, kteří tvorbu obytného prostředí také významně ovlivňují.

Při správném aplikování pak mohou poznatky práce odpovědět na řešení výše uvedených aktuálních problémů a mít tak pozitivní vliv na další vývoj bydlení v české republice.

Části této práce byly publikovány ve Sborníku vědecké konference doktorandů FA (2009), v časopisech Pěkné bydlení (9/2010) a Pekné bývanie (11-12/2010), ve slovenském periodiku Top Stavebné (jar 2010) a v Ročence dřevostaveb 2010 (2011).

5.0	POUŽITÉ ZDROJE A SYMBOLY
5.1	seznam literatury
5.2	seznam karet s použitými vyobrazeními
5.3	seznam fotografií a převzatých vyobrazení
5.4	seznam symbolů a zkratk

5.1 SEZNAM LITERATURY

1. **Benešová, Marie.** *Česká architektura v proměnách dvou století 1780 - 1980.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984.
2. **Jelínek, Jan.** *Střecha nad hlavou: kořeny nejstarší architektury a bydlení.* Brno : Vutium, 2006. ISBN 80-214-2367-6.
3. **Vitruvius.** *Deset knih o architektuře.* Praha : Nakladatelství Svoboda, 1979.
4. **Sedlák, Jan, a další.** *Slavné brněnské vily.* Praha : Foibos a.s., 2006. ISBN 80-903661-5-5.
5. **Palladio, Andrea.** *Čtyři knihy o architektuře.* [překl.] Libuše Macková. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1958.
6. *Umělecká kolonie Darmstadt.* Praha : Národní galerie v Praze, 1989.
7. **Corbusier a Saugnier.** *Za novou architekturu.* [překl.] Pavel Halík. Praha : Nakladatelství Petr Rezek, 2005. ISBN 80-86027-23-6.
8. **Švacha, Rostislav.** *Le Corbusier.* Praha : Odeon, 1989. ISBN 80-207-0768-9.
9. *Wikipedie - otevřená encyklopedie.* [Online] 2012. <http://cs.wikipedia.org>.
10. **Karel Teige, Jiří Kroha.** *Avantgardní architektura.* Praha : Československý spisovatel, 1969.
11. **Teige, Karel.** *Nejmenší byt.* Praha : Nakladatel Václav Petr, 1932.
12. **Kirsch, Karin.** *The Weissenhofsiedlung Experimental housing built for the Deutscher Werkbund, Stuttgart 1927.* Stuttgart : Krämer, 1994. ISBN 0847811077.
13. **Batik, Svatopluk a Vodičková, Eva.** *Typologie obytných budov.* Ediční středisko VUT Brno. Brno : Vysoké učení technické v Brně, 1983.
14. **Zahálka, Jan.** *Obytné budovy.* Ediční středisko ČVUT. Praha : České vysoké učení technické v Praze, 1981.
15. **ČSN 734301.** *Obytné budovy.* Praha : Vydavatelství ÚNM, 1988.
16. **Kramlová, Jaroslava, Kaňka, Jan a Papež, Karel.** *Obytné budovy - komentář k aktualizované ČSN 734301.* Praha : Informační centrum ČKAIT, 2005. ISBN 80-86769-70-4.
17. **Vladislav Dudák, Rudolf Pošva, Bořek Neškudla.** *Encyklopedie světové architektury.* Praha : Nakladatelství Miloš Uhlíř - Baset, 2002. ISBN 80-86-223-90-6.
18. **Kohout, Michal, [editor].** *Česká architektura 2001/2002.* Praha : Prostor - architektura, interiér, design, 2003. ISBN 80-903257-0-X.
19. *Stránky státní správy zeměměřičství a katastru.* [Online] 2011. <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz>.
20. **Budík, Miloš a Samková, Eva.** *Brno.* Praha : Nakladatelství Orbis, 1976. stránky 11-16.
21. **Pacner, Karel.** *Osudové okamžiky Československa.* Praha : Albatros, 2001. stránky 97, 98, 224, 293, 376, 377. ISBN 80-00-00987-0.
22. **Kudělková, Lenka, Kudělka, Zdeněk a Chatrný, Jindřich.** *O nové Brno - Brněnská architektura 1919 - 1939 / katalog II. obrazová část.* Brno : Muzeum města Brna, 2000. ISBN 80-901969-6-9.
23. **Zatloukal, Pavel.** *Brněnská architektura 1815 - 1915.* Brno : Obecní dům, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště Brno, 2006. stránky 22-23. ISBN 80-239-7745-8.
24. **Zatloukal, Pavel, a další.** *Česká republika - architektura 20. století, Morava a Slezsko.* Praha : Zlatý řez, 2005. ISBN 80-902810-2-8.
25. **Švidkovskij, Oleg A.** *Urbanismus socialistického Českoslovenka.* Praha : Vydavatelství Academia, 1966. stránky 44-50.
26. **Sedlák, Jan.** *Brno Secesní.* Brno : Vydavatelství ERA, 2004. ISBN 80-7366-010-5.
27. **Hrůša, Petr, a další.** *Brno - architektura 1945 - 1990.* Brno : Centrum architektury, 2009. ISBN 978-80-254-5996-6.
28. **Beneš, Ondřej a Ševčík, Oldřich.** *Architektura 60.let "Zlatá šedesátá léta" v architektuře 20. století.* Praha : Grada Publishing, 2009. stránky 53-85, 456-473. ISBN 978-80-247-1372-4.
29. **Barták, František.** K otázkám bydlení pracujících v ČSR. *Architektura ČSR.* Unie architektů ČSR - odbor sekce československých výtvarných umělců, 1953, str. 261.
30. **Sůva, Stanislav.** K otázce vzrůstu a proměny sídliště. *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1957, stránky 20, 21, 29, 30, 485-488.
31. **Kočí, František.** Směrný územní plán města Brna základem výstavby veletržního města. *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1958, stránky 147-151.
32. *Deset let naší architektury.* *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1955, stránky 165-171.
33. *Architektura ČSR.* Unie architektů ČSR - odborná sekce svazu československých výtvarných umělců, 1953, str. 44.
34. **Šif, Julius.** Poznámky o některých kompozičních otázkách a o vývratných řešeních obytných budov. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1961, stránky 256-261.
35. **Chlup, Zdeněk.** Nová obytná čtvrť v Brně. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1961, stránky 459-463.
36. **Krchňák, Pavel.** Sídlíště Juliánov. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1968, stránky 357-359.
37. **Press, František.** Ideový návrh na přestavbu Gottwaldovy třídy v Brně. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1963, stránky 533-536.
38. *Mladá Boleslav a její nová výstavba.* *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1964, stránky 621-622.
39. **Hlaváček, Miroslav.** Obytné domy v Praze - Vysočanech. *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1958, stránky 351-352.
40. **Semrád, Stanislav.** Kolektivní dům Stalinových závodů. *Architektura ČSR.* Klub architektů, Sdružení architektů, Společnost architektů, 1948, stránky 194-196.
41. **Hilský, Václav.** Stavba kolektivního domu v Litvínově. *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1959, stránky 19-29.
42. **Voženílek, Jiří.** Kolektivní dům. *Architektura ČSR.* Unie architektů - odborná sekce Svazu československých výtvarných umělců, 1948, stránky 223-226.
43. **Richterová, Jitka.** Bytové domy hotelového typu. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1960, stránky 133-136.
44. *Dům hotelového bydlení v Praze na Invalidovně.* *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1963, stránky 596-599.
45. *Věžové domy pro sídlíště.* *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1964, stránky 324-327.
46. *Pokusný bytový dům o jedenácti podlažích v Brně.* *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1961, stránky 311-314.
47. **Pochop, Roman.** Několik poznámek k řešení pokusných bytových domů v Praze, Hradci Králové a Brně. *Architektura ČSSR.* Svaz architektů ČSSR, 1960, stránky 520-527.
48. **Librová, Eva.** Historie typové výstavby obytných domů. *Architektura ČSR.* Svaz architektů ČSR, 1956, stránky 556-565.

49. **Růžička, Vladimír.** Ukázky ze schválených a navržených serií sekcí bytových domů. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1956, stránky 152-206.
50. **Pokorný, Jaroslav.** Nové typové podklady bytových domů. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1962, stránky 13-19.
51. **Zadrazil, Josef.** Výstavba rodinných domků v Čechách a na Moravě. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1960, stránky 346-348.
52. **Honzik, Karel.** Formové otázky současné architektury. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1964, stránky 153-160.
53. **Šetlík, Jiří.** EXPO 58. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1958, stránky 654-666.
54. **Ledvína, Josef.** Prefabrikované architektonické prvky na stavbě. *Architektura ČSR*. Unie architektů ČSR - odborná sekce Svazu československých výtvarných umělců, 1953, stránky 263-266.
55. Nové sídliště "Solidarita" v Praze - Strašnicích. *Architektura ČSR*. Klub architektů, Sdružení architektů, Společnost architektů, 1947, stránky 310-311.
56. **Štorch, Karel.** Cesta k zprůmyslnění stavebnictví. *Architektura ČSR*. Klub architektů, Sdružení architektů, Společnost architektů, 1946.
57. **Voženílek, Jiří.** Nová výstavba Zlína. *Architektura ČSR*. Klub architektů, Sdružení architektů, Společnost architektů, 1947, stránky 69-84.
58. Nová technika v bytové výstavbě. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1957, stránky 159-172.
59. Projekt velkopanelového montovaného domu "BA" včetně experimentálního projektu technologie výstavby. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1956, str. 13.
60. Experimentální obytný dům PL-60 v Plzni. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1961, stránky 631-632.
61. Dokončení výstavby na experimentálním sídlišti Invalidovna. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1967, stránky 409-410.
62. *Totalita*. [Online] 2012. <http://www.totalita.cz/>.
63. **Vágner, Sivestr.** Obytný soubor Brno - Jundrov. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1976, stránky 146-149.
64. **Michal, Zdeněk.** Bystrc - nová obytná zóna Brna. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1982, stránky 60-63.
65. **Chlup, Zdeněk.** Experimentální urbanistická koncepce sídlištního útvaru. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1968, stránky 225-233.
66. Sídlíště Českoslovesko - Sovětského přátelství v Brně - Bohunicích. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1972, str. 283.
67. **Doležal, Jan.** Brno Vinohrady. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1980, stránky 313 - 314.
68. **Kasalický, Václav.** Bydlení, obytné prostředí, bytová výstavba. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1980, stránky 294 - 297.
69. **Runštuk, Karel.** Komplexní bytová výstavba. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1978, stránky 56-80.
70. Obytný obvod Dubina v Ostravě. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1979, str. 374.
71. **Michal, Zdeněk.** Obytný soubor ve Vyškově. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1975, str. 59.
72. **Hilský, Václav.** Kladno Sítná. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1975, stránky 77-82.
73. **Rezler, Pravoslav.** Nízkopodlažní výstavba - aktuální problém architektonické tvorby. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1976, stránky 386-387.
74. **Syrový, Petr.** Výstavba rodinných domků v ČSSR. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1969, stránky 508-522.
75. **Babánek, Dušan.** Studie obytné skupiny rodinných domů. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1980, stránky 269-270.
76. **Sedláková, Radomíra.** Vila v Troji. *Architektura ČSR*. Svaz českých architektů v nakladatelství Panorama, 1986, str. 407.
77. Hradec Králové. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1976, stránky 57-63.
78. **Hladík, Antonín.** Územní plán brněnské sídelní regionální aglomerace a územní plán sídelního útvaru Brno. *Architektura ČSR*. Svaz českých architektů v nakladatelství Panorama, 1984.
79. Sídlíště Brno - Hapalova. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1975, str. 345.
80. Gottwaldov. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1976, stránky 338-351.
81. **Sýkora, Miloslav.** K některým zásadám koncepce bytové politiky v 7. pětiletce. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1980, stránky 271-273.
82. Výškový mezonetový obytný dům v Chomutově. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1979, str. 81.
83. Typizace ve výstavbě. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1969, stránky 171-173.
84. **Jencks, Charles.** Řeč postmoderní architektury. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1978, stránky 463-467.
85. **Sedláková, Radomíra.** Osmdesát bytových jednotek pro obchodní zastupitelství SSSR v ČSSR v Praze 6. *Architektura ČSR*. Svaz českých architektů v nakladatelství Panorama, 1988, stránky 59-61.
86. Obytné domy svépomocného stavebního bytového družstva zaměstnanců SF ČVUT v Praze. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1975, str. 187.
87. **Jandejsek, Vladimír.** Zdicí, stropní a okrasné tvarovky pro architektonické plastiky. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1973, stránky 89-90.
88. **Koláček, Stanislav a Kobosil, František.** Rodinné domy v ČSSR a v zahraničí. Praha : SNTL - Nakladatelství technické literatury, 1979.
89. **Šmolík, Jaromír a Zounek, František.** Systém B70. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1971, stránky 354-356.
90. **Novotný, Jan.** Konstrukční panelová soustava VVÚ ETA. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1971, stránky 403-407.
91. **Batík, Svatopluk.** Bytové domy v technologii T06B-OS. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1972, str. 188.
92. **Janů, Karel.** Průmyslová výroba bytů na obzoru rozvoje stavební techniky. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1973, stránky 24-33.
93. **Jan Fibiger, Jiří Vasiluk.** K otázkám lehké prefabrikace s aplikací na konstrukční systém PUMS 23. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, stránky 263-266.
94. **Pelčák, Petr- výběr staveb a úvodní text, [editor].** Česká architektura 2008/2009. Praha : Prostor - architektura, interiér, design, 2010. stránky 9-39. ISBN 978-80-87064-04-7.
95. Areál rodinných domů Pod Kozincem. *Architekt. J. H. a Archys, září 2003*, stránky 44-47.
96. Domy do Brna Kluchova. *Architekt. Obec architektů, červen/červenec 1996*, stránky 36-38.
97. Obytný dům v Humpolci. *Architekt. J. H. a Archys, leden 2002*, stránky 22-24.
98. Obytný areál Hvězda. *Architekt. Obec architektů, říjen 1999*, stránky 3-12.
99. Obytný soubor 2000 - Pražské horizonty. *Architekt. J. H. a Archys, červen 2001*, stránky 28-31.

100. Obytný soubor Na Krutci. *Architekt*. Architekt OA, Vydavatelství Kabinet, červen 2008, stránky 4-30.
101. **Hnilička, Petr**. *Sídlení kaše - Otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*. Brno : ERA, 2005. ISBN 80-7366-028-8.
102. Nové stavby kolem nás. *Architekt*. Obec architektů, duben 1997, str. 51.
103. Rodinný dům v Kostelci nad Labem. *Architekt*. J. H. a Archys, březen 2001, stránky 40-43.
104. Archiweb. [Online] březen 2012. <http://archiweb.cz>.
105. Malometrážní byty v Uhlířských Janovicích. *Architekt* 13-14. Obec architektů, 1998, str. 62.
106. Dům s byty v Horažďovicích. *Architekt*. Obec architektů, říjen 1999, stránky 25-31.
107. Obytná skupina Nový Prosek. *Architekt*. J. H. a Archys, červen 2003, stránky 30-35.
108. Rodinný dům Moravské Knínice. *Architekt*. Obec architektů, červen 2000, stránky 13-16.
109. Vila Hermína. *Architekt*. Vydavatelství Kabinet pro Architekt OA, listopad/prosinec 2009, stránky 18-31.
110. Dům s byty v Litomyšli. *Architekt* 23/97. Obec architektů, listopad 1997, stránky 9-14.
111. Archiweb. [Online] 2011. <http://www.archiweb.cz>.
112. Observatorium. *Architekt* 21/98. Obec architektů, 1998, str. 36.
113. Rodinný dům. *Architekt*. Architekt OA, říjen 2006, stránky 32-37.
114. Bytový dům Kopečná. *Architekt*. Vydavatelství Kabinet pro Architekt OA, duben 2009, stránky 22-25.
115. Rodinný dům v Šestanovicích. *Architekt*. J. H. a Archys, březen 2003, stránky 16-18.
116. Bytové domy na vyhlídce. *Architekt*. Vydavatelství Kabinet pro Architekt OA, duben 2009, stránky 26-30.
117. Rodinný dům v Černošicích. *Architekt*. Architekt OA, Vydavatelství Kabinet, červenec 2008, stránky 10-23.
118. Domy se startovními byty. *Architekt*. J. H. a Archys, červen/červenec 2005, stránky 58-61.
119. Rodinný dům v Roudnici nad Labem. *Architekt*. J. H. a Archys, červen/červenec 2005, stránky 16-17.
120. Rodinný dům v Nebušicích. *Architekt*. J. H. a Archys, září 2001, stránky 11-21.
121. **Růžička, Martin**. Two by Four - Dřevostavby v systému 2"x4". *Architekt*. J. H. a Archys, srpen 2002, str. 70.
122. Studio - bydlení v Kopřivnici, Záhumení. *Architekt*. J. H. a Archys, prosinec 2003, stránky 18-19.
123. **Perglová, Miroslava**. Nízkoenergetické bytové domy. *Architekt*. Obec architektů, J. H. a Archys, prosinec 2000, stránky 78-80.
124. Dům v Kožichu s deštníkem. *Architekt*. J. H. a Archys, březen 2003, stránky 26-29.
125. Vila v Berouně. *Architekt*. J. H. a Archys, listopad 2004, stránky 10-16.
126. **Norberg-Schulz, Christian**. *Genius Loci*. [překl.] Pavel Halík Petr Kratochvíl. Praha : Odeon, 1994. stránky 84-85.
127. **Skalický, Alexandr**. Domy, které nenudí. *Architekt*. J. H. a Archys, prosinec 2002, stránky 14-15.
128. **Štípek, Jan**. Nedostupné bydlení. *Architekt*. J. H. a Archys, březen 2003, stránky 10-11.
129. **Loupal, Vladimír**. Racionální půdorys. *Architekt*. Obec architektů, červen 2000, str. 67.
130. Koncept. *Detail*. Institut für internationale Architektur Dokumentation, 2009.
131. Villa Zufferey. *Architekt*. Architekt OA, červenec 2006, stránky 21-25.
132. Dům s byty. *Architekt*. J. H. a Archys, červen 2001, stránky 5-6.
133. E3 Bytový dům s dřevěnou konstrukcí. *Architekt*. Vydavatelství Kabinet pro Architekt OA, březen 2009, stránky 58-64.
134. Spacebox. *Architekt*. Architekt OA, březen 2006, stránky 54-57.
135. Koncept. *Detail*. Institut für internationale Architektur Dokumentation, březen 2002.
136. *Architektura ČSR*. Unie architektů ČSR - odborná sekce Svazu československých výtvarných umělců, 1948.
137. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1958.
138. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1956.
139. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1960.
140. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1961.
141. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1963.
142. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1968.
143. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1975.
144. *Architektura ČSR*. Svaz českých architektů v Nakladatelství Panorama, 1983.
145. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1976.
146. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1982.
147. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1980.
148. **Doležel, Karel a Vrábelová, Renata**. *Brno - architektura 1990 - 2008*. Brno : Centrum architektury, 2008. ISBN 978-80-254-3131-3.
149. *Architekt*. J. H. a Archys, Září 2002.
150. *Architekt*. J. H. a Archys, Leden 2003.
151. *Architekt*. J. H. a Archys, Listopad 2001.
152. *Architekt*. J. H. a Archys, Listopad 2002.
153. *Architekt*. J. H. a Archys, Únor 2005.
154. *Architekt*. Architekt OA, s.r.o., Listopad 2006.
155. *Architekt*. Architekt OA, s.r.o. ve spolupráci s vydavatelstvím Kabinet, Červenec 2008.
156. *Ateliér A3*. [Online] 2011. <http://www.arch.cz/cerny/>.

157. *Arch21*. [Online] 2011. <http://www.arch21.cz/>.

158. **Švácha, Rostislav**. *Od moderny k funkcionalismu: Proměny pražské architektury 1. poloviny 20. století*. Praha : Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-84-8.

159. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1957.

160. *Architektura ČSR*. Svaz architektů ČSR, 1959.

161. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1964.

162. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1966.

163. *Architektura ČSR*. Unie architektů ČSR - odborná sekce Svazu československých výtvarných umělců, 1950.

164. *Architektura ČSR*. Klub architektů, Sdružení architektů, Společnost architektů, 1947.

165. *Architektura ČSSR*. Svaz architektů ČSSR, 1967.

5.2 SEZNAM KARET S POUŽITÝMI VYOBRAZENÍMI

KARTA 1 / A01 REISSIGOVA VILA	- 25 -
situace:(19)	
půdorysy: (26) str. 50	
foto původního stavu: (26) str. 53; foto aktuálního stavu: (26) str. 51	
KARTA 2 / A02 GUTMANOVA VILA	- 26 -
situace:(19)	
půdorysy: (4) str. 41	
foto původního stavu: (4) str. 42; foto aktuálního stavu: (4) str. 41	
KARTA 3 / A03 RODINNÉ DVOJDOMY	- 27 -
situace:(19)	
půdorysy: (22) str. 352	
foto původního stavu: (22) str. 45; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 4 / A04 KUDELŮV DŮM	- 28 -
situace:(19)	
půdorysy: (4) str. 60	
foto původního stavu: (4) str. 59; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 5 / A05 RODINNÝ DŮM B. FUCHSE	- 29 -
situace:(19)	
půdorysy: (4) str. 68	
foto původního stavu: (4) str. 66; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 6 / A06 KOLONIE NOVÝ DŮM - RODINNÝ DVOJDŮM	- 30 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 94	
foto původního stavu: (22) str. 134; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 7 / A07 VILA TUGENDHAT	- 31 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 115	
foto původního stavu: (24) str. 115; foto aktuálního stavu: (4) str. 84	
KARTA 8 / A08 NÁJEMNÉ DOMY	- 32 -
situace:(19)	
půdorysy: (22) str. 173	
foto původního stavu: (22) str. 174; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 9 / A09 MALOBYTOVÁ KOLONIE - NÁJEMNÝ DŮM	- 33 -
situace:(19)	
půdorysy: (22) str. 252	
foto původního stavu: (22) str. 253; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 10 / A10 MALOBYTOVÁ KOLONIE - NÁJEMNÝ DŮM	- 34 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 96	
foto původního stavu: (24) str. 96; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 11 / A11 MALOBYTOVÁ KOLONIE - NÁJEMNÝ DŮM	- 35 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 99	
foto původního stavu: (24) str. 99; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 12 / A12 RODINNÝ DŮM J. POLÁŠKA	- 36 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 99	
foto původního stavu: (24) str.99; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 13 / A13 RODINNÝ DŮM J. KRANZE	- 37 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 118	
foto původního stavu: (24) str. 118; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 14 / A14 ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 38 -
situace:(19)	
půdorysy: (24) str. 118	
foto původního stavu: (24) str. 118; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 15 / A15 MALOBYTOVÉ DOMY	- 39 -
situace:(19)	
půdorysy: (22) str. 330	
foto původního stavu: (22) str. 331; foto aktuálního stavu: autorka 2012	

KARTA 16 / B01 BYTOVÉ DOMY - DVOULETKY	- 47 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (27) str. 33; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 17 / B02 SÍDLIŠTĚ TÁBOR - BYTOVÝ DŮM	- 48 -
situace:(19)	
půdorysy: (136) str. 216	
foto původního stavu: (136) str. 218; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 18 / B03 SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ	- 49 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (27) str. 55; foto aktuálního stavu: autorka 2011	
KARTA 19 / B04 SÍDLIŠTĚ CHLÁDKOVA - BYTOVÉ DOMY	- 50 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (137) str. 205; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 20 / B05 SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ	- 51 -
situace:(19)	
půdorysy: (138) str. 305	
foto původního stavu: (138) str. 304; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 21 / B06 SÍDLIŠTĚ LENINOVA - BYTOVÉ DOMY	- 52 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (137) str. 204; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 22 / B07 SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ	- 53 -
situace:(19)	
půdorysy: (139) str. 94	
foto původního stavu: (139) str. 94; foto aktuálního stavu: autorka 2011	
KARTA 23 / B08 SÍDLIŠTĚ NA NÁBŘEŽÍ - BYTOVÝ DŮM	- 54 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (27) str. 100; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 24 / B09 EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM	- 56 -
situace:(19)	
půdorysy: (140) str. 308	
foto původního stavu: (140) str. 310; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 25 / B10 EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM	- 56 -
situace:(19)	
půdorysy: (27) str. 86	
foto původního stavu: (139) str. 527; foto aktuálního stavu: autorka 2011	
KARTA 26 / B11 SÍDLIŠTĚ ÚVOZ - BYTOVÉ DOMY	- 57 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (141) str.17; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 27 / B12 SÍDLIŠTĚ JULIÁNOV - BYTOVÉ DOMY	- 58 -
situace:(19)	
půdorysy: (142) str. 155	
foto původního stavu: (142) str. 360; foto aktuálního stavu: autorka 2011	
KARTA 28 / B13 SÍDLIŠTĚ LESNÁ - BYTOVÉ DOMY	- 59 -
situace:(19)	
půdorysy: (142) str. 155	
foto původního stavu: (143) str. 265; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 29 / B14 RODINNÝ DŮM	- 60 -
situace:(19)	
půdorysy: (88) str. 20, 21	
foto původního stavu: (88) str. 19, 22	
KARTA 30 / SÍDLIŠTĚ JABLOŇOVÁ - ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY	- 61 -
situace:(19)	
půdorysy: (88) str. 54	
foto původního stavu: (88) str. 56; foto aktuálního stavu: autorka 2012	

KARTA 31 / C01 SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - BYTOVÉ DOMY	- 73 -
situace:(19)	
půdorysy: archiv autorky, 2011	
foto původního stavu: (27) str. 193, (143) str. 266; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 32 / C02 SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 74 -
situace:(19)	
půdorysy: (144) str. 308	
foto původního stavu: (144) str. 308; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 33 / C03 SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY	- 75 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu:	
KARTA 34 / C04 SÍDLIŠTĚ JUNDROV - BYTOVÉ DOMY	- 76 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (145) str. 147; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 35 / C05 SÍDLIŠTĚ KOHOUTOVICE - BYTOVÉ DOMY	- 77 -
situace:(19)	
půdorysy: (27) str. 154	
foto modelu: (27) str. 155; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 36 / C06 SÍDLIŠTĚ KOHOUTOVICE - ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 78 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 37 / C07 SÍDLIŠTĚ HAPALOVA - BYTOVÉ DOMY	- 79 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (143) str. 345; foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 38 / C08 SÍDLIŠTĚ BYSTRČ - BYTOVÉ DOMY	- 80 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto modelu: (146) str. 383, foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 39 / C09 SÍDLIŠTĚ KOMÍN - ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 81 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 40 / C10 SÍDLIŠTĚ BOHUNICE - BYTOVÉ DOMY	- 82 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (146) str. 394, (144) str. 371	
KARTA 41 / C11 SÍDLIŠTĚ LÍŠEŇ - BYTOVÉ DOMY	- 83 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto původního stavu: (27) str. 209; foto aktuálního stavu: (27) str. 208	
KARTA 42 / C12 BYTOVÉ DOMY	- 84 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu: autorka 2011	
KARTA 43 / C13 ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 85 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 44 / C14 ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY	- 86 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto aktuálního stavu: autorka 2012	
KARTA 45 / C15 SÍDLIŠTĚ VINOHRADY - BYTOVÉ DOMY	- 87 -
situace:(19)	
půdorysy: Brněnské kanalizace a vodárny a.s., archiv projektové dokumentace. Pisárecká 277/1, Brno - Pisárky, 2011	
foto modelu: (147) str. 313; foto aktuálního stavu: (27) str. 215	

KARTA 46 / D01 TERASOVÝ BYTOVÝ DŮM	- 99 -
situace:(19)	
půdorys, řez: (148) str. 56	
foto aktuálního stavu: (148) str. 57	
KARTA 47 / D02 BYTOVÝ DŮM	- 100 -
situace:(19)	
půdorys: (149) str. 16	
foto aktuálního stavu: (149) str. 17	
KARTA 48 / D03 RODINNÝ DŮM	- 101 -
situace:(19)	
půdorys: (150) str.14	
foto aktuálního stavu: (150) str. 12,13	
KARTA 49 / D04 VILOVÝ DŮM	- 102 -
situace:(19)	
půdorys: (151) str. 39	
foto aktuálního stavu: (151) str. 38, 41	
KARTA 50 / D05 ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY	- 103 -
situace:(19)	
půdorys: (152) str. 32	
foto aktuálního stavu: (148) str. 169	
KARTA 51 / D06 RODINNÝ DŮM	- 104 -
situace:(19)	
půdorys: (150) str. 26	
foto aktuálního stavu: (150) str. 26	
KARTA 52 / D07 BYTOVÝ SOUBOR FARSKÁ ZAHRAHA - BYTOVÝ DŮM.....	- 105 -
situace:(19)	
půdorys: (153) str. 26	
foto aktuálního stavu: (153) str. 24, 27	
KARTA 53 / D08 REZIDENCE ČERVENÝ KOPEC - BYTOVÝ DŮM.....	- 106 -
situace:(19)	
půdorys: (111)	
foto aktuálního stavu: (111)	
KARTA 54 / D09 BYTOVÝ DŮM	- 107 -
situace:(19)	
půdorys: str. 58	
foto aktuálního stavu: (154) str. 55, 56	
KARTA 55 / D10 BYTOVÉ DOMY	- 108 -
situace:(19)	
půdorys: (111)	
foto aktuálního stavu: (111)	
KARTA 56 / D11 SOCIÁLNÍ BYDLENÍ - BYTOVÝ DŮM	- 109 -
situace:(19)	
půdorys: (148) str. 224	
foto aktuálního stavu: (155) str. 44, 45	
KARTA 57 / D12 ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY	- 110 -
situace:(19)	
půdorys: (111)	
foto aktuálního stavu: (111)	
KARTA 58 / D13 VÍCEÚČELOVÝ KOMPLEX ORION - BYTOVÉ DOMY	- 111 -
situace:(19)	
půdorys: (111)	
foto aktuálního stavu: (111)	
KARTA 59 / D14 OBYTNÝ SOUBOR NOVÉ MAJDALENKY - BYTOVÉ DOMY	- 112 -
situace:(19)	
půdorys: (156)	
foto aktuálního stavu: (156)	
KARTA 60 / D15 BYTOVÝ DŮM	- 113 -
situace:(19)	
půdorys: (157)	
foto aktuálního stavu: autorka 2012	

5.3 SEZNAM FOTOGRAFIÍ A PŘEVZATÝCH VYOBRAZENÍ

OBR. 1 / NEJSTARŠÍ LIDSKÁ OBYDLÍ: (9)	- 13 -
OBR. 2 / NEJSTARŠÍ LIDSKÁ OBYDLÍ: (9)	- 13 -
OBR. 3 / VESNICKÝ DŮM: (9)	- 13 -
OBR. 4 / GOTICKÉ MĚŠŤANSKÉ DOMY: (9)	- 13 -
OBR. 5 / EMPÍROVÝ ČINŽOVNÍ DŮM - PŮDORYS: (9)	- 13 -
OBR. 6 / EMPÍROVÝ ČINŽOVNÍ DŮM: (9)	- 13 -
OBR. 7 / TYPY ATRIA PODLE VITRUVIA: (3) STR. 209	- 14 -
OBR. 8 / SCHÉMA ŘÍMSKÉHO ATRIOVÉHO DOMU PODLE VITRUVIA: (3) STR. 210	- 14 -
OBR. 9 / SCHÉMA DOMU S TOSKÁNSKÝM ATRIEM PODLE PALLADIA: (5) STR. 110	- 14 -
OBR. 10 / VILLA CAPRA ROTONDA - SCHÉMA: (5) STR. 106	- 14 -
OBR. 11 / VILLA CAPRA ROTONDA: (5) OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	- 14 -
OBR. 12 / HABICHŮV DŮM: (6) STR. 49	- 15 -
OBR. 13 / KONSTRUKČNÍ SCHÉMA DOMU TYPU DOM-INO: (8) STR. 13	- 15 -
OBR. 14 / RD TYPU CITROHAN: (8) STR. 109	- 15 -
OBR. 15 / ILUSTRACE K PĚTI BODŮM NOVÉ ARCHITEKTURY: (11) STR. 168	- 15 -
OBR. 16 / KOLEKTIVNÍ OBYTNÝ DŮM UNITE D'HABITATION: (8) STR. 57	- 15 -
OBR. 17 / VILA SAVOY: (8) STR. 30	- 16 -
OBR. 18 / DŮM KOMUNA: (10) STR. 161	- 16 -
OBR. 19 / DŮM KOMUNA - PLÁN SPACÍ KABINY: (10) STR. 161	- 16 -
OBR. 20 / OBYTNÁ ČTVRŤ PRŮMYSLOVÉHO MĚSTA: (11) STR. 135	- 16 -
OBR. 21 / OBYTNÁ ČTVRŤ ZÁŘÍČÍHO MĚSTA: (11) STR. 141	- 16 -
OBR. 22 / CELKOVÝ POHLED NA KOLONII EWISSENHOFSIEDLUNG: (12) STR. 64	- 17 -
OBR. 23 / TYPOLOGICKÉ FORMY OBYTNÝCH DOMŮ: (130) STR. 146	- 18 -
OBR. 24 / REGULAČNÍ PLÁN BRNA: (26) STR. 28	- 40 -
OBR. 25 / BRNĚNSKÁ ASANACE, ZÁMEČNICKÁ ULICE: (26) STR. 32	- 40 -
OBR. 26 / RODINNÉ DOMY, BRNO - MALOMĚŘICE: (22) STR. 26	- 40 -
OBR. 27 / NÁVRH NA ZASTAVOVACÍ PLÁN KOLONIE NOVÝ DŮM, BRNO: (22) STR. 128	- 41 -
OBR. 28 / OBYTNÁ KOLONIE BABA - MODEL: (1) STR. 346	- 41 -
OBR. 29 / OBYTNÁ ČTVRŤ LETNÁ, ZLÍN: (24) STR. 177	- 41 -
OBR. 30 / NÁVRH NA SOUBOR NÁJEMNÝCH DOMŮ, BRNO: (24) STR. 256	- 41 -
OBR. 31 / NÁJEMNÝ PAVALČOVÝ DŮM, PRAHA: (158) STR. 341	- 42 -
OBR. 32 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, PRAHA: (158) STR. 175	- 42 -
OBR. 33 / JURKOVIČOVA VILA, BRNO: (26) STR. 82	- 42 -
OBR. 34 / HAJNŮV RODINNÝ DŮM, PRAHA: (158) STR. 458	- 42 -
OBR. 35 / NÁJEMNÍ DŮM, PRAHA: (158) STR. 347	- 42 -
OBR. 36 / JURKOVIČOVA VILA, BRNO: (26) STR. 82	- 42 -
OBR. 37 / KUMPOŠTOVA VILA, BRNO: (4) STR. 39	- 43 -
OBR. 38 / HAJNŮV DŮM, PRAHA: (158) STR. 458	- 43 -
OBR. 39 / NÁJEMNÝ DŮM J. PELIKÁNOVÉ, BRNO: (26) STR. 63	- 43 -
OBR. 40 / NÁJEMNÝ PAVALČOVÝ DŮM, PRAHA: (158) STR. 326	- 43 -
OBR. 41 / RODINNÝ DVOJDŮM, BRNO: (22) STR. 45	- 44 -
OBR. 42 / CELOSTÁTNÍ SOUTĚŽ NA NÁVRHY RD: (140) STR. 84	- 62 -
OBR. 43 / CELOSTÁTNÍ SOUTĚŽ NA NÁVRHY RD: (140) STR. 84	- 62 -
OBR. 44 / SOUBOR NÁJEMNÝCH MĚSTSKÝCH DOMŮ, BRNO: (136) STR. 217	- 62 -
OBR. 45 / SÍDLIŠTĚ NA PANKRÁCI, PRAHA: (159) STR. 29	- 62 -
OBR. 46 / LIDICE - LETECKÝ POHLED: (159) STR. 411	- 63 -
OBR. 47 / SMĚRNÝ ÚZEMNÍ PLÁN MĚSTA BRNA: (137) STR. 148	- 63 -
OBR. 48 / STUDIE ZASTAVOVACÍHO PLÁNU: (32) STR. 44	- 63 -

OBR. 49 / SÍDLIŠTĚ LESNÁ, BRNO: (141) STR. 23	- 63 -
OBR. 50 / SÍDLIŠTĚ LESNÁ - MODEL, BRNO: (141) STR. 239	- 63 -
OBR. 51 / SÍDLIŠTĚ JULIÁNOV, BRNO: (142) STR. 358	- 64 -
OBR. 52 / IDEOVÝ NÁVRH NA PŘESTAVBU GOTTWALDOVY TŘÍDY - MODEL, BRNO: (141) STR. 536	- 64 -
OBR. 53 / SOUBOR BYTOVÝCH DOMŮ BRÁFOVA, BRNO: (27) STR. 55	- 64 -
OBR. 54 / SÍDLIŠTĚ ÚVOZ, BRNO: (141) STR. 16	- 64 -
OBR. 55; OBR. 56 / OBYTNÉ DOMY V PRAZE VYSOČANECH: (137) STR. 351, 352	- 64 -
OBR. 57; OBR. 58 / KOLEKTIVNÍ DŮM V LITVÍNOVĚ: (160) STR. 23, 24	- 65 -
OBR. 59 / KOLEKTIVNÍ DŮM VE ZLÍNĚ: (136) STR. 224	- 65 -
OBR. 60 / HOTELOVÝ DŮM, PRAHA: (141) STR. 596	- 65 -
OBR. 61 / VĚŽOVÝ DŮM, PRAHA: (161) STR. 326	- 65 -
OBR. 62 / PŘÍKLAD KRAJSKÉ VÝSTAVBY RD: (141) STR. 253	- 65 -
OBR. 63 / MĚSTSKÝ BYTOVÝ DŮM, BRNO: (136) STR. 216	- 66 -
OBR. 64 / MĚSTSKÝ BYTOVÝ DŮM - KUCHYNĚ, BRNO: (136) STR. 218	- 66 -
OBR. 65 / EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM, BRNO: (139) STR. 526	- 66 -
OBR. 66 / VĚŽOVÝ DŮM, Kladno: (142) STR. 24	- 66 -
OBR. 67 / BYTOVÉ TYPOVÉ JÁDRO: (160) STR. 123	- 66 -
OBR. 68 / SÍDLIŠTĚ LABSKÁ KOTLINA, HRADEC KRÁLOVÉ: (159) STR. 485	- 67 -
OBR. 69 / SÍDLIŠTĚ PORUBA, OSTRAVA: (25) STR. 208	- 67 -
OBR. 70 / SÍDLIŠTĚ SKŘIVÁNEK, ÚSTÍ NAD LABEM: (137) STR. 67	- 67 -
OBR. 71 / SÍDLIŠTĚ PETŘINY, PRAHA: (1) STR. 398	- 67 -
OBR. 72 / OBLOUKOVÝ BYTOVÝ DŮM, LIBEREC: (28) STR. 347	- 67 -
OBR. 73 / RODINNÝ DŮM ŠUMPERÁK: (28) STR. 79	- 67 -
OBR. 74 / SÍDLIŠTĚ MOJMÍR, UHERSKÉ HRADIŠTĚ: (33) STR. 149	- 68 -
OBR. 75 / PREFABRIKÁT NADOKENNÍHO MOTIVU: (33) STR. 266	- 68 -
OBR. 76 / EXPERIMENTÁLNÍ BYTOVÝ DŮM, BRNO: (140) STR. 260	- 68 -
OBR. 77 / BYTOVÉ DOMY, MĚLNÍK: (162) STR. 531	- 68 -
OBR. 78 / OBYTNÝ OKRSEK LESNÁ, BRNO: (28) STR. 162	- 68 -
OBR. 79 / OBYTNÉ DOMY U HADOVKY, PRAHA: (28) STR. 346	- 68 -
OBR. 80 / EXPERIMENTÁLNÍ OKRSEK INVALIDOVNA, PRAHA: (28) STR. 158	- 68 -
OBR. 81; OBR. 82 / RODINNÝ DŮM SOLIDARITA, PRAHA: (163) STR. 146	- 69 -
OBR. 83 / MONTÁŽ DVOJDOMKŮ, ZLÍN: (164) STR. 84	- 69 -
OBR. 84 / MONTOVANÉ DVOJDOMKY, ZLÍN: (164) STR. 79	- 69 -
OBR. 85 / KVÁDROVÁ MONTOVANÁ SOUSTAVA: (159) STR. 164	- 69 -
OBR. 86 / SOUSTAVA KVÁDROVÁ S VNITŘNÍM SKELETEM: (159) 165	- 69 -
OBR. 87 / PANELOVÉ DOMY NA PANKRÁCI, PRAHA: (159) STR. 172	- 69 -
OBR. 88 / SKELETO- PANELOVÝ TYP BYTOVÉHO DOMU, BRATISLAVA: (138) STR. 43	- 70 -
OBR. 89 / DESETIPODLAŽNÍ EXPERIMENTÁLNÍ DŮM, ZLÍN: (140) STR. 319	- 70 -
OBR. 90 / EXPERIMENTÁLNÍ OBYTNÝ DŮM, PLZEŇ: (140) STR. 631	- 70 -
OBR. 91; OBR. 92 / BYTOVÝ DŮM NA EXPERIMENTÁLNÍM SÍDLIŠTI INVALIDOVNĚ, PRAHA: (165) STR. 410	- 70 -
OBR. 93; OBR. 94 / ZÁSADY OBYTNÉHO ÚZEMÍ, VÚVA BRNO: (142) STR. 226	- 70 -
OBR. 95 / SÍDLIŠTĚ BRNO - JUNDROV: (145) STR. 147	- 88 -
OBR. 96 / SÍDLIŠTĚ BRNO - BYSTRČ: (146) STR. 63	- 89 -
OBR. 97 / SÍDLIŠTĚ BRNO - KOHOUTOVICE: (146) STR. 393	- 89 -
OBR. 98 / SÍDLIŠTĚ BRNO - BOHUNICE: (66) STR. 283	- 89 -
OBR. 99 / SÍDLIŠTĚ BRNO - VINOHRADY: (147) STR. 313	- 89 -
OBR. 100 / SÍDLIŠTĚ BRNO - ŽABOVŘESKY: (147) STR. 292	- 89 -
OBR. 101 / SÍDLIŠTĚ VE FRENŠTÁTU POD RADHOŠTĚM: (69) STR. 64	- 90 -

OBR. 102 / SÍDLIŠTĚ DUBINA, OSTRAVA: (70) STR. 374	- 90 -
OBR. 103 / SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY, BRNO : (146) STR. 394	- 90 -
OBR. 104 / SÍDLIŠTĚ BOHUNICE, BRNO: (146) STR. 394	- 90 -
OBR. 105 / SÍDLIŠTĚ VÝŠKOV: (143) STR. 59	- 90 -
OBR. 106 / SÍDLIŠTĚ SÍTNÁ, Kladno: (143) STR. 79	- 90 -
OBR. 107 / URBANISTICKÁ STUDIE - SEVŘENÉ FORMY RD: (143) STR. 102	- 91 -
OBR. 108 / SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY, BRNO: (146) STR. 394	- 91 -
OBR. 109 / RODINNÉ DVOJDOMY, Znojmo: (147) STR. 269	- 91 -
OBR. 110 / VILA V TROJI, PRAHA: (76) STR. 407	- 91 -
OBR. 111 / SÍDLIŠTĚ KRČ, PRAHA: (143) STR. 12	- 91 -
OBR. 112 / SÍDLIŠTĚ LABSKÁ KOTLINA, HRADEC KRÁLOVÉ: (145) STR. 61	- 91 -
OBR. 113 / SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY, BRNO: (143) STR. 268	- 91 -
OBR. 114 / SÍDLIŠTĚ HAPALOVA, BRNO: (143) STR. 348	- 92 -
OBR. 115 / TERASOVÉ BD, OPAVA: (143) STR. 408	- 92 -
OBR. 116 / TERASOVÉ BD, PRAHA - SMÍCHOV: (147) STR. 271	- 92 -
OBR. 117 / MEZONETOVÝ BD, CHOMUTOV: (82) STR. 81	- 92 -
OBR. 118 / VĚŽOVÝ 13 PODLAŽNÍ BD TYPU T06B - PŮDORYS: (144)	- 92 -
OBR. 119 / ŘADOVÁ SEKCE BD TYPU T08B - PŮDORYS: (144)	- 92 -
OBR. 120 / BD TYPU B70 - PŮDORYS: (144)	- 93 -
OBR. 121 / ŘADOVÝ RD T08R - PŮDORYS: (74) STR. 516	- 93 -
OBR. 122 / ATRIOVÝ RD TYPU TC - PŮDORYS: (74) STR. 515	- 93 -
OBR. 123 / SÍDLIŠTĚ SEVERNÍ TERASA, ÚSTÍ NAD LABEM: (166) STR. 68	- 93 -
OBR. 124 / SÍDLIŠTĚ ŽABOVŘESKY - ŘADOVÉ RD, BRNO: FOTO AUTORKA 2012	- 93 -
OBR. 125 / SÍDLIŠTĚ LABSKÁ, HRADEC KRÁLOVÉ: (166) STR. 62	- 93 -
OBR. 126 / RD VE ZLÍNĚ: (167) STR. 397	- 94 -
OBR. 127 / RD V PRAZE 10: (167) STR. 402	- 94 -
OBR. 128 / OBYTNÝ SOUBOR, PRAHA - BUBENČ: (167) STR. 402	- 94 -
OBR. 129 / OBYTNÝ SOUBOR, PRAHA 10: (168) STR. 52	- 94 -
OBR. 130 / ATRIOVÉ RD, TRUTNOV: (169) STR. 48	- 94 -
OBR. 131 / OBYTNÉ DOMY, PRAHA 6: (86) STR. 187	- 94 -
OBR. 132 / MONTOVANÝ RD SKLO - DŮM: (74) STR. 509	- 95 -
OBR. 133 / ATRIOVÝ MONTOVANÝ RD MULTI: (74) STR. 510	- 95 -
OBR. 134 / RD OKAL: (88) STR. 126	- 95 -
OBR. 135 / MONTÁŽ RD OKAL: (88) STR. 127	- 95 -
OBR. 136 / RD KUBANA: (74) STR. 520	- 95 -
OBR. 137 / PŘÍKLADY SKLADEB BD V SOUSTAVĚ B70: (89) STR. 355	- 95 -
OBR. 138 / VARIANTA BYTU V SOUSTAVĚ VVÚ ETA: (90) STR. 404	- 96 -
OBR. 139 / BD V SOUSTAVĚ T06B - OS, OSTRAVA: (91) STR. 188	- 96 -
OBR. 140 / EXPERIMENTÁLNÍ BD Z BUNĚK, PRAHA: (92) STR. 29	- 96 -
OBR. 141 / PŘÍKLAD RD ZA SKLADEBNÝCH BUNĚK PUMS: (145) STR. 265	- 96 -
OBR. 142 / VÝSTAVBA MIMO ZASTAVĚNÉ ÚZEMÍ OBCE: (101)	- 114 -
OBR. 143 / ABSENCE VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ: (101)	- 114 -
OBR. 144 / EXTENZIVNÍ VÝSTAVBA RD NA PŘEDMĚSTÍCH: FOTO AUTORKA 2011	- 114 -
OBR. 145 / OBYTNÝ SOUBOR POD KOZINCEM, HORNÍ MĚCHOLUPY - SITUACE: (95) STR. 2	- 115 -
OBR. 146 / OBYTNÝ SOUBOR POD KOZINCEM, HORNÍ MĚCHOLUPY: (95) STR. 3	- 115 -
OBR. 147 / HUMANIZACE PANELOVÉHO SÍDLIŠTĚ, BRNO - JULIÁNOV: FOTO AUTORKA 2011	- 115 -
OBR. 148 / BD S LEVNÝMI BYTY, HUMPOLEC: (97) STR. 24	- 115 -
OBR. 149 / OBYTNÝ SOUBOR NOVÉ MEDLÁNKY, BRNO: FOTO AUTORKA 2012	- 115 -
OBR. 150 / OBYTNÝ SOUBOR HVĚZDA, PRAHA: (98) STR. 3	- 115 -

OBR. 151 / OBYTNÝ SOUBOR VELKÁ SKÁLA, PRAHA - SITUACE: (99) STR. 28	- 115 -
OBR. 152 / OBYTNÝ SOUBOR VELKÁ SKÁLA, PRAHA - SITUACE: (99) STR. 28	- 116 -
OBR. 153 / OBYTNÝ SOUBOR NA KRUTCI, PAHA - SITUACE: (100) STR. 5	- 116 -
OBR. 154 / OBCHODNÍ CENTRUM SHOPING PARK, BRNO: (9)	- 116 -
OBR. 155 / RD V ČENOŠICÍCH, PRAHA: (102) STR. 49	- 116 -
OBR. 156 / RD, KOSTELEČ NAD LABEM - PŮDORYS: (103) STR. 43	- 117 -
OBR. 157 / OBYTNÝ SOUBOR, LETY U DOBŘICHOVIC - PŮDORYS: (104)	- 117 -
OBR. 158 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, RUDNÍK: ARCHIV ARCHTEAM	- 117 -
OBR. 159 / MALOMETRÁŽNÍ BYTY, UHLÍŘSKÉ JANOVICE: (104)	- 117 -
OBR. 160 / BD V HORAŽDOVICÍCH - PŮDORYS: (106) STR. 26	- 117 -
OBR. 161 / BD NOVÝ PROSDEK, PRAHA: (107) STR. 34	- 117 -
OBR. 162 / RD, HRADIŠTĚ U ŠTĚCHOVIC - PŮDORYS: (104)	- 118 -
OBR. 163 / RD, SVITAVY - PŮDORYS: (104)	- 118 -
OBR. 164 / RD, MORAVSKÉ KNÍNICE - PŮDORYS: (108) STR. 14	- 118 -
OBR. 165 / BD, KROMĚŘÍŽ - PŮDORYS: (153) STR. 21	- 118 -
OBR. 166 / BD OSTRAVSKÁ BRÁNA, OSTRAVA: (104)	- 118 -
OBR. 167 / BD, LITOMYŠL - PŮDORYS: (110) STR. 12	- 118 -
OBR. 168 / BD, TŘEBOŇ: (104)	- 119 -
OBR. 169 / OBYTNÝ SOUBOR HVĚZDA, PRAHA: (98) STR. 4	- 119 -
OBR. 170 / RD - PODNIKATELSKÉ BAROKO: FOTO AUTORKA 2009	- 119 -
OBR. 171 / RD, KVĚTNICE: (113) STR. 37	- 119 -
OBR. 172 / BD KOPEČNÁ, BRNO: (114) STR. 37	- 119 -
OBR. 173 / RD, ŠESTAJOVICE: (115) STR. 17	- 119 -
OBR. 174 / BD NA VYHLÍDCE, PRAHA: (116) STR. 26	- 120 -
OBR. 175 / BD SE STARTOVNÍMI BYTY, POLICE NAD METUJÍ: (118) STR. 58	- 120 -
OBR. 176 / OBYTNÝ SOUBOR NA KRUTCI, PRAHA: (100) STR. 13	- 120 -
OBR. 177 / OBYTNÝ SOUBOR NA LHOTÁCH, PRAHA: (104)	- 120 -
OBR. 178 / VILA HERMÍNA, ČERNÍN U ZDIC - VÝSTAVBA: (109) STR. 19	- 120 -
OBR. 179 / BD, LITOMYŠL - ŘEZ: (110) STR. 12	- 120 -
OBR. 180 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, RUDNÍK: ARCHIV ARCHTEAM	- 121 -
OBR. 181 / KONSTRUKCE TWO BY FOUR: (121) STR. 70	- 121 -
OBR. 182 / RD, KOPŘIVNICE - VÝSTAVBA: (122) STR. 18	- 121 -
OBR. 183 / RD, MOŘINA - VÝSTAVBA: ARCHIV ARCHTEAM	- 121 -
OBR. 184 / NÍZKOENERGETICKÝ BD, SUŠICE: (104)	- 121 -
OBR. 185 / RD V KOŽICHU, MICHALOVICE: (124) STR. 26	- 121 -
OBR. 186 / RD, BEROUN: (125) STR. 11	- 122 -
OBR. 187 / RD, BEROUN - VÝSTAVBA: (125) STR. 13	- 127 -
OBR. 188; OBR. 189; OBR. 190; OBR. 191 / SOUBOR ŘADOVÝCH DOMŮ OSDORP, AMSTERODAM: (130) STR. 176-181	- 127 -
OBR. 192; OBR. 193; OBR. 194 / SOUBOR RODINNÝCH DOMŮ HAGENEILAND, YPENBURG: (104)	- 127 -
OBR. 195; OBR. 196; OBR. 197; OBR. 198 / OBYTNÝ SOUBOR KVISTGARD: (130) STR. 190 - 195	- 128 -
OBR. 199 / SUBURBÁNNÍ EXTENZIVNÍ VÝSTAVBA, USA: ARCHIV AUTORKY	- 129 -
OBR. 200; OBR. 201 / OBYTNÉ LOFTY, VALPARAISO: (104)	- 129 -
OBR. 202; OBR. 203 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, ZÜRICH: (130) STR. 166	- 129 -
OBR. 204; OBR. 205 / ŘADOVÉ VILY, WINTERTHUR: (130) STR. 168	- 130 -
OBR. 206; OBR. 207; OBR. 208 / ATRIOVÉ RODINNÉ DOMY, LEIPZIG: (130) STR. 152	- 130 -
OBR. 209; OBR. 210 / RODINNÝ DVOJDŮM, FRIEDRICHSHAFEN: (130) STR. 160 - 161	- 130 -
OBR. 211; OBR. 212 / RODINNÝ DŮM, DUBLIN: (130) STR. 154 - 155	- 131 -
OBR. 213; OBR. 214 / ATIOVÝ OSTROV, YPENBURG: (104)	- 131 -
OBR. 215 / VILLA ZUFFEREY, LEYTRON: (131) STR. 21	- 132 -

OBR. 216; OBR. 217/ OBYTNÝ SOUBOR, SPITTELHOF: (104)	- 132 -
OBR. 218; OBR. 219 / OBYTNÉ SILO, AMSTERODAM: (104)	- 132 -
OBR. 220; OBR. 221 / BYTOVÝ DŮM, GIFU: (132) STR. 5-6	- 132 -
OBR. 222; OBR. 223 / BYTOVÝ DŮM CELOSIA, MADRID: (104)	- 133 -
OBR. 224; OBR. 225 / SOCIÁLNÍ BYDLENÍ, MADRID: (104)	- 133 -
OBR. 226 / RODINNÝ DŮM, LEYMAN: (104)	- 134 -
OBR. 227; OBR. 228; OBR. 229 / BYTOVÝ DŮM, AMSTERODAM: (104)	- 134 -
OBR. 230; OBR. 231 / BYTOVÝ DŮM E3, BERLIN: (133) STR. 59 - 60	- 134 -
OBR. 232; OBR. 233 / OBYTNÝ SOUBOR, DELFT: (134) 55-56	- 135 -
OBR. 234 / OBYTNÝ SOUBOR ALMERE, AMSTERODAM: (135) STR. 201	- 135 -
OBR. 235; OBR. 236 / OBYTNÝ SOUBOR, INNSBRUCK: (135) STR. 243 - 244	- 135 -
OBR. 237 / URBANISTICKÁ STUDIE, VAMBERK: ŠIRŠÍ VZTAHY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 136 -
OBR. 238 / URBANISTICKÁ STUDIE, VAMBERK: URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ LOKALITY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 137 -
OBR. 239 / OBYTNÝ SOUBOR, OLOMOUC: ŠIRŠÍ VZTAHY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 137 -
OBR. 240 / OBYTNÝ SOUBOR, OLOMOUC: URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ LOKALITY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 137 -
OBR. 241 / / OBYTNÝ SOUBOR, OLOMOUC: PŮDORYSY TYPICKÉHO RD: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 137 -
OBR. 242; OBR. 243 / OBYTNÝ SOUBOR, OLOMOUC: FOTO: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 138 -
OBR. 244 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, PRAHA: ŠIRŠÍ VZTAHY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 138 -
OBR. 245 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, PRAHA: SITUACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 138 -
OBR. 246 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, PRAHA: PŮDORYSY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 138 -
OBR. 247 / ŘADOVÉ RODINNÉ DOMY, PRAHA: VIZUALIZACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 139 -
OBR. 248 / RD CHRUSTENICE: SITUACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 139 -
OBR. 249 / RD CHRUSTENICE: PŮDORYS: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 139 -
OBR. 250 / RD CHRUSTENICE: FOTO AUTORKA, 2011	- 139 -
OBR. 251 / RD CHRUSTENICE: FOTO AUTORKA, 2011	- 139 -
OBR. 252; OBR. 253 / RD CHRUSTENICE: FOTO AUTORKA, 2009	- 140 -
OBR. 254; OBR. 255 / RD ŠEBROV: SITUACE: ARCHIV ARCHTEAM 2012; FOTO MARTIN ZEMAN, 2010	- 140 -
OBR. 256 / RD ŠEBROV: PŮDORYSY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 140 -
OBR. 257 / RD ŠEBROV: FOTO MARTIN ZEMAN, 2010	- 140 -
OBR. 258; OBR. 259 / RD ŠEBROV: FOTO AUTORKA, 2009; FOTO MARTIN ZEMAN, 2010	- 141 -
OBR. 260; OBR. 261 / RD DRNOVICE: ŠIRŠÍ VZTAHY, SITUACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 141 -
OBR. 262 / RD DRNOVICE: PŮDORYSY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 141 -
OBR. 263 / RD DRNOVICE: ŘEZ: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 141 -
OBR. 264 / RD DRNOVICE: FOTO AUTORKA, 2011	- 141 -
OBR. 265; OBR. 266 / RD DRNOVICE: FOTO AUTORKA, 2009, 2011	- 142 -
OBR. 267; OBR. 268 / RD LHOTA U DŘÍŠ: SITUACE, VIZUALIZACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 142 -
OBR. 269 / RD LHOTA U DŘÍŠ: PŮDORYS: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 142 -
OBR. 270 / RD LHOTA U DŘÍŠ: VIZUALIZACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 142 -
OBR. 271; OBR. 272; OBR. 273 / RD LHOTA U DŘÍŠ: VIZUALIZACE: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -
OBR. 274 / RD LOUČKA: ŠIRŠÍ VZTAHY: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -
OBR. 275; OBR. 276 / RD LOUČKA: PŮDORYS, ŘEZ: ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -
OBR. 277; OBR. 278 / RD LOUČKA: FOTO ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -
OBR. 279 / RD LOUČKA: FOTO ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -
OBR. 280; OBR. 281 / RD LOUČKA: FOTO ARCHIV ARCHTEAM, 2012	- 143 -

5.4 SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK

+	silné stránky / kladné stránky
-	slabé stránky / záporné stránky
*	příležitosti / kladné principy, ze kterých můžeme čerpat ponaučení
!	hrozby / záporné principy, kterým bychom měli předejít
»	stanovení aktuálních principů a zásad pro navrhování obytných staveb
x	předpokládaný údaj, který nebylo možné v dostupných zdrojích ověřit
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
ČSN	Česká státní norma
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ČSSR	Československá socialistická republika
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
RD	rodinný dům
BD	bytový dům
OS	obytný soubor
ÚP	územní plán
STÚ	Státní typizační ústav
SPÚ	Státní projektový ústav
VÚVA	Výzkumný ústav výstavby a architektury
UIA	The International Union of Architects
CIAM	Congrès International d'Architecture Moderne
G57	příklad označení typové sekce - písmeno označuje město a číslo rok vzniku, např. Gottwaldov 1957
T12/51	příklad označení typové sekce vycházející z typových podkladů BD z roku 1951
T06B	příklad označení typové sekce vycházející z typových podkladů BD z roku 1961
WC	klozet
kk	kuchyňský kout
kol.	kolektiv
obr.	obrázek
NL	Nizozemí
DK	Dánsko
USA	Spojené státy americké
SWZ	Švýcarsko
DEU	Německo
IRL	Irsko
JPN	Japonsko
ESP	Španělsko
FRA	Francie